

Kyrkomötet 2013

Anföranden

Kyrkomötet 2013, anföranden
24–27 september och 18–20 november

Tisdagen den 24 september	16
§ 1 Sammanträdet öppnande	16
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	16
§ 2 Ärkebiskopens inledningsanförande.....	17
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	17
§ 3 Hälsningar.....	19
DAME MARY TANNER, KYRKORNAS VÄRLDSRÅD:	19
BISKOP PETER SKOV-JACOBSEN, KÖPENHAMNS STIFT:	21
FÖRBUNDSORDFÖRANDE AMANDA CARLSHAMRE, SVENSKA KYRKANS	
UNGA:	22
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	23
§ 4 Inkomna skriftliga hälsningar	23
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	23
§ 5 Parentation.....	23
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	23
§ 15 Meddelanden.....	23
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	23
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	24
Fre dagen den 27 september	24
§ 16 Anmälan av betänkanden från utskotten	24
§ 18 Meddelanden och ajournering.....	24
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	24
Måndagen den 18 november	25
§ 19 Kyrkomötets förhandlingar återupptas	25
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	25
§ 22 Meddelanden.....	25
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	25
§ 23 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016	26
SVEN ESPLUND:	26
CARL-ERIC GABRIELSSON:	26
LEIF NORDLANDER:	27
LEVI BERGSTRÖM:	27
STAFFAN HOLMGREN:	28
CARL-ERIC GABRIELSSON:	28
LEVI BERGSTRÖM (REPLIK):	28

§ 24 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012.....	28
SVEN ESPLUND:	28
INGRID SMITTSARVE:	29
NIKLAS GRAHN:	29
CHRISTINA BERGLUND:	30
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	30
INGRID SMITTSARVE:	30
NIKLAS GRAHN:	31
INGRID SMITTSARVE (REPLIK):	31
§ 25 Den inomkyrkliga clearingen	31
BIRGIT FRIGGEBO:	31
ANDERS NOVAK:	32
ANNA EKSTRÖM:	32
§ 26 Verksamhetsindelningen i redovisningen.....	33
GUNVOR TORSTENSSON:	33
HANS-OLOF ANDRÉN:	33
YLVA WAHLSTRÖM:	34
§ 27 Ljud i kyrkan.....	35
INGRID KARLSSON:	35
KARL-GUNNAR SVENSSON:	35
§ 28 Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav	36
GERD GULLBERG JOHNSON:	36
MARIA LAGERMAN:	36
JAN FRIHEDEN:	37
YLVA WAHLSTRÖM:	38
EVA-MARIA MUNCK:	38
STEN PERSSON:	38
BIRGIT AHLSTRÖM:	39
JAN FRIHEDEN:	39
BIRGIT AHLSTRÖM (REPLIK):	39
GERD GULLBERG JOHNSON:	40
§ 29 Hantering av att ta kyrkor ur bruk	40
CLAES BJÖRNDAHL:	40
§ 30 Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat	40
SIGVARD OLSSON:	40
RUNE WALLMYR:	41
BERTH LÖNDAHL:	42
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	42
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	42
§ 31 Utveckling av finansiella tjänster.....	43
JAN G NILSSON	43
BERTIL PERSSON:	43
JAN G NILSSON (REPLIK):	44
PETER BERNÖVALL:	44

§ 32 Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan	45
BERTIL OLSSON:	45
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	45
§ 33 Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning	45
HANS-OLOF ANDRÉN:	45
§ 34 Församlingsinstruktionen m.m.	45
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:	45
MARIA LAGERMAN:	46
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG (REPLIK):	47
SOILI BRUNBERG:	47
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG (REPLIK):	47
YLVA WAHLSTRÖM:	47
VIVIANNE WETTERLING:	48
ANKI ERDMANN:	48
PER INGVARSSON:	48
ARNOLD BOSTRÖM:	49
MARIA LAGERMAN:	49
SOILI BRUNBERG:	49
§ 35 Evangelister	49
BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND:	49
MARIANNE KRONBÄCK:	50
§ 36 Kontaktuppgifter till medlemmar	50
GÖTE KARLSSON:	50
LARS-IVAR ERICSON:	50
MARGARETA LARSSON:	51
§ 37 Valperiod för förtroendevalda	51
SVEN-E KRAGH:	51
§ 38 Behörighet som arbetsledare	51
IRENE GUSTAFSSON:	51
DAG SANDAHL:	52
BERTIL OLSSON:	52
ANNA-SARA WALLDÉN:	52
KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:	53
BERTH LÖNDAHL:	53
TORBJÖRN LINDAHL:	54
FREDRIK SIDENVALL:	54
STAFFAN HOLMGREN:	55
§ 39 Benämning på befattningar som präst	55
STAFFAN HOLMGREN:	55
BRITT LOUISE AGRELL:	56
STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):	57
BRITT LOUISE AGRELL (REPLIK):	57
STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):	57
NILS GÅRDER:	57
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	58

§ 40 Demokratifrågor	59
SVEN-E KRAGH:	59
BERTIL MURRAY:	59
PER-OLOF FLODSTRÖM:	60
BERTIL MURRAY:	60
SVEN-E KRAGH:	60
§ 41 Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan.....	61
LARS GUNNLEV:	61
AXEL W KARLSSON:	61
BERTIL MURRAY:	62
§ 43 Antal diakoner i pastoraten.....	62
IRENE GUSTAFSSON:	62
LENA LINDSTRÖM:	63
KARL-GUNNAR SVENSSON:	63
ANDERS ROOS:	64
MARGARETA LARSSON:	64
MARGARETA CARLENIUS:	64
LENA LINDSTRÖM:	65
MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):	65
LENA LINDSTRÖM (REPLIK):	65
ANDERS ROOS:	65
MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):	66
ANDERS ROOS (REPLIK):	66
LILIAN NILSSON:	66
ELISABETH RYDSTRÖM:	66
TORBJÖRN LINDAHL:	66
JOHAN BLIX:	67
§ 44 Följder av lokal anställning av präster	67
KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:	67
DAN SARKAR:	67
MARGARETA LARSSON:	68
DAN SARKAR:	68
§ 47 Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst.....	68
EMMA HEDLUNDH:	68
LARS-IVAR ERICSON:	69
§ 50 Församlingens grundläggande uppgift.....	69
MARTA AXNER:	69
BERTH LÖNDAHL:	70
LEIF NORDLANDER:	71
CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM:	71
BERTH LÖNDAHL:	72
MARTA AXNER (REPLIK):	72
BERTH LÖNDAHL (REPLIK):	73
MARTA AXNER (REPLIK):	73
BISKOP RAGNAR PERSENIUS:	73

§ 51 Valfrågor	73
ANN-BRITT ÅSEBOL:	73
LENNART SACRÉDEUS:	74
BERTIL OLSSON:	75
TOMAS JANSSON:	75
PER LINDBERG:	75
BO HANSON:	76
ANN-BRITT ÅSEBOL (REPLIK):	76
§ 52 Kyrkliga begravningsbyråer	76
ANNA LUNDBLAD MÅRTENSSON:	76
MARIKA MARKOVITS:	77
CONNY TYRBERG:	78
KARIN PERERS:	78
BRITT-MARIE DANESTIG:	78
MARIKA MARKOVITS (REPLIK):	79
§ 53 Kyrkofullmäktiges storlek	79
ANN-BRITT ÅSEBOL:	79
INGER GUSTAFSSON:	79
§ 54 Begravningssamfälligheter.....	80
PER LINDBERG:	80
STAFFAN HOLMGREN:	80
PER LINDBERG (REPLIK):	81
BRITT LOUISE AGRELL:	81
STAFFAN HOLMGREN:	82
§ 56 Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang	82
IRENE OSKARSSON:	82
CARINA ETANDER RIMBORG:	82
ANNA EKSTRÖM:	83
TORGNÝ LARSSON:	83
§ 57 Valfri församling	83
ANTON HÄRDER:	83
IRENE OSKARSSON:	83
LENNART SACRÉDEUS:	84
PER LINDBERG:	85
CLAES BJÖRNDAHL:	85
ANNA EKSTRÖM:	85
MATS HAGELIN:	86
BENGT INGHAMMAR:	86
BRITT LOUISE AGRELL:	87
LENNART SACRÉDEUS:	87
ANTON HÄRDER:	88
NILS GÅRDER:	88
§ 58 Kyrkomötets storlek och sammansättning	88
MARTA AXNER:	88
KENT KJELLGREN:	89
IRENE OSKARSSON:	89

BENGT KJELLGREN:	89
ARNOLD BOSTRÖM:	89
GUNVOR TORSTENSSON:	90
CARINA ETANDER RIMBORG:	91
GUSTAF BENGTTSSON:	91
BISKOP EVA BRUNNE:	92
MATS HAGELIN:	92
LENNART SACREDEUS:	92
BISKOP EVA BRUNNE (REPLIK):	93
LENNART SACREDEUS (REPLIK):	93
TORGNY LARSSON:	93
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	94
CARINA ETANDER RIMBORG:	94
MARTA AXNER:	94
§ 59 Direkta eller indirekta val.....	94
TORGNY LARSSON:	94
IRENE OSKARSSON:	95
CLAES BJÖRND AHL:	95
TORGNY LARSSON:	96
GUSTAF BENGTTSSON:	96
PER LINDBERG:	97
LEIF NORDLANDER:	97
TORGNY LARSSON (REPLIK):	98
BERTH LÖNDAHL:	98
NILS GÅRDER:	98
BRITTA OLINDER:	99
BO HANSON:	100
IRENE OSKARSSON:	100
TORGNY LARSSON:	100
§ 60 Medlemsförslag.....	101
CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM:	101
ANTON HÄRDER:	101
ANNA EKSTRÖM:	101
EVY KJELLBERG:	102
CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM (REPLIK):	103
ANTON HÄRDER:	103
§ 61 Vissa frågor om de kyrkliga valens administration	103
SOFIA SÄRDQUIST:	103
HANS-OLOF ANDRÉN:	104
BERTIL MURRAY:	104
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	105

Tisdagen den 19 november	106
§ 100 Kyrkans sociala roll.....	106
BENGT A GUSTAVSSON:	106
ARNOLD BOSTRÖM:	106
§ 101 Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar	107
ANDERS ÅKERLUND:	107
CLAES BJÖRND AHL:	107
AXEL W KARLSSON:	107
KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:	108
§ 102 Svenska kyrkans utbildning.....	108
CARINA ETANDER RIMBORG:	108
ULLA RICKARDSSON:	108
KENT KJELLGREN:	109
HAKON LÅNGSTRÖM:	109
§ 103 Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.....	110
BRITT LOUISE AGRELL:	110
YLVA WAHLSTRÖM:	110
BRITT LOUISE AGRELL:	110
YLVA WAHLSTRÖM:	111
§ 104 Konfirmation.....	111
CARINA ETANDER RIMBORG:	111
BRITT LOUISE AGRELL:	111
CHRISTINA BERGLUND:	112
BIRGITTA LINDÉN:	112
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	113
BRITT LOUISE AGRELL:	113
CHRISTINA HOLMGREN:	113
MARIANNE KRONBÄCK:	113
VIVIANNE WETTERLING:	114
§ 105 Öka den vegetariska kosten	114
BIRGITTA LINDÉN:	114
YLVA WAHLSTRÖM:	114
EVA-MARIA MUNCK:	115
CELINA FALK:	115
ANKI ERDMANN:	116
JOHAN CARLSSON:	116
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	116
STEN PERSSON:	116
EVA-MARIA MUNCK (REPLIK):	117
§ 106 Material om samlingar i kyrkan.....	117
BRITTA BROMAN:	117
BRITT KJELLGREN:	117
AXEL W KARLSSON:	118

§ 107 Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse	118
CARINA ETANDER RIMBORG:	118
ANNA EKSTRÖM:	118
ANDERS ÅKERLUND:	119
§ 108 HBT-certifikat.....	119
ANNA EKSTRÖM:	119
IRENE GUSTAFSSON:	119
LENNART SACRÉDEUS:	120
IRENE GUSTAFSSON (REPLIK):	121
LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):	121
IRENE GUSTAFSSON (REPLIK):	121
LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):	121
KRISTINA SANDSTRÖM:	121
LINN BERGLIN:	122
BERIT SIMONSSON:	122
ANNA EKSTRÖM (REPLIK):	123
BERIT SIMONSSON (REPLIK):	123
AXEL W KARLSSON:	123
BISKOP ÅKE BONNIER:	124
ELISABETH RYDSTRÖM:	124
SOILI BRUNBERG:	125
BENGT INGHAMMAR:	125
BISKOP EVA BRUNNE:	125
JOHAN CARLSSON:	126
ANKI ERDMANN:	126
§ 109 Svenska kyrkan på internet	126
KEKKE PAULSSON:	126
LARS GUNNLEV:	127
ANNA-SARA WALLDÉN:	127
§ 110 Eget produktionsbolag	128
CARINA ETANDER RIMBORG:	128
ANNA-KARIN WESTERLUND:	128
PER-OLOF FLODSTRÖM:	129
MARTA AXNER:	129
§ 111 Framtidskommission.....	130
MARIANNE KRONBÄCK:	130
LARS-IVAR ERICSON:	130
BERIT SIMONSSON:	131
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	131
LARS-IVAR ERICSON:	132
DAG SANDAHL:	132
MARGIT BORGSTRÖM:	133
§ 112 Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater	133
KRISTINA SANDSTRÖM:	133
HELENA KLAHR FAST:	134
MARTA AXNER:	134
BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:	135

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	136
HELENA KLAHR FAST:	136
§ 113 Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet	136
HANS G ERIKSON:	136
KENT KJELLGREN:	137
BRITT LOUISE AGRELL:	137
§ 114 Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ	137
KEKKE PAULSSON:	137
LENNART SACRÉDEUS:	138
ELLY GUNNARSSON:	138
BERTH LÖNDAHL:	139
ANNA EKSTRÖM:	139
BERIT SIMONSSON:	140
MARGIT BORGSTRÖM:	140
ERIKA HEDBLÖM:	141
LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):	141
ERIKA HEDBLÖM (REPLIK):	142
LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):	142
ERIKA HEDBLÖM (REPLIK):	142
AXEL W KARLSSON:	142
KATARINA WEDIN:	142
KEKKE PAULSSON:	142
ELLY GUNNARSSON:	143
LENNART SACRÉDEUS:	143
§ 115 Arbete mot prostitution och trafficking	143
ANNA EKSTRÖM:	143
MARGARETA VIKLUND:	143
§ 116 Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112	144
LENNART SACRÉDEUS:	144
BRITT LOUISE AGRELL:	145
§ 117 Kristen människosyn	145
NILS GÅRDER:	145
ANDERS ROOS:	146
BRITT-MARIE DANESTIG:	147
KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:	147
TERESIA DERLÉN:	148
HANS ULFVEBRAND:	148
BERTH LÖNDAHL:	149
LENNART SACRÉDEUS:	149
NILS GÅRDER:	150
HANS ULFVEBRAND:	150
LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):	151
HANS ULFVEBRAND (REPLIK):	151

§ 118 Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop	151
ALVE SVENSSON:	151
LENNART SACRÉDEUS:	152
§ 119 Nya sätt att ge kollekt	152
OLA ISACSSON:	152
ERIK SJÖSTRAND:	153
MATS JOHANSSON FLYGG:	153
BERTIL PERSSON:	153
§ 120 Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami	153
DAN SARKAR:	153
CHRISTINA HOLMGREN:	154
DAN SARKAR (REPLIK):	154
CHRISTINA HOLMGREN (REPLIK):	154
BO HANSON:	154
DAN SARKAR (REPLIK):	155
§ 121 Döden	155
DAN SARKAR:	155
SONJA GRUNSELIUS:	156
§ 122 Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel	156
STEN JOHANSSON:	156
TORVALD JOHANSSON:	157
§ 123 Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag	157
TORBJÖRN ARVIDSSON:	157
STEN JOHANSSON:	158
LEIF NORDLANDER:	158
TORBJÖRN ARVIDSSON (REPLIK):	158
JOHAN BLIX:	158
LEIF NORDLANDER (REPLIK):	158
§ 124 och 126 Jungfru Marie bebådelsedag och domssöndagen	159
ORDFÖRANDE LARS RYDJE:	159
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	159
ANNA-SARA WALLDÉN:	159
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	160
TOMAS JANSSON:	160
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	160
ALVE SVENSSON:	161
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	161
PER INGVARSSON:	161
ANDERS ROOS:	161
FREDRIK SIDENVALL:	162
OLA ISACSSON:	162
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	163
OLA ISACSSON (REPLIK):	163
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	163
JOHAN CARLSSON:	163
TERESIA DERLÉN:	163

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):	164
LENNART SACRÉDEUS:	164
ANNA-SARA WALLDÉN:	164
TOMAS JANSSON:	165
PER INGVARSSON:	165
SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:	165
ANNA-SARA WALLDÉN (REPLIK):	165
§ 127 Den svenska psalmboken	166
NANNA TRANSTRÖMER:	166
STEN JOHANSSON:	166
§ 128 Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet ...	166
EVA-MARIA MUNCK:	166
BERTH LÖNDAHL:	167
MARGARETA VIKLUND:	168
BRITT-MARIE DANESTIG:	168
SOLVEIG LUNDSTRÖM:	169
KJELL PETERSSON:	170
BERIT SIMONSSON:	170
ANKI ERDMANN:	170
PER-OLOF FLODSTRÖM:	171
ANDERS ÅKERLUND:	171
BRITAS LENNART ERIKSSON:	172
STAFFAN HOLMGREN:	172
CHRISTINA BLOMQVIST:	172
EVA-MARIA MUNCK:	173
BRITT-MARIE DANESTIG:	173
BRITTA OLINDER:	173
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	174
MARGARETA VIKLUND:	174
§ 129 Rätten för av Svenska kyrkan utsända medarbetare att delta i kyrkliga val och att betala kyrkoavgift	174
JENNY DELÉN:	174
§ 130 Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet.....	175
AGNETA BRENDT:	175
LENNART SACRÉDEUS:	176
FREDRIK SIDENVALL:	176
BISKOP ANTJE JACKELÉN:	177
MARGIT BORGSTRÖM:	178
BRITAS LENNART ERIKSSON:	178
§ 131 Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission	178
TOMAS JANSSON:	178
EVA-MARIA MUNCK:	179
OLA ISACSSON:	179
TOMAS JANSSON (REPLIK):	180
TERESIA DERLÉN:	180
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	180

§ 133 Ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet	181
MARGARETA ANDERSSON:	181
CARINA ETANDER RIMBORG:	181
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	182
KJELL PETERSSON:	182
MARGARETA ANDERSSON (REPLIK):	182
DAG SANDAHL:	182
ANDERS ROOS:	183
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	183
ANDERS ROOS:	183
§ 134 Minska krånglet	183
LOUISE CALLENBERG:	183
CARL-ERIC GABRIELSSON:	184
§ 135 Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan	184
ANNA-KARIN WESTERLUND:	184
INGRID SMITTSARVE:	185
KARL-GUNNAR SVENSSON:	185
Onsdagen den 20 november	186
§ 170 Stärk barnkonsekvensanalysen	186
YLVA WAHLSTRÖM:	186
LEIF NORDLANDER:	186
YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):	186
LEIF NORDLANDER (REPLIK):	186
BO HANSON:	186
MARGARETA ANDERSSON:	187
YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):	187
MARGARETA ANDERSSON (REPLIK):	187
§ 171 Huvudmannaskap för begravningsverksamheten	187
STIG-GÖRAN FRANSSON:	187
ANDERS ROOS:	188
STAFFAN HOLMGREN:	188
STIG-GÖRAN FRANSSON (REPLIK):	189
STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):	189
OLA ISACSSON:	189
BERTIL PERSSON:	190
NILS GÅRDER:	190
BRITT LOUISE AGRELL:	190
ANDERS ROOS:	190
§ 172 Lag om Svenska kyrkan	191
BISKOP THOMAS SÖDERBERG:	191
JOHAN CARLSSON:	191
BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):	192
JOHAN CARLSSON (REPLIK):	192
ANNA EKSTRÖM:	192
ANDERS ROOS:	192
BIRGIT FRIGGEBO:	193

BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):	194
BIRGIT FRIGGEBO (REPLIK):	194
BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):	194
DAG SANDAHL:	194
HANS WALLMARK:	195
BERTIL OLSSON:	195
NILS GÅRDER:	196
TORGNY LARSSON:	196
BISKOP THOMAS SÖDERBERG:	197
JOHAN CARLSSON:	197
NILS GÅRDER (REPLIK):	197
JOHAN CARLSSON (REPLIK):	198
NILS GÅRDER (REPLIK):	198
§ 177 Meddelanden.....	198
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	198
§ 178 Kyrkomötet avslutas	198
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	198
ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:	199
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	200
FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	201
BIRGITTA GUNNARSSON:	202
FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE KARIN PERERS:	202
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	202
ANDRE VICE ORDFÖRANDE LARS RYDJE:	202
ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:	202

Kyrkomötet 2013**Tisdagen den 24 september****§ 1 Sammanträdets öppnande**

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Ers majestät, ers kungliga höghet, herr talman, herr landshövding, herr statssekreterare, ärade gäster, kära biskopar och vänner i kyrkomötet, representanter från massmedia och mina damer och herrar! Jag hälsar er alla mycket varmt välkomna till 2013 års kyrkomöte! Det är mycket glädjande att ni alla har tackat ja till min inbjudan till denna öppningshögtid. Er närvaro betyder mycket för oss i kyrkomötet och för hela Svenska kyrkan.

En mandatperiod går fort. Nu är vi framme vid det sista kyrkomötet för den här mandatperioden. För många av oss blir det också det sista kyrkomötet vi deltar i som ledamöter. En hel del av oss ställde inte upp som kandidater till det nya kyrkomötet och för en del andra blev resultatet av valet att man inte kom med i kyrkomötet. Oavsett vilket blir det ganska stora förändringar i kyrkomötet. Det är naturligtvis bra med en förändring och en förnying. Nya tankar och idéer kommer fram och ska behandlas under kommande mandatperiod.

Ett gott råd till de nyvalda är att man inte ska ge upp för att man inte får igenom sina tankar så fort. Det normala är att motionerna avslås med mer eller mindre klara motiveringar. Även en avslagen motion kan leda till en utredning, som i sin tur leder till förändringar på sikt. Det känner vi alla till.

Någon vecka innan slutdatumet för inlämnande av motioner till årets kyrkomöte blev jag uppringd av några journalister som undrade om jag var orolig inför kyrkomötet på grund av det låga antalet inlämnade motioner. Jag svarade att jag inte var det, eftersom många motioner brukar komma ganska sent. Det visade sig vara rätt även detta år och vi fick in 100 motioner. Vi kommer alltså att ha en hel del att göra även i år. Det kan ju till och med bli så att vi får ont om tid vid debatterna och besluten om några veckor. Men det brukar ordna sig till sist, och det gör det nog i år också.

Jag blev också tillfrågad om hur jag ser på att en del politiska partier fortfarande finns med i kyrkovalet. Mitt svar var och är att jag tycker att det är bra. Även om valdeltagandet ökade en aning, vilket ju är mycket positivt, är det fortfarande lågt och många väljare känner inte igen namnen på kandidaterna på listorna. Vet man då inte heller vad de olika nomineringsgrupperna står för, blir valet inte så lätt. Därför tror jag att de välkända partibeteckningarna har en funktion att fylla genom att väljarna ungefär vet vad kandidaterna på listan har för åsikter. Däremot vill jag inte att partipolitiken efter valet ska styra kyrkan, och det anser jag inte heller att den har gjort eller gör. Jag vet att det finns de som har andra åsikter. Jag har varit kyrkopolitiker i 40 år och vet mig aldrig ha låtit mig styras av partiet i frågor som rör kyrkan och våra uppgifter i och för vår kyrka. Vi ska som ledamöter i kyrkomötet, Svenska kyrkans högsta beslutande organ, arbeta för att kyrkan får de bästa möjliga förutsättningarna för att nå ut med sitt budskap och fullgöra de uppgifter som är kyrkans. Så anser jag att vi alla har arbetat i kyrkomötet. Alla har haft samma mål, att Svenska kyrkan ska utvecklas och leva vidare som en för människorna i vårt land och ute i världen mycket viktig del i Kristi kyrka på jorden.

Må Du o Gud ge oss styrka och förmåga att bli en enande och hjälpande kyrka här hemma och runt om i världen. Hjälp oss att påverka makthavare i Sverige och andra länder så att människor får leva i fred och frihet var man än bor på jorden. Alla människor är lika värda och har samma rättigheter att leva sitt liv

och efter bästa förmåga påverka utvecklingen för sig själva och för sitt land. Låt oss få en fredligare värld med större förståelse för andras kulturer och religioner. Gud, hjälp oss att tillsammans med våra medmänniskor i hela världen skapa en bättre och fredligare gemenskap på jorden. Hjälp oss att motverka hat och misstänksamhet mot våra medmänniskor. Hjälp oss att se på varandra som bröder och systrar oavsett hudfärg, religion eller kultur. Hjälp oss att se det positiva i varje människa och ge oss en förmåga och vilja att hjälpa varandra. Gud vår fader, ge de nyvalda kyrkopolitikerna i vår Svenska kyrka kraft, vilja och möjlighet att fortsätta att utveckla Svenska kyrkan som vår del av Kristi kyrka på jorden.

Med denna bön ber jag att än en gång få hälsa er alla varmt välkomna och förklarar 2013 års kyrkomöte för öppnat.

§ 2 Ärkebiskopens inledningsanförande

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ers majestät, ers kungliga höghet, herr talman, herr landshövding, herr prorektor, honoured guests, deltagare i kyrkomötet och besökare!

Det är inför Gud som vi är de vi verkligen är. Gud ser djupt. Och Gud har gett varje människa samma värde, ett värde i sig, faktiskt oberoende av nytthet och duglighet. Människan är helig. Hon har värde i sig. Hon har inte sitt värde genom att vara till för något. Hon har sitt värde i sig. Inte till salu. Helig.

Sedan har vi förmågor och behövs för varandra och får glädje och mening av uppgifter – men värdet som människa tillkommer individen.

Jag gläds åt att upprördheten är allmän över de etniska register över romer som uppenbarligen finns. Tillhörighet till en släkt eller språkgrupp eller religion är ingen grund för sortering. Människan måste ha rätt att handla och bedömas enskilt utan att dömas i förväg, alltså utan fördomar. Så har vi det inför Gud. Så ska det vara inför människor. En rättsstat kan aldrig finna sig i att sådant inte fungerar.

Men sådana här uppfattningar, tål de konfrontationen med en tuff värld? Tål de konfrontation med kamp om mat, mark, jobb, heder, när människorna blir fler och klimatet förändras? Tål de konfrontationer med ideologier som vill inskräpa i oss att det faktiskt är skillnad mellan människor, att var och en ska hålla sig kvar på sin plats, att vi inte kan dela, att vi måste tänka på oss själva i första hand och att i vår egen grupp sträva efter att vara eniga i allt?

Jag är osäker. Jag tror att vår uppslutning kring de mänskliga rättigheterna, eller kanske i en bättre översättning, den allmängiltiga människorätten, är sämre grundad än vi vill tro. Uppslutningen stärks när människor med olika bakgrund och villkor verkligen möter varandra och förstår hur den andra har det, när ögon möts. Men underlättar vi sådana möten? Bygger vi för dem? Uppslutningen kring den allmängiltiga människorätten stärks med kunskap om vad som hänt när den föraktats, men berättar vi ens om vår egen historia och samtid på det sättet? Uppslutningen kring den allmängiltiga människorätten stärks när vi tillåter oss att reflektera över vad som verkligen har värde i livet, men hur ofta får sådana reflektioner plats i dagspolitik och affärstransaktioner?

Om tanken på människors lika och oförytterliga värde är en överenskommelse mellan människor kan den bära långt, men människors överenskommelser kan alltid brytas – av människor. Om den är förankrad i att människan alltid är mer än det som kan beskrivas och sägas, del av något större, låter den sig inte ändras lika lätt. Då har den att göra med vårt ansvar inför själva Livet. Tror vi på en

personlig Gud inför vilken vi personligt ansvarar, var och en, tror jag att övertygelsen kan vara ännu litet hållbarare.

Här har kyrkorna, och naturligtvis även Svenska kyrkan, ett stort ansvar. Om inte vi lever för detta, vem gör det då? Om inte vi ger skäl för människors värde och värdighet utifrån Jesu liv, vem gör det då?

Härifrån podiet talade Kofi Annan, Jan Eliasson och Hans Corell härom veckan om att samhällets fredliga och framgångsrika utveckling förutsätter pålitligt rättsväsende, fungerande ekonomi och demokrati. Jag tror att de har rätt, och allt detta i sin tur förutsätter medborgare med värderingar som kan se det rimliga i dessa företeelser och i idéer om den allmängiltiga människorätten.

Den allmängiltiga människorätten är inget sekulärt påfund och inget kristet påfund enbart. När deklarationen formulerades skedde det med förankring i alla de stora religionerna – men med många fanatiker, även kristna sådana, utanför. Vi ser att idéer om människovärdet kan byggas stadigt utifrån gudstro. Läran om treenigheten känns ofta inte angelägen. Det är den. Den håller ihop att Gud både verkar i allt, genom Fadern; nära de sökande och troende, genom Sonen; och genom alla, oavsett tro, genom Anden. Den placerar tron i hela tillvaron med glädje och stolthet över kunskapen om Jesus, men utan att förringa någon annans, troendes eller icke-troendes, värde.

Klarar sig idéerna om människovärde utan gudstro? Det undrar jag. Några människor klarar det, det vet jag, men klarar ett helt samhälle det? Tankar om samvetsfrihet, kamp mot dödsstraff, religionsfrihet, tryckfrihet, rasdiskriminering, har motiveringar som utgår från att slutliga avgöranden om själva livet ytterst måste få lämnas till Gud, den enda riktigt pålitliga domaren. Kristen historia är faktiskt, i all bråte, också en frihetskampernas historia. Kristen historia är både de etablerade kyrkornas historia och enskilda kämpande kristusefterföljares historia.

Vi är här på kyrkomöte för att stärka Svenska kyrkans möjligheter att arbeta för Guds sak – och Guds sak är också rätt till liv och utvecklingsmöjligheter för alla människor, inte bara för vissa.

Jag blev biskop för arton år sedan och har följt kyrkomötena sedan dess. Nittioalet präglades av många inbördes dragkamper, flera förda till lyckliga slut, bland annat inför de nya relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. En hel del saker om kyrkans ställning i människors och samhällets liv togs nog då för givna. Det är inte längre så, och det märks också i kyrkomötet. Vi måste ägna kraft nu åt att bidra till Svenska kyrkans omorientering mot att bli en mer personlig, lärande, kunnig och delande kyrka, där människor bemyndigas och uppmuntras att våga möta det nya och okända – och de nya och okända som nu kommer nära. Vi har gemensamma uppgifter framför oss för att kristna röster ska bli hörda och uppmuntrade i hela samhället. För livets skull! Det är inget projekt. Det är en process, en omvärdering och omriktning av våra prioriteringar i hela kyrkan som behöver tid – och otålighet.

Trevlig religion har för många blivit privat och något inre. Otrevlig religion uppfattas som politisk. Det är väl inte så konstigt när så mycket islamism kommit att färga bilden av vad islam egentligen är – liksom trots allt ganska marginell kristen fundamentalism i USA. Kanske är det detta som gör att det på senare år vaknat en kritik mot Svenska kyrkans synpunkter på samhälls- och politiska frågor, något som man lugnt kan säga att Svenska kyrkan ägnat sig åt åtminstone de senaste femtio åren och inte med mindre insikt och urskiljning på senare tid. Vi behöver texta ut varför vi ägnar oss åt sådant – och varför vi inte ägnar oss åt att gå några partipolitiska ärenden. Det glöms lätt av oss, den där bryggan mellan tron och dess konsekvenser. Vi behöver ta tydligare avstamp i Jesus som förebild,

i kärleksbudet, i vår internationalism, i vår respekt för den allmängiltiga mänskorrätten och vår kunskap om historien, våldets, åsiktsförtryckens och orättvisornas förbannelser och vår tro på förbindligheten i treenigheten, olikheternas förening i kärlek och av kärlek.

Nu möts kyrkomötet i denna sammansättning för sista gången, fyra dagar nu och tre dagar i november. Därefter slår årets kyrkoval igenom och ett kyrkomöte med delvis nya ledamöter väljer kyrkostyrelsen som ska fungera från årsskiftet. Vi är med ett tag – så tar andra över. Det är så lärjungar ska fungera. Det finns skäl för hopp. Vi har som kyrka mött den sekularisering litet tidigare som andra kyrkor nu möter runt om i världen och faktiskt hittat flera vägar framåt. Vi är fortfarande en av världens resursrikaste kyrkor, också i kunskap och engagemang. Vi är en kyrka som vill vara öppen i våra överläggningar, ge inflytande åt medlemmarna och inte släppa taget om Bibeln och en levande tradition. Sådant bygger faktiskt förtroende.

För livets skull ska sanningen bli synlig.
För livets skull ska längtans frön slå rot.
För livets skull ska fredens väg bli tydlig
för dem som vågar gå för livets skull.

För livets skull ger marken ännu gröda.
För livets skull bär jorden ännu kraft.
För livets skull ska alla få sin föda
ur denna jord vi fått – för livets skull.

För livets skull vänds vanmakten till vrede.
För livets skull ska rätten flöda fram.
För livets skull ska källor utav glädje
ge modet hopp och kraft – för livets skull.

För livets skull blev Gud ett barn, vår like.
För livets skull gav han sitt liv för oss.
För livets skull ska rättens rätta rike
bli synligt genom oss – för livets skull.

§ 3 Hälsningar

DAME MARY TANNER, KYRKORNAS VÄRLDSRÅD:

Your Majesty, Your Royal Highness, Mr Speaker of the Parliament, Archbishop Anders, members of the General Synod and dear Sisters and Brothers in Christ! I bring you greetings from The Reverend Dr Olav Fykse Tveit, the General Secretary of the World Council of Churches, and from the fellowship of Churches in the World Council. It is very special in deed for me to be with you this afternoon. The first invitation I received when I became the Council's President for Europe was to the Inauguration of Archbishop Anders. Now I come to you again as my Presidency draws to an end. Being with you today gives me the opportunity to thank the Church of Sweden for its huge contribution to the ecumenical movement from the beginning. The pioneering leadership of Archbishop Nathan Söderblom, one of the giants, or should I say one of the saints, of our ecumenical movement, is rightly celebrated. And the Church of Sweden has continued over the years to provide encouragement and vision to the search for the visible unity of the Church and for our witness as Christians together in service and in mission. I think today of Bishop Jonas Jonsson, Margareta Garpe, generously seconded by your Church to serve as the Council's

representative in the United Nations, and of course I think of you, Archbishop Anders.

And there is another reason why being here with you is so very special for me. As a member of the Church of England I come here as someone who belongs to the family. I am at home and I am proud to wear the insignia of the Order of the Polar Star. Our Porvoo Communion is one of the achievements of the ecumenical movement of the twentieth century, and it is a sign to others that a deeper and stronger communion together is possible. The challenge now for us in the Porvoo Communion is to live out that relationship in lives of service and mission in this part of Europe. We have so much to learn from one another and with one another as we face very similar challenges of growing secularisation, of perplexing moral challenges, of new possibilities in our relations with those of other faith communities, and challenges of the economic crisis of our continent with its inequalities, its growing unemployment, especially among the young. We need one another.

This Synod meets at a time when we all ache for the people of Syria, for all of those caught up in the violence and the misery. We weep for the children and for the women, always the worst victims of war and displacement, and we pray for the countries that offer refuge and we give thanks for the generous response of the people of this country. The issues are complex and our emotions are swayed this way and that as we listen to the news bulletins. We long for the violence and the destruction of an ancient culture to cease. We remember our Christian Brothers and sisters, and among them of course the two Archbishops from Aleppo taken hostage all those weeks ago from whom we have heard nothing. We long for Syria's people to be set along a path of reconciliation of memories, along a path of truth and reconciliation. And today there are other places and other people on our hearts: the people of Egypt and the brave witness of Christians there learning to be together in that fragile situation, the people of Iraq, of Afghanistan, of Nigeria and now in these last days the devastating attack on the shopping mall in Nairobi and the suicide bombing at our Anglican Church in Peshawar.

It is in this violent context that Christians around the world are travelling to Busan in Korea for the 10th Assembly of the World Council of Churches, praying the theme of the Assembly: "God of Life: Lead us to Justice and Peace". Could there be a more relevant or a more urgent prayer than this? It is a cry of Christian despair – but it is also a prayer of Christian hope that the God who we believe is creator, redeemer and sustainer will lead us to justice and peace, and without justice we know there can be no peace. So I ask you all members of the Synod to come in hearts and mind with us to Busan, praying with us – "God of Life: Lead us to Justice and Peace".

And so finally, may your General Synod be a place where ordained and lay are together on the way – *syn hodos* that's the meaning of the word synod. Listen to one another as you journey together with that depth of listening that those gathered together in the Council of Jerusalem listened to each other, so that even on the most divisive of issues you may come to say, "it seemed good to the Holy Spirit and to us". May your life be strengthened through this Synod so that you become a church not obsessed with yourselves but turned outwards with a burning concern for the poor and for those who do not yet know Christ.

Thank you for inviting me to be with you, thank you for giving me the privilege of speaking to you and thank you for the support and encouragement you give to the World Council of Churches. May God bless the work of this Synod.

BISKOP PETER SKOV-JACOBSEN, KÖPENHAMNS STIFT:

Deres Majestæt, Deres kgl. Højhed, Ærede ordførende, Højærværdige ærkebiskop – kære og gode venner!

Hermed en hjertelig og kærlig hilsen fra landet så langt mod syd, på tærsklen til Europa og med det mærkelige sprog. En hilsen fra landet, der dybt i sin bevidsthed altid lever med øjnene rettede mod det nordiske fællesskab. Vi nynner med, når I synger om solen, himlen og de grønne enge, og når vi hører jer synge om det fjeldhøje Nord, som er gammelt og frit, så vækkes også vore længsler. Forestillingen om det fjeldhøje, vækker især vor lyst. Sådan må det være i landet, hvor det punkt der er 143 m højt kaldes ”Himmelbjerget” af sine indbyggere.

Vi danske gør mange erfaringer – i hvert fald den, at himlen når helt ned til jorden!

Sammen med biskop Martin af Newcastle bringer jeg hjertelige og kærlige hilsner på vegne af Porvoo-fællesskabet. Vi takker jer i den svenske kirke, at I så modigt er gået foran os i de sidste mange år og har vendt kirkens hjerte og øjne mod mennesker, som tidligere kun mærkede menneskers forargelse. Et fællesskab er aldrig godt, hvis man ikke tør sige hinanden sandheden. I et dynamisk fællesskab udfordrer man hinanden, og I skal have særlig tak!

Så holder I kirkemøde igen midt i verdens udfordringer. At være menneske i en senmoderne velfærdsstat betyder ligesom tidligere at være omgivet af sorg og glæde, lykke og ulykke, medgang og modgang. Vi mennesker kommer ofte med smil og overskud, men i brystet bærer vi angst og vrede – ja vi mærker at selv den smukkeste rose har torne!

Vi lever i en verden, hvor krig, hungersnød, diktatur, undertrykkelse og udnyttelse gør livet til kaos for mange mennesker.

Det må altid være kirkens opgave at lægge øre til ham, der i synagogen i Nazaret citerede profeten Esajas og hævdede, at Gud havde sendt ham ”for at bringe godt budskab til fattige, for at udråbe frigivelse for fanger, syn til blinde, for at sætte undertrykte i frihed” (Lukas 4,18).

Mens vi lytter til manden fra Nazaret, håber jeg at vores ord og gerninger må være blot et lille genskin fra Ham, som genkendte dem, selv om de lige havde forrådt, sovet og myrdet.

Måtte Kristus være med os på vej mod vores Emmaus.

Kære kirkemødedeltagere! Verden skal mærke, at vi ikke først og fremmest bekymrer os om vores egen organisation. Verden skal mærke, at vi er en kirke, der elsker verden.

Vi er en kirke, der godt ved, hvad det er at tage fejl, og vi kan ikke altid dy os for at være selvoptagede; men vi gentager håbet som en protest og tror, at vi på den måde kan modsige politisk forbandelse og nedtrykthed. Vi taler i verden, som mennesker der lytter til Jesus – ham de kaldte menneskesønnen og om hvem nordmanden Garbo skrev:

*Men en Menneskesøn
som kendte os
og vidste alt,
og som havde det lægende ord
og hjælp
der, hvor andre bare har fordømmelse
og kolde øjne;
en Menneskesøn –
Ak, at du ikke længere findes på jorden!*

Måtte I holde kirkemøde ”med øjet, som det skabtes, himmelvendt,/ lysvågent for alt skønt og stort herneden/men med de dybe længsler velbekendt,/ kun fyldestgjort af glans fra evigheden. (Grundtvig)

FÖRBUNDSORDFÖRANDE AMANDA CARLSHAMRE, SVENSKA KYRKANS UNGA:
Ers majestät, ers kungliga höghet, herr talman, herr landshövding, ärade gäster, dear guests, herr ordförande, ledamöter, biskopar och alla medlemmar i Svenska kyrkan, gammal som ung!

Jag heter Amanda Carlshamre och är sedan sex veckor förbundsordförande för Svenska Kyrkans Unga, och Svenska Kyrkans Unga vill framföra sina varmaste hälsningar till kyrkomötet 2013.

Jag brukar ibland benämna Svenska Kyrkans Unga som världens bästa lekplats och skola. Jag som medlem får liksom leka av mig, jag får känna, vara kreativ, jag får provtänka och jag får fundera på vem jag vill vara och vad jag egentligen tycker i olika frågor, och jag får utforska och utveckla min tro och min relation med Gud ganska förutsättningslöst. När barn och ungdomar får sväva ut i tanke och förstå hur tro och handling hör ihop, det är då magin sker. Som medlem får jag också lära mig, på tal om skola, hur en organiserad rörelse kan se ut, vad mötesteknik är, hur struktur kan vara viktig och varför den är det, hur demokrati faktiskt fungerar i praktiken, och jag får lära mig otroligt mycket om mig själv, växa och hitta den grund i mig på vilken jag vilar och som talar om för mig hur jag ska behandla mig och andra.

Framför allt får jag göra allt detta i gemenskap med och tillsammans med andra.

Svenska Kyrkans Unga är här idag med sina 13 000 medlemmar för att önska er som beslutsfattare ett stort och varmt lycka till inför de här dagarna.

Att vara förtroendevald i Svenska kyrkan eller Svenska Kyrkans Unga innebär att det finns medlemmar som räknar med oss och med dig som förtroendevald. Du är vald. Du är vald till ditt uppdrag för att göra skillnad.

Svenska kyrkan befinner sig just nu i en spännande position i en spännande tid. Aldrig förr har det varit så lätt att snabbt sprida information, att föra snabba och rappa diskussioner i de offentliga sociala sammanhangen och att snabbt ge svar på tal. Svenska kyrkan gör också allt detta, som samhällsaktör och som en stor kulturinstitution i det svenska samhället. Ni har många frågor att samtala om och fatta beslut om de här dagarna. Jag önskar att ni försöker ta er tid att lyssna mycket.

Som tidigare nämnts, du är här för att göra skillnad. Gör den skillnaden! Tillsammans skapar vi den kyrka vi vill ha. Svenska kyrkans medlemmar räknar med er. Och vi vill att ni räknar med oss.

Vi finns här ute i foajén nu under kyrkomötet med våra sedvanliga motionssvar. Har ni ännu inte lyckats få tag i ett exemplar så kan ni komma till oss i foajén. I år har De Ungas Kyrkomöte svarat på 16 av de inkomna motionerna till årets kyrkomöte. Har du läst svaren och har frågor, tankar eller funderingar eller undrar ”hur tänkte ni här?” så tveka inte att grabba tag i oss här ute i foajén. Svenska Kyrkans Unga är här såväl första som andra sessionen litet senare i höst.

Nu önskar vi i Svenska Kyrkans Unga er ett stort lycka till i utskottsarbetet de här dagarna! Gör skillnad! Kom ihåg att ni är värdefulla på er plats. Tack.

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Tack, Amanda Carlshamre! Du representerar Svenska kyrkans framtid och vi hoppas och tror att ni kommer att betyda väldigt mycket framöver. Vi önskar er all lycka och att medlemstalet ska öka hos er. Det hjälper vår kyrkas framtid.

§ 4 Inkomna skriftliga hälsningar

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Till kyrkomötet har inkommit en skriftlig hälsning, det kan komma fler och i så fall anslås de på anslagstavlan, från EFS årskonferens och jag läser upp den:

EFS samlat till årskonferens i Örnsköldsvik 9–12 maj sänder sin hälsning med vårt årstema *Följ mig*. Vi ber om att hela vår kyrka ska få höra Jesu röst och vara villig att följa hans inbjudan, hans vilja och hans uppbrottsorder.

Örnsköldsvik den 11 maj 2013

Anna Thorén

Stefan Holmström

§ 5 Parentation

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Jan Johansson från Innansjön i Luleå stift avled den 10 mars 2013 i en ålder av 62 år. Jan var en mycket engagerad människa i både förenings- och kyrkoliv. På lokal nivå fanns han med som förtroendevald i Burträsk församling utanför Skellefteå bland annat som ledamot i kyrkogårdsnämnden och ersättare i kyrkofullmäktige. År 2010 kom han in i kyrkomötet, en tid som blev alltför kort. Han var ersättare i Tillsyns- och uppdragsutskottet.

Vi lyser frid över Jan Johanssons minne med en tyst minut.

§ 15 Meddelanden

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Namnskylden ska bäras väl synlig under hela veckan; den ger bl.a. tillträde till plenisalen.

Det slutliga antalet motioner blev 100. Den motion som i pappersutskrift har nr 101, alltså den sista, har dragits tillbaka.

Rättelse i motion 2013:56. Ett namn har fallit bort i den tryckta versionen. Medmotionär är även Celina Falk (MPSK). Webbversionen är korrekt.

Idag är sista dagen för intresseanmälan till det frivilliga seminariet på torsdag kväll. Anmälan kan göras direkt i mötesbyrån.

Utskotten kallas till sammanträde ikväll en kvart efter att vi avslutar plenum.

Kyrkomötet 2013

Fredagen den 27 september

§ 16 Anmälan av betänkanden från utskotten

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Det har inkommit 75 betänkanden från utskotten fördelade enligt följande:

Gudstjänstutskottet 9, Organisationsutskottet 14, Tillsyns- och uppdragsutskottet 15, Ekonomi- och egendomsutskottet 7, Ekumenikutskottet 4, Kyrkolivsutskottet 17, Budgetutskottet 2 och Kyrkorättsutskottet 7.

Dessa anmäls och bordläggs.

§ 18 Meddelanden och ajournering

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Det har inkommit en ny rättelse i motion 2013:57, där ett namn fallit bort i den upptryckta versionen. Medmotionär även Carina Etander Rimborg (POSK). På webbplatsen finns uppdaterade och korrekta versioner.

Till slut tackar jag för gott arbete under kyrkomötets första session. Det har varit trevligt och fungerat bra och alla är klara. En del var klara i god tid. Som jag har uppfattat det har det varit en god stämning och arbetet har fungerat väl. Det tackar jag er alla för.

Jag tackar också mina kolleger i presidiet för våra presidieträffar. Jag tackar kansliets personal för utfört arbete, bl.a. genom att läsa igenom alla betänkanden och se till att de är korrekta.

Till slut önskar jag er alla en lycklig och fin hemresa! Vi ses igen i november.

Kyrkomötet ajourneras till måndagen den 18 november kl 09.00.

Kyrkomötet 2013**Måndagen den 18 november****§ 19 Kyrkomötets förhandlingar återupptas**

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Jag vill hälsa er varmt välkomna tillbaka till andra omgången av årets kyrkomöte och jag hoppas mellanperioden har varit bra för er alla. Först vänder jag mig särskilt till dig, kära biskop Antje Jackelén i Lund. Jag vill från kyrkomötets sida varmt gratulera dig till ärkebiskopsvalet. Må Gud välsigna dig och vara en ledsagare för dig nu och i din viktiga framtida uppgift som ärkebiskop i Svenska kyrkan.

§ 22 Meddelanden

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Jag vill påminna er om regler och talartider för debatten som beslutats under session 1 och som delats i facken förra sessionen. Till ersättare som inte tjänstgjorde då har dessa delats i facken denna session. Jag drar dem lite snabbt.

Förhandsanmäld talare har högst två anföranden i varje ärende. Dubbla talarlistor tillämpas, vilket innebär att en talare inte får ett andra anförande i ett ärende förrän alla som har begärt ordet i ärendet, oavsett om det skett i förväg eller under pågående debatt, haft sitt första anförande. Första anförandet är fyra minuter för utskottsordförande eller annan företrädare för utskottet, en företrädare för varje reservation i utskottsbetänkandet, en företrädare för en skrivelsemotion som behandlats i utskottsbetänkandet, en ledamot eller biskop för varje särskilt yttrande. Tre minuter i första anförandet har annan förhandsanmäld talare. Två minuter i andra anförandet gäller. För inte förhandsanmäld talare gäller ett anförande om längst tre minuter i varje ärende. Varje talare har högst två repliker på varje anförande och det är längst en minut. Den som förbrukat sin replikrätt kan efter sista replikskifte få anteckna till protokollet att han eller hon inte har rätt till någon ytterligare replik. Det är de regler som kommer att gälla vid debatten i dag.

Blanketter för begäran om ordet och instämmande i reservationer är delade i facken och fler exemplar finns i brevkorgen i framkanten på podiet. Jag vill påminna om de dubbla talarlistorna. Som jag sa nyss får ni alltså inte ett andra anförande förrän samtliga som så vill har haft sitt första. När ni går upp i debatten är det viktigt att ni inleder ert anförande med ert förslag till beslut och jag påminner om att alla yrkanden ska uttalas i talarstolen och också skrivas på den här gula blanketten. Det underlättar för sekretariatet här att ha det.

Vi har en rättelse. Det gäller ett felaktigt namn i reservationerna i Organisationsutskottets betänkande 2013:11, Kyrkomötets storlek och sammansättning. I betänkandet återfinns två reservationer. Per Lindberg har felaktigt angetts som reservant i dessa reservationer. Rätt reservant ska vara Per Ingvarsson, som tjänstgjorde för Per Lindberg vid beslutet. Denna rättelse är redan införd i det webbpublicerade betänkandet och det kommer också att införas i det slutliga kyrkomötesprotokollet.

Det var de meddelanden jag hade och vi ska då gå över till ärendebehandlingen.

§ 23 Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016

SVEN ESPLUND:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag talar över Budgetutskottets betänkande 2013:1, Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–2016. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Utskottet har en samsyn om verksamhetsinriktning och ekonomiska ramar med kyrkostyrelsens förslag, men Budgetutskottets förslag skiljer sig från kyrkostyrelsen avseende punkt 7. Utskottet vill använda de destinerade medlen om 100 miljoner kronor till åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar, varvid barns och ungas behov särskilt bör beaktas. Det öppnar således för en större flexibilitet i stället för användning endast till ett enda ändamål, vilket skulle snäva in utrymmet på ett olyckligt sätt, som vi ser det.

Av kyrkostyrelsens rapport i bilaga 3 till årsredovisningen framgår bland annat, att bidraget hittills har använts till IT, tillgänglighet till telefoni, administrativ samverkan, fastigheter, strukturarbete, medlemskommunikation och den grundläggande uppgiften. Det är alltså många olika områden som de olika stiftens funnit angelägna. Budgetutskottet föreslår även i punkt 9 att kyrkomötet beslutar uppdra åt kyrkostyrelsen att fastställa en plan för införandet av gemensamma systemlösningar för Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015.

Behovet av omställning i Svenska kyrkan är fortsatt stort och kommer så att vara under en följd av år. Införandet av gemensamma systemlösningar är en viktig del, men det är oklart för utskottet hur nationell nivå på bästa sätt kan stödja detta arbete och hur kyrkostyrelsen ser på det. För att skapa goda förutsättningar för införandet av gemensamma systemlösningar behövs en tydlig och heltäckande plan. I detta ligger bland annat tidsplan, kostnadskalkyler, uppskattad besparingspotential och slutsatser kring hur nationell nivå även fortsättningsvis ska bidra till omställningsarbetet i Svenska kyrkan. Utskottet förväntar sig att kyrkostyrelsen fastställer en sådan plan och redovisar den för kyrkomötet senast 2015, dels för kännedom, dels som underlag för framtida beslut.

Budgetutskottet står enigt bakom betänkandet, men under behandlingen lämnades en protokollsanteckning från den moderata nomineringsgruppen som inte framgår av betänkandet. Den lyder: ”Principiellt förordar vi att det riktade församlingsstödet utbetalas direkt till församlingarna. Detta framgår också av en reservation i kyrkostyrelsen. I det aktuella ärendet har vi dock funnit att en samsyn är väsentlig, varför vi står bakom en annan modell.”

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Herr ordförande! Som framgick här är Budgetutskottet samstämmigt kring dessa yttranden. Jag vill trycka lite extra på punkt 9, där man uppdrar åt kyrkostyrelsen att fastställa en plan för införande av gemensamma systemlösningar i Svenska kyrkan och redovisa den för kyrkomötet senast 2015. Det är viktigt att den administrativa verksamheten får en gemensam uppläggning. Många av oss är inblandade i de försöksverksamheter och liknande som pågår där. Även om det är ganska svårt i början är det en rätt väg att gå. Jag tycker det är viktigt att komma vidare med detta.

I övrigt ska jag kommentera en annan sak som inte var så mycket diskuterad, åtminstone inte i budgetberedningen. Jag går till kyrkostyrelsens framställning på sidan 22, Den kyrkoantikvariska ersättningen. Det har uppstått en eftersläpning i verkställandet av dessa reparationer på grund av att man tidigare bara har delat ut

450 miljoner kronor per år. Eftersom man har två år på sig, kommer det att bli en successiv fördröjning. Det har diskuterats och kritiserats under flera år och nu har kyrkostyrelsen kommit fram till en lösning, där man ökar detta anslag till 700 miljoner 2014 och 2015, vilket är väldigt bra. Det märks på de anslag som nu har getts ifrån stiftsstyrelserna för 2014. Jag hoppas därför verkligen att det kommer att fungera bra.

När det däremot gäller 2016 ser man, att det då är en minskning på 200 miljoner kronor. Det kan ge en signal att vi så att säga är färdiga med nivån. Det tror inte jag. Jag tror det är så, att behovet nu är kraftigt uppdämt. Genom den kostnadsökning som har skett under åren efter 2000 borde vi egentligen ha ett årligt bidrag från staten på minst 700 miljoner kronor. Jag vill alltså ge en signal till kyrkostyrelsen, att den frågan nu måste komma upp till behandling successivt när det är lämpligt inför de kommande förhandlingarna. Behovet är nämligen långt större än dessa 500 miljoner som aviseras i långtidsbudgeten.

Jag har inget förslag utan nöjer mig med att yrka bifall till budgetberedningens förslag, men jag vill lyfta den här frågan för framtiden så att den nu kommer upp på ett bra sätt.

LEIF NORDLANDER:

Ordförande, kyrkomötesledamöter! Vi tar i det här beslutet ytterligare ett steg när det gäller stöd till GAS och GIP och genomförandet av de gemensamma administrativa funktionerna. Det är mycket pengar som går till IKT, 300 miljoner hittills och 20 miljoner i föreliggande budget. Jag tycker att en analys av hur de här pengarna används vore av nöden. Analysen skulle kanske kunna vara ett tillägg till punkt 9 i kyrkostyrelsens skrivelse. Jag ställde en direkt fråga till våra revisorer om man hade för avsikt att ägna detta någon särskild uppmärksamhet, eftersom det handlar om så väldigt mycket pengar. Svaret var nej. Det gör mig lite undrande. 300 miljoner som vi hittills har satsat skulle jag kunna driva mitt pastorat med 70 anställda på i sex år. Det är den verklighet som jag har i vardagen. Därför tycker jag att 300 miljoner är något som vi måste tänka på väldigt noga när vi tar beslut, hur det följs upp och att det genomgås på ett ordentligt sätt.

Det finns många saker som man undrar över. Jag vill ta en bild ur verkligheten. För två veckor sedan hade vi uppenbara problem i mitt pastorat att komma ut på nätet överhuvud taget. Vi skulle helst bara vilja gå till butiken intill och köpa en ny brandvägg. Icke, den skulle beställas från kyrkokansliet i Uppsala. Där skulle den förinställas och skickas ut till oss, med den tid det tar. När den sedan var inställd skulle allt vara frid och fröjd, men så var inte fallet. Den var inte rätt inställd.

Vi kan inte hålla på så här. Vi måste leva på en aktiv, öppen marknad. Vi kan inte ha centrala uppköp för sådant här. Därför är det viktigt att det finns en analys på det här området. Det går inte att slänga ut 300 miljoner på ingenting.

Jag yrkar på att vi gör ett tillägg, att en analys genomförs av GIP- och GAS-projekten och särskilt av kyrkokansliets kompetens på området, en typ av revision. Tack.

LEVI BERGSTRÖM:

Ordförande! Det är glädjande att Budgetutskottet till så stor del delar kyrkostyrelsens uppfattning vad gäller förslag till verksamhet och budget och att man särskilt beaktar den situation som barn och ungdomar befinner sig i. Jag

tycker att skillnaden i förslaget i punkt 7 är så pass liten att jag inte kommer att yrka bifall till kyrkostyrelsens förslag utan i stället till Budgetutskottets förslag.

Beträffande Gabrielssons synpunkter om kyrkoantikvarisk ersättning finns en kontrollstation, som vi kallar det. Det blir en ny diskussion med regeringen nästa år om fortsatt kyrkoantikvarisk ersättning från staten. Det är därför vi har gått ner 2016. Vi vet inte hur det går med de förhandlingarna och hur staten kommer att fortsätta sin hjälp till Svenska kyrkan med kyrkoantikvarisk ersättning. Att vi kan öka för 2014 och 2015 har att göra med att reglerna har förändrats i så måtto, att vi kan ta mera än de 460 miljoner som vi nu årligen får för att kunna få bort detta. Precis som Gabrielsson säger är det ett stort behov ute i pastoraten på grund av kyrkoantikvariska utgifter. Tack.

STAFFAN HOLMGREN:

Ordförande! Jag begärde ordet med anledning av det som Leif Nordlander sa om IT-verksamheten. Det är inte riktigt att inte revisionen har ögonen på detta. Vi har under det här första året som ny revision koncentrerat oss ganska mycket på att titta på IT-kostnaderna och på resurserna för att klara IT-verksamheten. Vi kommer att fortsätta att följa det. Revisionen har redan ögonen på detta, hur det ska komma att fungera och om man följer upp från kyrkostyrelsens sida när det gäller att se till att servicen ut i den lokala nivån blir bra. Jag kan lugna Leif Nordlander på den punkten.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Jag skulle bara vilja kommentera vad Levi sa. Jag förstår hur man har räknat fram detta. Det är vad man vet i dag och då blir det en nedgång 2016. Men det är ju också så att vi står inför förhandlingar. Då kanske vi skulle ge en annan signal, att det faktiskt är viktigt att det här beloppet nu räknas på grund av den kostnadsökning och inflation som har skett efter 2000. Vi pratar nu om 13, 14 år som man inte har tagit hänsyn till när man beräknar statens insatser för den kyrkoantikvariska ersättningen. Det är den frågan som jag tycker vi måste hålla i gång.

LEVI BERGSTRÖM (REPLIK):

Ordförande! Jag delar helt Gabrielssons uppfattning. Samtidigt tycker jag inte vi ska sälja skinnet förrän björnen är skjuten, som någon har sagt.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 176.

§ 24 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012

SVEN ESPLUND:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till Budgetutskottets förslag för årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012. Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut är: 1) att fastställa årsredovisning och koncernredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2012, 2) att kyrkomötet beslutar att bevilja kyrkostyrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2012.

Som tidigare ger årsredovisningen en tydlig bild av verksamhetens resultat och ställning samtidigt som den visar på verksamhetens komplexitet och rikedom. Vi uppskattar bilagorna i kyrkostyrelsens skrivelse 2012:2, där resultatrapporten och redogörelsen för behandlingen av kyrkomötets ärenden samt övrig rapportering från kyrkostyrelsen har lämnats och ger en fyllig bild. Komplettering har lämnats

beträffande prästlönетillgångarna i Västerås stift, vilket kyrkostyrelsen önskat meddela kyrkomötet. Allt sammantaget får vi möjlighet att få en än fylligare bild än vad årsredovisningen ger uttryck för. Vi har tagit emot yttranden från Ekonomi- och egendomsutskottet och Kyrkolivsutskottet.

Jag skulle alltså vilja uppmana kyrkomötets ledamöter att använda den här publikationen i era kontakter med er omgivning och ert nätverk. Man får ju, som förtroendevald i varje fall, ofta frågor om vad vi egentligen gör i Svenska kyrkan. Gör ni något? Då är det bra att kunna lämna över en årsredovisning och visa på den oerhörda aktivitet vi utvecklar som samfund. Ta vara på det tillfället och ni gör Svenska kyrkan en stor tjänst.

Åter igen, jag yrkar bifall till Budgetutskottets förslag.

INGRID SMITTSARVE:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Detta är den sista årsredovisningen som vi har lämnat över från den här kyrkostyrelsen. Jag har skrivit samma ord som Levi. Vi är väldigt glada i kyrkostyrelsen. Det är glädjande att ta emot utskottets uppskattning över att årsredovisningen ger den här tydliga bilden av verksamhetens resultat och att den visar på vilken mångskiftande verksamhet som bedrivs på nationell nivå. Det var också glädjande att utskottet uppskattar överläggningarna med arbetsutskottet. Vi noterar att det är Budgetutskottets mening att det kanske finns mer att göra vad gäller riskhanteringen men att vi ändå har förbättrat den. Kyrkomötet kommer antagligen att fatta beslut om en plan för införande av gemensamma IT-lösningar och då får kyrkostyrelsen uppdraget och att lägga fram den för kyrkomötet 2015. Det var en av riskerna som Budgetutskottet pratade om när vi i arbetsutskottet träffade Budgetutskottet.

Det känns som att vi har lagt en ganska bra grund inför nästa kyrkostyrelse. Jag vill önska den nya kyrkostyrelsen lycka till i det fortsatta arbetet.

NIKLAS GRAHN:

Herr ordförande! Jag föreslår kyrkomötet att besluta bifalla utskottets förslag samt att med anledning av Budgetutskottets betänkande 2013:2, bilaga 2, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fortsätta bereda kyrkomötets skrivelse 2008:21 om kyrkans undervisning, vilken inte kan anses vara slutbehandlad.

2008 års kyrkomöte behandlade en motion om Svenska kyrkans konfirmandarbete. Kyrkomötet biföll en av motionens punkter, vilken innebar ett uppdrag till kyrkostyrelsen att anta en nationell handlingsplan för Svenska kyrkans konfirmandarbete innehållande kvalitativa och kvantitativa mål som skulle vara utvärderingsbara. Under åren har jag med förväntan sett fram emot att det här beslutet skulle verkställas. När jag så i år ser i handlingarna att kyrkostyrelsen anser att ärendet är slutbehandlat och när jag läser på vilket sätt, väcks flera frågor om hur detta kyrkomötesbeslut har hanterats.

För det första anser jag det anmärkningsvärt att det ska ta över fyra år att verkställa ett beslut som detta. Hur ser prioriteringsordningen ut på den nationella nivån? Som kyrkomötesledamot förväntar jag mig, att kyrkomötesbeslut har högsta prioritet bland det arbete som nationell nivå utför. Hur kan det då ta mer än fyra år och ska vi ha det så?

För det andra, vilket är ännu allvarligare, finner jag att kyrkostyrelsen inte alls har gjort det som de fick i uppdrag av kyrkomötet att göra, om man har gjort ett digitalt dokument som har namnet *Dela mera* och som säger sig vilja vara ett stöd för arbetet med handlingsplaner för konfirmandarbetet. När jag väl lyckades finna

detta dokument på hemsidan, vilket inte var det allra enklaste, visade det sig innehålla ett antal artiklar, till exempel *Strategier för kommunikation med barn och unga*. Det är inget fel på artiklarna, men faktum kvar står. Det är ju inte detta som kyrkomötet gav kyrkostyrelsen i uppdrag. Jag frågar mig fortfarande var den nationella handlingsplanen är med de utvärderingsbara kvalitativa och kvantitativa målen. Den har trots mina efterforskningar inte gått att få tag i, eftersom den helt enkelt inte finns.

Jag finner alltså, vilket jag anser vara allra mest allvarligt, att kyrkostyrelsen har omtolkat ett kyrkomötesbeslut. Ett kyrkomötesbeslut som detta ska inte tolkas utan det ska verkställas. Det är inte ens särskilt komplicerat att göra det. Det har varje församling i Svenska kyrkan gjort, utarbetat en handlingsplan för sitt konfirmandarbete.

CHRISTINA BERGLUND:

Jag yrkar bifall till föregående talaresh förslag om ett förtydligat uppdrag angående handlingsplanen. Allt sedan kristendomsämnet försvann ur skolan i slutet av 60-talet och Svenska kyrkan själv har haft att ta ansvar för undervisningen av sina medlemmar har det varit omöjligt att få till stånd en plan för hur denna undervisning ska gå till. Jag minns Karl-Erik Brattgårds stora, förtjänstfulla utredning, som kom som ett svar på ett uppdrag angående hur kyrkan skulle lösa detta. Den kom 1970. Mottagandet var utomordentligt tveksamt. 1976 var det en konferens i Sigtuna med religionspedagoger från alla stift. Det enda man var överens om där var att säga nej till en totalplan av den finska kyrkans dåvarande modell. Norska kyrkan har en *trosoppläringsplan*. I USA hade man vid den tiden stora *Long Range Programs*.

Orsakerna till att det har varit så svårt i Svenska kyrkan är värt ett forskningsprojekt i sig. Man kan fråga sig varför en evangelisk-luthersk kyrka som vår, med det arv av betoning på lära och katekes som vi har med oss alltsedan Luthers dagar, inte kan få till en sådan plan och också vad oviljan beror på. Församlingsinstruktionerna, där jag har läst Stockholms stifts första omgång och delvis även andra omgången, är väldigt vaga när det gäller avsnittet undervisning i församlingens huvuduppdrag. Den här bristen har slagit igenom på församlingsnivå. Det är därför oerhört viktigt att denna plan med mätbara kvalitetsmål kommer till stånd.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Kyrkomötesvänner! Jag läser den där årsredovisningen, Sven, och hittar då på sidan 19 en alldeles egen rubrik om Bok & Bibliotek i Göteborg. Där står det, att Svenska kyrkan är bokmässans största samarbetspartner. Så roligt, men så står det också att det var omkring 10 500 som besökte montern. Vad roligt det hade varit, om vi kyrkomötesledamöter hade orkat åka dit efter en vecka på kyrkomötet.

Svenska kyrkan vill genom sin närvaro på bokmässan bereda utrymme för möten och skeenden inom konsten, kulturen och samhällslivet, som kan bidra till nya utblickar och vidgade vyer. Det hoppas jag gäller också oss.

INGRID SMITTSARVE:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Kyrkostyrelsen beslöt 2007 om riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete. De är bindande församlingar inom stiftet genom beslut i respektive domkapitel. Alla stift har tagit de här riktlinjerna. Sedan brukar kansliet och kyrkostyrelsen ha kontakter med tjänstemän och förtroendevalda ute i stiftet. Vid sådana kontakter med nationell

nivå har stiftens motsatt sig en ny nationell handlingsplan, dels för att ansvaret ligger på stift och församlingar och dels för att arbetet med handlingsplaner redan pågick i stift och församlingar. Antingen var de färdiga eller också höll de på att tas fram.

Mot den bakgrunden har arbetet inriktats på att ytterligare stödja stiftens pågående verksamhet. Det material som Niklas Grahn pratar om och som det skrivs om på sidan 38 är ett stöd för stiftens och församlingarnas konfirmandarbete. Det heter *Dela mera, stöd för arbetet med handlingsplan för Svenska kyrkans konfirmandarbete*. Det finns sedan maj i år på Svenska kyrkans intranät. Om man sedan vill ha statistik på hur många procent som konfirmeras, lämnar ju församlingarna statistik över verksamheten och det gäller även konfirmation. Det finns ett webbaserat material också på Svenska kyrkans intranät, där konfirmander kan lämna omdömen om sin konfirmationstid.

Jag tycker det är olyckligt om nationell nivå skulle tvinga på de ansvariga stiftens och församlingarna en nationell handlingsplan. Det är inte en uppgift för nationell nivå att sköta församlingens grundläggande uppgift. Sedan har detta varit diskuterat i Kyrkolivsutskottet. De hade ingenting att invända mot att skrivelsen är slutbehandlad. Tack.

NIKLAS GRAHN:

Till att börja med kan man fråga sig om stiftens ska omtolka de kyrkomötesbeslut som vi tar. Det är oerhört märkligt om det skulle ske. Det ska verkställas ett beslut utan att någon ska ut och fråga, om det här är ett bra beslut eller inte. Då får man återkomma på ett annat sätt. Sedan blandas två saker ihop. De här riktlinjerna för konfirmandarbetet som förutsätter handlingsplaner i församlingarna är en sak. Det togs 2007 i riktlinjerna för konfirmandarbetet och det har genomförts och varit ett jättestort arbete. Det var aldrig frågan om detta 2008. Det handlade om att nationell nivå skulle göra samma sak. Man skulle ha en nationell handlingsplan. Var ska vi befinna oss om fem år, om tio år? Vad vill vi med Svenska kyrkans konfirmandarbete? Hur ska vi kunna utvärdera detta? Två olika saker och man har inte verkställt den delen som nationell nivå har ansvar för i detta avseende.

INGRID SMITTSARVE (REPLIK):

Eftersom stiftens var väldigt mycket emot att få ett beslut taget över huvudet och det inte är nationell nivåns ansvar att sköta konfirmandarbetet, gjorde man den tolkningen. Det gjorde man i samband med stiftens, med dem som jobbar med konfirmeringar och konfirmander. Man gjorde då stödmaterialet som en hjälp för att komma en bit på vägen. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 63.

§ 25 Den inomkyrkliga clearingen

BIRGIT FRIGGEBO:

Herr ordförande! Motionären i motion 2013:7 vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att aktualisera och utveckla anvisningarna för clearingsystemet för kyrkliga handlingar. Det handlar alltså inte om ändringar i clearingsystemets uppbyggnad, som vi har behandlat utifrån motioner tidigare under de senaste åren. Utskottet gick in på hemsidan på intranätet och tittade på den information som finns där. Där ges egentligen svaret på nästan alla frågor som kan ställas om systemet. Samtidigt kunde vi dock konstatera att informationen är väldigt svår-

överskådlig och svårläst. Det krävs alltså en uppdatering och redigering, men det bör kunna ske utan ett särskilt uppdrag till kyrkostyrelsen. Det bör ingå i ett normalt handhavande av intranätets skötsel. Med det uttalande som utskottet har gjort torde syftet med Anders Novaks önskemål vara uppfyllt.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

ANDERS NOVAK:

Ordförande, värderade kyrkomötesdeltagare! Jag vill tacka Birgit Friggebo för det uttalande som här skedde, men jag vill ändå säga några ord.

Det är ingen stor fråga som jag reser, men befogad. Ute i våra församlingar är kunskaperna om clearingsystemet tämligen dåliga. Här i kyrkomötet har vi förmånen att läsa utskottssekreterarnas utredningar bearbetade i utskottens betänkanden. Vi blir informerade om vad som gäller. Genom att min motion 2013:7 behandlats blir det nu klart för alla, att förrättningsförsamlingarna kan debitera enskild kyrkotillhörig för resekostnader för förordnade präster, men huvudinriktningen bör vara att kostnader för resor i de flesta fall bör bäras av en församling. Utskottets motiveringar för att avslå min motion är två. För det första: En utvärdering av clearingsystemet i dess helhet ska genomföras till år 2016. För det andra: På det så kallade intranätet, som vi hörde, finns information om hur bestämmelserna om clearing ska tillämpas.

Mot den första motiveringen till avslag kan man bara anföra, att det skulle innebära ytterligare tre års väntan och fortsatt brist på kunskap i församlingarna. Mot den andra motiveringen skulle jag vilja ställa en fråga. Är det någon av de förtroendevalda i denna sal som har försökt komma in på intranätet? Det sägs att kyrkans personal och förtroendevalda har åtkomst till intranätet, men icke så. I förra veckan gjorde jag åtskilliga försök och först efter fyra samtal med ärkebiskopens och generalsekreterarens sekretariat samt mejlkonversation fick jag löfte om att få hyra en VPN-dosa från kyrkokansliet. Den skulle komma i fredags och för att koppla upp mig mot detta intranät måste jag sitta i telefonkontakt med kansliet. Jag ville läsa och ta reda på vad som står skrivet om clearing. En avdelningssekreterare på generalsekreterarens och ärkebiskopens kansli drog sedan ut aktuellt dokument från intranätet och sände en separat fil hem till mig, helt vid sidan om det som skulle vara så enkelt. Men jag tackar sekreteraren för detta.

Så här kan det ju inte få vara. Det är då inte att undra på att kunskaperna saknas på så många håll ute i landet. Nu har jag läst dokumentet och där finns en hel del mycket bra klargöranden, men som utskottet skriver och Birgit Friggebo intygar kan det finnas behov av viss uppdatering och fler klargörande exempel. Då har jag ett litet tips som man kan testa och som behöver testas. Se till att inkludera stiftelselokaler, föreningskapell, bryggor, trädgårdar med mera i clearingsystemet genom att göra den territoriella församlingens gränser till bas för clearingbestämmelsernas tillämpning. Jag menar att den kyrkliga handlingen gör platsen i fråga till en tillfällig kyrka. Därmed bör clearingens omfatta även dessa platser.

Bifall till motion 2013:7.

ANNA EKSTRÖM:

Herr ordförande, biskopar och ledamöter. Det är en liten men viktig fråga. Tack, Anders, för din motion 2013:7. Förklaringar kan vara hur fina som helst, så är det ju. Har man slagit dövörat till eller bestämt sig för att absolut inte använda clearingens kanske det inte hjälper med bättre och finare förklaringar. Jag hoppas,

Anders, jag hoppas att med mer tydliga förklaringar och lite mer tillspetsade argument det faktiskt går att använda clearingen och att det kan göra att fler gör det. Det är otroligt viktigt. Jag hoppas, Anders, att bifall till den här motionen kan bidra till detta. Jag ser fram emot utredningen som ska vara klar 2016. Jag ser fram emot det nya kyrkomötet som samlas sedan – inte för att jag inte tycker om er, mina kära vänner, men vi har kanske inte tagit de steg i den här frågan som jag hade hoppats på. Det är viktigt. Vi har administrativa gränser i dag som ofta kallas församlingar och som kanske inte alltid sätter medlemmen i centrum i dessa fall.

Bifall till motion 2013:7 med hopp om en ljusare framtid i den här frågan. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 64.

§ 26 Verksamhetsindelningen i redovisningen

GUNVOR TORSTENSSON:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att kyrkomötet beslutar avslå motion 2013:52 och i stället beslutar att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat.

Anledningen till förslag om avslag är just motionärens formulering ”en redovisningsmodell för församlingar och pastorat som överensstämmer med Svenska kyrkans förståelse av den grundläggande uppgiften”. Den formuleringen vill inte utskottet så bakom utan föreslår i stället ”ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat”. Utskottet delar däremot motionärens uppfattning, att kyrkostyrelsen bör ges ett uttalat ansvar för redovisningsmodellen. Enligt kyrkoordningen har kyrkostyrelsen redan rätt att utfärda rekommendationer inom redovisningsområdet. Likaså delar vi kritiken att modellen inte har förankrats i kyrkostyrelsen.

Utskottet välkomnar det arbete som inletts, där KRED, *Svenska kyrkans redovisningskommitté*, och tjänstemän på nationell nivå arbetar tillsammans med en referensgrupp för att rätta till de brister och den kritik som har framkommit. Kritiken har gällt att den grundläggande uppgiften har delats upp. Där har även biskoparna riktat kritik. Vidare att modellen är för fyrkantig, att modellen inte svarar mot församlingarnas behov, att den inom vissa områden är överarbetad och för detaljerad och att jämförelser mellan församlingar är svåra att göra. Utskottet tycker att man på nationell nivå, efter att man tagit över ansvaret för den ekonomiska redovisningen, tog ett bra initiativ med att börja utveckla en ny mall, som skulle sätta den kyrkliga verksamheten i fokus.

Som sagt, bifall till utskottets förslag.

När det gäller motion 2013:13 föreslår utskottet att kyrkomötet avslår denna. Anledningen är att utskottet menar, att kyrkomötet inte kan ge kyrkostyrelsen specifika instruktioner om redovisningens innehåll.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Bakgrunden till min motion 2013:52 är, att kyrkans redovisningskommitté har beslutat att pastorat och självständiga församlingar från och med nästa år 2014 ska redovisa sin verksamhet enligt en ny modell. Detta är i grunden bra, eftersom den gamla modellen var ett arv från den kyrkokommunala tiden. Rötterna går nog så långt tillbaka som till 1950-talet. Bland bristerna kan nämnas, att personalkostnaderna inte har delats ut på

verksamhetsområden, utan man har haft dem separat. Det måste ju rättas till. Det här verkar inte så upphetsande. Hur ekonomerna bokför verksamheten spelar väl inte så stor roll, men vid en närmare granskning visar det sig, att den nya modellen bygger på en missuppfattning.

Vi talar i kyrkan om den grundläggande uppgiften att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det mesta som en församling gör, helst allt, ska ha samband med den grundläggande uppgiften och kan då ses ur en eller flera av aspekterna gudstjänst, undervisning, diakoni eller mission. Nu har redovisningskommittén, till synes logiskt, bestämt att alla verksamheter ska bokföras som antingen gudstjänst, undervisning, diakoni eller mission, men så enkel är inte den kyrkliga verksamheten. Jag ger i min motion ett exempel på en verksamhet, en "våga sjunga-kör" med folk som inte har vågat sjunga i kör tidigare. En sådan kan med goda skäl bokföras som vilken som helst av de här fyra aspekterna. Det är självklart att det är gudstjänst för de sjunger i gudstjänsten. Det är självklart att det är undervisning för de får lära sig att sjunga, som de inte har gjort tidigare. Det är diakoni, för många av dem är ganska ensamma och det är trevligt att träffas i en kör och få ett sådant sammanhang. Det är också klart att det är mission. En del kanske inte har satt sin fot i kyrkan tidigare. Det är alltihopa på en gång. Hur många procent är det av det ena eller det andra? Alla försök att mäta sådana här aspekter på verksamheten är dömda att bli helt godtyckliga. Därmed blir jämförelser mellan församlingar och pastorat fullständigt meningslösa.

Det som är viktigt att redovisa är verksamheter, inte syftet med verksamheter. Det förvånar mig därför, i alla fall lite grand, att Läronämnden inte uppfattar den läromässiga implikationen av redovisningskommitténs syn på den grundläggande uppgiften och därför yttrar sig över motionen. Det tycker jag man borde ha gjort. Det är nog inte första gången som Läronämnden bläddrat förbi. Redovisning har inte med oss att göra. Valfrågor har inte med oss att göra. Jag tror att den kyrkliga verkligheten inte är så enkel. Teologin genomsyrar allt som vi gör i kyrkan.

Grundproblemet tycks då vara, att redovisningskommittén verkar ha arbetat utan tillräcklig kontakt med teologisk expertis och med redovisningsansvariga på lokal nivå. Jag tror att nästan vilken kyrkoherde som helst hade reagerat på den nya verksamhetsuppdelningen, om hon eller han hade blivit tillfrågad. Jag är därför naturligtvis nöjd med att utskottet föreslår, att ansvaret för redovisningsmodellen nu flyttas till kyrkostyrelsen, där den hör hemma. Som alla förstår är det bråttom nu för kyrkostyrelsen att revidera anvisningarna. Varje år med de nuvarande anvisningarna är ett år av irritation och frustration i församlingarna och pastoraten och ett år när vi inte kan göra några rättvisande jämförelser alls av kostnader mellan ekonomiska enheter i Svenska kyrkan.

När det gäller avslaget på mitt motionsyrkande fattar jag det så, att förslaget att redovisningsmodellen ska överensstämma med Svenska kyrkans förståelse av den grundläggande uppgiften inte är fel utan ett nödvändigt men inte tillräckligt krav. Det hoppas jag och det kan jag möjligen gå med på.

Därför kan jag utan problem, herr ordförande, yrka bifall till utskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande och alla som tar del av kyrkomötet! Tack till representanten för utskottet som har behandlat motion2013:13, även om man inte kände samma sak och aktivt inte pratade så mycket om kulturen. Den har jag lyft in i denna motion,

eftersom den är viktig. Det är viktigt att den inte trängs bort i frågor om budget och hur man hanterar den. Man måste se att den just kan ingå i det grundläggande uppdraget, precis som vi fick höra här tidigare om körsång som på olika sätt har en viktig betydelse. Jag vill också få gå lite längre. Kulturen är så mycket mer. Vi har ikonmålare till exempel. Allt ska rymmas. Sådant får inte stryka på foten, när det är så mycket vi har centralt i kulturen som är betydelsefullt för människor.

Kulturen kan på olika sätt tolka, gestalta och utveckla det religiösa innehållet. Den kan till och med vara en ledstjärna i det andliga sökandet och den andliga utvecklingen. Den kan nå längre. Det är med olika språk vi når fram med vår förkunnelse. Den lutherska kristendomen har som mål att förstå både samhället som vi lever i och vår tidsanda. Kulturen jobbar ofta med dessa frågor på ett nyskapande sätt, som når lite längre in i människan. Kulturen är något av en lek inför Guds ansikte och den behöver vi vara rädda om. Jag stannar där. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 65.

§ 27 Ljud i kyrkan

INGRID KARLSSON:

Ordförande, biskopar, ledamöter i kyrkomötet, åhörare! Jag talar för utskottet i detta betänkande, EE 2013:3, som behandlar ljud i kyrkan. I motionen skrivs det, att det ska finnas minst en personal som är utbildad för att klara av de avancerade ljudanläggningar och högtalarsystem som vi har i våra byggnader. Det är väldigt viktigt för våra besökare. Där menar motionären, att man ska uppdra åt kyrkostyrelsen att inkomma med förslag om hur detta ska regleras och att då ge stiftens i uppdrag att ha tillsyn över dessa frågor.

Det finns i kyrkoordningens kapitel 34 uppgifter på hur befattningar ska regleras i våra församlingar. Där gäller det präster, musiker och diakoner. I övrigt är det vi i församlingarna lokalt som ska anställa. Det är ju då också vårt ansvar att se till, att vi får personal som klarar av dessa ljudanläggningar och högtalarsystem både i våra kyrkor och i våra församlingsgårdar.

Utskottet menar därför att med detta som bakgrund avslå motionen. Tack.

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Det är många deltagare i våra gudstjänster och andra verksamheter som hör dåligt. Det hjälper inte med teckenspråk, eftersom de flesta av dem inte har lärt sig det. I stället har de hörapparat. Då krävs det att tekniken fungerar och att vi kan hantera ljudanläggningar och mikrofoner på ett professionellt sätt. Vi har haft teknik i vår kyrka väldigt länge. Ändå kan jag stöta på och vara med om tillfällen i vår kyrkas verksamheter, där ljudanläggningar och mikrofonteknik inte är vad det borde vara. Jag tycker inte det får vara så i vår kyrka, där så mycket av våra verksamheter handlar om saker som måste höras. Speciellt viktigt är det, eftersom många i våra verksamheter faktiskt hör sämre. Ibland hör man någon som ska tala säga, att hon eller han inte är så bra på detta med mikrofoner men i stället kan tala starkt och tydligt. Hon eller han frågar då församlingen om det är lagom högt. Hörs det? Då säger alla att det hörs bra, men de som inte hör har ju inte ens hört frågan eller så vågar de inte fråga vad han sa. Det är något som inte borde förekomma. Därför skrev jag motionen. Jag ville på något sätt försöka få en ordning på det här.

När jag nu läser betänkandet måste jag hålla med om, att detta är något som hör församlingar, pastorat och stift till. Jag kan hålla med om det. Jag vill ändå

avsluta med att be biskoparna tydliggöra detta för församlingar och vid visitationer också tänka på att undersöka, att ljudanläggningar och mikrofonteknik är bra och fungerar och att de som använder dem kan sina saker. Det är helt avgörande. Det räcker inte att man har en mikrofon och att man har en ljudanläggning och det sedan är nog med det. Det måste fungera och kunna användas. Dessutom ska speciellt vi präster kunna hur man hanterar mikrofonen.

Tack för ordet, herr ordförande.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 66.

§ 28 Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav

GERD GULLBERG JOHNSON:

Ordförande, kyrkomötesledamöter och åhörare och även ni som finns med på internet. Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag. Motionärerna har tagit upp frågor som behandlar Svenska kyrkans miljöansvar. Jag tror att vi alla här i kyrkomötet är överens om, att vi ska förvalta skapelsen på ett hållbart sätt till nästa generation. Vi i utskottet har föreslagit avslag på de tre motionerna 2013:32, 2013:76 och 2013:78 på grund av att frågorna inte hör hemma på nationella nivån enligt kyrkoordningen.

I första motionen, 2012:32, yrkar motionären på att Svenska kyrkan ska skapa skogsreservat, så att olika skogstyper räddas. I vårt betänkande framgår, att Svenska kyrkans stift har sammanlagt cirka 6 000 hektar reservat. Ansvar att avsätta skog till reservat ligger på egendomsnämnderna i varje stift. I motionens punkt 2 vill motionären att det i kommande reservats utkanter kan ordnas jordnära jordbegravningar med kistor. Vi anser, att det också är stiftets ansvar.

Motion 2013:76 vill att vi ska öka biologisk mångfald på bland annat kyrkogårdsjordar vid kyrkor, församlingshem och begravningsplatser. Där anser vi i Ekonomi- och egendomsutskottet, att det ligger på Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. De äger frågan. Vi ser att de har utvecklat den här frågan mycket under de senaste åren och vi anser också att frågan är viktig. Vi menar att även detta ligger på pastorats- och församlingsnivå.

Yrkandet i motion 2013:78 lyder att kyrkostyrelsen ska stödja stiftens i deras förvaltning av skapelsen på ett hållbart och resursbevarande sätt genom att öka kunskapen om ekologiskt jordbruk med ökad kursverksamhet. Utskottet föreslår att avslå motionen, då vi kan konstatera, som vi skriver i betänkandet, att kyrkostyrelsen har ett pågående utbyte av information med stiftsföreträdare om ekologiskt jordbruk. Kyrkostyrelsen har ett tillsynsansvar över prästlönetillgångarna sedan 2010 i kapitel 46 i kyrkoordningen. Det handlar om hur vi ska förvalta prästlönetillgångarna.

Till sist kan jag upplysa om, att vi alla ser fram emot den statliga miljömålsberedningen, som kommer att få en stor betydelse för en långsiktigt hållbar markanvändning. Den första delrapporten kommer i sommar.

Jag yrkar bifall till utskottsförslaget om avslag på de tre motionerna 2013:32, 2013:76 och 2013:78.

MARIA LAGERMAN:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag yrkar som motionär tillsammans med andra bifall till motion 2013:76. Jag tackar utskottet för en fantastiskt intressant genomgång av det arbete som pågår för att öka den biologiska mångfalden. Det är glädjande att höra, att utskottet tycker att det är ett viktigt område. Däremot förstår inte jag, att det är en omfattande verksamhet som redan

pågår som är orsaken till att man avslår motionen. Det är inte en tillräckligt omfattande verksamhet som redan pågår. Det var därför som motionen menade att man behöver lyfta frågan.

Allt arbete kan bli bättre. Arbetet för den biologiska mångfalden kan bli bättre. Den där motionen kunde också ha varit bättre. Vi kanske får återkomma och utveckla frågan lite grand. Kruket i botten är den här uppdelningen vi har mellan begravningsverksamhet och församlingsverksamhet. Det är för att vi har den som frågan hanteras av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Motionens syfte är, att det ska bli ett delat ansvar mellan kyrkostyrelsen och arbetsgivarorganisationen att förenkla möjligheterna att arbeta med biologisk mångfald på kyrkogårdar och kyrkogårdstomter.

Jag håller med utskottet, att kyrkostyrelsen har mycket att göra och tillräckligt mycket att göra. Det är en ny mandatperiod, det är omförhandling av kyrkoantikvarisk ersättning, KAE, det är frågan om vad som händer med den samordnade begravningsavgiften, det är ägandet av jorden. Men när är det så lite att göra att man vill ta på sig en ny fråga? Är det någonsin så lite att göra i kyrkostyrelsen? Jag tror faktiskt att våra medlemmar i kyrkan ser vår kyrka som en helhet och inte som den uppdelning som finns mellan begravningsväsende och församlingsverksamhet. Vi har 3 200 kyrkogårdar, framgår av utskottets betänkande. Vi har åtgärdsprogrammet där kyrkogårdarna lyfts fram som en av fem särskilt viktiga miljöer. Vi har boken från 2007, där man säger att kyrkogårdarna är de mest skyddsvärda resterna av det gamla kulturlandskapet. Det här är stora ord. Det finns modeller för hur man utvecklar ett arbete kring biologisk mångfald. Det finns 40 olika examensarbeten, framgår det av svaret, som är fantastiskt intressanta. Men hur sprids de när vi har den här uppdelningen mellan begravningsverksamhet och församlingsverksamhet?

Jag vill för övrigt tillägga att det inte var min bedömning om allt fler golfgreenar. Det kommer från Raoul Hjärtström i Örebro, som är vår handläggare på kyrkoantikvarisk ersättning. Kyrkoantikvarisk ersättning är objektuppdelad. Det är per objekt man kan söka. En församling och ett pastorat kan inte söka KAE för att jobba med biologisk mångfald.

Jag yrkar bifall till motion 2013:76 och att vårt skapelseansvar ska bli lite mer än läpparnas bekännelse.

JAN FRIHEDEN:

Ordförande, ärkebiskopar, biskopar, deltagare och åhörare! Jag har bara en liten kommentar till den förra talaren. Det är allt färre som dör ute i landet. Alltså har vi en massa ytor som vi måste försvara. Vi måste försvara kulturarvet, innan det blir grönytor som bara körs över och vi spiller olja på med våra maskiner.

Jag kommer nu till min motion 2013:78. Jag yrkar alltså bifall till motion 2013:78 om ekologiskt jordbruk. Grunden är att det är viktigt att det sker en kontinuerlig uppföljning av de förnyade kunskaper som vi har för att skapa jordbruk som inte tär på jordens resurser och som bidrar till att vi motstår klimatförändringarna. Ett ekologiskt jordbruk bidrar till större biologisk mångfald, en hållbar livsmedelsproduktion, ett bevarande av en levande åkermark och att fler miljömål uppnås. Den här kontinuerliga återkopplingen och med de senaste kunskaperna som vi får fram till den bästa förvaltningen av vår del av jordklotet, det enda, tycker vi ligger på den här nivån. Det konventionella jordbruket som är vanligast i dag ökar användningen av handelsgödsel, som till stor del tillverkas utanför Sverige baserad på olja. Vi måste komma ifrån oljeberoendet och ifrån att skapa utsläpp i andra länder, där också storföretag tar

kontroll över utsädesmarknaden. Det biologiska jordbruket motstår klimatförsämringen, bidrar till större mångfald, är mer multifunktionellt mot biologiska system och deras begränsningar. Vi har endast ett jordklot. Tack.

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande och övriga åhörare! Med skogsreservat som jag motionerat om är det visserligen så, att de i nuläget huvudsakligen ligger ute på de olika stiften. Det är ändå så, att det diskuteras att man ska göra en större enhet för att bearbeta dessa frågor. Då borde man kunna tänka att det inte bara är organisatoriskt utan också innehållsmässigt. Man skulle då kunna bevara de olika skogstyperna och rädda olika delar av skapelsen och olika arter på olika sätt, alltså ha ett samlat grepp även innehållsmässigt. Men det har utskottet valt att i detta läge inte göra något åt. Jag bryr mig inte om att återyrka den här gången. Tack.

EVA-MARIA MUNCK:

”Så länge solen värmer jorden och kornet kan få gro.” Visst ville vi att kornet ska få gro i ekologisk jordbruksmark i Svenska kyrkan. Jag vill yrka bifall till motion 2013:78. Jag tycker det är intressant att läsa utskottets motivering. Det står att man upplever, att det ekologiska perspektivet är en uppgift som stiften tar på stort allvar. När jag bläddrar till enkätredovisningen i samma betänkande på sidan 4 ser jag, att sex av tretton stift inte har svarat på frågan. Det kanske bara är en tillfällighet och ett kommunikationsproblem, men jag tycker ändå det är ett tecken på att man har ett visst utbildningsunderskott i frågan. Utbildningar för att främja stiftet i den här viktiga uppgiften är ju ändå något som vi på nationell nivå kan erbjuda. Jag läser också i utskottets motivering att ekonomiska aspekter kan vara avgörande vid valet av inriktning på det specifika jordbruket. Visst är det så. Det kan kortsiktigt kosta mer pengar att odla ekologiskt, men på lång sikt finns det stora ekonomiska vinningar, framför allt skapelsemässiga, att konvertera jordbruk till ekologiska.

Därför vill jag yrka bifall till motion 2013:78. Kanske Svenska kyrkans mark befriad från kemikalier då kan få sjunga halleluja.

STEN PERSSON:

Ordförande! Jag börjar med att prata om motionen som rör ekologisk odling av jordbruk, 2013:78. Det är lätt att vara positiv till motionärens förslag om att stödja stiftet i deras förvaltning av skapelsen på ett hållbart och resursbevarande sätt genom att öka kunskapen om ekologiskt jordbruk genom ekologisk kursverksamhet. Motionen har sin grund, tror jag, i en artikel i Kyrkans tidning rörande i vilken omfattning stiftens jordbruksareal drevs ekologiskt eller inte. Den hette *Kyrkan velar om ekologiskt jordbruk* från den 13 maj i år. Låt mig säga, att den enkäten inte var uttömmande eller ens rättvisande. Det är inte jordägaren som beslutar vilken drift den enskilde jordbrukaren ska välja. Arrendelagstiftningen ger brukaren den rätten. Hur lantbrukaren väljer att driva sitt jordbruk beror på många olika saker: gårdens lämplighet, jordlott, jordmån, klimat, tillgången på gödsel från främst egen djurhållning, efterfrågan på ekologiska produkter, EU:s landsbygdsprogram med stöd till ekologisk odling. Ni ska veta att detta just nu håller på att omstöpas. Vi vet inte riktigt vilka regler som kommer att gälla. Då påverkar det den enskilde näringsutövaren. Jag säger, att det viktigaste vi kan göra är att köpa svensk mat, gärna mycket närproducerat, lokalt framtaget och mycket gärna ekologiskt.

Sedan vill jag också prata om skogsreservat, motion 2013:32. Miljövårdsarbetet med översynen kommer nästa år. 2007 redovisades i bilaga till Kyrkans tidning gudslånet. Då pratade man om att Svenska kyrkan hade avsatt 30 000 hektar i reservat på olika sätt. Jag tror det handlar om äpplen och päron, att vi pratar om olika siffror. Det har utvecklats, det är mer areal än så som har avsatts till reservat. Vi gör mycket och det vi ofta tänker på är 70- och 80-talets skogsbruk med de stora förödda kalhyggarna. Det är inte så kyrkans skogsbruk bedrivs i dag. Det är mycket större hänsynstagande till biologisk mångfald. Vi avsätter väldigt gärna små skogsbrukspärlor, som pekas ut på olika sätt. Det gör vi i kyrkans arbete.

Bifall till utskottets förslag.

BIRGIT AHLSTRÖM:

Herr ordförande, åhörare och ledamöter! Sten Persson har redan sagt en del av det jag tänkte säga, men jag vill tala för arrendatorerna. Det blir ett förmyndarskap från jordägarna att lägga sig i de brukningsmetoder som arrendatorn har. Arrendatorn har ett förvalterskap och jag känner det nästan som en förolämpning, när man i motionen antyder att det skulle vara en utbildningsfråga, att man inte vet hur man ska bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt. Det är inte det som det handlar om. Det är de ekonomiska realiteterna och också de kortsiktiga. Det är dem man lever under. Vi från kyrkan ska inte lägga sten på börda på en yrkesgrupp som kämpar för sin överlevnad. Då är det kortsiktigt som gäller. Alla brukare som jag känner tar sitt ansvar och vill ha ett hållbart jordbruk. Precis som Sten Persson säger är det helt andra mekanismer som styr. När man inte får betalt för den lägre effektivitet som det är i det ekologiska jordbruket, är det tyvärr i dag många brukare som blir tvingade att överge den linjen. Vi får påverka på annat sätt än genom att lägga sten på börda på arrendatorerna.

Bifall till utskottets förslag.

JAN FRIHEDEN:

Jag har full förståelse för arrendatorerna, men det här gäller faktiskt en kunskapsfråga. Man har sedan 1950 förlorat bondens öga och den biologiska delen av jordbruksbilden. Jag har själv varit med och lagt till den biologiska delen till lantbruksskolor och olika utbildningar och jobbat 30 år med att utbilda ekologiska odlare och utvecklat ett system som gäller hela världen när det gäller hur man tar tillvara den gamla jordbruksläran om närande och tärande grödor. Vi måste ha tillbaka detta. Att det sedan är bankerna, det ekonomiska, som styr måste vi motverka.

När det gäller arrendatorerna är det inget tvång uppifrån. Det gäller när arrendena byts och kyrkan äger och förvaltar marken att man gör en sådan arrondering, eller vad det är, och att man har kunskapen, så att man kan ta till sig den vid arrendebyte. Det här är långsiktigt. Sju generationer tillbaks förvaltade mina anhöriga kyrkans mark i Trelleborg. Sju generationer framåt vill jag att vi ska överleva och ha en livsmedelsproduktion som är baserad på de ekologiska principerna. Tack.

BIRGIT AHLSTRÖM (REPLIK):

Jag anser att det verkligen är ett hot mot arrendatorerna, om man vid omförhandling av ett kontrakt måste byta odlingsteknik. Då hjälper det inte bara med upplysning. Jag vill säga, att det inte är stiftens som ska svara för lantbruks-

upplysningen. Det är länsstyrelsernas lantbruksenhet och det sköter de väldigt bra och har gjort i många år. Tack.

GERD GULLBERG JOHNSON:

Vi har på stiftet och egendomsnämnderna inget juridiskt mandat enligt arrendelagen att kräva av våra arrendatorer att odla ekologiskt. Möjligtvis kan vi förhandla när vi får nya arrendatorer. Nu ställer jag mig på bondens sida, eftersom jag har varit verksam i det i 40 år. Jag tycker, att ni som är intresserade av de här frågorna ska följa lantbrukstidningar. Där kan ni se att alla bönderna arbetar för att få ett hållbart lantbruk när det gäller miljö. Det finns väldigt mycket miljöansvar. Det har hänt oerhört mycket på de senaste 10–20 åren, tycker jag. Jag ser att vi arbetar för att det ska bli mer hållbart när det gäller miljön. Ni ska veta, att böndernas löneförhandlingar de senaste 40 åren har betytt rationaliseringar och åter rationaliseringar. Detta måste vi balansera med ett starkt miljöansvar. Blanda inte ihop ekologisk odling med när- eller härproducerat utan tänk på transportererna också.

Låt oss gå ut i våra stift och pastorat med ett miljöansvar i våra hjärtan, när vi förvaltar mark och skog. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 67.

§ 29 Hantering av att ta kyrkor ur bruk

CLAES BJÖRNDAHL:

Herr ordförande, ledamöter i kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Utskottet föreslår avslag på motion 2013:17 av Sten Elmberg. Det är ingen tvekan om att Elmberg lyfter en fråga som redan är het och som väl sannolikt kommer att bli hetare under de kommande åren, om hur man ska handskas av eventuellt övertaliga kyrkor.

Vi i utskottet anser, att det förslag som Elmberg har att man skulle skapa något slags erfarenhetsbank inte är rätt väg att gå. Det görs redan en hel del, dels från nationell nivå i form av råd och liknande till stift och församlingar, dels från stiftet som har samlat på sig en stor kompetens när det gäller frågorna hur församlingarna och samfälligheterna ska handskas med frågan om eventuellt övertaliga kyrkobyggnader. Dessutom minns ni, att det i ett skede när vi i fjol pratade om närhet och samverkan var tal om, att vi skulle ha med kyrkorna i den utredningen och i det beslutet men att man så småningom lyfte ut det och avvaktade med det. För ett knappt år sedan tillsattes ju en ny utredning, som ska arbeta just med Svenska kyrkans fastighetshantering och utjämningsystem i framtiden. Det handlar då också naturligtvis om hur vi ska handskas med våra kyrkobyggnader framöver.

Av de orsakerna anser utskottet att motion 2013:17 ska avslås.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 68.

§ 30 Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat

SIGVARD OLSSON:

Ordförande, ledamöter i kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Vi yrkar att kyrkomötet kommer att besluta i enlighet med utskottets förslag. Det innebär att motion 2013:96 avslås. Det innebär vidare att punkt 3 i utskottets skrivning tillstyrks. Det handlar om tilläggsdirektiv till kyrkostyrelsens utredning, som ska bli färdig den 15 april 2015 innebärande möjlighet till ekonomisk ersättning och

komensation för pastorat i gränsbygder. När det gäller begravningsavgiften kommer den att bli annorlunda från 2017, då det blir en allmän begravningsavgift för kyrkotillhöriga och alla i Sverige som enhet inom kyrkans förvaltningsområde. Därmed torde den frågan vara löst. Vi känner dock till besväret med kyrkoavgiften och att det finns förlorare i gränstrakterna när det gäller just inkomsterna till församlingar och pastorat.

Således yrkas än en gång att utskottets begäran tillstyrks. Tack för ordet.

RUNE WALLMYR:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare och åhörare! Jag är glad för den öppna och välvilliga behandling som motion 2013:96 fick i utskottet. Visserligen hörde vi, att man föreslår avslag på båda punkterna men föreslår ett ”med anledning av” som jag inte ska upprepa. Svenska kyrkan har ju på många områden olika utjämnings-system för att kompensera ojämlikheter, men här finns ett område som tydligt inte har varit uppmärksammat.

Vår kyrka har ett rikstäckande uppdrag, att vi ska finnas överallt. Resurser för att kunna vara kyrka, för att kunna sörja för en så god verksamhet och närvaro som möjlighet överallt i landet, borde därför fördelas så rättvist och så jämnt som möjligt. Mellan staten och kommunerna finns det ett antal överenskommelser. Det finns bland annat ett avtal som innebär, att en kommun med många personer med anställning i kommun innanför gränskommun i grannlandet, personer som alltså deklarerar noll i hemlandet, ger hemkommunen en komensation för en del av skattebortfallet. Det är ingen full komensation men dock en väsentlig del, i Årjängs kommun som jag kommer ifrån i storleksordningen mellan 45 och 50 upp till 75 tusen, enligt uppgift som jag har fått ifrån ekonomichefen på kommunkontoret. Nu pratar jag inte bara i hemkommunens och våra församlingars sak, utan det är en sak som gäller hela vårt land. Det är många som arbetspendlar till Norge. Den största pendlingen av arbetskraft går från Sverige till Norge. De som då jobbar i kommun innanför gränskommun skattar allt i Norge och är alltså nolltaxerade i Sverige. Det är många som inte har varit medvetna om detta och inte jag själv heller. Jag blev uppmärksammat på det i våras.

Jag vill också citera ur en utredning som har gjorts på Region Värmland, Bo Josef Eriksson. Den presenterades i våras. Där sägs det: ”Värmland och Västra Götaland är de län där i särklass flest personer arbetspendlar till Norge. Värmland stod under 2010 för nästan 20 procent av den totala arbetspendlingen till Norge, vilket är proportionellt sett mest i landet. Var 25:e yrkesarbetande värmlänning hade sitt jobb i Norge och var 20:e lönekrona intjänades av arbetspendlare.” Det säger lite om dimensionen av det hela, men ni hör att fyra femtedelar är arbetspendlare från andra platser än Värmland. Det här gäller alltså överallt i gränstrakter i hela vårt land.

I gårdagens gudstjänst som jag firade här i domkyrkan, vill jag säga avslutningsvis, kom den gammaltestamentliga läsningen från profeten Jesaja 51. Jag hade ju min motion i åtanke redan då och jag tyckte de här orden träffade mig precis i hjärtat. Jaha, det var en sanktion för det som min motion syftar till. Ni får ta det som det är, men jag kände det så. Där hörde vi: ”Snabbt nalkas min rättfärdighet, min hjälp är på väg, med mäktig arm skipar jag rätt bland folken.” Ni får ta det för vad det är, men det var ett gudsord på vägen.

Bifall till utskottets förslag.

BERTH LÖNDAHL:

Den 7 januari i år genomfördes ett samtal med den danske folkekirken, mellan representanter för dess utlandskyrka, representanter för Lunds stift och för Svenska kyrkan i Malmö. Initiativet till det samtalet togs egentligen på en osynlig bottenivå, det vill säga ett samtal mellan en dansk präst i Malmö och bland andra mig själv. Ytterst handlade det inte bara om ekonomi, en clearing mellan den danska kyrkan och Svenska kyrkan och danska medlemmar som är i Sverige. Det handlade om ansvaret och omsorgen om kyrkans medlemmar, oavsett vilken av de nordiska kyrkorna de är med i.

Flera problem kom att definieras. Det första är till exempel att Danske folkekirken inte tillåter dubbelt medlemskap. Det innebär att den som bor i Sverige och är medlem i Danske folkekirken inte kan bli medlem i Svenska kyrkan. Å andra sidan är inte det vårt problem utan Danske folkekirkens om de blir medlemmar i Svenska kyrkan. Ett annat problem är att den som döps av dansk präst i Malmö varken blir medlem i den danska eller i den svenska kyrkan. Det betyder alltså att man faller mellan stolarna, om man inte gör en särskild ansökan om inträde i den svenska kyrkan. Ett tredje problem är själva ekonomin, clearingen från den danska till den svenska kyrkan. Vi har ett mycket stort antal danska kyrkomedlemmar i Malmö. Liknande förhållanden är det säkert också i andra gränsförsamlingar.

Till sist blir detta en fråga om hur vi hanterar medlemmar av annan nordisk kyrkotillhörighet men som bor i Sverige. Risken är till exempel, att en medlem av Danske folkekirken som bor i Malmö inte betalar avgift till Danske folkekirken och inte heller till Svenska kyrkan. Den osynliggörs som medlem samtidigt som det finns en förväntan, att en kyrklig handling ska ske när man kommer med frågan om en sådan. Gång på gång uppstår problem här. Ett annat exempel är när det gäller begravningar av icke-medlemmar. Då får man betala en hög avgift för detta. Jag menar därför, att Svenska kyrkan på sikt på högsta nivå måste föra samtal med de andra kyrkorna när det gäller just de här frågorna. Det är inte bara ekonomi. Det är ett medlemsansvar och det är ett ansvar för medlemmar i andra nordiska kyrkor.

Jag har gjort ett yrkande, men jag avstår från det just nu. Jag gjorde det på min blankett men vi stryker det. Vi får återkomma till frågan senare och titta på detta på ett annat sätt i framtiden.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Herr ordförande! Detta är saker som vi borde kunna komma att få ordning på och som naturligtvis också har uppmärksammats flera gånger. Ett stort problem just i relation till Danmark är, att vi har utomordentliga överläggningar med den danska kyrkan men att de ingenting bestämmer själva. Detta är en genomstatlig kyrka. Det är oerhört viktigt att vi i så fall får till stånd överläggningar på politisk nivå. Kyrkan är nämligen inte problemet. De kan gärna lova allt, eftersom de ingenting kan bestämma.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Jag vill bara konstatera att ärkebiskop Anders har alldeles rätt. Hur många gånger suckade de inte i det långa möte vi hade med våra danska vänner.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 69.

§ 31 Utveckling av finansiella tjänster

JAN G NILSSON

Herr ordförande och alla övriga! Jag företräder utskottet och yrkar bifall till utskottets betänkande. Det innebär ett avslag på motion 2013:27, utveckling av finansiella tjänster. Motionen handlar om att kyrkomötet ska besluta, att kyrkostyrelsen ska redovisa hur finansiella tjänster kan utvecklas för att bättre svara mot församlingars och pastorats behov.

Nu har de flesta av oss varit med minst fyra år och vi har lärt oss, att motioner inte alltid leder till bifall. Den här motionen är ett exempel på en motion som ändå bidrar till att föra en sak framåt. När man behandlar en motion i utskott är det viktigt, att man verkligen begriper vad intentionen är hos motionärerna. Detta har inte varit något problem här, eftersom fyra av fem motionärer sitter med i utskottet. Vi diskuterade i onödan, konstaterades det, att det inte var frågan om att starta en kyrkans bank, som det har motionerats om tidigare år 2005, eller inte ens en internbank. Det är rätt svårt att starta bank, även om man nyligen har bestämt sig för att göra det i Storbritannien. 2003 upphandlades det så kallade kyrkkontot, som Swedbank har hand om. Detta syftar till att möjliggöra en smidig förmedling av kyrkoavgiften till de lokala enheterna, att göra en avräkning mot utjämningsystemet och inomkyrkliga fordringar och skulder och även clearingen, som det har pratats om i dag. Sedan ska man erbjuda enheterna inom Svenska kyrkan andra tjänster som till exempel internbank och betaltjänster. Detta känner förmodligen de flesta till. Visste ni att man får lov att låna en tolfedel av kyrkoavgiften från andra enheters överskott? Så är det i alla fall.

Likviditetsförvaltningen på nationell nivå ligger på mellan 2,5 och 3 miljarder. Förutom kyrkkontot har nationell nivå ett avtal med SCB som erbjuder kapitalförvaltning. Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av relevanta finansiella tjänster. Det finns alltså sådana som erbjuds redan, men det är viktigt att man hela tiden anpassar utbudet efter utvecklingen både inom bankbranschen och inom vår egen kyrkobransch, så att våra behov blir tillgodosedda på ett tillfredsställande sätt. Något som förmodligen väldigt många är medvetna om är problemet med kollektanteringen. Ibland kostar det mera att lämna in kollekten än det man har samlat ihop.

Nu tycker utskottet i alla fall, att det inte är en angelägenhet för kyrkomötet att besluta om hur kyrkostyrelsen sköta detta. Man har faktiskt ett mandat att följa utvecklingen och arbeta med de finansiella tjänsterna. Som jag antydde tror jag att motionärerna borde vara ganska nöjda med hur utskottet har behandlat detta, eftersom det var så stor närvaro av dem vid behandlingen och det inte förekom några avvikande meningar eller reservationer. Vi får höra vad Bertil Persson, som lurar där ute, säger. Tack.

BERTIL PERSSON:

Ordförande! Det står på första sidan i Dagens industri i dag att finansbranschen har varit långsam. Då hänvisar man till en kolumn som Maria Wetterstrand har skrivit i dag. Hon skriver ofta kolumnen där och de är väldigt läsvärda. Dagens heter *Brist på etik, en ekonomisk fråga* och det hade kunnat ge mig anledning att prata mycket om kapitalförvaltning, som jag tycker att jag kan lite om. Men det var ju inte ärendet och det var inte ärendet i Marias kolumn heller. Hon skriver att "det är hög tid att på allvar fundera på vad våra pengar sysslar med när vi inte tittar på". Här hade jag kunnat fortsätta med kontanthanteringen som Jan nämnde. I det avseendet har inte finansbranschen varit långsam. Det har gått himla fort för de flesta. Alla som är bankkunder, både företagare och individer,

har nog sett vilka tjänster som inte erbjuds men ändå efterfrågas. Här skulle jag kunna fortsätta med till exempel Panaxia-konkursen. Det är ju den som har utlöst det hela. Den i sin tur har rötter i vad riksbanken inte har gjort, men det var ännu ett annat område.

Stöd till församlingar och pastorat ger kyrkan och kyrkostyrelsen i många former. Vi är rätt eniga om att skyffla ut ganska mycket pengar på informationsidan och på andra områden. På redovisningssidan tycker vi däremot att det händer för lite. Syftet med motionen är egentligen att ge en välmenande spark i andan till kyrkostyrelsen och kyrkokansliet att vara lite mera aktiva. Det händer för mycket i omvärlden som inte vi har reagerat på i tid. Det var inget förslag i motionen om att inrätta en kyrkans bank. Då begriper jag att det hade blivit avslag med hänvisning till att vi redan ger sådana finansiella tjänster. Att däremot inte ens få begära en liten utredning av vad som faktiskt görs eller en redovisning av detta tycker jag var lite snålt. Nu var ändå Jan så snäll i sitt anförande, så jag har inget eget yrkande. Att det blev så här snällt i skrivningen beror naturligtvis på, att motionen var välskriven men också på att utskottet lider av den sjukdom som ganska många utskott lider av i kyrkomötet. Man glömmer väldigt snabbt bort motionärernas avsikter och motiv och i stället startar ifrån ryggmärgsreaktionen. Det ska avslås, men vi kanske måste hitta något snällt att säga i alla fall.

Jan nämnde också Bank of England. Det är nog ganska många som har läst notisen i Kyrkans tidning. Det var egentligen inte frågan om att starta någon bank. Det var inte frågan om att vi ska få se bankkontor på engelska landsbygden, Church of England Bank. Hade man läst lite längre i tidningen hade man sett, att det var frågan om en finansiell placering, där Bank of England har en mycket liten andel i ett finansföretag. Inom det kanske man kan påverka marknaden en liten aning. Det må vara hur som helst. Syftet med motion 2013:27 var nu inte att starta någon bank utan att få upp frågorna lite mera bordet. Det tror jag att vi har lyckats med, nästan redan nu. Tack så mycket, Jan.

JAN G NILSSON (REPLIK):

Tonen är så vänlig, men i utskottet blir den ju också extra vänlig när motionärerna sitter med. Då kan man inte vara annat än snäll, som du sa.

PETER BERNÖVALL:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag, trots att jag är en av motionärerna. Jag vill bara ge lite exempel på det som är bakgrund till motionen 2013:27. Det är de allt större svårigheterna som församlingar och pastorat har när det gäller att låna pengar. Jag kan berätta en del av de erfarenheter jag har från min församling i Bergslagen, Nora bergslagsförsamling. Där har vi fått erfara, att det inte går att få låna från den bank vi brukar vända oss till utan att vara tvungna att ta inteckningar i fastigheter. Nu är det ju så, att allt fler församlingar och pastorat har allt färre fastigheter som man kan inteckna och som är tillräckligt värdefulla för att kunna ge någonting. Sedan får man rätt kännbara inteckningsavgifter som man drabbas av när man tar en inteckning.

Jag var med om när putsen föll av vår stora kyrka. Det var ett antal år sedan. Samtidigt som vi skulle åtgärda det upptäckte vi, att kopparplåten på taket var färdig att bytas ut. Den var för dålig. Hela renoveringen gick på 12 miljoner. Då kunde vi för cirka tio år sedan få en kredit utan någon speciell säkerhet, men det går inte nu. Nu har vi fått lov att inteckna. Som tur är har vi en prostgård som värderas högt. Den har vi tagit inteckningar i, så att vi för ett par år sedan kunde renovera en annan kyrka och bygga ett församlingshem. Jag har räknat lite på vad

kreditin inom kyrkokontot skulle kunna ge. Tolfte delen skulle kunna ge oss högst 1,5 miljoner i kredit. Det räcker inte långt, som ni förstår.

Jag ställer mig alltså trots att jag är motionär bakom utskottets förslag. Jag tycker skrivningen som har gjorts i övervägandet är så bra. Precis som Bertil tror jag att detta kan hjälpa till att sätta fokus på problemen och förhoppningsvis inspirera kyrkostyrelsen och kansliet att ta tag i de här frågorna. Det är mycket viktigt. Tack för ordet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 70.

§ 32 Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan

BERTIL OLSSON:

Jag talar för utskottet och kan bara tacka kyrkostyrelsen för att ha effektuerat det uppdrag vi gav förra året att återkomma med förslag i den här frågan. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Fru ordförande! Jag talar för kyrkostyrelsen, som också uppskattar utskottets förbättring av kyrkostyrelsens förslag. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 71.

§ 33 Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

HANS-OLOF ANDRÉN:

Fru ordförande! Det verkar som det inte finns någon annan talare i ärendet. I så fall nöjer jag mig med att yrka bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 72.

§ 34 Församlingsinstruktionen m.m.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Ordförande, ledamöter, åhörare, kollegor: Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Betänkandet berör fem motioner. Det gemensamma med motionerna är att de berör församlingsinstruktionerna men också ämnen där som ganska nyligen på något sätt har varit aktualiserade i kyrkomötet. Tre av motionerna berör frågor som har att göra med minoritetsspråk, 2013:12, 2013:15 och 2013:72. Församlingsinstruktionerna ska tala om det pastorala programmet. De ska beröra det som är den grundläggande uppgiften. De ska inte vara alltför detaljerade. Det ska finnas en barnkonsekvensanalys. Detta är några av de saker som aktualiserats när församlingsinstruktionen vid olika tillfällen har varit uppe i kyrkomötet. Bland dessa finns också tankar som aktualiserar minoritetsspråk.

I 57 kap. 5 § i kyrkoordningen sägs det, att församlingsinstruktionens pastorala program ska behandla församlingens verksamhet på andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Det här är något som gäller sedan 2011. Det finns ingenting som tyder på att den skrivning som i dag är inte fullgör den uppgift den behöver fullgöra. Eftersom det så nyligen var en förändrad formulering i kyrkoordningen menar utskottet tillsammans med Kyrkorättsutskottet, att det inte

finns någon anledning att förändra den som gäller i dag. Därför föreslås avslag på de tre motioner som berör minoritetsspråk.

En av motionerna som också är med här handlar om frivilligarbete, 2013:29. Utskottet är överens med motionärerna om att frivilligarbetet är centralt i kyrkans arbete på olika sätt, både som någonting som utförs av ett antal personer men också som har att göra med kyrkans innersta identitet, en kyrka som vill se sig vara en kyrka där alla har någonting att bidra med. Som jag antydde är intentionen med församlingsinstruktionen inte att vi ska vara detaljerade. Vi menar att arbetet som berör de här frågorna är centrala men det behöver inte ges några särskilda direktiv kring hur det ska formuleras och vilka frågor som här behöver aktualiseras när det gäller frivilligarbetet. Utskottet föreslår också avslag på motion 2013:29.

Det tredje handlar om en fråga som ännu inte ens har trätt i kraft, nämligen det som berör ansvarsfördelning och samverkan mellan kyrkoråd och församlingsråd. Motion 2013:95 aktualiserar att det ska talas om samverkan. Vi menar att det finns en otydlighet och att det förslag som ännu inte har trätt i kraft men beslutades förra året, som handlar om ansvarsfördelning, är en central beskrivning och är det viktiga när det berör det som har att göra med relationen mellan kyrkoråd och församlingsråd. Att det ska finnas ett samråd är naturligtvis centralt för att hela arbetet ska kunna fungera. Detta gör också att den motionen, 2013:95, avslås.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

MARIA LAGERMAN:

Ordförande, ledamöter och biskop! Jag yrkar bifall till att-sats 1 i motion 2013:72. Jag yrkar inte bifall till att-sats 2.

Jag tackar så mycket för svaret. Jag bör kanske förklara varför det är två motioner som är så likalydande. Upprinnelsen till motion 2013:72 var konferensen *På hjärtats språk*, som handlade väldigt mycket om de finska minoritetsgrupperna i vår kyrka och som hölls i våras. Vi beslöt utifrån diskussionerna där, att vi skulle se till att det blev en motion till kyrkomötet. Sedan valde Soili, som hon nog kommer att berätta, att kasta in det första utkastet som sitt eget, trots att det var en text som vi fortsatte att bearbeta. Det är därför vi har två ganska likalydande motioner.

Jag förstår att utskottet inte ser några skäl till att ändra, eftersom man ganska nyligen tittade över den här frågan. Problemet är bara, att de som berörs av att de är nationella minoritetsspråk ser skäl. Är man stor ska man vara snäll, oavsett om man sitter i ett utskott eller inte. Detta handlar om våra historiska minoritetsfolk, samerna som väl nästan fanns före svenskarna och finnarna som ju till och med kom före Jesper Swedbergs psalmbok 1695, som är ett annat kärt område för mig. Vår nuvarande kyrkoordning osynliggör den här stora gruppen av medlemmar i vår verksamhet. Den som är osynliggjord känner sig liksom inte sedd. De nationella minoritetsspråken existerar inte i vår kyrkoordning. I kraft av att de är så stora i sin verksamhet äger de rätten till en särställning, som vi för tre år sedan missade. Det kanske helt enkelt var så, att de här nationella minoriteterna inte fanns med bland alla dessa 18 remissinstanser som biföll förslaget till ändringar.

Jag tycker att arbetet som gjordes med att formulera texterna är imponerande. Man kanske ändå ska säga att det var synd att vi använde storebrorsmentaliteten och tryckte ner de grupper som har samma värde som vi själva. Att inte medge den särställning som de nationella minoritetsspråken har sänder signalen att "du ska inte komma och tro att du är nåt", när de faktiskt är det.

Jag yrkar bifall till motion 2013:72, punkt 1.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG (REPLIK):

Utskottet konstaterar att Sverige i dag ser så olika ut. Det är olika befolkningsgrupper med olika behov och olika språk som finns i våra församlingar. I församlingsinstruktionen ska det lyftas som är det lokala behovet. När utskottet har behandlat den här frågan är det inte för att osynliggöra, utan för att de ska kunna synliggöras som har särskilda behov just där det är lokalt. Det är utgångspunkten för utskottets beskrivning av verkligheten och församlingsinstruktionens arbete. Det är domkapitlet som ska se till att församlingarna ser de behov som finns lokalt.

SOILI BRUNBERG:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar faktiskt bifall till motion 2013:12, som Maria kallar för koncept. Den var väldigt bra. Jag gjorde några tillägg till konceptet och jag tyckte att den blev alldeles utmärkt. Jag har också förankrat detta med övriga nationella minoriteter, inte bara finsktalande utan även med samer och med dem som talar meänkieli. Man tog bort detta att de nationella minoriteterna nämndes speciellt innan andra språk. Ett drygt halvår innan dess hade det blivit en förstärkt språklag. Då kändes det lite konstigt att kyrkan tog bort just de minoritetsspråken i kyrkoordningen.

Jag håller inte med biskopen i Karlstads stift. När man pratar med vissa kyrkoherdar får man höra att det inte är något speciellt med språk som finska och samiska. De är som vilka andra språk som helst. ”Vi har många arabisktalande, spånsktalande, bla bla bla.” Men svenska lagen säger något. Nu har utskottet också tittat på den här nya skrivelsen, 36 kap. 7 §. Där kommer man fram till, att man kan fixa det mesta skriftligt på förvaltningsområdena, att man kan få ett skriftligt svar. Men hur fungerar det då, till exempel när en eller två personer ska gifta sig? Kyrkan har ju vigselrätt. Ska man då skicka ett skriftligt svar: ”Nej, det kan vi inte fixa för vi har ingen personal som kan språket. Ni får gå någon annanstans.” Det tycker jag inte låter bra. Detsamma är det med begravningar. Sörjande anhöriga kommer och vill ha en kyrklig begravning för sina avlidna. Nej, det är faktiskt så att kyrkan har ett ansvar. Detta är en värdighetsfråga. Språklagen är alltså inte beroende av behov utan rättighet. Ska inte samma rättigheter gälla i Svenska kyrkan? Det är mycket märkligt för mig.

För närvarande finns det 48 kommuner som ingår i det finska förvaltningsområdet. Sedan är det de som är i norr, samiska och meänkieli. Sammanlagt handlar det om ättlingar, cirka en miljon människor – en miljon människor som vill vara med i Svenska kyrkan. Får de vara det? Jag återkommer.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG (REPLIK):

Svenska kyrkan är inte längre en myndighet. Det gör att vi inte är bundna av myndighetslagstiftning. Intentionen som motionärerna aktualiserar är naturligtvis oerhört viktig. Det är klart, att Svenska kyrkan i möjligaste mån ska möta människor på det språk som är det som är deras. När vi möter människor och talar om det som berör det djupaste i människors liv, kan det inte formuleras bättre än när det formuleras på det språk som också är hjärtats språk. Våra intentioner är naturligtvis i djupet desamma. Vi ska göra vad vi kan för att möta människor, så att de känner sig mötta på det språk de helst av allt talar.

YLVA WAHLSTRÖM:

Ordförande! Jag återyrkar på min och Ankis motion 2013:15. Den handlar också om språken, men här har vi också med svenska teckenspråket. Det är viktigt att vi faktiskt får in våra minoritetsspråk och teckenspråk i vår kyrkoordning och inte

bara tycker att församlingsinstruktionen ska klara av det. Vi håller redan på att jobba med det på kyrkans nationella nivå. Det är inga konstigheter och inga nysatsningar vi behöver göra. Det handlar om att säkra det i kyrkoordningen. Även De Ungas Kyrkomöte stödjer just den här motionen, där det rör sig om både minoritetsspråken och svenskt teckenspråk plus de andra språken också, som vi inte får glömma i våra församlingsinstruktioner. Man ska se där vilket språk man behöver möta och vad församlingen just där har för behov och likaså stiften. Måhända klarar man det med församlingsinstruktionen, men som en säkerhetslina borde man ha det även i kyrkoordningen. Det är för viktigt för alla våra medlemmar och får inte glömmas bort.

VIVIANNE WETTERLING:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare! Först vill jag säga, att jag inget annat yrkande har än utskottets. Det jag tänker prata för är vår motion 2013:29, som handlar om en gemensam riktlinje för frivilligarbetet i Svenska kyrkan och obligatorisk uppgift i FI, alltså församlingsinstruktionen som den förkortas.

Jag hörde på P4, tror jag det var, häromdagen. Man har en serie nu som handlar just om ideella krafter. Där sa man, att frivilligarbete minskar i de alla flesta föreningar. Det kan vi ju inte säga att det gör i vår kyrka. Vi har fantastiska människor. Frågan är hur vi skulle klara oss utan dessa. Då tycker jag kanske också, att man borde ha en större organisation kring dem. Det borde vara obligatoriskt i vår färdriktning, som ju är vår församlingsinstruktion, att det finns med hur vi arbetar med människor som inte får någon ekonomisk kompensation för att det goda arbete som de gör. Det kanske ändå blir så i framtiden. Jag tror att det blir ett måste, att vi mer och mer måste tala om för oss kyrkoherdar och sätta press på oss, hur vi tittar på arbetsledning och hur vi hanterar frivilligarbete. När man pratar med frivilliga brukar de säga, att det fungerar bra men att det saknas gemensamma riktlinjer. Det säger de allra flesta. Så åter igen, de som engagerar sig frivilligt i vår kyrka är livsviktiga i dag och kommer att vara än mer viktiga i framtiden. Det är jag övertygad om.

Jag har inget annat yrkande än utskottets. Jag ville bara ta tillfället att ge en eloge till dessa fantastiska människor. Tack.

ANKI ERDMANN:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:15. Utskottet skriver i sitt betänkande att det – för att ändra bestämmelser som fick sin nuvarande utformning för bara ett par år sedan – klart måste visas att de inte fyller sin uppgift men skriver också, att det inte finns någon avsikt att försämrare för de nationella minoritetsspråkens plats i kyrkans verksamhet. Så är det väl inte, men för dens skull kan man ändå förbättra. Det är förbättra vi vill göra med vår motion.

Till skillnad från de andra två motionerna om minoritetsspråk vill vi även inkludera teckenspråk. De dövas språk är också ett minoritetsspråk. Därför vill vi, att det ska ha samma status som de andra minoritetsspråken. För övrigt i argumentationen här kan jag instämma med Ylva, Soili och Maria. Därför behöver jag inte uppta mer tid.

Bifall till motion 2013:15.

PER INGVARSSON:

Ordförande, kyrkomötesledamöter! Det gäller en formulering som jag vill ändra på. Jag kan i och för sig hålla med om att den jag föreslog kanske inte var så

lyckad, men jag har mött flera som har reagerat på nuvarande formulering, där det står ”i pastoratet ska även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet”. Där har många uppfattat det som så, att den grundläggande uppgiften kan delas. Det är där jag tycker det blir lite oklart. Den grundläggande uppgiften är ju bara en och kan därför inte fördelas. Det som står är, att det är ansvaret som ska fördelas, men det är väldigt lätt att läsa fel. Man tror att det är själva den grundläggande uppgiften som kan fördelas. Att man kan läsa på det sättet tycker jag är lite olyckligt. Det är det jag ville komma åt.

Jag har däremot inget yrkande.

ARNOLD BOSTRÖM:

Kyrkomötesdeltagare! Jag hade inte tänkt yttra mig i den här frågan, men jag vill yrka bifall till motionerna 2013:12 och 2013:72 om de nationella minoritetsspråken. Jag tycker det är märkligt att man inte har tagit in detta i utskottets förslag.

MARIA LAGERMAN:

Det är gott och väl, biskop Esbjörn, att intentionerna är desamma. Det är jag övertygad om att de är, när man ser vilken verksamhet som bedrivs inom ramen för de nationella minoritetsspråkens behov. Men de syns inte i kyrkoordningen i alla fall. Det är det som det handlar om, att synliggöra dem i kyrkoordningen och inte bara lägga ansvaret på domkapitel och församlingar att se till att det verkligen blir gjort. Det kostar så lite och ger så mycket att lägga in, att församlingsinstruktionen ska omfatta de nationella minoritetsspråken och de andra språken. Punkt.

SOILI BRUNBERG:

Ordförande! Jag skulle vilja ta ett exempel från vad som händer på fältet. Vi i en av kranskommunerna i Göteborgs stift fick en pastorsadjunkt som kunde finska. Där hade aldrig hållits någonting på finska, men när hon kom dit och folk visste att hon kunde språket kom det plötsligt ett 30-tal finstalande till kyrkan. De hade aldrig visat sig där tidigare. Nu har man startat verksamhet där, till exempel inför julen med julsånger och också vissa gudstjänster och förrättningar på finska. Så här är det på många håll. Stiftet har ju också främjande- och tillsynsansvar, men det är också så, att om detta står i kyrkoordningen och de här grupperna finns, finns det ett ansvar som delegeras till kyrkans alla nivåer. Det är precis som Maria säger. Finns det inte i kyrkoordningen så finns det inte. Då behöver man inte bry sig, även om intentionerna säkert är goda. Men, i praktiken fungerar det inte. Det måste synliggöras på alla nivåer. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 73.

§ 35 Evangelister

BISKOP TUULIKKI KOIVUNEN BYLUND:

Ordförande, systrar och bröder! Jag yrkar bifall till utskottets förslag, som är att vi föreslår avslag på motion 2013:19.

Svenska kyrkan har ett tungt förflutet som en tjänstemannakyrka. Vi som är gamla statskyrkokostötar har det fortfarande i vår ryggmärg, men evangeliet ska spridas av alla. Alla är vi evangelister. Dessutom är vi alla faktiskt präster också, med tanke på Luthers tankar om det allmänna prästadömet. Jag tror att det

räcker med de fyra evangelister vi har, möjligen med ett tillägg av den femte. Det är Johann Sebastian Bach. Tack.

MARIANNE KRONBÄCK:

Ordförande och kyrkomötesdeltagare! Jag börjar med att yrka bifall till min motion om evangelister, 2013:19. Tyvärr visar utskottsbehandlingen av motionen ett milt sagt svalt intresse. Svaret är mycket kortfattat. Det står i bakgrundstexten, att tjänsterna inom församlingsarbetet främst har varit inriktade på barn- och ungdomsarbete. Ja, det stämmer, men hur når vi unga vuxna, vuxna och äldre om vi tänker utifrån missionsbefallningen? Motionen är skriven för att belysa den allvarliga situation som Svenska kyrkan kan komma i, i och med den stora omorganisationen som träder i kraft vid kommande årsskifte.

Vi är en till namnet evangelisk-luthersk kyrka, men börjar vi tappa den evangeliska delen? Faran finns. Kanske kan det i framtiden visa sig, att särskilda tjänster behövs för att samordna missions- och evangelisationsarbetet. Är då allt hopp ute för möjligheten att evangelisera? Nej, visst inte, men det innebär ett större ansvarstagande för varje medlem som vill att Jesus Kristus ska bli känd, trodd och älskad. Vi behöver be Vår Herre om frimodighet, hopp och framtidstro. Tack för ordet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 74.

§ 36 Kontaktuppgifter till medlemmar

GÖTE KARLSSON:

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Motionären till motion 2013:24 har velat utöka möjligheten till kontaktuppgifter med de medlemmar som finns i församlingarna. Utskottet tycker det är nog med de möjligheter som finns. Dessutom pågår ett arbete i kansliet som ska redovisas här nästa år när det gäller faddrar. Vi tycker det räcker med det. Vi påpekar också, att församlingarna naturligtvis själva kan lösa de här uppgifterna på sina egna sätt. Det är bara det att man får passa högt, så att man inte får några olagliga register.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, kyrkomötesledamöter! Ett enigt utskott har beslutat att avslå motion 2013:24 och det tycker jag är klokt. Jag är ändå mycket glad för att min motion från förra året om en satsning på utökad kommunikation med dopfaddrarna uppmärksammades i utskottets resonemang. Vad händer efter dopet för faddrarna? Hur kan församlingen påminna faddrarna om deras uppdrag? I ministerialbokens dopdel som ingår i kyrkobokföringen finns i nio punkter angivet vad som ska registreras. Punkt 7 anger faddrarnas namn, inget mer. För att församlingen ska ha tillgång till aktuell adress till faddrarna måste personnummer också finnas registrerade i KBOK. Kyrkomötet beslöt förra året, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att undersöka denna möjlighet och ärendet ska återkomma till nästa års kyrkomöte.

Nu kan ju vän av ordning tycka att det borde kunna gå snabbare, men eftersom jag inte känner till hur pass invecklad processen är och vilka personella resurser som kan avsättas för detta uppdrag, får detta inlägg bli till en uppmaning att skynda på ärendet, så att vi som kommer till kyrkomötet nästa år också ser, att man har kunnat åtgärda denna till synes enkla sak för att underlätta kontakten med dopfaddrarna. Än så länge får vi respektera att PUL, personuppgiftslagen, gäller och kanske tänka så här: Ädel frukt mognar långsamt.

MARGARETA LARSSON:

Jag tycker detta är en väldigt viktig fråga. Vi tappar ju konstant medlemmar i Svenska kyrkan av olika skäl, ideologiska såväl som ekonomiska. Vi är inte särskilt bra på att ta hand om människor eller söka kontakt med människor. Det kan ju också lite grand bero på vår mentalitet. Det kan också bero på att vi lever i väldigt speciella tider, där vi blir mer och mer rädda för att ta kontakt. Vi lever våra liv på nätet.

Jag kan bara ta ett exempel på hur dåligt det sköts när man tar kontakt med nya medlemmar som flyttar. Jag flyttade för inte så länge sedan till Älvsjö och jag är som sagt medlem i Svenska kyrkan. Det kom ett blad i brevlådan, där det stod att jag var välkommen. Det stod ingenstans om var kyrkan låg men däremot att de höll gudstjänster i olika kyrkor. Detta var bara som ett litet exempel.

Min vision är att vi ska våga ta kontakt på ett annat sätt med våra kyrko-medlemmar. Politiska partier är väldigt duktiga på detta men inte vi i Svenska kyrkan. När det är någon som flyttar till en annan ort får vi antagligen inga adressuppgifter, men varför skulle vi inte kunna ta reda på exempelvis på Eniro vad telefonnumret är? Varför kan vi inte bara gå och knacka dörr? Om inte någon är hemma, varför kan vi inte lämna en lapp där det står att vi har varit här och att vi har sökt personen? Jag vet av egen erfarenhet att det personliga mötet, att få ett ansikte på en människa och att få kontakt med någon, väldigt mycket bidrar till att jag kommer till kyrkan eller till tillställningen.

Jag yrkar bifall till motion 2013:24. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 75.

§ 37 Valperiod för förtroendevalda

SVEN-E KRAGH:

Fru ordförande! Om jag har fattat rätt finns det bara undertecknad antecknad. Då yrkar jag endast bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 76.

§ 38 Behörighet som arbetsledare

IRENE GUSTAFSSON:

Presidiet, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet som bifaller motion 2013:37.

De strukturförändringar som träder i kraft 2014 kommer att påverka den lokala tjänsteorganisationen, eftersom antalet kyrkoherdar minskar kraftigt. Som också konstateras i motionen blir en följd av förändringarna, att antalet befattningar med arbetsledande uppgifter ökar. Många komministrar får arbetsuppgifter av samma omfattning som en stor del av kyrkoherdarna i Svenska kyrkan som helhet. Enligt kyrkoordningen anges det som en förutsättning, att man avgett en förklaring om att vara beredd att i alla uppgifter tjänstgöra med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett kön för att få en kyrkoherdetjänst.

I linje med vad som sägs i motionen menar vi, att samma krav på att kunna samverka fullt ut och bejaka såväl kvinnors som mäns olika uppdrag inom kyrkans vigningstjänst även måste ställas på komministrar och diakoner som har arbetsledande befattningar. Förslaget i motionen innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med förslag till ändring i kyrkoordningen. Det finns

frågor som behöver klargöras i det sammanhanget och som hör samman med förändringar i Svenska kyrkans lednings- och ämbetsstruktur.

Vi i utskottet menar mot bakgrund av det som är anført, att kyrkomötet bör bifalla motion 2013:37.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Ett spöke går omkring i Göteborgs stift. Det är kvinnopräst-motståndets spöke. Bo Hanson går på spökjakt och får med sig utskottet. Det var väl Marx och Engels eller med Hegel. Historien utspelar sig två gånger, först som tragedi och sedan som komedi. Det du jagar är ju ett spöke. Vad är problemet? Ingenstans har man beskrivit vad som är det faktiska problemet. Det kanske ändå kyrkomötet skulle begära.

Ragnar Persenius är väl på många sätt ingenjör till den här texten, som hamnar i kyrkoordningen. Han har ett förflutet med en propedeutisk kurs i juridik, ett olyckligt förhållande i hans liv. Så blev det som det blev. Så mycket visste i alla fall Ragnar Persenius, att vi har en grundlag som har grundlagsfästa fri- och rättigheter, bland dem tankefriheten. Nu gällde att komma mellan Scylla och Karybdis och detta blev den så kallade idiotförklaringen. Vad säger den? Så lite, att vem som helst kan instämma i den. Det har sagts flera gånger om. Detta är inget problem. Vad är till exempel att man ska jobba i alla uppgifter med andra inom kyrkans vinningstjänst oavsett kön, när de som i ämbetsfrågan har tagit ställning och säger, att det inte alls handlar om kön utan om lydnad för Herrens vilja? Man får ändå beskriva konflikten som vad den faktiskt är. Kan man inte det, får man ta modellen som är mer av samma, historien som tragedi och nu som komedi.

Nu har vi en gigantisk nyorganisation framför oss. Om kyrkostyrelsen ska komma med ett förslag betyder det kanske, att man måste rensa ut de arbetsledande som har tillsatts vid nyår i år. Vad skapar det för miljö på arbetet om ett år? Det kanske inte blir roligt. Då får man medarbetare som faktiskt av goda skäl blir motarbetare. Jag var arbetsledare, men så började de jaga mig på en fråga som jag inte står för. Vad ska jag ta ansvar för här? Här finns betydande risker som utskottet inte har lyst igenom.

Nu är det modesta förslaget att saken ska till kyrkostyrelsen. Jag kan väl då säga, att det blir en debatt under kyrkomötet igen om ett eller några år. Men, som sagt, från tragedi till komedi. Jag tror inte jag har något yrkande i det läget.

BERTIL OLSSON:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare! Om motion 2013:37 ska verkställas så som den är formulerad, som utskottet föreslår, kräver det att vi kategoriserar vilka komministerar som är arbetsledare. Då ska vi ha två olika varianter av komministertjänster och det måste regleras. Därför yrkar jag att motionen ska avslås i likhet med min reservation i utskottet. Tack.

ANNA-SARA WALLDÉN:

Ordförande, vänner i kyrkomötet! En präst, en musiker, en pedagog och en vaktmästare, så ser min vardag ut i mitt fina lilla distrikt i Lycksele församling. Där är jag arbetsledande komminister, precis en sådan som det här betänkandet handlar om.

Vad gör en god arbetsledare i Svenska kyrkan, en god arbetsledare som komminister? Det är en fråga som i alla fall jag ställer mig, när jag läser motion 2013:37 och det betänkande som vi nu behandlar. Är det förmågan att se varje

medarbetare och få andra att växa i sina uppgifter? Är det att kunna få ett arbetslag att kunna arbeta tillsammans mot samma mål? Är det att leda arbetet, så att människors förtroende för Svenska kyrkan växer? Ja, bland annat. Är det att fullt ut kunna samarbeta med alla inom vinningstjänsten oavsett kön, även om det i uppgiften som arbetsledare inte ens finns några andra i vinningstjänsten att samarbeta med? Nej, det kan jag inte tro. Varför skulle inte en person, som inte delar min övertygelse om att kvinnor bör vara präster, kunna överta min tjänst den dagen som jag slutar? En präst, en musiker, en pedagog och en vaktmästare.

Svenska kyrkan behöver ta till vara kompetensen hos alla sina medarbetare och hitta rätt person på rätt plats. Vi borde ge församlingarna förtroendet att också göra det utan onödiga pekpinnar och inskränkningar. Inskränkningar är det nämligen frågan om i det här betänkandet, det är helt klart. Detta blir inte bara en anpassning till strukturförändringarna. Det går längre än så. Varför? Till vilken nytta? Är detta verkligen ett problem? Ge församlingarna förtroendet att med vishet rekrytera goda ledare.

Jag yrkar avslag på betänkandet. Tack.

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Ordförande, kyrkomötet! Bifall till utskottets förslag att bifalla motion 2013:37. Min första tanke när jag läste motionen var om det här är en klok väg att gå. Bidrar det till lugn och ro i församlingarna eller leder det till ytterligare låsta positioner? Är inte detta med motstånd mot kvinnliga präster en generationsfråga?

Så tänkte jag på de vittnesbörd om bekymmer som når mig och andra. Prästvigda kvinnor far illa. Prästvigda män som står för Svenska kyrkans ordning misstänkliggörs. Jag läser på internet om unga prästers pessimistiska suckar om vår kyrka, vår ordning, våra biskopar. Bevis krävs. Tider, platser, namn på inblandade efterfrågas ibland. Det gäller olika typer av missförhållanden. Jag har levererat sådan typ av information vid ett par tillfällen. Det har inte alltid blivit helt bra, varken för enskilda eller för kyrkan som helhet och enhet. Det frestar på. Jag talar hellre med min biskop än med Kyrkans tidning med mera.

Det behövs en tillskärpning i den riktning som motionären föreslår. Det kommer att innebära, att dugliga präster och diakoner kommer att sättas i andra uppgifter än arbetsledarens. Det bästa vore ju, om ni som inte godkänner giltigheten i prästvigda kvinnors vining kunde tänka ett varv till. Vad är viktigast? Vara med och leda kyrkan framåt eller att vara emot kvinnliga präster? Vad gäller definitionsfrågor är jag helt övertygad om, att kyrkostyrelsens utredare kommer fram till goda lösningar.

Bifall till utskottets förslag. Tack så mycket.

BERTH LÖNDAHL:

Jag tror att det föreligger ett formellt missförstånd. Det ena är att en kyrkoherde som tillsätts, tillsätts på en tillsvidareanställning. En arbetsledande komminister tillsätts inte som arbetsledare på en tillsvidareanställning. Själva komministraturen är en tillsvidareanställning. Däremot är inte arbetsledarskapet för denne komminister sådant. Det betyder, att en arbetsledande komminister har uppgiften endast på delegation, en delegation som kan återkallas när som helst. Det är inte heller så, att det för komministraturen i sig krävs en behörighetsförklaring från stiftet. Då behöver det inte heller finnas en behörighetsförklaring från stiftet när det gäller arbetsledarskapet för en eventuell komminister. Detta handlar alltså om ett

tidsbegränsat förordnande. Därför menar jag att det här utav rent formella skäl är direkt felaktigt, helt enkelt.

Sedan kan det roa mig, att jag som har varit kyrkoherde i 31 år och arbetsledare i 31 år nyligen hade en medarbetare som sökte tjänst i en annan församling. Hon ville ha en helt annan typ av tjänstgöring. Samtalet vid intervjun handlade nästan ingenting om hennes kompetens, bara om hennes åsikter, det vill säga kontroversfrågorna. Jag tror att man i den andra församlingen upptäckte, att det var högre i tak i den församling där jag är kyrkoherde, därför att där fanns plats för mig och för henne. Till den församlingen där hon sökte finns det inte plats för mig.

Jag yrkar tillstyrkande av den särskilda meningen och avslag på motion 2013:37.

TORBJÖRN LINDAHL:

Jag yrkar avslag på utskottets förslag. När vi behandlade frågan i utskottet, gick debatten förhållandevis fort. Det var en ledamot som sa, att det är tragiskt att en sådan motion ska behövas. En annan ledamot sa, att det är tragiskt men att vi vet att den behövs. Sedan var debatten i stort sett slut.

Jag har i min särskilda mening efterlyst, att man skulle – inte med namn kanske men på något sätt – mer klargörande säga vad det egentligen är för någonting som är själva problemet och på vilket sätt man tänker sig, att det problemet kan lösas med det här förslaget. Vi vet, att det finns en oenighet i vår kyrka och i synen på prästämbetet, men som man kan se av bakgrundsteckningen i utskottsbehandlingen har det i flera sammanhang i kyrkomötet uttalats, att olika uppfattningar om kyrkans ämbete kan rymmas inom den ram som beaktelsen anger. Är det så att vi står för det, måste vi hitta något sätt att hantera detta faktum. Jag tycker det är ett dåligt sätt med mer lagar, mer regler, mer förordningar. I Frimodig kyrkas program har vi i stället skrivit, att vi vill att kyrkan ska ägna sig åt att söka konstruktiva lösningar som värnar alla inblandade. Jag tror att det är en helt annan väg. Den skulle jag vilja rekommendera.

Därför yrkar jag avslag till utskottets förslag.

FREDRIK SIDENVALL:

Fru ordförande! Frågan kan synas vara enkel. Det handlar om att driva vidare en fråga, där det finns en förkrossande majoritet i kyrkan och i samhället i stort och med risken för att en minoritet skulle få obehörigt utrymme. Frågan är mycket mer komplicerad än vad utskottet har lyckats fånga upp. Det berör inte bara kyrkoordningen. Det berör i första hand arbetsrätten. Det berör också den internationella rätten. Frågan gäller arbetsledning och det är något som strikt avgörs arbetsrätten. Där är det tydligt och klart vilka regler som gäller. Där finns det lagstiftat mot varje form av diskriminering på olika diskrimineringsgrunder, som vi känner till.

Vad det gäller den internationella rätten har professor Håkan Strömberg i en viktig uppsats i Förvaltningsrättslig tidskrift pekat på religionsfrihetens begränsningar. Dessa begränsningar handlar inte i första hand om den enskilda människans rätt till religion och till sin trosuppfattning och till att utöva den. Det handlar om organiserade religiösa samfunds rätt att utöva repression mot sina anställda. Den frågan har prövats i Europadomstolen i ett fall som gällde en kyrka i Moldavien, som ingrep mot några anställda, några medarbetare, som hade från kyrkans officiella linje avvikande uppfattningar. Kyrkan som arbetsgivare blev kritiserad utifrån sitt sätt att hantera frågan.

Jag vill alltså påpeka, att det i första hand är en arbetsrättslig fråga när det handlar om behörighet att utöva arbetsledarskap. Då är det arbetsrätten som ska gälla och vi måste också här väga in den internationella rätten samt vår kyrkas begränsade religionsfrihet att gentemot våra anställda utöva någon form av diskriminering inom arbetsrätten. Kommer frågan så till det som berör kyrkans lärogrund, den teologiska grunden, måste vi naturligtvis med stor lyhördhet och förmåga att vara inkännande förstå hur komplicerat det är att vara präst, att införa Gud och människor ha avlagt löften att avgöra frågor utifrån texter som är 2000 år gamla och som vi tror och menar tillsammans är Guds evigt giltiga ord.

Jag yrkar avslag på betänkandet utifrån instämmande i den särskilda mening som formulerats. Tack.

STAFFAN HOLMGREN:

Ordförande! Jag har begärt ordet, eftersom jag satt med i utskottet och nog var den som Torbjörn Lindahl nämnde, som suckade lite över att en sådan typ av motion ska behövas. Det frågan gäller är ju inte prästämbetet. Det handlar om dem som är beredda att ta på sig ett arbetsledarskap i pastoratet. Man kan ibland nästan tro här att det handlar om prästämbetet, när man drar upp alla problem som detta skulle föra med sig. Jag tycker i och för sig det är tråkigt att den här typen av regleringar ska behövas, men uppenbarligen är det så att det behövs en markering i det här fallet.

Det Berth Löndahl sa här förvånar mig. Han tror att sådana arbetsledande komministrar och församlingsledare bara förordnas tillfälligt. I Göteborg har det funnits arbetsledande komministrar i ett antal år nu och de är tillsatta efter utannonserade som den typen av tjänst. De kallas i och för sig distriktschefer i den församlingen, men det är inte ett tillfälligt förordnande. Kyrkoherden kan inte utan vidare ta ifrån någon ett arbetsledarskap. Däremot kan kyrkoherden vid mandatperiodens utgång ta ifrån en person delegering att sitta i ett kyrkoråd. Jag tycker man komplicerar detta mer än nödvändigt. Det handlar om vanliga organisationsfrågor. Den som vill bli arbetsledare och ha ledarskap över andra måste följa den ordning som gäller och det som arbetsgivaren sätter upp. Sedan finns det särskilda förhållanden i kyrkan, som tyvärr gör att denna fråga kommer upp på det här sättet.

Jag beklagar det, men jag kan alltså inte annat än yrka bifall till utskottet och motionen eftersom läget är som det är. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 77.

§ 39 Benämning på befattningar som präst

STAFFAN HOLMGREN:

Fru ordförande! Jag talar för utskottet och vill först säga att jag yrkar bifall till utskottets betänkande, som innebär bifall till motion 2013:63 och avslag på motionerna 2013:42, 91 och 97 med tillägget att motion 2013:97, även om den föreslås avslagen, egentligen får bifall på vissa saker genom att vi bifaller motion 2013:63.

Vi kan konstatera precis som i förra ärendet, att det har vuxit fram nya beteckningar även inom den prästerliga ämbetsförvaltningen. Vi har fått arbetsledande komministrar, vi har fått församlingsherdar. Jag nämnde att det även finns distriktschef som benämning på både präster och diakoner i Göteborg. Det är givetvis en naturlig utveckling, eftersom både samhällsstrukturen och kyrkans struktur förändras. Då växer det fram nya beteckningar. Med den

decentralisering som vi har är det egentligen inte konstigt. Det här har väckt fyra motioner, varav två vill reglera frågan i kyrkoordningen. Vi ska ju inte utöka regleringen i kyrkoordningen utan i stället försöka göra det enklare. Vi lever inte i ett lufttomt rum. Man har faktiskt kompetens och mandat på olika nivåer att kunna fatta beslut och besluta om organisationer som är ändamålsenliga på de olika nivåerna.

Därför tycker utskottet, att det inte är rimligt att dra den här frågan till kyrkostyrelsen för att få ett förslag om kyrkoordningsreglering. Däremot anser utskottet, att det kan finnas ett behov av att belysa frågan. Det är klart att det förenklar för allmänheten att veta vad församlingsherde betyder, innan det har vuxit sig fast som begrepp inom kyrkan. Då tyckte vi i utskottet att motion 2013:63 var väldigt bra formulerad, där man vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att ta fram en rekommendation om vad som kan vara lämpliga beteckningar på präster i kyrkan i den nya strukturen men att det inte ska vara ett tvingande beslut. Som det står i motionen bör man använda sig av de beteckningarna. Om man skulle fatta ett beslut om reglering i kyrkoordningen är det ju ingen som helst garanti för att man följer det ute i församlingarna. Dessa beteckningar har ju redan nu vuxit fram utan en reglering i kyrkoordningen. Man ska inte ha en övertro på att pastoraten alltid först slår upp kyrkoordningen och ser vad man får göra och sedan inte gör det eftersom man inte får det. Snarare är det väl så, att man gör det man tycker verkar bra och ändamålsenligt och som fungerar.

Vi bifaller alltså motion 2013:63, som ändå kan ge en vägledning och ett uppdrag för kyrkostyrelsen att fundera vidare på frågorna. Alla titulaturer är kanske inte så jättebra. Jag ska inte säga vilken jag tänker på, men det kan vara bra att reglera detta. Sedan var det en av motionerna som tyckte, att den komminister som förordnas i ett kyrkoråd som ledamot just skulle heta församlingsherde, men den läsningen tycker vi absolut inte man ska särreglera på det sättet. Det säger också Kyrkorättsutskottet i sitt betänkande.

Bifall alltså till utskottet.

BRITT LOUISE AGRELL:

Ordförande och kyrkomötesvänner! Den omständigheten att den här frågan har gett upphov till fyra motioner visar ju, att detta är ett problem. Vi är många som har sett de olika annonserna. Den ena heter församlingschef, den andra heter församlingsherde, den tredje heter arbetsledande komminister. Vad är det egentligen för slags tjänster det är frågan om? Är det någon skillnad på dessa olika, eller är det samma sak? Jag tror att det här också har visat sig, att de som söker tjänsterna också är väldigt osäkra. De vet inte riktigt vad det här innebär. Denna fråga har ju kommit upp i samband med de stora pastoraten med flera församlingar i den nya organisationen.

Egentligen handlar frågan också om vilka befogenheter dessa mellanchefer ska ha. Det har också visat sig, precis som jag sa nyss, att det verkar som att man är väldigt osäker. Det är också så, har jag förstått, att det är olika på olika ställen. Det är egentligen en större fråga än frågan om titlar. För att få en tydlighet åtminstone i en fråga, nämligen vad den ska benämnas som har kyrkoherdens delegation att sitta i församlingsrådet, skrevs motion 2013:42.

Efter Kyrkorättsutskottets utskäpning inser jag, att det var att göra det alldeles för lätt för sig. Så enkelt kan man inte ha det. Jag tyckte nog ändå att det var ganska smart i alla fall, att man skulle kunna reglera det just i den paragrafen, där det står om kyrkoherdens delegation till en annan präst att sitta i församlingsrådet. Men, som sagt, det har jag fått lite skäll för.

Utskottets förslag om att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att fatta beslut om vilka tjänstetitlar som bör användas undrar man ju över. Vad betyder det? När kommer det? Det var Staffan Holmgren inne på lite grand. Tydligt får man göra hur som helst i alla fall och det är klart att man får det. Kyrkostyrelsen kan inte säga att du ska heta det eller det eller det. Jag tycker nästan att vi är i samma situation ändå, oavsett detta. Men, vi får väl se. Hoppas på det bästa.

Jag har inget eget yrkande.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Fru ordförande! Jag kan inte låta bli att säga att Britt Louise Agrell, som ju företräder de fria liberalerna, verkar väldigt intresserad av att allt ska vara regelstyrt uppifrån och att allt ska vara i ett visst mönster. Jag tror att vi andra kan ge visst ansvar till de lokala nivåerna men att kyrkostyrelsen kan ge en ledning till dem som ska fatta beslut. Är det då bra ledning tror jag, att man lyssnar mera på råd än på direktiv uppifrån. Sedan förstår jag inte, varför det ska vara så svårt för dem som arbetar i Svenska kyrkan att leva under samma villkor som andra på arbetsmarknaden. Vill man söka en tjänst och inte förstår riktigt vad den handlar om, ringer man ju och frågar. Vad är det för en tjänst? Kan den passa mig, och så vidare. Det ska inte behöva regleras i kyrkoordningen för att man ska kunna klara detta. Nej, mer frihet, liberalen Agrell.

BRITT LOUISE AGRELL (REPLIK):

Är det Borgerligt alternativ eller är du moderat än så länge? I alla fall är inte jag någon vän av att man ska ha någonting uppifrån. Däremot är jag – kanske lite grand beroende på min profession – ganska nöjd med att det finns ordning och reda när det gäller sådana här saker. Det är det jag eftersträvar. Jag har inte yrkat bifall till min motion 2013:42, Staffan Holmgren, utan jag låter detta gå vidare till kyrkostyrelsen och hoppas på det bästa, som jag sa.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Jag är också, som Britt Louise väl vet, vän av god ordning, men jag tror den kan skapas utan direktiven. Eftersom jag företräder moderaterna fortfarande i kyrkomötet, vill jag påtala att det är vi som anser att vi är de riktiga liberalerna i den nutida politiken.

NILS GÅRDER:

Fru ordförande! I denna ideologiska debatt skulle jag vilja lämna några synpunkter. Den första är, att jag vill att vi ska akta oss för kyrklig uniformsbilaga, i vilket vi reglerar en kyrklig titulatur som jag tror vi ska väldigt försiktiga med. Det är egentligen på principiella grunder. Jag tror inte det är särskilt angeläget att framhålla den prästerliga hierarkin i en titulatur. Jag tror våra lutherska systerkyrkor är väldigt återhållsamma med titelskillnader mellan präster som arbetar i församlingarna och jag tror snarare, att vi ska söka efterlikna detta och undvika titlar som inte är med nödvändighet befogade. Den som blir arbetsledd vet vem hans arbetsledare är och behöver inte titeln för att få kunskap om det. Ur församlingsbornas synvinkel tror jag bara det kan skapa förvirring med en prästerlig titulatur. Det kanske inte ens är ägnat att understryka kyrkans natur utan snarare dess motsats. Det var min principiella synpunkt.

Den andra är följande. Bland de här motionerna sammanblandar man de två delar som vi försöker hålla isär, det vi brukar kalla styra och leda. Att vara prästerlig ledamot i ett församlingsråd är att ingå i en styrelse eller tillhöra

styrningsorganisationen. Den prästen har samma ställning som övriga ledamöter i församlingsrådet och har inte någon arbetsledande funktion. Att präst ingår där beror på det vi kallar den dubbla eller delade ansvarslinjen, nämligen att organen ska vara sammansatta av vigda och icke vigda medlemmar. Det finns ingen anledning att titulera den prästen annorlunda. Det är bara det faktum att det är en präst som är det viktiga i församlingsrådet.

När det gäller arbetsledningen är det en helt annan sak. Jag kan inte se att den frågan måste förstärks med titulatur, tvärtom skulle jag vilja säga återhållsamhet. Sedan aktualiserade Staffan Holmgren en annan intressant fråga, nämligen huruvida anställningsförhållandet ska innehålla befattningsskydd. Det är en stor, arbetsrättsligt komplicerad fråga, där jag också tror man ska vara väldigt försiktig med tillskapande av sådana anställningsavtal, där själva anställningsskyddet också innefattar skydd för en viss arbetsuppgift eller en viss titel. Det tror jag bara kommer att ställa till komplikationer. Det bästa är att försöka hålla isär vilka arbetsuppgifter man har och det anställningsskydd man har så långt möjligt. Tack, fru ordförande.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag är inte heller ute efter något enhetligt system över allt. Hur befattningar benämns är inte alltid bara en titelfråga. Det handlar också om kommunikation och hur benämningarna principiellt återspeglar kyrkans organisatoriska uppbyggnad. Kommunikativt är det viktigt, att det är tydligt vem som håller samman arbetet med församlingens grundläggande uppgift. De nya storpastoraten aktualiserar dessutom principiella frågor om kyrkans ledningsstruktur. I mindre pastorat är det mindre vanligt, att kyrkoherden har ledningsansvaret kvar men delegerar till annan präst att vara ledamot i ett kyrkoråd som nu blir ett församlingsråd. Det går bra i den strukturen.

I de nya storpastoraten med tidigare pastorat som blivit församlingar riskerar den organisatoriska grundprincipen att urholkas, om man inte håller samman att vara ledamot i församlingsrådet och att vara ledare för församlingsverksamheten, styra och leda, för församlingens grundläggande uppgift. Det borde göras tydligt genom att befattningen för denna ledare benämns församlingsherde eller motsvarande. Den lokala kyrkoherden delegerar och kyrkorådet beslutar om det ska finnas en sådan befattning. Det blir alltså inte uniformt.

Det organisatoriska sambandet mellan den demokratiska organisationen och vigningstjänsten är viktigt. Jag tycker därför att det är principiellt tveksamt, när man i vissa pastorat utser pastoral ledare på en nivå mellan församling och pastorat utan självklar koppling till församlingsråd. Jag anser att utskottets förslag är otillräckligt. Kyrkostyrelsen kan enbart ge rekommendationer. Jag säger det, eftersom jag inte tycker att förslaget tillgodoser det som Läronämnden anförde om behovet av "en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår". Det handlar om den principiella kopplingen. Det andra som har diskuterats här är en annan fråga, så jag kan förstå argumentationen. Ett uppdrag till kyrkostyrelsen med det innehållet borde enligt min mening ha föreslagits av utskottet. Alternativet är att kyrkostyrelsen själv tar på sig ett sådant uppdrag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 78.

§ 40 Demokratifrågor

SVEN-E KRAGH:

Fru ordförande! Angående demokratin i Svenska kyrkan kommer det då och då förslag på olika sätt. Under utredningsarbetet om att styra och leda och också om strukturfrågorna i Svenska kyrkan har vi alltså klarat ut hur grundvalen ser ut. Nu gäller det att få fart och vända vissa skepp, för att det här ska kunna fungera. Vi står inför en ny mandatperiod. Det behövs ett understrykande av hur viktiga de här demokratifrågorna är och hur stora problem det kan bli, om inte de uppfattas på rätt sätt och i enlighet med de intentioner som både kyrkomöte och utredningsarbete har haft. I det läget har utskottet tillstyrkt motion 2013:70, som innebär att kyrkostyrelsen får ett uppdrag att i samverkan med stiftet inför en ny mandatperiod och under den arbeta med samverkan mellan den demokratiska organisationen och ämbetsförvaltningen i Svenska kyrkan. Att styra och att leda kan det kokas ned till och det är viktigt att arbetet med de förändrade strukturerna kan föras. Det är inte nya paragrafer eller beslut här i kyrkomötet som behövs utan ett samtal, ett lyssnande, en möjlighet att kunna få det här i gång på ett sådant sätt som vi alla önskar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

BERTIL MURRAY:

Ordförande! Bifall till motion 2013:70 av Sven-E Kragh. Utskottet vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att tillsammans med stiftet initiera ett fördjupat samtal om demokratin i kyrkan. Bakom betänkandet ligger två motioner, dels den av Sven-E Kragh, dels den av mig själv och Håkan Sunnliden, 2013:44. Motionerna mynnar ut, som ni har sett, i delvis likartade förslag. Därför har jag i utskottet ställt mig bakom Kraghs motion. Utskottet har även om man yrkar avslag till min och Sunnlidens motion ställt sig, skriver man, bakom mycket av intentionen i denna.

Utskottets behandling av ärendet och det angivna betänkandet tycker jag är exempel på ett lovvärt och angeläget samtal i den viktiga frågan om demokratin utövande och former i Svenska kyrkan. Vi hade ett öppet och konstruktivt samtal om det. Förhoppningen som jag bär är att den öppna och konstruktiva andan ska prägla det fortsatta samtalet i stift och församlingar.

Utskottet ställer sig alltså generöst bakom min och Sunnlidens intention. Vad var då intentionen i vår motion? Vi sammanfattade den själva i slutet med orden "att i ödmjukhet bidra till ett fördjupat samtal om demokratin och dess förutsättningar" och "att i lyhördhet för Guds tilltal, i öppenhet för morgondagens utmaningar och i kärlek till de maktsvaga söka nya former för hur makt och inflytande ska utövas i Svenska kyrkan". De här frågorna har alltså nu en faktisk möjlighet att bli föremål för en djup och bred begrundan i våra församlingar och stift.

Ännu kortare sammanfattas vår intention i rubriken för motionen, Folkets röst Guds röst, en problematisering av demokratifrågan i Svenska kyrkan. Vi utgår från, att kyrkostyrelsens fortsatta behandling av frågan verkligen enligt utskottets önskan vågar göra just den problematiseringen och ställa de svåra frågorna som vår motion antydningssvis lyfter fram. En kyrka som vågar utöva självkritik vad gäller sina egna beslutsfunktioner är en starkare kyrka.

Med utskottets välvilliga behandling av vår motion och dess betänkande som bakgrund yrkar jag bifall till utskottet som innebär bifall till Sven-E Kraghs motion 2013:70.

PER-OLOF FLODSTRÖM:

[Spelar upp en sång] Jag tänkte jag ville sätta ton för mitt inlägg, precis som Eva-Maria Munck gjorde, men dels kan jag inte sjunga och dels är jag alltid nervös när jag ställer mig i den här talarstolen, jag vet inte varför. Det är mitt sista kyrkomöte, så jag tänkte att det är lika bra att passa på.

Jag läste motion 2013:44 och tyckte den var väldigt intressant. Den talade till en sak som jag har upplevt under den här mandatperioden angående detta med att sätta ton. Vi var nere i Uppsala i torsdags för att starta upp en ny mandatperiod. Då kände jag att tonen som formen, den demokratiska organisationen i Svenska kyrkan, lockar fram en politisk strategisk maktkamp, där vi sätter oss i valallianser och mer eller mindre leker landsting lite grand. Partier går ihop för att dela upp olika platser, snarare än att man söker vilken individ som är kallad av Jesus till en specifik plats i vår kyrka. Jag tänker mig att debattens mer genomgripande reform av demokratisystemet skulle kunna bli en början på ett arbete att göra något åt det här.

Jag tänker på valrörelsen som har varit. Den sätter ju också ton med vilken ingång vi går in här och vilken ingång vi har när vi går in i stiftsfullmäktige och när vi går in i våra kyrkoråd. Ifall valrörelsen då påminner så mycket om en politisk valrörelse, ökar ju risken ännu mer att vi går in lite grand som politiker i de här sammanhangen, även om jag hoppas och förutsätter att majoriteten av oss här går ledda av Gud. Det är någonting i formen som jag känner sänder ut fel signaler. När jag och Lasse Stjernkvist var i Gävle på en valtaktisk, sällsam sammankomst, berättade till exempel en ledamot i en nomineringsgrupp att de hade gått till val under parollen ”Håll de troende borta från kyrkan” och sedan fått nästan egen majoritet.

Bifall till motion 2013:44. Tack så mycket.

BERTIL MURRAY:

I vår motion 2013:44 ställer Håkan Sunnliden och jag själv upprepade gånger frågan hur vi som kristen kyrka ser på detta. Detta, det handlar om formella inskränkningar vad gäller rösträtten som skett eller sker beroende på medborgarskap, kön, ålder, juridisk status, förmögenhet eller på andra sätt. Det handlar om möjligheten till maktmissbruk som alltid finns. Det handlar om den kristna kommunisten Per Götreks ord om folkets röst som Guds röst, om den polska författaren Irsykowskis ord ”när tusen människor säger samma sak är det antingen Guds röst eller en stor dumhet”. Det handlar om aposteln Petrus ord ”man måste lyda Gud mer än människor”. Det handlar om huruvida det alls finns någon möjlighet att vinna makt utan att samtidigt korrumpas. Hur ser vi som kristen kyrka på detta?

Än en gång, jag uppskattar utskottets mod att lyfta frågor som dessa genom att föreslå ett brett samtal kring demokratin och dess förutsättningar.

SVEN-E KRAGH:

Jag tycker det är viktigt att konstatera, att den kyrkliga valrörelsen är slutförd. Nu ska demokratiska organ tillsättas på olika sätt och man kan ha olika uppfattningar om hur det ska ske. Det viktiga i det här fallet är, att man får en utbildning för dem som är nya i organisationen eller har varit där länge och att se att vi behöver göra någonting åt samtalet mellan demokrati och ämbetslinje, för det gnisslar både här och där. Tack för ordet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 79.

§ 41 Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan

LARS GUNNLEV:

Fru ordförande, värderade kyrkomötesledamöter! Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslår att min motion 2013:61 om rättssäkerheten inom kyrkan ska avslås. Man anser att de rättsgarantier som finns är tillräckliga. Jag tackar utskottet för redovisningen av saken men ber att få göra några kommentarer.

Utskottet säger att det måste vara kyrkan själv som utformar det inomkyrkliga överprövningssystemet. Är det inte rimligt att detta system är i samklang med de rättsprinciper som gäller i samhället i övrigt? Jag anser att det brister på denna punkt. I domkapitlet och Överklagandenämnden finns ledamöter med juridisk kompetens. Stiftet har också jurister anställda. Kan dessa ledamöter och tjänstemän upprätthålla sin integritet i sin miljö? I kraft av sitt ämbete, ordförandeskap i domkapitel och stiftsstyrelse, har biskopen ett dominerande inflytande. Jag finner detta problematiskt, både för den som är föremål för ett ingripande och för biskopens förmåga att handskas med sin makt.

Hänvändelse till Överklagandenämnden kan endast göras av den direkt berörda och inte av annan medlem av kyrkan. Tillspetsat menar jag att en konsekvens av detta är, att kyrkan har avskaffat den barmhärtiga samariten. Kyrkan tillämpar avskärmning i stället för öppenhet.

Jag anser att det inom kyrkan skulle finnas en instans med samma kvaliteter som justitiemannämbetet. Institutionen skulle endast bestå av kompetens inom juridik och arbetsrätt. Att förslag om detta framlagts tidigare tyder på att önskemålet är angeläget. Att Överklagandenämnden kritiserat enskilda domkapitels handläggning och gjort vägledande uttalanden om processuella frågor och rättssäkerhet understryker behovet av att se över systemet. Det är också en fråga om respekten för Svenska kyrkan.

Jag yrkar bifall till min motion 2013:61 om stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan. Tack för ordet, fru ordförande.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag yrkar bifall till Gunnlevs motion 2013:61. Ingenting tror jag är mer viktigt för kyrkans trovärdighet än att rättssäkerheten och rättstryggheten i kyrkan fungerar. Jag har under mitt liv som präst sett hårresande skandaler i olika stift på maktnissbruk och där det inte har fungerat. Under den gamla statskyrkans tid kunde man ju vända sig till instanser som Justitiekanslern, Kammarrätten och så vidare och få pröva olika ärenden. Jag känner till åtskilliga fall där man rättade till misstag i det kyrkliga systemet genom hänvändelse till sådana instanser.

Jag tror alltså, att det behövs en översyn av rättssäkerheten i kyrkan. Det finns en del punkter som är problematiska och som Lars Gunnlev tar upp, till exempel att man sammanblandar arbetsgivaransvar och pastoralt ansvar. Nu är inte biskoparna arbetsgivare på samma sätt som de var förr utan en massa präster, men jag tror ändå problemet finns kvar. Det kan finnas kvar på församlingsnivå exempelvis. Jag menar att det finns många skäl att titta på rättssäkerheten i kyrkan.

I andra kyrkor bedriver man ett intensivt arbete kring de här frågorna. Jag kan till exempel hänvisa till den tyska katolska kyrkan, som i kölvattnet efter diverse skandaler med pedofili och olika sexuella överträdelser har gjort och håller på med ett mycket grundligt arbete och ser över sin situation, skapar nya regler och förebygger att sådana problem ska kunna uppstå igen. Där tror jag också vi har någonting att lära i den svenska kyrkan. Tack.

BERTIL MURRAY:

Ordförande! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:61.

Lars Gunnlev påpekar i sin motion, att Svenska kyrkan med sina 6 miljoner medlemmar har en stor makt och därmed också ett stort ansvar. Han menar att rättssäkerheten i kyrkan inte är tillfredsställande och föreslår en institution, till vilken kyrkans medlemmar och specifikt dess anställda kan vända sig med klagomål och kritik. Utskottet konstaterar att likartade motioner har behandlats under flera år, 2001, 2007, 2008, 2011 och 2012, och låter sin bedömning vila också på de ställningstaganden som har gjorts tidigare. Utskottet menar, att Svenska kyrkan ständigt strävar efter högsta möjliga rättssäkerhet och konstaterar, att möjligheten att få beslut överprövade finns reglerad i kyrkoordningen och tydliggörs genom Överklagandenämndens ställning och sammansättning samt genom den möjlighet till systemkritik som finns genom motionsinstitutet i kyrkomötet. Vad gäller anställdas meddelarrätt är den reglerad i kollektivavtal. Där garanteras rätten att kritisera den organisation man tillhör.

Sammanfattningsvis menar utskottet alltså, att rättssäkerheten inom Svenska kyrkan är tillfyllest och att motion 2013:61 ska avslås.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 80.

§ 43 Antal diakoner i pastoraten

IRENE GUSTAFSSON:

Ända sedan år 2000 omfattar kyrkans vinningstjänst biskopar, präster och diakoner. Det finns skillnader beträffande regleringen av tjänsteorganisationen när det gäller befattningar och innehåll för de tre uppdragen inom vinningstjänsten. För prästen finns det reglerat i kyrkoordningen om befattningar som ska finnas i församlingarna men inte för diakonen. Det känns lite märkligt att just diakonin, som är kyrkans grundläggande identitet och sambandet mellan handling och bön, är satt på undantag. Det finns risk att just diakonernas tjänst dras in vid omorganisationer och besparingar och att man anställer en präst i stället. Ofta sker det i tron att prästen kan göra det arbetet också medan det i verkligheten inte är så lätt, eftersom diakonerna har en diakonal, social utbildning. Det har inte prästerna i samma utsträckning, om alls. Diakonernas arbete är viktigt i framtiden och även i nutid.

Diakonin är en kallelse som tillhör hela församlingen, men där är det diakonerna som ska leda och entusiasmera oss andra. Kyrkans diakonala arbete utförs inte enbart av diakoner, säger utskottet, men så är det även med de allra flesta uppgifter i församlingen. Det är hela församlingens ansvar. Det är diakonin som har stor betydelse för hur människorna uppfattar kyrkan. Det ska inte vara någon obalans vad gäller antalet präster i förhållande till diakoner. Det är inget skäl att återropa, att diakonerna inte har några konkreta uppgifter som är specifikt förbehållna dem. Det är att förminska diakonernas viktiga arbete i vår svenska kyrka. Utan diakonin är det ingen kyrka. Därför är det viktigt att man försöker hitta en väg, så att det regleras i kyrkoordningen angående miniminivå för antalet diakoner i pastoraten, som från och med 2014 dessutom blir ekonomiskt bärkraftiga.

Jag yrkar bifall till motion 2013:71.

LENA LINDSTRÖM:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag börjar med att yrka bifall till motion 2013:71.

Diakonaten i vår svenska kyrkas församlingar behöver förtydligas. Det säger också utskottet. Människor har stor tillit till kyrkans diakoni och många anger det också som skäl till sitt medlemskap. Det är vi väldigt glada för, men vi har en gång beslutat att vinningstjänsten ska ha tre uttryck och det måste få synas i verkligheten. Det är hög tid att ta sig an denna fråga på allvar. Det biskopsbrev angående diakonats identitet och ställning som utskottet hänvisar till är bra och nödvändigt, men det kommer inte att räcka. Ett biskopsbrev är inte bindande för församlingar och pastorat. Om vi menar allvar med vår syn på ämbetet, måste det också synas konkret.

För att leda det diakonala arbetet behövs det diakoner, som Irene sa, inte bara på vissa ställen utan överallt i alla pastorat. Vi har väl utbildade diakoner för detta, men det är som om deras kompetens tydligen inte räknas riktigt fullt ut. Vi har nu skapat den här strukturen i kyrkan med pastorat, som jag i alla fall förutsätter ska vara ekonomiskt och pastoralt bärkraftiga. Då finns det möjlighet att se över detta och ta in det i kyrkoordningen på det sätt som motionen anger.

Sedan motiverar utskottet den omfattande regleringen av präst- och musikertjänster med att den bland annat kan koppas till att gudstjänstlivet, till skillnad mot övriga delar av församlingens grundläggande uppgift, är föremål för relativt omfattande kyrkorättslig reglering. Varför det, undrar jag då. Varför är det just gudstjänsten och med den präst- och musikertjänster men inte diakonin och diakonaten som är reglerat? Vem är det som bestämmer det? Det är ju vi. Det är vi som kan bestämma om de här sakerna. Jag hoppas därför att kyrkomötet tar sitt ansvar.

Jag yrkar bifall till motion 2013:71. Tack.

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag ska förklara varför.

Vi har lagt en sådan här motion i frågan år 2002. Vi kristdemokrater, som då hette Kristdemokrater i Svenska kyrkan, heter nu Kristdemokrater för en levande kyrka. Vi tycker fortfarande att det diakonala arbetet är så väsentligt, att det bör finnas minst en person per pastorat som är vigd att utföra uppgiften. När det däremot gäller om vi ska skriva in det i kyrkoordningen har vi ändrat oss. Vi tycker det här inte är en fråga som bör stå i kyrkoordningen, vilket motion 2013:71 handlar om.

Det som utskottet skriver är, att man förutsätter att pastoraten anställer diakoner i den utsträckning som behövs och som de har möjlighet till. Man talar om att ett biskopsbrev är på gång i den här frågan. Det uppmanar till att man vid visitationer noggrant ska förhöra sig om, att det finns det antal diakontjänster som ekonomin och pastoraten kan klara av. Vi vill framhålla, att det diakonala arbete som bedrivs ofta är osynligt men otroligt viktigt. Det kan därför vara lätt för många i pastoratens ledande ställning att ha uppfattningen att det inte behövs anställas någon diakon, eftersom behovet inte syns så tydligt. Jag tror dock att behoven finns i varje församling. Sedan om viljan och ekonomin finns är en annan fråga.

Vi ser att man i detta väl utredda ärende har kommit fram till, att det nog ändå är klokt att låta frågan om antal diakoner ligga på pastorats- och församlingsnivå. Det är därför vi yrkar bifall till utskottets förslag. Tack.

ANDERS ROOS:

Ordförande och alla andra! I ett stort pastorat i Stockholm finns det sex anställda diakoner vigda enligt Svenska kyrkans ordning. Dessutom finns det två familjerådgivare, en psykolog och en samtalsterapeut. I ett annat stort pastorat i Stockholms stift med motsvarande storlek finns tre diakoner anställda och vigda enligt Svenska kyrkans ordning, en diakon vigd i annan kyrkas ordning plus två assistenter. Det är tio respektive sex personer inom den pastorala sfären. I många mindre pastorat finns där diakoner anställda plus att man bedriver ett omfattande diakonalt arbete, som till exempel på ett ställe i en "allt-möjligt-verkstad", där det diakonala arbetet flödar.

I en del församlingar har man valt vägen att anställa präster eller assistenter med diakonal inriktning, vilket jag kan ställa mig ytterst frågande till. I en del andra församlingar anställer man diakoniassistenter, som förväntas göra samma arbete som diakoner gör, vilket man inte kan. Inom Svenska kyrkan i utlandet har vi valt en väg. Numera anställer vi diakoner och tycker detta är en oerhört god utveckling. Man kan dribbla med titulaturer och göra diakonin osynlig i stället för att, som vi alla egentligen vill, göra diakonin synlig. Diakonaten och diakonerna spelar roll ur många, många aspekter. Jag skulle ha önskat att motionärerna i stället för att använda ordet ska hade använt ordet bör.

Därför blir yrkandet som jag har lämnat in, att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändring i kyrkoordningen som innebär att varje pastorat bör ha minst en diakon anställd. Detta skulle markera, att diakonin, diakonerna, diakonaten är av betydelse för Svenska kyrkan och för människor i Sverige.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag sympatiserar mycket med motion 2013:71 om att det behövs diakoner. Vi har en stor nöd i Sverige både materiellt och andligt som inte undgår oss.

Just att det behövs fler människor som arbetar på fältet är självklart. Vi har ett problem i Sverige och det gäller inte enbart i kyrkan. Det gäller på nästan alla arbetsplatser. Vi är nergrävda i administration, rapporteringar, policydokument och allt det vi ska hålla reda på. Därför kan vi inte alla gånger göra det som vi ska göra. Med handen på hjärtat undrar jag, om inte även vi i kyrkomötet är delaktiga i att det har blivit på det här viset. Vi kräver ju här exempelvis, att man ska behöva fylla i blanketter på HBTQ-certifieringar, att präster ska hålla på med arbetsgivaransvar, att vi ska hålla på med jämställdhetsplaner, att vi ska ha vegetariska alternativ vid kyrkoförsamlingarnas middagar och att skog som förvaltas av pastoratet ska förvaltas enligt biologisk mångfald och ekologisk ordning trots att det är arrenderat. Det går också att omdisponera kollekten. Jag tror att församlingarna skulle kunna utföra mycket mer effektivt genom både präster och diakoner samtidigt, särskilt när det gäller fattigdomsbekämpning och själavård, om vi omstrukturerar själva vårt arbetssätt. Jag tror inte det är helt omöjligt

Jag har inget yrkande utan bara denna synpunkt. Tack.

MARGARETA CARLENIUS:

Herr ordförande och kyrkomötesvänner! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag. Utskottet tycker att det är viktigt med diakoni. Vi tycker diakonerna är viktiga i vår kyrka. Vi tycker också att det är viktigt att det får se olika ut. Församlingarna ser olika ut, är olika stora, har olika behov, har olika

ekonomiska möjligheter. Allt det här samverkar till, att vi också i våra överväganden till beslut har beslutat att föreslå kyrkomötet att inte reglera tjänsterna för diakon. Vi ser det viktigt att man i stället har det samtalet, det goda samtalet i samförstånd mellan domkapitel och församling, som tillsammans får utforma församlingsinstruktionerna och se efter vad det är för ett pastoralt program man har och sedan utifrån det diskutera bemanning över hela församlingens anställda, däribland även diakonerna, och fastställa de minimiantal av de yrkeskategorier som finns.

Bifall till utskottets förslag.

LENA LINDSTRÖM:

I kyrkoordningens inledningstext sägs det om diakonens uppdrag, att diakonerna genom sin gärning är ett barmhärtighetens tecken i både församling och samhälle. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar särskilt mot utsatta människor. ”Uppgiften varierar beroende på de lokala, sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar.” När jag läser det förstår jag det som, att diakoner borde finnas överallt men att arbetsuppgifterna kan variera. Detta står ju i inledningstexten och har inte någon tvingande karaktär, men när det sedan kommer till själva kyrkoordningens paragrafer finns det inte där lika tydligt.

Jag förstår, att det förmodligen kan bli ett avslag på motion 2013:71. Jag hörde en sak lite tidigare här i debatten. Jag tog fasta på vad Läronämnden sa när det gällde yttrandet angående motionerna 2013:42, 63, 91 och 97 om ämbets- och ledningsstruktur, nämligen att Läronämnden vill framhålla, att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. Jag hoppas det innebär, att man då i ämbetet inte glömmer bort diakonatets plats. Det handlar inte bara om prästsidan utan om helheten i ämbetet.

Kära ni som sitter kvar i kyrkomötet nästa mandatperiod! Bevaka den här frågan. Diakoni och diakonat är viktigt i Svenska kyrkan. Tack.

MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):

Ja, vi tycker att diakonin är viktig, men det kan också bedrivas diakoni utan diakon. Det handlar om vilken hållning vi har i de diakonala frågorna, hur vi definierar dem och hur vi ska arbeta med dem. Diakonerna har inte någon exklusiv, specifik arbetsuppgift som endast kan utföras av en vigd diakon. Det är det som vi trycker på är den stora skillnaden.

LENA LINDSTRÖM (REPLIK):

Då vill jag bara säga till sist, att vi har makt att bestämma om vi skulle vilja ha en sådan, om det är det som är det enda argumentet. Då kan vi ju bestämma en uppgift som diakonerna ska ha. Tack.

ANDERS ROOS:

Men visst haltar utskottets argumentation? Diakonerna har inte några specifika arbetsuppgifter och därför kan man inte skriva in det i kyrkoordningen. Om man skulle bestämma antalet präster i en församling eller ett pastorat bara utifrån det som prästerna specifikt måste göra, det vill säga förlåta, läsa instiftelseord i nattvarden, celebrera och välsigna, skulle vi inte vara så väldigt många präster i Svenska kyrkan. Kyrkomötet har lagt på oss att viga och begrava, även om det

kan göras på annat sätt. Om pastoraten bara skulle anställa antalet präster som behövs för de specifika prästuppgifterna, skulle vi inte vara så många.

Diakoner behövs – det vet vi – som tecken, som inspiratörer, som utförare. Därför bör det finnas ett antal diakoner i varje pastorat. Men utskottet haltar i sin argumentation.

MARGARETA CARLENIUS (REPLIK):

Kyrkomötet har lagt på prästerna dessa uppgifter som Anders säger. Ja, det har man gjort. Man har beslutat det. Kyrkomötet har också lagt på prästerna en särskild tystnadsplikt, som i kyrkans tradition är oerhört viktig. Den har vi bestämt ska se särskild ut för prästerna. I den specifika uppgiften kan vi också bedriva den specifika själavården som gör, att vi också kan göra saker som diakonerna kan göra.

Sedan åter igen, utskottet haltar inte. Det ser så olika ut.

ANDERS ROOS (REPLIK):

Jo, utskottet haltar och det haltar än mer. Snart behöver det krycka. Nu låter det som att präster, som har ett mycket, mycket färre antal samtal än vad diakonerna har, behöver vara många eftersom de ska hålla tyst!

LILIAN NILSSON:

Ordförande och vänner här inne i salen! Det väcks många tankar när man hör vissa, och det är med sorg. Kyrkan har bestämt att det är tre olika delar i vigningstjänsten. Förhoppningsvis var det ett väl genomtänkt beslut. I det samhälle vi har i dag är diakonin ännu viktigare. Alla söndriga människor, alla sårade människor, där diakonin och där vi alla har uppdrag. Diakonen har i sin vigning däremot ett speciellt uppdrag, att vara tjänaren, att vara den som orkar stå kvar och orkar vara den som stöttar den frivillige, lekmannen. Detta är något som är oerhört viktigt. En liten tanke: Jag har suttit med er nu vid några kyrkomöten. Vid inledningsgudstjänsterna ser jag till min stora glädje många i vigningstjänsten – men det saknas oftast en. Det är diakonerna. Det är inte för att de ska synas men det är ett tecken.

Bifall till motion 2013:71. Jag önskar också att jag kunde få med ordet bör. Det här handlar om framtiden och kyrkans trovärdighet. Tack.

ELISABETH RYDSTRÖM:

Ordförande, presidium, ledamöter, biskopar, övriga! Ja, det ser olika ut, det är klart det gör. Det är ofta ett argument som man tar till när det är någonting man inte vill, men vad som ser lika ut är de undersökningar som visar, både kyrkotillhöriga och icke kyrkotillhöriga, vad som är viktigt i Svenska kyrkans arbete. Det är främst två områden som brukar nämnas, barn och ungdomar och diakoni.

Det är mycket som har sagts här, så jag tänker inte förlänga debatten. Jag vill instämma i Anders Roos yrkande, så att åtminstone kyrkomötet får en chans att synliggöra diakonin. Om man inte vill bifalla motionen 2013:71, kan man i alla fall bifalla Anders yrkande; där orden bör anställa diakon ingår. Tack för ordet.

TORBJÖRN LINDAHL:

Det sägs många värdefulla saker om diakonin. Jag tycker det är en sak som man borde vara tydlig med när det gäller skillnaden mellan prästämbetet och diakonatet, och som är den grundläggande anledningen till att det finns en reglering

av antalet präster i varje församling eller pastorat. Det har att göra med att prästerna utför de uppgifter som gör att kyrkan är kyrka, nämligen förkunnar ordet och förvaltar sakramenten. Sker inte det finns ingen kyrka eller församling. Det är därför som ett minimiantal av präster alltid måste finnas. Jag tycker vi ska vara tydliga med att säga detta.

Jag har inget särskilt yrkande.

JOHAN BLIX:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Det skadar naturligtvis inte om det står att det bör vara en diakon i varje pastorat, men det finns andra frågor som anknyter till detta som är mycket större. Det kan handla om hur svårt det är att bli diakon, att de befinner sig i ett tillstånd av en sorts moment 22. Man får till exempel inte bli vigd om man inte har tjänst och man får ingen tjänst om man inte är vigd. Jag har vid flera tillfällen anställt icke vigda personer på diakontjänster därför att de har varit mer kvalificerade. De har sedan velat bli diakoner flera gånger men det är inte så lätt, att få en högkvalificerad person att bli diakon. Jag hade en diakonichef som var teol. kand. och socionom och som hade varit diakonichef hos oss i många år. Han ville till slut bli vigd, med det var inte så enkelt. Det var tillbaka till skolbänken. I det fallet tycker man att det var lite konstigt.

Diakonen som Anders nämnde, som var vigd i en annan kyrkas ordning, var en av mina diakoner som har varit diakon länge. Hon är diakon i Missionskyrkan och har bett att få bli diakon i Svenska kyrkan. Handläggaren sa då att hon får gå kyrkans grundkurs. Hon har jobbat som diakon i tio år hos oss. Det är alltså inte så lätt att få tag i färdigutbildade, vigda, duktiga diakoner. Ibland är det detta som är problemet. Men visst kan det stå ett bör.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 81.

§ 44 Följder av lokal anställning av präster

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Ordförande, kyrkomötet! Jag talar för utskottet och föreslår bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:85, i vilken motionären vill utreda följderna av prästernas lokalanställning.

Visst finns det problem med alla system och det perfekta systemet finns inte att uppbringa i den här världen. Men det var inte bättre förr. Det finns inget stöd för att återgå till den tidigare ordningen och utskottet ser ingen anledning att utreda följderna av den nya ordningen.

DAN SARKAR:

I ett i vårt sammanhang legendariskt kyrkonämndssammanträde för cirka 15 år sedan stormade ledamoten Olof Karlsson från Nöbbelöv ut från sammanträdet, slängde igen dörren och avsa sig sitt uppdrag i frustration över att kyrkonämnden var en så usel arbetsgivare. Olof Karlsson är ingen vem som helst, utan han är företagsläkare och möter gång på gång situationer där Svenska kyrkan som arbetsgivare inte lyckas särskilt bra.

För några år sedan, eller för några val sedan, fick vi Olof att göra comeback. Han sa att han gjorde det på villkor, att kyrkonämnden går in för att bli Lunds stifts bästa arbetsgivare. Båda listorna som ställer upp i vårt pastorat sa ja, det ville vi göra. Jag vet inte om vi har nått fram ännu, men jag vet som anställd vilken skillnad det har blivit. Vi arbetar numera tillsammans, personal och förtroendevalda. Det är en enorm skillnad. Jag vill uppmana alla er som sitter där

hemma som arbetsgivare att gå in med samma inställning, att bli ert stifts bästa arbetsgivare. Svenska kyrkan nämns tyvärr alldeles för ofta bland Sveriges sämsta arbetsgivare, rätt eller inte.

I min motion 2013:85 har jag lyft fram en liten, liten del av arbetsgivarskapet, det som handlar om prästernas lokalanställning. Jag har gjort det med hjälp av ett extremt exempel, men just de extrema exemplen belyser det som är problemet. Vi har ett praktiskt problem, att stiftet blev alldeles för tandlöst när det kommer till konflikter av den här allvarliga arten. Vi har ett teologiskt problem med att vi börjar få en mer kongregationalistisk syn på församlingarna. Vi har också förtroendeproblemet. Inför relationsförändringen 2000 gjordes en undersökning, där det visade sig att majoriteten av prästerna var emot den förändringen av arbetsgivarskapet. Ska vi inte ta arbetsgivaransvaret och undersöka om det fanns fog för motståndet mot förändringen, eller är det så att det faktiskt blev bättre och att prästerna har fått ändra sig med åren?

Utskottet lyfter fram vad som redan görs och det är bra. Det gläder mig, men vi är inte färdiga förrän Svenska kyrkan nämns bland Sveriges bästa arbetsgivare. Därför yrkar jag bifall till motion 2013:85 och önskar att vi fortsätter att ta upp de här frågorna och ser till att vi vänder skutan, så att vi blir bland Sveriges bästa arbetsgivare på alla plan.

MARGARETA LARSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Det fanns en tid i mitt liv för ungefär 15 år sedan, då jag ville studera till präst. Jag tänkte att det måste vara den bästa arbetsplatsen i hela Sverige, lugnt och tryggt och god stämning, en skön plats att vara på. När jag sedan fick höra av människor som arbetade inom kyrkan att det var precis tvärtom, fick jag en chock. Det tycker jag är allvarligt. Jag har skrivit en motion som kommer upp i morgon som handlar om konflikter i kyrkan, men jag tycker att motionen som har skrivits nu, 2013:85, är minst lika viktig. Att vi kan komma överens om att vi måste våga kunna arbeta mot konflikter är ju högt prioriterat, just att få ordning och reda på ansvarsrollerna. Kyrkan ska naturligtvis se över sitt arbetsgivaransvar om vem som leder och fördelar arbetet, annars blir det omöjligt att hålla ihop det hela. Jag vill att vi också ska påminnas om, att riksmidia skrattar åt Svenska kyrkans arbetsgivarpolitik och har haft en följetong när det gäller Skanör-Falsterbo.

Bifall till motion 2013:85. Tack.

DAN SARKAR:

Sven-E Kragh sa för ett par ärenden sedan, att det gnisslar lite här och där. Låt oss smörja.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 82.

§ 47 Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst

EMMA HEDLUNDH:

Ordförande och alla ni andra! Jag talar för utskottet och vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut att avslå motion 2013:98. Med jämna mellanrum har det de senaste tio åren motionerats i frågan om diakoners rätt eller möjlighet att leda begravningsgudstjänst. I samtliga fall har dessa motioner avslagits här i kyrkomötet. Tillsyns- och uppdragsutskottet finner inga nya skäl som skulle kunna ändra det ställningstagandet.

Årets motionär lyfter fram, att en diakon på ett annat sätt än en präst kan ha haft en lång, nära kontakt med församlingsbor och att det därför skulle vara en tillgång, om diakonen kunde leda begravningsgudstjänst. Diakonerna föreslås också kunna avlasta i situationer, där en församlings präster har svårt att hinna med att hålla begravingar under den månad som nu lagen stadgar får gå mellan dödsfall och kremering eller gravsättning.

Ingenting hindrar naturligtvis, att en diakon medverkar i en begravningsgudstjänst med olika uppgifter, men att gå längre än så skulle inte gynna diakonatet så som det är utformat i vår kyrka. Vi har inte ett liturgiskt diakonat utan ett med en tydligt socialt karitativ inriktning. Diakonen ska vara "ett barmhärtighetens tecken" och "göra kärlekens gärningar", för att citera texten till kyrkoordningens sjunde avdelning. De uppgifterna är i sig mycket viktiga och de skulle inte gagnas av, att diakonen fick ytterligare uppgifter som skulle peka mot ett liturgiskt diakonat. Eventuella problem med att hålla begravingar inom den lagstadgade månaden måste också det i sin tur lösas på andra sätt. Jag vill också lyfta fram att Läronämnden i ett tidigare yttrande i den här frågan har betonat, att de kyrkliga handlingarna är knutna till prästens särskilda förkunnelseansvar.

Det här sammantaget gör, att utskottet alltså föreslår avslag på motion 2013:98.

LARS-IVAR ERICSON:

Ordförande, kyrkomötesledamöter! 2009 motionerade jag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda och lämna förslag till anvisningar om hur diakonen kan medverka i, observera inte förrätta, begravnings- och vigselgudstjänsten. Naturligtvis avslogs motionen, det brukar vara så, men dessa ärenden har återkommit under åren. Vi får i dagens utskottsbetänkande en fin förteckning över liknande motioner.

Förutom att ha varit präst i Västra Göinge kontrakt i Lunds stift är jag också tillsammans med diakonen Gunnel kontraktskonsulent för diakoni. Förut var titeln kontraktsombud men det låter lite finare med konsulent. Tidigare i höst var kontraktskonsulenterna i Lunds stift samlade till en tvådagarsutbildning. Bland de viktiga frågor vi tog upp då var, hur man tar tillvara diakonerna i våra församlingar. Vi var alla överens om, att det var den karitativa inriktningen som var mest betydelsefull. Vi kom naturligtvis också in på diakonens medverkan i gudstjänsterna och även då i begravningsgudstjänsten. Det visade sig då, att det i Lunds stift var väldigt varierande i vilken utsträckning diakonerna medverkade i begravningsgudstjänsterna. Svaren varierade mellan aldrig, sällan och ofta. Som officiant märker jag ibland när jag gör sorgehusbesök, att diakonen i församlingen har haft en långvarig kontakt med personen som avlidit. Då är det naturligt för mig att också diakonen kan få en roll i begravningsgudstjänsten, naturligtvis i samråd med sorgehuset. Det är nu min förhoppning att fler av mina prästkolleger skulle visa samma öppenhet.

Avslag på motion 2013:98. Men, kära vänner, ta vara på diakonen som en naturlig medarbetare i våra begravningsgudstjänster.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 85.

§ 50 Församlingens grundläggande uppgift

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvänner! Jag talar för utskottet och börjar med att yrka bifall till utskottets förslag att avslå motionerna 2013:1–4. Betänkandet heter Försam-

lingens grundläggande uppgift som också motionerna handlar om, men det handlar också om kyrkoordningens roll och uppgift. Jag tänkte koncentrera mig på det. Jag ska inte använda alla mina fyra minuter utan bara konstatera, att alla fyra motionerna innehåller förslag om en mycket detaljerad reglering av förståelsen av församlingens grundläggande uppgift. Som ni ser i utskottets betänkande har vi varit väldigt kritiska och det har ju även Läronämnden varit liksom Kyrkorättsutskottet.

Jag ska inte gå in på alla olika delar utan bara konstatera, att det intressanta som vi diskuterade ganska mycket i utskottet just gäller vad det här skulle vara för slags text, hur man ska ändra och vad som ska regleras i kyrkoordningen. Därför blir detta också i hög grad ett betänkande om kyrkoordningen. Dels framgår det inte riktigt vad det är för typ av text som föreslås. De långa textstyckena i motionerna är inte paragraftext men inte heller inledningstexter, även om de mer drar åt det hållet. Det gör det problematiskt. Den huvudsakliga invändningen sedan på innehållet gäller hur hårt det här ska regleras i detalj och det kommer säkert fler att vilja diskutera här senare. Det är där bland annat som Läronämndens yttrande också kommer in.

En viktig fråga som vi också diskuterar och som kanske är det viktigaste skälet till att vi helt avslår motionerna är, hur den här typen av text ska behandlas av kyrkomötet. Vi uppfattar i utskottet att det är helt olämpligt att denna typ av långa, teologiska texter kommer färdigskrivna i en motion och bara ska rakt in i kyrkoordningen. Den sortens texter i jämförelse med inledningstexter, som ju har behandlats under lång tid både i kyrkomötet och biskopsmötet och på många andra ställen, är texter som kräver noga avvägda reflektioner, som stöts och blöts och ska hålla under lång tid. Skulle vi börja föra in sådana långa texter så här obehandlade rakt in i kyrkoordningen, blir det väldigt problematiskt vilken ställning dessa ska ha i kyrkoordningen.

Ytterligare ett skäl att avslå motionerna är otydligheten med att ha fyra motioner, som alla berör församlingens grundläggande uppgift i och med att uppgiften är en, även om den har fyra aspekter. I diskussionen om verksamhetsindelningen tidigare var vi inne på hur problematiskt det blir att dela in verksamheten efter de fyra aspekterna av den grundläggande uppgiften. Det skulle bli ytterligare problematiskt med den här typen av texter.

Jag yrkar alltså avslag på motionerna 2013:1–4 och bifall till utskottets förslag. Tack.

BERTH LÖNDAHL:

Jag tycker det är klokt av utskottet att föreslå avslag av motionerna 2013:1–4. Jag tycker däremot att det är mindre klokt av utskottet att inte reflektera över den grundläggande uppgiftens fyra aspekter. Självklart kan inte texterna antas som de är, men själva saken behöver diskuteras, att vi har en kyrkoordning som endast definierar en av de fyra aspekterna i kyrkans grundläggande uppgift, att kyrkoordningen i dag saknar rimlig reflektion över vad som avses med undervisning, diakoni och mission, vilket jag menar behöver införas just som en inledningstext till församlingens grundläggande uppgift. Självklart var inte intentionen att texten i och för sig skulle tas sådan den var, men det är angeläget. Hur angeläget det är att reflektera över detta har redan flera samtal i dag i debatten visat på. Det har uttryckts otydlighet kring den diakonala uppgiften, diakonens funktion och antalet diakoner i pastoratet. I ett annat inlägg tidigare i dag uttryckte någon otillfredsställelse över att det i många församlingsinstruktioner är oklart vad man menar med undervisning. Den enda av de fyra aspekterna som inte har berörts

hittills i dag i debatten är mission. Det är kanske också symptomatiskt, ett tecken på en djup osäkerhet om vad vi avser med mission ute i församlingarna.

Med andra ord, vad menar vi teologiskt och pastoralt med undervisning, med diakoni, med mission? Undervisningen, diakonin och missionen utgår från gudstjänsten, som jag därför tror vi betraktar som överordnad de andra tre aspekterna. Det är inte fyra likvärdiga aspekter. Såväl undervisningen som diakonin och missionen lever inte utan att de har en sändning utifrån gudstjänsten. Samtidigt hämtar alla aspekterna sin motivering i Skriftens ord och är kyrkans kallelse. Det behöver uttryckas, att undervisningen har sin förebild i Jesu undervisning av lärjungarna, att undervisningen därför också är förankrad i Skriftens ord och samtidigt behöver leva öppen mot sökare, mot nyfikna. Det behöver uttryckas, att diakonin är en Guds tjänst i vardaglig handling för att tjäna Kristus till människors bästa, inte i första hand att vara en medmänsklig akt utan att kunna särskilja det från de sociala nätverken som annars finns i samhället. Det behöver uttryckas, att missionen utgår från Jesu sändande av apostlarna och hela Kristi Kyrka för att vittna om honom som frälsare, försonare och som Herre och att han är detta för världens skull.

Jag vill därför inte yrka på ett tillstyrkande av motionerna. Jag vill i stället yrka att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att framlägga förslag på en inledningstext med teologisk och pastoral reflektion över de fyra aspekterna i kyrkans grundläggande uppgift.

LEIF NORDLANDER:

Ordförande, biskopar, ledamöter i kyrkomötet. Vi motionärer har velat lyfta fram de här frågorna för att få ett djupare samtal, en diskussion, om det som är vårt angelägnaste ärende som kyrka. Hur för vi ut budskapet? Hur delar vi det? Hur lever vi det i vardagen? De olika uttrycken för kyrkans grundläggande uppgift, gudstjänst, undervisning, diakoni och mission, har jag använt många gånger i stor tacksamhet för att man kom fram till de här orden. Det jag däremot ibland har saknat är att innehållet är viktigt. Hur ska vi uttrycka det tillsammans? För mig är det naturligt med det fjärde ordet, mission. Det lever jag i hemma i min närhet, det lever jag ute i Afrika, ute i världen för att se hur vi ska omsätta evangeliet i praktik och handling, en diakonal mission om du så skulle vilja.

Läronämnden finner att motionärernas förslag står i strid med kyrkoordningens syfte och funktion. Det är problematiskt att man uppfattar det på det sättet, att en fördjupad diskussion om den grundläggande uppgiften står i strid med kyrkoordningens intention, om man nu ska tolka snålt. Jag tror kanske man menar, att just att föra in de här texterna skulle vara någonting som inte låter sig göras. Det var ju inte heller riktigt avsikten. Vi vill ha en diskussion kring detta. Vi vill fördjupa tanken, låta de olika aspekterna bli tydliga för vår kyrkas skull och för framtidens skull. Vänner, situationen är ganska allvarlig ute i våra församlingar runt om i landet. Det ser jag i min vardag. Det ser jag i det jag håller på att arbeta med i dessa olika delar och jag tror inte att jag är ensam.

Jag har inget yrkande. Tack.

CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM:

Ordförande, ledamöter i kyrkomötet, biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till avslag på motionerna 2013:1, 2, 3 och 4.

Vilket anslag motionärerna för fram i och med dessa motioner! Jag tycker i och för sig att ansatsen är god att när det gäller att formulera sig i kyrkans grundläggande uppgift, men de synpunkter jag har och som ligger till grund för bifall till

utskottet grundar sig inte på de många och tydliga orden utan på det begränsade, exklusiva teologiska perspektivet. De välformulerade orden är alldeles för begränsande för att gälla för svenska kyrkan och för den samtid som vi står i. Jag vill visa på ett exempel från sidan 3 i betänkandet, där motionärerna skriver att målen för församlingens undervisning bland annat är att uppmuntra föräldrar och andra som kan vara förebilder och förebedjare för barnen, så att de tillsammans leder dem på trons väg genom livet. Det är klart att det är gott, men det är en verklighet som jag tror är en väldigt ovanlig verklighet i dag, den att föräldrar leder sina barn in i tro.

På kyrkans förskola inte så långt härifrån universitetshuset berättade en av förskollärarna, att barnen vid måltiden ber måltidsbön tillsammans med förskollärarna. Vid ett av utvecklingssamtalen kom en mamma och berättade, att hennes barn inte kunde äta mat utan att de skulle be bordsbön hemma. Det hade barnet lärt sig på kyrkans förskola. Föräldrarna och barnet fick därför starta med att be bordsbön, helt nytt för dem i deras hemmiljö. Barnet förde tron hem till föräldrarna. Barnet förde bönen hem till hemmet. Mitt exempel tror jag är ett exempel på en inklusivt sätt att se på vem som bär undervisning om kristen tro. Att barnet bär det ut i världen vet vi ju. Vi känner till Jesus Kristus och vad han och hans liv ger. Detta tycker jag står i kontrast till motionärernas teologiska, exklusiva anslag. Den medför en begränsad ecklesiologi, människosyn och kunskapssyn.

Det är därför som jag också yrkar avslag på motionens formuleringar men ser den goda ansatsen. Tack.

BERTH LÖNDAHL:

Jag kan fascineras av att vi avstår från att definiera och på något sätt uttrycka den teologiska och pastorala tanken med kyrkans grundläggande uppgift, att de fyra aspekterna ändå inte tar sig uttryck i en inledningstext i kyrkoordningen. Det samtal som vi hamnar i nu är i stället mer tekniska aspekter på den text vi har föreslagit, en text som mer var tänkt att väcka reflektion och visa på behovet av detta.

Gång på gång ser vi hur det i kyrkomötet motioneras om konfirmandundervisning, om olika sociala frågeställningar, som kyrkan behöver ta del av ansvaret i, men ganska sällan bejakas de motionerna. I andra sammanhang görs det. En orsak tror jag är, att vi saknar den grundläggande teologiska reflektionen just över de frågorna. Därför återkommer likartade motioner gång på gång, om miljö-engagemang, konfirmandarbete och så vidare.

Jo, jag tror att det är vuxnas sak att leda barn på trons väg, liksom jag tror att barn kan ha en öppenhet inför Gud som vuxna ibland kan ha stängt sig för. Jag tror inte att man ska fastna i just den formuleringen. Jag tror att man ska lyssna efter avsikten att leda människor på trons väg, att hjälpa människor att upptäcka att kyrkan är bärare av vittnesbördet om Jesus Kristus som Herre. Om vi inte definierar den här uppgiften tror jag också, att det finns en risk att Kristi kyrka tills sist förlorar sin motivering i Sverige.

MARTA AXNER (REPLIK):

Det är precis det. Du började ditt anförande med att säga, att vi inte tar chansen att reflektera kring och definiera pastorala utformningen i singularis. Det finns inte en sådan pastoral utformning. Det är hela vår poäng i utskottet. Det finns massor med sätt som detta gestaltar sig på och det lämpar sig inte i en kyrkoordningstext att definiera det på ett enda sätt. Gärna omfattande reflektion

och det skulle kanske vara möjligt att hitta sätt att föra det i kyrkoordningen, men vi har också varit väldigt restriktiva med att vilja ändra i inledningstexterna. Det tycker jag är av goda skäl.

Avslag på motionerna 2013:1–4.

BERTH LÖNDAHL (REPLIK):

Då blir min enkla fråga varför man gör en pastoral och teologisk beskrivning av gudstjänsten men inte av de andra tre. Vi uttrycker ju faktiskt vad gudstjänsten är i kyrkoordningen, men vi gör det inte om diakonin, missionen och undervisningen.

MARTA AXNER (REPLIK):

Jag överlåter det svaret till biskop Ragnar.

BISKOP RAGNAR PERSENIUS:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag vill ge några kommentarer ur läronämndsperspektiv. Det finns många viktiga ämnen som inte är reglerade i kyrkoordningen och inte heller finns i inledningstexten, till exempel frälsning och helgelse som är ganska centrala ämnen. Det finns i inledningstexterna som är reglerat i kyrkoordningen. Då är det ju så att vi med tydligare prästerliga tjänstgöringsuppgifter nu i kyrkoordningen har en reglering av gudstjänstlivet och därmed måste det finnas en mera specifik beskrivning av gudstjänsten. Det är riktigt som har sagts här, att det ur ett läronämndsperspektiv var ogörligt att behandla ett sådant här ämne. Det går inte att göra på det sättet att det via en motion går rätt in och det har ni heller inte begärt.

Det fanns emellertid ytterligare skäl. Detta går inte att definiera på det här sättet och ska inte heller göra det. Vad vi behöver – och det finns en god intention bakom motionerna – är att ha ett levande trossamtal. Vi har vigda tjänare som har till uppgift att arbeta med dessa frågor. Det ska ske tillsammans med alla som tillhör kyrkan i den lokala församlingen med stöd också av stiftet. Detta är inte frågor som ska detaljregleras över huvud taget på nationell nivå. Däremot är det naturligtvis oerhört väsentligt med en reflektion kring vad vi menar med de fyra dimensionerna av en grundläggande uppgift, som vi enkelt kunde beskriva som att vi i ord och handling delar evangelium. Här öppnar sig både en trons värld och en pastoral verklighet, som skiljer sig väldigt mycket från plats till plats.

Fram för mera av ett levande trossamtal om hur vi förverkligar vårt uppdrag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 88.

§ 51 Valfrågor

ANN-BRITT ÅSEBOL:

Ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet och yrkar därför bifall till Organisationsutskottets betänkande 2013:4. Betänkandet behandlar ett antal motioner, 2013:8, 40, 48, 81, 82 och 99, där valfrågor har kommit upp. Utskottet har noggrant diskuterat detta och många har varit väldigt spännande, men vi föreslår ändå avslag på motionerna 2013: 8, 48, 81, 82 och 99.

Dessa motioner tar upp frågor kring samlingslistor till kyrkofullmäktige, gemensamma valsedlar, fler kryss på valsedlarna, förlängd mandatperiod etcetera. Flera liknande motioner har tidigare behandlats av kyrkomötet och utskottet menar, att vi har ett stabilt valsystem som är grundat på proportionalitet mellan grupper samt också ett system så att väljarna känner igen sig från de borgerliga

valen. I ett senare betänkande från Organisationsutskottet ges kyrkostyrelsen i uppdrag just att göra en fördjupad analys av den administrativa situationen efter ett val.

Vad gäller motion 2013:40 kring inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktige föreslår utskottet bifall till motionen och att 38 kap. 16 a § i kyrkordningen ska upphöra att gälla från och med den 1 januari 2014. Inskränkt valbarhet används bara i Härnösands skrift och utskottet delar motionärens uppfattning, att det finns principiella invändningar mot detta – det vill säga att endast den som är folkbokförd inom valkretsen kan väljas till stiftsfullmäktige – och det faktum att det dessutom bara är ett stift som tillämpar den här regeln. Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande inget heller att erinra mot den föreslagna ändringen.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill ta upp motion 2013:48, som vi har formulerat från Kristdemokrater för en levande kyrka och som gäller kyrkovalet. En väldigt viktig del av det arbete som vi för under valrörelsen handlar om att få ut våra valsedlar till de olika pastoraten. Vi borde ägna mycket mer tid åt själva frågorna och markera kyrkans enhet på det sättet, att vi alla från olika nomineringsgrupper blir uppförda på en gemensam valsedel. I många länder i politiska val men också i kyrkliga visar man samhörigheten och underlättar detta rent praktiskt genom att alla kandidater förs upp på en gemensam valsedel. Då slipper man hamna i det läget, att illvilliga krafter vill gömma valsedlar, stjäla valsedlar eller på annat sätt manipulera med valsedlar.

Varför skulle inte vi i kyrkan kunna markera vår samhörighet som kyrka och som medlemmar i en och samma kyrka genom att alla kandidater finns på en och samma valsedel? Det hindrar inte att väljaren röstar på just den kandidat och den nomineringsgrupp som han eller hon tycker är bäst. Det handlar med andra ord inte om samlingslistor. Det handlar om att nomineringsgrupperna finns kvar och att personvalet finns kvar, men det vi har är en enda gemensam valsedel. Alla socialdemokrater, alla borgerligt alternativare, alla centerpartister, frimodig kyrka, poskare, kristdemokrater för en levande kyrka och allt vad vi är skulle slippa hålla på att hantera att få ut våra valsedlar till än den ena och än den andra pastorsexpeditionen.

Jag tycker inte att huvudargumentet för detta är miljöaspekten, även om den definitivt finns med här i och med att vi skulle få ner antalet valsedlar. I vårt garage i Mora fanns det ett antal tiotusental valsedlar kvar och det finns många andra ombud här på kyrkomötet, som kan berätta om hur det ser ut i garaget eller i ladugården eller var det nu var ni hade alla era valsedlar. Handen på hjärtat, var finns de nu? Är de slängda eller har ni nu lappar att skriva på för att inköpa olika typer av varor eller minnesanteckningar för evärdlig tid till barn, barnbarn och barnbarnsbarn och kanske någon generation ytterligare längre bort? De räcker till i evigheternas evighet näst intill. Nu överdriver jag, det var okristligt sagt. Vi måste kunna hantera detta på ett annat sätt. Kanske kristdemokrater i Svenska kyrkan i Västerås stift som gjorde ett uselt val – och det kanske vi förtjänade med ett sådant toppnamn som mig – ägnade väldigt mycket tid åt att få ut våra valsedlar och alldeles för lite tid för vad vi vill med denna svenska kyrka och med vårt stift. Jag tycker vi borde kunna inleda en utredning och titta på möjligheterna att föra upp alla våra gemensamma kandidater på en valsedel.

Utifrån detta, kära vänner, älskvärdheten till den egna nomineringsgruppen och kärleken till det egna partiet blir inte mindre för att vi alla står tillsammans på

en enda valsedel. Okej, den blir lång, den blir väldigt lång, men sedan husförhörens, katekesens och reformationens tid är läskunnigheten stor i det här landet.

Bifall till motion 2013:48. Tack, herr ordförande.

BERTIL OLSSON:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare! Det finns mycket att säga kring valfrågor. Det viktiga bör ju vara att det är våra medlemmar som fullt ut har möjlighet att bestämma vilka som ska besluta i kyrkan. Nu är det i väldigt stor utsträckning så, att det finns grupper där man sätter ihop listorna. Visst påverkar kryssen en hel del enligt nuvarande system också, men som det på många håll nu har varit i de lokala valen med en enda lista är det ju näst intill omöjligt att påverka den ordning som kanske en liten grupp har satt upp på listan. Någon enstaka kan man alltså flytta upp från ersättarplats till ordinarie plats. Fler kryss på listan innebär att det blir större möjlighet för väljarna att avgöra. Likaså om man har flera listor och man har möjlighet i dag att rösta på tre kandidater, så måste vi börja välja nomineringsgrupp och sedan välja personer. I de flesta val skulle jag kunna hitta personer som jag har stort förtroende för på tre olika valsedlar, men jag måste bestämma mig först för nomineringsgruppen och sedan för personen.

Vi måste få ett sätt att diskutera ett förändrat valsystem, men jag yrkar inget speciellt i dag. Tack.

TOMAS JANSSON:

Ordförande, ledamöter! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande. Jag vill tacka utskottet för en välvillig behandling av motion 2013:40 om att ta bort möjligheten till inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen. Den nyordning som infördes inför det senaste valet visade sig ha vissa allvarliga svagheter. Genom att vi nu återgår till det som gällde dessförinnan stärker vi demokratin. Vi jämsätter små och stora nomineringsgruppers möjligheter att göra sig gällande i valen.

Därför yrkar jag bifall till utskottet.

PER LINDBERG:

Ordförande och ledamöter! Det kommer en dag när kyrkans valsystem måste ändras. Vi har upplevt ett val nyligen och det är en oerhört stor byråkrati och mycket stora kostnader. I längden blir det omöjligt att fortsätta på den vägen. Det är ett partivalssystem och det är plagierat på samhällsvalen. Det ständigt återkommande argumentet är att väljarna ska känna igen sig. Det räcker ju inte, de kommer ju inte, det är lågt valdeltagande i ett samhällsperspektiv. Tänk er ett riksdagsval med 15 procent eller mindre av valdeltagare. Vilket ramaskri det skulle bli. Politiska partier och partiledare skulle stå upp och kräva omfattande åtgärder och ändringar och vi skulle debattera demokratifrågor i samhället vitt och brett.

Här är Svenska kyrkan i dag. Vi har ett partivalssystem som förutsätter ett högt valdeltagande för att ha en demokratisk legitimitet. Det har inte kyrkovalet. Nu har vi alldeles nyss haft en stor demokratiutredning i Svenska kyrkan. Utredningen kom egentligen ingenstans när det gäller just principerna för hur kyrkliga val ska genomföras. Det blev bara små justeringar. Min fråga är hur kyrkliga val ska genomföras nästa decennium, på 2020-talet och framåt. Vi behöver nya samtal om den inomkyrkliga demokratin och formerna för kyrkliga val. Motionärerna i det här betänkandet har intressanta idéer och där blir utmärkta inputs, men det måste tas ett helhetsgrepp och vi måste få till stånd breda

samtal. För att få det måste flera komma till insikt om det orimliga i nuvarande system.

Alltså, det kommer en dag när nuvarande valsystem måste ändras och den inomkyrkliga demokratin utformas efter kyrkans behov med församlingen i centrum. Välkomna till de samtalen.

BO HANSON:

Jag vill att utskottets betänkande ska bifallas. Det är väldigt många som klagat på valsystemet. Om vi bortser från val till riksdag, landsting och kommun är valdeltagandet enastående högt. Jag har varit facklig ordförande på min arbetsplats. Man fick truga folk att komma till årsmöten så att inte styrelsen bara omvalde sig själv. I våra sammanhang är detta ett väldigt gott valdeltagande.

I år har det varit bättre än tidigare. Om vi nu i stället övergår till någon annan form, indirekta val, ser det lite bättre ut kanske, men tror ni att folk skulle känna sig mera delaktiga i ett lokalt val? Skulle fler människor rösta? Nej. Kravet på ett nytt valsystem går ut på att det skulle bli ett inneval. De som varje söndag besöker kyrkorna borde ha rösterna och inte andra. Alla de som är med och betalar visar en stor solidaritet med kyrkan. De har valt att vara med. Jag tror det är ungefär som i de fackliga valen att hälsan tiger still. Det är inte alls säkert att det är ett missnöje som ligger bakom ett inte så jättestort valdeltagande. Jag tycker i stället vi ska säga att vårt valdeltagande är jättestort. Varje förändring till indirekta val innebär en minskning av medlemmarnas deltagande.

Bifall till utskottet.

ANN-BRITT ÅSEBOL (REPLIK):

Ordförande, ledamöter! Det var egentligen ingen replik utan mera en sakupplysning. Som jag sa redan tidigare kommer kyrkostyrelsen att i ett senare betänkande här få i uppdrag att se över valadministration och andra frågor som rör val utifrån en analys av 2013 års val. Det kommer i ett senare betänkande under Organisationsutskottet.

Jag kan också som information nämna, att vi i Sveriges riksdag har haft en vallagskommitté. Jag satt själv med i 2011 års vallagskommitté, som har lagt fram ett betänkande som är ute på remiss. Därför är det mycket möjligt att det kommer att bli förändringar och kommer upp förslag även i kyrkomötet kring frågor som har samröre med det. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 89.

§ 52 Kyrkliga begravningsbyråer

ANNA LUNDBLAD MÅRTENSSON:

Vänner i kyrkomötet, ordförande, åhörare och biskopar! Jag är övertygad om att vi alla delar uppfattningen, att församlingar och dess medarbetare snabbt ska komma i kontakt med och skapa en nära och förtroendefull relation till dem som förlorar en kär familjemedlem.

Jag har en egen erfarenhet av detta. Då tänker jag tillbaka på hur det fungerade i Säfsnäs församling i Västerås stift så långt som fram på 60- och 70-talet. Det var församlingens vaktmästare som församlingsborna tog kontakt med och sorgehuset erhöll förutom stöd och samtal hjälp att omhänderta den döda kroppen med svepningen. Kistan valdes tillsammans med en dam i byn. Blommor beställdes med hjälp av en annan dam. Jag tror att det var Ines och Kerstin. Transporten ordnade vaktmästaren i församlingens likbil när han skulle hämta i

Ludvika och i Falun och jag kunde få följa med dit, men som tonåring ville jag inte följa med hem. Även med bouppteckningen fick man hjälp. Begreppet begravningsbyrå nämndes aldrig. Det var bara självklart att man vände sig till församlingen och lika självklart för församlingen att svara mot de förväntningar och behov som fanns.

Är det tillåtet? Är det förbjudet? Är det en del i församlingens uppgift i den grundläggande uppgiften? Jag är övertygad om att min far inte ens hade förstått den frågan. Den människa som ofta plötsligt befinner sig i den utsatthet som det innebär när ett nära dödsfall i familjen äger rum ska få den hjälp och det stöd den behöver. Församlingarnas medarbetare har en viktig kompetens och en stor erfarenhet av att möta människor i sorg och kris. Hur ska det gå till? Vilka behov och vilka förutsättningar finns lokalt? Det ser så olika ut i vår kyrka. Det är de lokala beslutsfattarna som absolut bäst kan avgöra det.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag gläder mig över att det i skrivningen framgår att vi inte kan stoppa huvudet i sanden. Låt oss föra ett konstruktivt samtal kring hur vi som församlingar ska gå vidare med en mycket komplicerad och viktig fråga.

MARIKA MARKOVITS:

Ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! Jag yrkar bifall till Organisationsutskottets förslag, som innebär avslag på motionerna 2013:16 och 2013:86, vilket också innebär att med anledning av motion 2013:86, punkt 1 och 4, ge kyrkostyrelsen två uppdrag. Det första handlar om att tydliggöra just gränsdragningen mellan Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsverksamheten och kyrklig näringsverksamhet i form av begravningsbyråverksamhet. Det andra handlar om att med anledning av motionen ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågor om begravning och just mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning, gärna i likhet med den nationella kraftsamlingen för barn och unga.

I utskottet har vi i olika nomineringsgrupper säkert olika ställningstaganden och syn på själva grundfrågan. Ska Svenska kyrkans församlingar bedriva näringsverksamhet i form av begravningsbyrå eller inte? Man kan säga att vårt val att lägga fram det här förslaget till beslut handlar om, att vi menar att det just nu är väldigt otydligt på vilka grunder en sådan verksamhet ska bedrivas, om den ska bedrivas och inom vilket uppdrag.

Vi kan konstatera att frågan om kyrkliga församlingars begravningsbyråer har behandlats flera gånger under den här senaste mandatperioden. Vi kan också konstatera att det egentligen varken finns läromässiga, konkurrens- eller skattelagsstiftningsmässiga hinder men också att Överklagandenämnden 2012, efter att den nya bestämmelsen i kyrkoordningen har införts om att församlingen får bedriva näringsverksamhet, ändå har slagit fast att just begravningsbyråer är i strid med kyrkoordningen.

Därför yrkar vi avslag på motionerna som handlar om att i kyrkoordningen reglera och skapa kvalitetssystem eller rutiner för tillsyn, eftersom vi ännu inte är framme vid att tydligt veta på vilken grund detta ska regleras. Däremot menar vi, att frågan om näringsverksamhet i form av begravningsbyrå i församlingarna måste ta ett steg framåt från den här punkten av otydlighet och förvirring. Vi menar att kyrkostyrelsen behöver tydliggöra gränsdragningen mellan huvudmannaskapet för begravningsverksamheten och den näringsverksamhet som redan finns kring kyrkogårdsförvaltning, gravskötsel och sådant, likaså kyrkans grundläggande uppdrag med begravningsgudstjänst och den näringsverksamheten

som finns där med minnesstunder och annat. Vi tror nämligen att vi inom en snar framtid kommer att se, att det diakonala arbetet i församlingarna med sociala företag kommer att utvecklas åt ett sådant håll, att man mycket väl kan tänka sig att bedriva sociala företag som erbjuder vissa typer av begravningsjänster, begravningskaffe eller kyrkogårdstjänster. Då kanske inte alls trovärdigheten som kyrka kommer på skam utan snarare stärks på det här området. Det är därför viktigt att gränsdragningarna klargörs.

Vi menar också att det själavårdsmässiga bemötandet mellan människor i sorg behöver klargöras och satsas ordentligt på och vi välkomnar biskopsbrevet som ger en god vägledning och inspiration till församlingarna. Det behöver bara tillkomma strategi och resurser för att införa det i församlingar och stift.

CONNY TYRBERG:

Herr ordförande och ledamöter i kyrkomötet. Det är två motioner om kyrklig begravningsverksamhet, 2013:16 och 2013:86, som det här yttrandet handlar om. Det är en stor fråga på sina ställen och den är diskuterad, men är den reflekterad över på det sätt som man efterlyser i både utskott och kyrkomöte tidigare? De två tidigare talarna har ju väldigt pratat om just behovet av reflektion och av att gå vidare i den här frågan. Jag tycker man kan lägga till, att det i grunden är frågan hur vi ska bedriva medlemsvården på ett bra sätt. Under utskottsbehandlingen framkom det också, att det finns öppna tillsynsärenden kring de här frågorna. Där ställer vi oss lite tveksamma till om skrivningen i utskottets förslag är tillräcklig för att den ska kunna ge ledning för stiftens att utöva sin tillsyn och fullfölja den. Vi är ändå beredda att ge utskottets förslag en chans till att ge denna ledning.

Herr ordförande! Vi avvaktar alltså det resultat som följer av utskottets förslag till kyrkomötesbeslut.

KARIN PERERS:

Ordförande och övriga vänner i kyrkomötet! Att gå i cirkel kan vara att gå framåt. En gång i tiden var döden och begravningen familjens och kyrkans angelägenhet. Ja, grannskapet var också delaktigt, kvarteret, byn. Sedan kom professionaliseringen, välbehövd, välkommen.

Här kommer nu vår motion 2013:86 från djupet av våra hjärtan och enligt önskan från församlingar som bedriver begravningsverksamhet enligt vad de uppfattar som sina kyrkotillhörigas önskemål. Motionen är en vädjan, att Svenska kyrkan moget och framtidsytande ska skapa en harmonisk relation till den näringsverksamhet som står så starkt i samklang med det som är kyrkans ansvar och uppgifter. Vi gör ett försök att beskriva rättsläget noggrant, sakligt. Det är verkligen inte svart eller vitt. Vi lyfter fram begravningsbyråverksamheten i sitt som vi uppfattar rätta sammanhang som ett uttryck för det kyrkan vill, att vara en aktör för människors välfärd, som ett uttryck för den öppna folkkyrkan. Vi pekar på det som kan vara en gemensam utmaning för alla oss i Svenska kyrkan att stärka och utveckla oss vad gäller tillgängligheten för människor i sorg, vad gäller bemötandet av dem och vad gäller vår medverkan bland människor som just på grund av dödsfall bär en svår sorg.

I det här fallet erfar vi att utskottet låter vägen gå oss till mötes och låter vinden vara vår vän. Vi yrkar därför bifall till utskottets förslag.

BRITT-MARIE DANESTIG:

Ordförande, biskopar, ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:86, punkt 4. Det gör jag därför att jag tycker motionen ger ett mycket tydligt och klart uttryck

för en viljeinriktning, när man skriver att man vill stärka och utveckla kyrkans tillgänglighet för, bemötande av och medverkan bland människor som drabbats av sorg efter ett dödsfall.

När jag däremot läser utskottets text är jag lite mer frågande kring det som står under utskottets övervägande. Man säger där att frågorna kräver ett bredare grepp. Jag förstår inte riktigt vad det är man menar med det. Inte heller förstår jag vad som står under utskottets förslag till kyrkomötesbeslut, punkt 7, där man säger att man vill uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förutsättningar för en nationell kraftsamling. Är det de ekonomiska förutsättningarna eller vill man analysera, undersöka, utreda förutsättningarna? Dessutom tycker jag faktiskt, att sista raden i punkt 7 är lite olycklig. Jag har inget ändringsyrkande, men det står ”i likhet med den tidigare nationella kraftsamlingen mot barn och unga”. Tidigare talare sa ”för”. Jag hoppas att någon föreslår en ändring. Jag har inte lagt det ändringsförslaget. Tack.

MARIKA MARKOVITS (REPLIK):

Jag vill bara kort svara på de frågor som gällde punkt 4. Anledningen till att utskottet åberopar ett bredare grepp är, att vi under utskottsarbetet konstaterade att biskopsbrevet gällande begravning, menade vi, uppfyller det motionären efterfrågar. Vi menar, att dialogen kring kyrkans sätt att möta människor i sorg behöver bli en större satsning än bara inspirationsmaterial, att det bör vara i likhet med den stora satsningen kring barn och unga, med ekonomiska resurser och en strategi för dialog och införande av biskopsbrevet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 90.

§ 53 Kyrkofullmäktiges storlek

ANN-BRITT ÅSEBOL:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag, det vill säga avslag på motion 2013:28. Det handlar om kyrkofullmäktiges antal och att vi med anledning av motionen uppdrar åt kyrkostyrelsen att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoval göra en analys och eventuellt föreslå förändringar när det gäller de förändrade kraven på minimiantalet fullmäktigeledamöter i församlingar och pastorat.

Vi beslutade kring den här frågan förra året när vi diskuterade strukturutredningen. Där kom då att gälla en höjning av antalet ledamöter i församlingar med 5 000 till 20 000 invånare. Det tror jag är det intervallet som motionären menar, fast hon har skrivit högst 5 000.

Som sagt var, bifall till utskottets förslag.

INGER GUSTAFSSON:

Ordförande, ledamöter! Tack för Organisationsutskottets förslag till beslut i ärendet med anledning av motion 2013:28. Jag är tacksam för att ni inte har hamnat i sifferexercis, som jag missade, utan att ni i stället förstått andemeningen i motionen. Det är viktigt att vi följer upp att vi nu har det antal ledamöter vi ska ha och att det inte finns några tomma stolar någonstans. Jag tror det är viktigt ur demokratisynpunkt. Det har vi tidigare sagt här från talarstolen och det finns i ett tidigare ärende också citerat från kyrkoordningen, där den mycket tydligt säger att de som har vigningstjänst och de som är förtroendevalda har ett gemensamt uppdrag och ansvar för det demokratiska beslutsfattandet och för besluten. Jag tycker att utskottets förslag till beslut är ett steg i den riktningen. Jag är också

övertygad om, att kommande kyrkomöte kommer att följa upp valen och det demokratiska uppdraget. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 91.

§ 54 Begravningsamfälligheter

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Jag talar för utskottet och yrkar alltså bifall till utskottets förslag. Motionären till motionen 2013:35 lyfter en viktig fråga. Det är viktigt att hitta former för samverkan inom begravningsverksamheten mellan pastorat, till exempel inom samma kommun. Det kan också finnas andra behov som när det gäller krematorieverksamhet. Denna samverkan gör ju då, att partiell samfällighet naturligtvis är en modell här. Det här förslaget som nu ligger finns det emellertid mycket goda skäl för att avslå. Det är Kyrkorättsutskottets yttrande som sammanfattar dessa argument på ett utmärkt sätt.

Att införa möjligheten till partiella samfälligheter betyder en omfattande ändring i kyrkoordningen. En sådan ska inte genomföras utan remissförfarande och beredning. Sedan händer det mycket inom begravningsverksamheten nu. Vi har ett riksdagsbeslut, vi får en enhetlig begravningsavgift för alla inomkyrkliga begravningshuvudmän som införs den 1 januari 2016. Det finns ytterligare regeringsutredningar i ärendet och även inomkyrkligt händer mycket. Därför är det alltså inte självklart att motionärens förslag kan stå sig över tid. Sedan är det också det tredje argumentet, ett färdigt förslag till kyrkoordningstext som ska föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Kyrkorättsutskottet pekar där på ett antal brister i texterna. Det gäller begreppsapparaten och hänvisningsbestämmelserna, till exempel. Detta gör sammantaget, att förslaget inte kan bifallas. Med det här starka avstyrkandet från Kyrkorättsutskottet kan vi bara konstatera, att det inte är möjligt att gå motionären till mötes.

Bifall till utskottets förslag om avslag på motion 2013:35.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Jag har inte något yrkande i det här ärendet. Efter att ha varit med många år i kyrkomötet och lämnat många motioner är man ganska luttrad av att få avslag på dem.

Motion 2013:35 har egentligen tillkommit för att trycka på att det ska hända någonting i den här frågan. Jag tycker att kyrkostyrelsen har varit väldigt långsam och osäker och inte agerat så som man borde göra. Det började redan när begravningsutredningens betänkande kom och man där föreslog, att man skulle ha gemensam begravningsavgift i en kommun. Det var ett alldeles utomordentligt bra förslag. Dels gick det samhället till mötes att utjämna begravningsavgiften, dels hölls det inom en rimlig territoriell gräns, där man skulle kunna samverka utan att vara tvungen att lägga ihop. Kyrkostyrelsen trodde i sin naivitet att staten skulle bry sig om när kyrkan sa nej till en strukturförändring. I stället fick vi detta mycket olyckliga beslut i riksdagen om gemensam begravningsavgift. Jag förstår inte. Jag har läst hela riksdagsdebatten och begriper inte, att inte enda riksdagsman kunde inse vilken risk det är med en gemensam begravningsavgift. Det kan riskera att ta död på all rationaliseringsverksamhet inom begravningsidan. Det kommer att vara kostnadsdrivande. Det kom dessutom att höja kyrkoavgiften på många håll, ganska kraftigt också.

Under tiden hade den Wergerska utredningen kommit som öppnade för samverkan. Han hade tre olika förslag, obligatorisk samverkan och frivillig

samverkan. Kyrkostyrelsen förväntades ju då snabbt få ut detta på remiss, så att man skulle kunna yttra sig och få ett förslag till kyrkomötet. Nej, vad gör kyrkostyrelsen? Man säger att nu gör vi ingenting. Vi får se vad riksdagen gör. I det läget tycker jag det fanns anledning att lyfta upp den Wergerska utredningen i den del där det handlade om frivillig bildning av partiella samfälligheter. Jag tror det behövs ökad samverkan även om man har gemensam begravningsavgift. Det är viktigt att man inte stoppar upp i rationaliserings- och effektiviseringsarbetet. Det arbetet skulle man kunna göra i ökad samverkan i en kommun. Om det skulle bli en uppsplittring av pastorat i Göteborgs nuvarande kyrkliga samfällighet hör det också till saken, att det måste komma till någon form av samverkansform. Det är helt orimligt att slå sönder kyrkogårdsförvaltningen i Göteborg. Om inte det kommer något sådant förslag, tror jag man kommer att överväga att försöka lämna ifrån sig begravningsverksamheten till kommunen i Göteborg, så att det blir som i Stockholm och man därmed får en fortsatt enighet.

Jag är väldigt besviken på Organisationsutskottet. Trots att jag vet att det skulle bli avslag, hade jag ändå förväntat mig en liten blomma till begravningen. Det är ju en angelägen uppgift att se på strukturen och samverkansmöjligheterna i kyrkan. Nu sa visserligen utskottets företrädare att det var ett angeläget ärende, men då kunde man väl ha skrivit en rad om det i stället för att bara ta upp Kyrkorättsutskottets slag i huvudet och säga att vi tycker som Kyrkorättsutskottet att detta bara är avslag. På den punkten är jag väldigt besviken på utskottet. Det här är faktiskt en fråga för framtiden.

Inget yrkande. Tack.

PER LINDBERG (REPLIK):

Från utskottets sida kan jag väl hålla med om det sista. Vi borde ha bifogat en krans.

BRITT LOUISE AGRELL:

Jag har inget annat yrkande än utskottets förslag. I bakgrundsteckningen redovisas på ett förtjänstfullt sätt vad som hänt som påverkar det här ärendet, men jag vill särskilt ta upp fråga om hanteringen av Wergers utredning, *Samverkansformer för begravningsverksamheten*.

Jag tycker det var olyckligt, att man inte skickade ut utredningen på remiss tillsammans med lagrådsremissen om gemensam begravningsavgift. Den var redan offentlig för samtliga begravningshuvudmän, som också förväntade sig ett förslag till årets kyrkomöte i enlighet med kyrkomötets beslut 2012. Då hade begravningshuvudmännen fått möjlighet att uttala sig om behovet av och möjligheter till samverkan, något som oavsett gemensam begravningsavgift fortfarande kvarstår, vilket motionären också mycket riktigt påpekar. Man kan givetvis samverka utan partiella samfälligheter. Det är bara det problemet att det innebär, att man måste betala moms mellan varandra, vilket är en viktig kostnadsfördyrande aspekt, som bekant.

I styrelsens beslut 2013:05 sades det att den skulle bereda frågan vidare och avvakta att remittera utredningen. Observera ordet avvakta. Kyrkostyrelsens AU har den 30 augusti 2013 beslutat att uppdra till generalsekreteraren att ta fram en uppdragsbeskrivning till en utredning om begravningsfrågorna. Utredningen ska beakta beslutet om gemensam begravningsavgift och kyrkomötets beslut om strukturfrågorna. Jag utgår ifrån att man då också kommer att ta upp frågan om behovet av och möjlighet till samverkan.

Jag är övertygad om, att det skulle gagna begravningsverksamheten om man då får möjlighet till samverka i partiella samfälligheter. Det behovet måste vara överordnat det man tidigare sagt som skäl mot partiella samfälligheter, att det skulle krångla till kyrkans organisation. Det finns en stark önskan om detta bland dem som är engagerade i begravningsverksamheten i Svenska kyrkan och det bör vi i det beslutande organet absolut ta hänsyn till. Tack.

STAFFAN HOLMGREN:

Först vill jag bara tacka Per Lindberg som föredragande för utskottet för kransen. Det var ju glädjande att det blev en hel krans. Då kan man skicka den vidare till kyrkostyrelsen och hoppas att de skyndar på den kompletterande utredning som man nu har tillsatt och att det sedan kommer att hända någonting. Den positiva saken vill jag ändå göra. Även om jag i fortsättningen inte är med i kyrkomötet lovar jag, att jag ska sitta hemma och titta på er och se om det händer något.

Sedan hoppas jag alla noterar, att Britt Louise Agrell och jag var helt överens i denna framåtsyftande liberala fråga.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 92.

§ 56 Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang

IRENE OSKARSSON:

Ordförande! Det går fort på årets kyrkomöte. Jag skulle vilja lägga några kommentarer runt detta betänkande, inte minst därför att jag känner att med det vi just har gått igenom i form av val till kyrkans alla olika nivåer det är oerhört centralt, att vi hittar formerna för att visa att vi är en organisation som står på egna fötter. Vi vill hitta våra nya aktörer, våra nya medlemmar i respektive nomineringsgrupper, och kunna presentera oss på ett sätt som visar vad som skiljer oss och vad som förenar oss i förhållande till det arbete som vi alla vill värna, nämligen att Svenska kyrkan ska ha framgång. Jag var tyvärr inte med sista dagen av förra sejouren. Det står i betänkandet att ”det är rimligt att detta demokratiska system bejakas”, men det är självklart att detta system bejakas, säger jag. Jag tycker också det är självklart att kyrkan centralt, både kyrkostyrelsen och presidiet – i alla fall det som kommer i det nya mötet – tänker till hur vi ska bidra för att få en bra struktur, så att nomineringsgrupper ska kunna finnas med i de stora viktiga arrangemang som sker runt om i vår svenska kyrka.

Tack för ordet.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande, biskopar, kyrkomöte! Vi i Svenska kyrkan berömmar oss för att ha en demokratisk kyrka med demokratiska val. Det är gott så. Vi vet däremot också att den stora kritiken när det är kyrkoval är, att väljaren inte vet vad de olika nomineringsgrupperna står för. Nu vet ju vi som sitter här att den demokratiska processen inte är något som pågår bara tre veckor före ett kyrkoval. Den pågår hela mandatperioden.

Vilka arenor finns det för väljaren att möta nomineringsgrupperna för att kunna ställa frågor, till exempel om vad det är för skillnad på grupperna när det gäller Svenska kyrkans internationella arbete, Svenska kyrkan i utlandet, barn- och ungdomsfrågor och så vidare? Jo, en arena är givetvis de nationella mötena eller de stora stiftsmötena som ordnas i Svenska kyrkan.

Jag har inget annat förslag än bifall till utskottets betänkande och tackar för behandlingen av min motion 2013:38. Jag vill ändå skicka med till kyrkostyrelsen

vikten av att någon form av rekommendation kommer till stånd, så att det inte blir godtyckligt hur den demokratiska processen ska skötas i Svenska kyrkan.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, ledamöter! Vi har säkert alla mött det, kyrkor och samlingar där kyrkovalet har hållits i en otrolig frånvaro. Det har varit mer närvaro i sekulära sammanhang. I kyrkan har det bara varit nej, nej, nej, nej. Här kan vi inte ha det här, här kan vi inte visa detta. Den här motionen, 2013:38, visar på att det finns en brist. Bristen är demokratin, bristen är att vi nomineringsgrupper faktiskt har en naturlig plats i kyrkan. Hur skulle vi annars kunna ha en naturlig plats i samhället med dessa kyrkoval som vi har? Det funkar inte. Det ska helt enkelt vara naturligt. Lika väl som Kyrkans tidning, våra stiftsgårdar och våra kulturarvsbyggnader, alla som står här utanför, ska faktiskt också våra nomineringsgrupper få vara med på samlingar.

Bifall till utskottet. Vi hoppas så på att det kommer fram någonting. Tack.

TORGNY LARSSON:

Eftersom Christer Kax Sundberg, som är föredragande för utskottet, inte är här yrkar i stället jag bifall till utskottet. Jag vill bara säga till Irene Oskarsson om rimlighet och självklarhet, att jag tycker det är rimligt att säga självklart.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 94.

§ 57 Valfri församling

ANTON HÄRDER:

Herr ordförande, biskopar och kyrkomötesledamöter: Jag talar för utskottet och utskottets förslag till kyrkomötesbeslut är att avslå motion 2013:41.

Utskottet framhåller i sina överväganden, att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet vill i sammanhanget framhålla, att Svenska kyrkan enligt Lagen om Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet. Utskottet menar, att förutsättningen för att lyckas med detta uppdrag riskerar att försämrats vid en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen. Utskottet menar vidare, att det är angeläget att undvika ett omfattande tilläggsdirektiv och därtill hörande förlängning av utredningsuppdraget.

Den här sortens motion om valfri församling har varit uppe ett antal gånger här på kyrkomötet. Utskottet finner att det inte har framkommit något nytt i sakfrågan. Vi förslår därför avslag på motion 2013:41.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Det är möjligt att det inte har tillkommit något nytt i ämnet, men det hindrar inte att om man urholkar stenen det till slut blir ett hål.

Jag står inte som reservant, men jag instämmer i den reservation som bland andra Peder Fohlin har undertecknat. Vi är några som ser det som angeläget, att vi fortsätter arbetet med att se på möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. För mig är det inte samma sak som Svenska kyrkans uppdrag att finnas territoriellt över hela Sverige. Det är två skilda saker. Det andra är var jag som medlem ska kunna lägga mitt engagemang och min tydliga delaktighet. Då tror jag det är centralt att vi konstaterar att vi lever i en ny tid, där människor är betydligt rörligare och därför också måste få möjligheten att fullt ut engagera sig. Det skulle, som jag har sagt någon gång tidigare i den här talarstolen, för min

egen del till exempel kunna innebära, att jag går över gränsen till en av de minsta församlingarna i Linköpings stift. Nu kan jag inte det och det kanske inte blir aktuellt någon gång, det vet jag inte. Det skulle finnas den möjligheten, tror jag, för att fler också skulle kunna engagera sig. Församlingen är där jag ska kunna känna mig hemma och delaktig och där jag kanske har historiska rötter eller andra traditionella band som binder mig men där jag inte bor just nu. Det förhindrar alltså inte, att Svenska kyrkan har ett territoriellt uppdrag att finnas över hela riket. Den är mig veterligt också den enda myndighet – vi ska väl inte säga myndighet men jag hittar inget bättre begrepp – som faktiskt har det inskrivet i sina förordningar att de facto de ska finnas över hela landet. Ingen annan myndighet eller liknande lär ha det, sägs det. Det är också rätt intressant att vi tar vara på den delen.

Jag tycker det är konstigt med utskottets motivering om att, bara för att en utredning har mycket, man inte ska lägga på den mer. Man ska väl snarare se om det är så att det platsar och hör hemma i det utredningsuppdraget, vilket jag kan tycka att det gör, och så tillföra detta. Jag tycker den motiveringen är ganska ihållig.

Tack för ordet och bifall till reservationstexten.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Liksom Irene Oskarsson ber jag att för kristdemokrater för en levande kyrka yrka bifall till motion 2013:41 av Britt Louise Agrell med flera och därmed också bifall till den lagda reservationen. Motionen vill ju att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den utredning om utjämningssystemet, kyrkans fastigheter och clearingfrågor som tillsatts den 5 mars 2013 innebärande, att man inom utredningens ram också ska undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet.

Utskottet avvisar detta och vi har fått en argumentation för det. Man gör det bland annat genom att man pekar på, att detta är en fråga som återkommande har återvänt till kyrkomötet. Jag vågar utlova att den lär göra det tills vi har kommit fram i den här frågan. I Danmark finns det ett system som ni alla har hört, eftersom denna debatt kanske upplevs som tuggad eller söndertuggad, som heter *valgmenighet* hos vårt södra grannfolk och systerkyrka där nere, visserligen politiskt styrd som har nämnts här från ärkebiskopens och andras sida. Där klarar man av detta, men i Sverige går det icke på något sätt. Det är farligt, det är ett brott mot staten. Om utskottets företrädare eller någon annan kan hjälpa oss att hitta var i Lagen om Svenska kyrkan det står, att vi inte skulle kunna införa det danska systemet med *valgmenighet*, får ni gärna redovisa var detta förbud finns.

Jag vill ta ett konkret exempel från min egen församling i Mora. Det var en konflikt där mellan kyrkoherden och en ledande befattningshavare på kansliet. Det ledde till att hela hennes släkt som slutade i församlingen lämnade Svenska kyrkan. Det fanns inget alternativ att gå in i Orsa församling eller Älvdalens eller kanske någon annan församling i Siljansbygden eller någon annanstans i landet. Antingen var man med i en församling som man tyckte hade betett sig illa eller så var man inte med i den. Det fria församlingsvalet ger en möjlighet för människor att stanna i kyrkan, även om man känner att förhållandena är väldigt svåra och tuffa i den egna församlingen och man att man inte med anständigheten i behåll kan stanna i den församlingen. Jag tycker den aspekten borde följas upp betydligt mer. Jag tycker det är beklagligt att utskottet inte över huvud taget har något resonemang om det danska systemet.

Jag ber, herr ordförande, att få sätta upp mig och tala en gång till. Jag yrkar bifall enligt det jag nämnt ovan.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Motionären till motion 2013:41 önskar att möjligheterna för en friare församlingstillhörighet ska undersökas. Rent principiellt är det en önskan jag delar. Vi kommer att behöva öppna upp för vissa ändringar i nuvarande regelverk.

I dag följer tillhörigheten till församling slaviskt Skatteverkets folkbokföringsbeslut och detta får orimliga konsekvenser. Dem behöver vi inte gå in på, vi har hört dem i talarstolen förut. Folkbokföring på församling kommer ju att upphöra och det finns då inte längre någon anledning att hålla fast vid att slaviskt följa Skatteverkets folkbokföringsbeslut. Även om man nu stöder motionärens intention, är förslaget i ett tilläggsdirektiv till utjämningsutredningen inte rätt väg att gå. Utjämningsutredningen har stora, komplexa frågeställningar att förhandla. Det gäller hela det inomkyrkliga utjämningsystemet, clearingfrågorna och fastighetsförvaltningen. Därför platsar helt enkelt inte den här frågan, Irene. Jag kan till och med sträcka mig till att säga, att det är direkt olämpligt att lägga in den här frågan i utredningen. Även om jag delar motionens intention i grundfrågan, måste jag yrka bifall till utskottets förslag på avslag på densamma.

Bifall till utskottet.

CLAES BJÖRNDAHL:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och därmed också avslag till motion 2013:41. Som alla vet har Svenska kyrkan sedan urminnes tider en territoriell organisation knuten till bostadsorten. Det skulle naturligtvis kunna vara något annat som var den territoriella anknytningen, men det är den ordningen vi har haft.

Nu finns det många som önskar en uppluckring av detta och vill förändra det på olika sätt. Det kan man naturligtvis besluta om, om kyrkomötet så tycker. Men då ska man vara medveten om att det inte är någon liten detaljförändring man i så fall gör. Det är frågan om en förändring av kyrkosyn i så fall. Går vi från en kyrka med en territorialprincip mer mot en kyrka som är kongregationalistisk eller – om vi vill använda det uttrycket – frikyrklig till sin karaktär. Jag menar, att det ungefär blir som att välja sitt försäkringsbolag eller sitt elbolag eller vad det nu kan vara när man väljer sin församling. Detta måste man vara medveten om, om man gör den här förändringen.

Desto mer allvarligt är egentligen, tror jag, att man riskerar solidariteten i församlingen om det här beslutet skulle bli verklighet. Vilka är det som i så fall kommer att vara församling? Det är sannolikt att det är, om man så får säga, de lite mer medvetna, de som hör lite mer till innegänget, för att använda det uttrycket. Människor i allmänhet, de som betalar sin kyrkoavgift men som kanske inte har så våldsamt stort engagemang, kommer inte att flytta. De kommer att vara kvar och detta kan riskera att urholka församlingarna på människor och på resurser.

Avslag på motion 2013:41, bifall till utskottets förslag.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar och ledamöter! I sammanfattningen skriver utskottet att de "framhåller i sina överväganden att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen mellan

Svenska kyrkan och staten”. Är det verkligen det, mina vänner? Är det verkligen viktigt?

Detta ska vi diskutera lite längre fram, men vi är faktiskt några som inte tycker det är så viktigt att vi har den sammankoppningen mellan kyrka och stat längre år 2013. Varför det är som ett argument här är för att denna relation just säger att man måste vara medlem där man bor. Tur är ju, att den här relationen inte tar upp att man ska vara medlem där man är engagerad. Annars hade vi inte kunnat ta det beslutet som också står i reservationen förra året, att man nu får delta i en annan församlings församlingsråd och vara aktiv. Det är en uppluckring. Det är för att det är ditåt vi går. Vi går ditåt att vi är aktiva i våra val. Är det så att man är aktiv i en annan församling kanske man känner, att det är där man också vill vara medlem. Är det så att man har varit medlem i en församling hela sitt liv, ja men visst! Om jag då flyttar till ett boende som är lite längre bort, varför ska jag då behöva byta? Då tänker man okej, men Per sa att det inte ska ha med utjämningsystemet att göra. Varje gång vi pratar om att det ska vara lite friare församlingstillhörighet sägs det ja, men vad händer med en församling som i dag är en utflyttningsförsamling eller med en församling där det blir jättestor tillströmning? Då är det klart att det blir en fråga om utjämning. Vi kan inte ha den synen på kyrka, på organisation och på administration vi har i dag. Den har inte medlemmen i centrum, den har ju så att säga alla administrativa papper i centrum.

Bifall till motion 2013:41 och bifall till reservationen och fram för en kyrka där medlemmen är i fokus. Tack.

MATS HAGELIN:

Ledamöter, biskopar! Det är ju ingen hemlighet var vi i vår nomineringsgrupp står och vad vi tycker i den här frågan. Det mesta är nu redan sagt, men jag vill särskilt fästa uppmärksamheten på Irene Oskarssons anförande, där den linje som också den moderata nomineringsgruppen driver tydligt framgår.

Jag vill med detta bara yrka bifall till reservationen och då bifall till motion 2013:41 å hela gruppens vägnar.

BENGT INGHAMMAR:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Det fanns i Göteborg förr i världen något som hette Vasaloppet. Vasaloppet var att man skulle gå till rätt lärare, och den rätte läraren fanns just i Vasakyrkan. Det betydde att en stor del av Göteborgs kristna befolkning, eller kyrkliga befolkning i alla fall, rusade i väg till Vasakyrkan på förmiddagen klockan 11 eller möjligen till klockan 18 på aftonsången. Det fanns ett par sådana här rätta lärare, de fanns i olika församlingar. Då ordnade man det så, att den ene rätte läraren predikade i Vasa klockan 11 och den andre klockan 18 i Annedalskyrkan samma söndag, så att man skulle kunna gå till båda de rätta lärarna. Om nu de här människorna hade fått välja församling, hade de ju valt Vasa och halva Göteborg skulle då ha tillhört Vasa församling.

Jag tror detta om att kunna välja församling på det där viset är en väldigt olycklig utveckling. Det kommer att bli en segregation. Jag bor i en rik församling i Göteborg. Det är många som skulle kunna tänka sig att flytta dit i sin kyrkliga tillhörighet och slippa betala hög kyrkoavgift och då får de andra församlingarna betala desto mer, de som bor i de fattiga sammanhangen. Segregation ska vi väl inte utveckla ännu mer än vad vi har. Det kommer att leda till sekterism. Det är klart att de som tycker som jag kommer till min församling och vill vara med där

och de som tycker som någon annan kommer till den församlingen och den prästen och den kyrkan. Det kommer att utveckla ett slags sätt att leva i kyrkan i vårt land som inte är lika med det som jag menar är den lutherska kyrkosynen.

Till sist, vem är huvudperson? Claes Björndahl tog redan upp det. Vem är huvudperson egentligen? Är det vi, innefolket, vi som vet hur vi ska göra, hur vi ska gå, vi som väljer, vi som kan, vi som förstår? Eller är det alla, alla de där andra som solidariskt betalar sina avgifter till den kyrka som de trots allt vill vara med i och som de vill ska kunna fortsätta och fungera på ett vettigt sätt?

Bifall till utskottet.

BRITT LOUISE AGRELL:

Ordförande, vänner i kyrkomötet! Mycket har redan sagts och klart är, att vi har diskuterat och debatterat detta i kyrkomötet många, många gånger tidigare. Det håller jag fullständigt med om, men det är ju inte det vi begär i den här motionen, 2013:41. Vi begär inget beslut. Vi begär ett beslut om att man ska utreda och undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet i den utredning som handlar om utjämningssystemet, som vi alltid har fått i halsen tidigare när vi skulle debattera den här frågan. Då har det alltid sagts att det inte funkar. Det har med utjämningen att göra. Hur ska det gå? Då är det väl rimligt att man utreder den frågan samtidigt? Jag tycker det är svagt att säga, att utredningen har så mycket att göra att den inte kan göra någonting mer. Är det ett skäl emot, när dessa frågor så intimt hör samman?

Sedan gillar inte jag rubriken på det här betänkandet, Valfri församling. Det har jag aldrig sagt. Vi har sagt att vi vill utreda möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Det är dags att göra det nu. Det är ganska många som vill ha den utredningen. Vad den sedan landar i vet vi inte, men vi vill att man verkligen undersöker möjligheterna för människors skull.

Bifall till motion 2013:41 och till reservationen.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill förtydliga på några punkter det stöd jag ger till Britt Louise Agrells argumentation och hennes motion 2013:41. Det vore en styrka att få en kunskapsförmedling om hur det danska systemet fungerar och på vilket sätt det skulle kunna vara applicerbart i vårt land. Vi behöver inte med nödvändighet införa en dansk modell, där pengarna förs över med att man är församlingstillhörig i en annan församling än den man själv rent fysiskt bor och är skriven i. Man kan också tänka sig övergångslösningar och andra sätt. Jag är heller inte övertygad om, vilket utskottet däremot är, att glesbygd och tanken om att täcka in hela vårt avlånga land skulle missgynnas av ett friare församlingsval. Det kan snarare vara så att landbygdens och glesbygdens församlingar, där många människor ändå – inte minst i andra andliga sammanhang har sitt hjärta – faktiskt skulle kunna stödjas av detta. Vare sig motionärerna, jag själv eller min nomineringsgrupp kristdemokrater för en levande kyrka har låst oss till hur en finansieringsmodell måste se ut. Jag vill också ta upp att jag tycker det är en styrka om man för in detta i en bredare utredning. Jag tycker att Britt Louise Agrells motion därför är vältajmad.

Sedan vill jag vända mig lite mot Bengt Inghammars sätt, att från ÖKA:s sida se det som sekteristiskt att människor firar gudstjänst uppenbarligen i den kyrka där de känner sig mest hemma. Man kan säga att det är väldigt sekteristiskt att fira gudstjänst i ett land, där 98–99 procent av medlemmarna i Svenska kyrkan inte firar gudstjänst på söndagarna. Det är väldigt sekteristiskt att gå i kyrkan

över huvud taget om man har det perspektivet. Jag tycker man ska bejaka att människor firar gudstjänst där de känner sig hemma. Jag tycker inte man ska översitta personer och var människor har sitt andliga hjärta. Låt dem fira gudstjänst där de är hemma. Tack.

ANTON HÄRDER:

Ordförande, ledamöter! Jag inledde med att prata om den uppgörelse som vi har mellan staten och Svenska kyrkan. 2012 beslutade riksdagen att bifalla Konstitutionsutskottets förslag om avslag på motion rörande bland annat fri församlingstillhörighet. Man anförde också i Konstitutionsutskottet, att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller en omprövning av tidigare beslut rörande relationen mellan staten och Svenska kyrkan.

Vi har pratat väldigt mycket här om att vi ska få välja. Jag tycker vi väljer väldigt mycket i vårt samhälle i dag. Är det inte elbolag, det apotek eller något annat. Jag vill också här anförda att man i och med den nya lagstiftningen, som träder i kraft 1 januari, inom pastorat är valbar till annan församling inom pastoratet också har underlättat den här problematiken som har framförts. Det viktiga är ändå det som biskop emeritus Erik Aurelius sa i Organisationsutskottet för ett antal år sedan. "Vi väljer inte våra syskon. Vi väljer inte heller vår församling då." Det tycker jag vi ska ha med oss. Vi väljer inte våra syskon, vi firar gudstjänst där vi har vår församlingstillhörighet.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag känner lust att åter igen tala om en sak som vi har talat så ofta om. Min uppfattning är, att frågan blev ganska väl utredd för inte så många år sedan. Man belyste de aspekter som har tagits fram här och fann att det fanns ett väldigt litet intresse för församlingsbyte knutet till fritidsbostad eller andra sådana omständigheter. Den principfråga som återstår är, som jag ser det, bara en valfrihet. Att vi skulle övergå till ett system som i Danmark, där kyrkoherden ensam beslutar i denna fråga vad jag förstår, tror jag är helt uteslutet. Om vi skulle välja en utredning måste det ske med motivet att det i princip ska vara en fullständig valfrihet. Något annat tycker jag inte är meningsfullt att utreda och många har hört tidigare förklaras, vilka genomgripande konsekvenser det skulle få för folkkyrkan om vi skulle övergå till en helt valfri församling.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 95.

§ 58 Kyrkomötets storlek och sammansättning

MARTA AXNER:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare och andra kyrkomötesvänner! Betänkande 2013:11 behandlar tre motioner, 2013:53, 2013:57 och 2013:69. Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå alla tre motionerna. Två av dem, 2013:53 och 2013:69, handlar om kyrkomötets storlek, att minska ner kyrkomötet. 2013:57 handlar om att ge biskoparna rösträtt i kyrkomötet. Båda dessa frågor och kanske framför allt frågan biskoparnas ställning i kyrkomötet har behandlats ett flertal gånger, även denna mandatperiod. De var också föremål för demokratiutredningen, som framgår av betänkandet, och alltså uppe till beslut så sent som 2009.

Då gjordes en bred överenskommelse mellan nomineringsgrupperna. Vad gäller frågan om biskoparnas ställning hade även biskoparna en representant med

i utredningen. Man kom fram till den förändring som skedde då, där vi införde den så kallade nödbromsen. Den ger möjlighet att fatta beslut i särskild ordning i vissa frågor för biskoparna, så att dessa har möjlighet att verkställa. Vi har förstått också från Läronämndens yttrande att det verkar som att biskoparna – i alla fall de som driver på den här frågan – inte vill förändra detta.

Eftersom detta har tagits i en bred överenskommelse så pass nyligen, föreslår utskottet avslag på samtliga motioner, 2013:53, 2013:57 och 2013: 69. Tack.

KENT KJELLGREN:

Ordförande, ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motion 2013:69. Den nya organisationen som ska genomföras 1 januari 2014 är bra för ekonomin och ska göra verksamheten mera effektiv. Då måste vi som sitter på högsta nivå bidra här i kyrkomötet med att minska antalet ledamöter. Genom att minska antalet ledamöter reducerar vi kostnaderna. Samtidigt blir organisationen och administrationen mer effektiv.

Jag yrkar bifall till motionen 2013:69. Tack.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Jag dristar mig nästan att säga att jag tror vi blir mer effektiva och mer möjliga, om vi också bifaller reservation 1 och låter biskoparna ta fullt ansvar fullt ut i kyrkomötet. Så blir vi några till, formellt. De är ju faktiskt här. Det blir kanske en något mindre raljant ton om jag säger, att det känns oerhört centralt att biskoparna är med. Jag förstår inte riktigt oron för att det skulle bli någon gruppifiering av dem i förhållande till att delta i någon av våra respektive grupper. Man deltar naturligtvis på det mandat man är här med såsom biskop och tar ställning utifrån det och fattar beslut fullt ut. Jag tycker det skulle ge kyrkan en tydlig och rak demokratiaspekt.

Sedan kan jag inte låta bli att också ge en kommentar till föregående talare. Jag tror jag kan konstatera att det finns effektiviseringar att göra, till exempel som att vi nu har kortat mer det här mötet. Vi kan hitta andra former för hur vi jobbar och därmed kanske också plocka någon dag på något sätt, men inte bli färre personer. Det är viktigt att vi har en bredd ut över landet och en kontaktyta till många av våra medlemmar. För få personer i det här rummet ökar inte kyrkans legitimitet och demokrati.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 1.

BENGT KJELLGREN:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag vill först yrka bifall till motion 2013:53 i enlighet med reservation 2. Irene Oskarsson tog fram att det kanske inte är antalet ledamöter som har så stor betydelse, men så kan det ju vara. Vad är då optimala antalet ledamöter? Är det 251 eller 472 eller 120 eller vad kan det vara? Att förutsättningslöst titta på den siffran kan vara intressant och då också ur demokratiperspektiv och att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att också titta på detta i samband med att man tittar över valet.

Jag yrkar alltså bifall till motion 2013:53.

ARNOLD BOSTRÖM:

Ordförande, kyrkomötesledamöter och övriga åhörare. Jag vill börja med att yrka bifall till min motion 2013:69 som avser minskning av antalet ledamöter i kyrkomötet till 201. Min motivering är dels att minska kostnaden för kyrkomötet, dels att jag håller fast vid att göra det mer effektivt. Jag menar att det även med

den här minskningen skulle fortsatt ges god representation från stift och nomineringsgrupper.

Sedan noterar jag, att man i motion 2013:53 vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att kartlägga konsekvenserna av en minskning av antalet ledamöter till 201. Jag kan ansluta mig till den motionen och vill därför yrka bifall även till 2013:53. Samtidigt vill jag gärna se en konsekvensanalys för en minskning till 151 ledamöter.

Jag har noterat utskottets förslag att avslå motionerna. Jag vill kommentera utskottets skäl. Man skriver att de överväganden som gjordes 2009 äger giltighet. Då menar jag att eftersom minskningen först kan genomföras efter kommande mandatperiod, det vill säga först år 2018, så väger giltigheten av 2009 års beslut kanske inte så väldigt tungt. Mycket händer ju inom kyrkan under en tioårsperiod.

Kyrkorättsutskottet har lämnat synpunkten att de två indirekt valda mandaten proportionellt får ökat inflytande. Då kan jag bara svara: Varför inte? Det är ju fortfarande mycket, mycket litet. Sedan noterar Kyrkorättsutskottet när det gäller en minskning att det får konsekvenser för kyrkomötets utskott. Man kan inte längre ha nog med ledamöter för att fylla ut 15 ordinarie och lika många ersättare. Jag har visserligen inte deltagit i utskottsarbetet, men jag tror det kanske är en välgärning att överväga ändringar beträffande kyrkomötets utskott. När det gäller ersättare är de inte personliga och antalet borde kunna minskas. I många folkvalda församlingar har man ett visst antal ledamöter och sedan hälften så många ersättare. Då skulle man få ledamöter över till ett, som jag skulle vilja kalla det, avlastningsutskott som kan ta hand om ärenden från överbelastade utskott.

När det gäller representativiteten hänvisas främst till att de små nomineringsgrupperna skulle få svårt att hävda sig. Där menar jag, att de små gruppernas intressen med råge tillgodoses i kyrkomötet, så länge det inte finns någon spärr för hur stor andel av rösterna som måste uppnås för att få en plats i kyrkomötet. Med 201 ledamöter som föreslås krävs ju inte ens en halv procent av rösterna för att bli representerad. Om vi ser till antalet röster i hela riket som skulle krävas för att en nomineringsgrupp ska bli representerad här hos oss, ligger det närmare 3 000 än 4 000 röster. Det tycker jag är ett mycket beskedligt krav för att närvara i kyrkomötet.

Sålunda bifall till de två motionerna 2013: 69 och 2013:53.

GUNVOR TORSTENSSON:

Jag yrkar bifall till reservation 1 som betyder bifall till motion 2013:57. Jag vill tacka utskottet för behandlingen av motionen och kan konstatera, att både Läronämnden och stora delar av utskottet tycker att det är bra som det är.

Det är ju gott och väl att biskoparna har stärkt sin ställning i kyrkomötet på senare år, att man har majoritet i Läronämnden och att Läronämnden har sina fem områden, där man obligatoriskt ska yttra sig när sådana ärenden kommer. Det är bra att man har möjlighet till särskild beslutsordning i vissa andra frågor, men övriga ärenden som ligger inom kyrkomötets ansvarsområde är ju inte lösryckta från tro och lära. Det gäller organisation och det gäller regler av olika slag, till exempel ekonomisk redovisning. För en vanlig församlingsbo är det märkligt, eller snarare obegripligt att förstå, att inte biskopar är fullvärdiga ledamöter i kyrkans högst beslutande organ och inte heller vill vara det, i Svenska kyrkan som är en episkopal kyrka. Det är viktigt för hela kyrkan att veta vad biskoparna tycker. Jag tror också att det skulle vitalisera kyrkomötet och ge större förtroende för kyrkomötets beslut, om biskopar är med och tar ansvar för beslut som fattas. Syftet med motionen är att se hur detta praktiskt skulle kunna ordnas. Tack.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande, biskopar, kyrkomöte! Jag yrkar bifall till reservation 1 i betänkandet. Jag ser att det finns tre starka argument för att biskoparna ska vara fullvärdiga ledamöter i kyrkomötet och att alltså också få rösta i alla demokratiska frågor som rör Svenska kyrkan.

- 1) Det handlar om att ta ansvar för hela sitt ledarskap och att vara ledare som den biskop man är fullt ut i den kyrka man är verksam i och satt att leda, inte bara i vissa delar.
- 2) Att sitta i en nämnd som Läronämnden och att sitta i kyrkomötet är två helt olika saker och har två helt olika funktioner. Alla frågor som beslutas om i kyrkomötet påverkar Svenska kyrkan. Därför är det viktigt att biskoparna också är med och tar ansvar för dessa.
- 3) Vi vill veta vad biskoparna tycker i alla frågor.

Jag måste säga att jag skäms över att tillhöra en kyrka som inte låter sina biskopar vara med och ta ansvar på alla plan och i alla frågor utan väljer att sätta munkavle på dem när det gäller den demokratiska processen. Jag tycker det är ett fattigdomsbevis och en misstro till biskoparnas ledarskap.

Bifall till reservation 1.

GUSTAF BENGTTSSON:

Herr ordförande, vänner i kyrkomötet! Jag vill yrka bifall till reservation 1 av Per Ingvarsson med flera vilken i sak är ett bifall till min, Gunvors och Carinas motion 2013:57.

Svenska kyrkan är en evangelisk luthersk kyrka, en episkopal kyrka, en demokratisk folkkyrka, en del av den enda heliga allmänliga och apostoliska kyrkan som vi bekänner oss till i vår trosbekännelse. Det är många stora och viktiga ord. I den tidiga kyrkan, så som den framträder när man läser Apostlagärningarna och apostlarnas brev, kan man se hur uppgiften att leda kyrkan inrättades som ett uppdrag eller ett ämbete utgående från Jesus via de tolv apostlarna till dem som de tolv, ledda av den helige Ande utsåg. Dessa församlingsföreståndare eller biskopar utsåg i sin tur, ledda av den helige Ande, efterträdare i en obruten följd. Denna så kallade apostoliska succession från Jesus Kristus är en styrka, tycker jag, i våra episkopala kyrkor som andra kyrkor kanske saknar. I de lutherska kyrkorna har även det allmänna prästadömet betonats starkt, det vill säga varje kristens uppdrag att ta ansvar för att Guds rike utbreddes och befästs. I de flesta kyrkor har därför lekmän funnits med i rådgivande och beslutande funktioner och på så sätt kunnat komplettera ämbetsbärarna med gåvor som annars skulle ha saknats. Det är jättebra.

I vår egen kyrka har traditionen med det allmänna prästadömet tolkats som att kyrkan måste styras med hjälp av partier, val vart fjärde år och beslutande och verkställande organ, kopierat från hur stat och kommuner är styrda. I en sådan modell kan det vara naturligt att precis som De Ungas Kyrkomöte bestämt avvisa tanken på, att någon som inte blivit invald i vederbörlig ordning skulle kunna få rösträtt i vårt högsta beslutande organ. Om kyrkan enbart vore demokratisk, så att säga, och inte kyrka kanske man skulle kunna hålla med dem, men nu är den faktiskt en kyrka också. Det betyder ju någonting. Vi är en kyrka som kallas apostolisk och episkopal. Skulle då inte våra biskopar, apostlarnas utsedda efterträdare, ha rösträtt i kyrkans högsta beslutande organ? Jag tycker faktiskt det är en liten skam för vår kyrka att så inte är fallet. Vad är egentligen viktigast, att vara superdemokratisk eller att vara kyrka? I kyrka ligger ju faktiskt, tycker jag, att följa Jesus. Jesus utsåg enskilda personer, de tolv apostlarna, och de utsåg i sin

tur församlingsföreståndare, biskopar. Jag tycker att vi i dag, eller i morgon kanske beslutet blir, utser en utredning för att äntligen komma till rätta med den här skamfläcken i vår episkopala kyrka och göra våra biskopar till fullvärdiga ledamöter av kyrkomötet.

Alltså bifall till reservation 1. Tack så mycket, herr ordförande.

BISKOP EVA BRUNNE:

Ordförande, ledamöter, kolleger! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och jag tänker uppehålla mig vid motion 2013:57.

Tack till motionärerna för omsorgen om oss biskopar. Jag vill säga att vi redan har väldigt mycket makt som biskopar. Vi har möjlighet att motionera i kyrkomötet, vi deltar fullt ut i utskottens arbete med yttranderätt och med möjlighet att anteckna särskild mening. Vi är en stor del av Läronämnden med den tyngd som det innebär och vi har sedan en del år också möjlighet att påkalla den särskilda beslutsordning som ska gälla, om ett beslutsförslag går emot det som är Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Att med all denna makt också få rösträtt skulle göra, att vi fick mycket mer makt än de valda ledamöterna och det är inte rimligt. Rösträtt i varje fråga skulle ibland kunna motverka den enhet som vi var och en och tillsammans också ska verka för. Detta sammantaget innebär inte att vi drar oss undan ansvar. Vi tar ansvar och det är därför jag vill yrka bifall till utskottets förslag. Jag gläder mig att De Ungas Kyrkomöte också går på denna linje, om än på lite andra grunder. Tack.

MATS HAGELIN:

Jag vill bara påminna om betänkandet, sidan 4, och den utredning och den breda överenskommelse som fattades i samband med demokratiutredningen och som sedan kyrkostyrelsen föreslog och kyrkomötet fastställde. Jag vill också påminna om att vi i moderata gruppen står bakom den överenskommelsen, även om inte det riktigt ser ut så i de här reservationerna. Det gör vi faktiskt, helt och fullt.

Därför vill jag bara yrka bifall till reservation 2, som handlar om färre antal ledamöter i kyrkomötet. Jag vill understryka just detta att vi har en överenskommelse, där vi har stärkt biskoparnas ställning i enlighet med vad biskop Eva Brunne alldeles nyss sa. Jag vill också tydliggöra, att vi i den moderata gruppen står bakom denna överenskommelse. Tack.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud. Kristdemokrater i Svenska kyrkan har sedan en lång tid arbetat för, att biskoparna skulle ges rösträtt här i kyrkomötet. Självklart har vi alla anledning att lyssna till det biskop Eva Brunne i Stockholm säger och jag uppfattar att hon inte bara talar å sina egna vägnar utan att hon talar å sina 13 övriga kollegers. Ifall det inte är så är det ju bra om det framgår, men jag förutsätter att hon talar för hela Biskopsmötet här.

Samtidigt tycker jag ändå det är ett faktum, att biskoparnas ställning i Svenska kyrkan över tiden, trots vad Eva Brunne säger, har försvagats. I det tidigare kyrkomötet, som vi hade fram till i början på 80-talet, hade biskoparna en självklar rösträtt i kyrkomötet. Jag tror också att biskoparna innerst inne känner, att de hade varit mer engagerade på kyrkomötet om de – ursäktat språkbruket – hade tvingats att rösta, vilket de ju inte kan nu. Biskop Eva Brunne redovisade de möjligheter biskoparna har att agera på kyrkomötet, men jag tror att det ändå ska

mycket till att man är lika aktiv på ett kyrkomöte om man inte har rösträtt som om man har rösträtt.

Jag begär att få yrka bifall till den lagda motionen 2013:57 av Gunvor Torstensson med flera om att ge biskoparna rösträtt. Ändå vill jag säga för egen del, och jag talar inte å min grupps vägnar även om vi diskuterat den en hel del, att jag tror det finns en väg att ge biskoparna större tyngd på kyrkomötet. Jag menar att den tyngden borde vara större, med all respekt, än vad den är i dag. Det skulle vara, att kyrkomötet inte bara ger biskoparna rösträtt utan att kyrkomötet också var organiserat på ett sådant sätt, att biskoparna röstade som ett kollegium och att det fanns ett biskopshus på samma sätt som det fanns ett lekmännens hus och kanske också ett prästernas och diakonernas hus. Det är en modell som man i princip har i den anglikanska kyrkan i England.

Det skulle innebära att biskoparna som kollegium pratar sig samman, och inte bara vad biskopen i Växjö eller biskopen i Luleå eller biskopen i Strängnäs säger, om vad som är Biskopsmötets gemensamma hållning i för kyrkan viktiga frågor. När jag stöder motionen 2013:57 gör jag det utifrån att stärka biskoparnas ställning, synlighet och tyglighet här på kyrkomötet, att biskoparna faktiskt tvingas ta ställning till en rad olika frågor och inte hänvisa till att de ändå inte har någon rösträtt. Samtidigt gör jag det för att biskoparna på sikt ska framträda gemensamt i ett biskopshus. Det är längre bort, mer visionärt, men det finns i en kyrka som står oss väldigt nära ekumeniskt, den engelska kyrkan. Tack, herr ordförande.

BISKOP EVA BRUNNE (REPLIK):

Ja, jag talar å mina biskopskollegers vägnar. För det andra, vi är aktiva i kyrkomötet. Vi finns här allihop, vi sitter här inne allihop, vi går ut och tar en kopp kaffe som alla andra, men vi är aktiva.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag instämmer i det biskop Eva Brunne säger, att de 14 biskoparna är aktiva. Det har jag också väldigt tydligt sagt i mitt anförande. Jag menar, att biskoparna i Svenska kyrkan skulle kunna vara ännu mera aktiva. Det går faktiskt att komparera ordet aktiv till att vara ännu mera aktiv. Det tror jag biskoparna skulle vara och tvingas till med en förändring. Det är ingen kritik av biskoparnas aktivitetsnivå i dag, men det skulle bli ett mer aktivt biskopsmöte och kyrkomöte. Tack, herr ordförande.

TORGNY LARSSON:

Ordförande! 1983, när kyrkomötesreformen kom till, kom det så kallade demokratiska kyrkomötet. Innan dess var det kategoriindelning. Det fanns en del vad vi kan kalla för barnsjukdomar, vissa fel och brister som särskilt gällde biskoparnas ställning, men de har vi efter hand rättat till. Biskoparna, menar jag, har ett mycket stort inflytande. Jag har varit ordförande i olika utskott i totalt 14 år och min mycket, mycket bestämda erfarenhet är att vi lyssnar oerhört noga på biskoparna. De har möjligheter att kunna framföra sina åsikter på olika sätt. Det är motionssätt, förslagssätt, särskild mening i utskottet och de kan föra fram åsikter i debatterna här. Sedan har vi i lärofrågor den speciella ordningen, där biskoparna i praktiken kans säga nej eller stoppa frågor som kan ha någon form av lärokaraktär. Jag skäms inte över detta system. Jag menar att det i själva verket är ett slags tvåkammarssystem vi har. Jag tycker att det nuvarande systemet är bra. Vi sätter inte munkavle på biskoparna, det är fel att påstå något sådant.

När det sedan gäller effektiviteten av kyrkomötet är vi några stycken som var med 1983. Det har skett en oerhörd förbättring. Jag menar, att det är ett förhållandevis effektivt kyrkomöte vi har. Det finns ett stort värde i att vi är många, som på olika sätt når människorna runt om i församlingarna ute i landet. 251 personer når betydligt fler än 201. Bifall till utskottet.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande! Ingen är betjänt av att vi håller på att tjata om den här frågan jämt. Är det då så att biskoparna har lagt sig? Nej. Vi har faktiskt kommit fram till en väldigt bra form i och med att den här särskilda beslutsordningen finns och vi har Läronämnden.

I en evangelisk luthersk kyrka ska vi utgå ifrån att medlemmarna är kapabla att fatta viktiga beslut. Det är inte så att Gud bara talar genom dem som är vigda, men det ligger stor vikt i att vara vigd och att ha löftena och ansvaret. Därför ska det också finnas ett inflytande för den gruppen. Jag tror att vi har hittat en bra balans. Vi har i praktiken ett tvåkamarsystem. Våra synpunkter kan vi inte hålla tyst med i utskotten, de kommer fram. Vi deltar i debatten. Jag tror att den här frågan har kommit till ro och jag tror att just den här kombinationen visar på en episkopal tradition, där biskoparna har en särskild ställning i beslutsfattandet i en evangelisk luthersk kyrka. Därför känns det gott att få leva med den här modellen och pröva den nu.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Vi är här och deltar, säger biskop Brunne. Ja, det är ni, under andra sessionen. Första sessionen är det en sanning med modifikation, eftersom flera av biskoparna drar iväg till Bok & Bibliotek.

MARTA AXNER:

Jag är inte säker på att en förändring av biskoparnas roll i utskotten skulle stå emot Bok & Biblioteksmässans dragningskraft, men det lär vi väl aldrig få veta.

Jag vill bara sammanfatta det som har sagts. När det gäller biskoparnas roll nu tror jag inte det finns något önskemål från biskoparna att förändra detta. Det har förts fram många olika argument. Jag skulle också vilja säga att jag inte delar den bilden som ges, att biskoparna visserligen är aktiva men skulle kunna vara mer aktiva. Jag skulle säga att biskoparna har ganska mycket makt på ett bra sätt. Jag vill påminna om att till exempel det förra strukturbeslutet som vi tog nyligen initierades av en motion av två biskopar. Min erfarenhet i Organisationsutskottet efter två perioder är, att biskoparna både har synpunkter och erfarenheter som bidrar väldigt konstruktivt också i organisationsfrågorna. Jag utgår ifrån att det är så också i de andra utskotten. Det här är en modell där det bästa biskoparna har att bidra med kommer till sin rätt utan att det fördunklar vad som är de förtroendevaldas uppgift, och så vidare.

Vi behöver inte förlänga den här debatten. Bifall till utskottets förslag. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 96.

§ 59 Direkta eller indirekta val

TORGNÝ LARSSON:

I samband med kyrkoordningens tillkomst betonades det mycket att det finns två pastoralansvarsområden, församlingarna och stiftet. Därför var det för de flesta av oss naturligt att man ska kunna ha direkta val även till stiftet. Det är både av

det och av andra skäl. Det sägs vidare i reservationen att valen också kräver stora resurser.

Jag har lite svårt att förstå det resonemanget. Vi måste ju ha direkta val i någon form. Ska vi då ha till församling och till kyrkomöte? Det handlar egentligen bara om ytterligare en valsedel. Visst kostar det lite mer men jag tror man överdriver det. Sedan säger reservanterna att grupper utan församlingsförankring kan ta plats. Att det saknas partiskiljande frågor som väljarna kan ta ställning till och att stiftens uppgifter främst handlar om att ha tillsyn över församlingarna och inte är beslut av frågor som rör enskilda medlemmar. Det gör det visst. Det berör naturligtvis enskilda medlemmar på olika sätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Det kan synas lite inkonsekvent, men jag ska försöka se om jag kan få till en tråd som håller tankeledet ut i att yrka bifall till reservationen i betänkandet.

För mig är det självklart att vi i det forum där vi nu sitter har direkta val. Vi har ansvar för Svenska kyrkans alla dokument. Vi har ansvar för de regler och styrsystem som inte staten har lagt på oss att följa. Det finns ju några sådana också. På lokala planet är det så, som vi har sagt tidigare i flera debatter här i dag redan, att vi vill se ett stort engagemang för människor som bor, lever och verkar där. Nivån där emellan har jag, herr ordförande, haft förmånen att följa ur lite olika roller de senaste snart 30 åren. Jag tror mig därför kunna konstatera att vi skulle få en betydligt bättre och effektivare struktur om vi får en indirekt vald sådan, som tar till vara det som för mig är stiftens första och viktigaste uppgift, främjandeuppgiften gentemot församlingarna och att vara den förmedlande länken mellan det som är beslutat i detta rum och som vi också har att ta ansvar för ute i församlingarna.

Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och därmed också till motion 2013:58 i det här sammanhanget. Sedan har jag själv inte varit med och helt formulerat reservationstexten och jag tänker inte ge några andra alternativa förslag. Det kan finnas saker där som skulle kunna ha haft någon annan nyans, men jag tycker ändå det är en viktig markering som står där. Tack.

CLAES BJÖRNDAHL:

Ordförande, ledamöter! Jag vill yrka bifall till motion 2013:65 om val till församlingsråd. För nomineringsgruppen Öppen kyrka är det en grundläggande ideologisk fråga, att alla val till alla beslutande nivåer i Svenska kyrkan ska vara direkta, detta för att alla medlemmars inflytande ska kunna säkras. Som ni vet var det så, att vi vid kyrkomötet i fjol beslutade att inrätta församlingsråd, vilket var en positiv reform. Det kanske ändå var mindre lyckligt att valen till församlingsråden beslutades skulle ske indirekt. Nu pågår dessa val runt om i landet och vi får se hur det går. Motiveringen till att de skulle ske indirekt var till stor del, att det är på pastoratsnivå som de tunga besluten om ekonomi och annat kommer att fattas framöver. Därför är det bara där det skulle vara direktvalt på den lokala nivån. Jag tror det fanns en överdriven rädsla för att det skulle röras till. Jag tror inte man behöver vara rätt för det. Det är ju ändå så att det är pastoratets kyrkofullmäktige som tar besluten, även om församlingsrådet skulle tycka något annat. Om kyrkomötet till äventyrs skulle gå med på att ändra till att vi ska ha direkta val, ska det då nödvändigtvis vara med valsedlar? Nej, det behöver det

inte vara. Man skulle kunna tänka sig att de i nomineringsmötet som vi har infört helt enkelt får besluta.

Det finns en ytterligare liten aspekt för att problematisera detta. Enligt sakkunskapen som kan det här med kyrkoordningen är det så, att om någon i de kyrkofullmäktige där det finns olika nomineringsgrupper – och det gör det väl på många håll i alla fall – begär proportionerliga val, blir det så även till församlingsråden. Då faller nomineringarna som har gjorts från församlingsmötena. Det tycker jag inte heller känns så bra. Jag tycker därför vi ska låta kyrkostyrelsen titta på detta i sin helhet och återkomma till 2017 års val, där man har ett förslag till direkta val till församlingsråden.

Bifall till motion 2013:65.

TORGNÝ LARSSON:

Ordförande! Jag yrkar avslag på motion 2013:65. När vi behandlade ärendet förra året och det var uppe i Organisationsutskottet, ska jag säga att jag för min del tog mig en extra funderare kring om förslaget till strukturutredningen var bra, men ju mer jag tänkte på det desto nödvändigare var det. Vi skulle få ett enda val. På något sätt handlar detta om ett paket som strukturutredningen på ett förtjänstfullt sätt hade plockat fram. Då det gäller det som föregående talare talar om är det ju så, att kyrkofullmäktige beslutar vilka som ska sitta i de olika församlingsråden. Man ska naturligtvis ta hänsyn till det som har förts fram vid både församlingsmöten och annat, men det måste alltid vara ett organ som beslutar.

Jag yrkar bifall till utskottet.

GUSTAF BENGTTSSON:

Herr ordförande, kärra vänner i kyrkomötet! Jag vill yrka bifall till reservation 1 av Per Lindberg med flera, som i sak är ett bifall till min och Gunvors motion 2013:58. Vårt valsystem har länge debatterats och det med rätta. Låt oss bara nämna några bekymrande fakta.

Valdeltagandet ligger under 15 procent. Kostnaden för varje val är 140–150 miljoner kronor. Enorma mängder papper trycks det upp för att sedan bara slängas bort, i alla fall ganska mycket av det. Mest beklämmande tycker jag är de omätbara kostnader i form av engagemang och tid som valsyste­met suger ur våra tillhöriga, som i stället borde användas för att utbreda Guds rike. Jag vet inte hur det är med er andra, men åtminstone jag känner mig ganska slut efter att valrörelsen är över, som att varje uns av ens kraft har förbrukats. Till vad nytta? För att vinna ett val? Tänk om det i stället varit för att leda människor till omtanke om sin själs eviga salighet. Då hade jag verkligen kunnat glädja mig.

Om detta vore ett normalt sammanhang skulle nog hela systemet slängas bort och någon skulle tillsätta en grupp för att komma fram till ett nytt förslag. Man skulle ta fram idéer från våra systerkyrkor, från traditionen i andra kyrkor. Om jag inte minns helt fel har detta också gjorts. Det kom fram en utredning för några år sedan som hette *Demokratin – en successiv uppenbarelse*. Där fanns åtskilliga väldigt bra idéer, men ingenting av detta syns i dag. I stället säger vi att allt är väl. Vi verkar totalt paralyserade och fast i den nuvarande strukturen. Demokrati och medbestämmanderätt är viktigt, men formerna behöver inte vara huggna i sten. Att förenkla valen genom att göra stiftsvalen indirekta kan tyckas som en liten åtgärd, men den borde fortfarande vara ett steg åt rätt håll. Jag är medveten om, att den egentligen borde ingå i ett mycket större paket av åtgärder men tycker ändå att det finns skäl att göra denna enskilda ändring. Det är av tre skäl.

Stiftsfullmäktigevalet är, trots att vi är en episkopal kyrka, kanske det val som är svårast för väljarna att förstå och det som det kommuniceras minst kring. Valet sker på lokal nivå. Högsta nivån är alltid intressant, men man bryr sig inte om att tala om stiftsfrågor när man är ute på gator och torg i sin hemförsamling och pratar om valet. Vore det inte mer demokratiskt och smart att låta detta bli ett indirekt val? För det andra skulle det spara pengar och miljö, om än i begränsad omfattning. För det tredje har ju stiftet sin främsta roll som främjare av församlingens liv, tillsyn och så vidare. Därför tycker jag det vore ganska naturligt, att det är församlingarna snarare än väljarna som utser stiftsorganen.

Så sammanfattningsvis, låt oss nu ta detta steg i morgon när vi röstar och sedan fortsätta arbetet med att skapa ett ännu mer ändamålsenligt, kostnadseffektivt och demokratiskt kyrkligt valsystem. Alltså yrkar jag bifall till reservation 1. Tack så mycket.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Det är dags att stärka stiftens ställning som självständigt pastoralt område. Jag hör till reservanterna och yrkar därför bifall till reservation 1 i betänkandet.

Utskottsmajoriteten har inte uttryckt sig mångordigt. Det är några korta strofer som argumenterar för deras linje, men jag menar att de argumenten är väldigt tunna. Utskottsmajoriteten säger sig vilja markera stiftets karaktär och självständighet och synen på stiftet som regionalt, pastoralt område. Men kära nån, det har det väl varit i hundratals år. Vi har haft direkta val sedan 2001. Det kan ju inte vara valet till stiftet som konstituerar stiftet som pastoralt område, tvärtom. Ett indirekt val skulle stärka sambandet mellan församlingen och stiftet och stärka stiftens roll. Så sent som 1997 hade vi stiftsfullmäktigeval indirekt. Församlingarnas kyrkofullmäktige utsåg elektorerna, som samlades och valde ledamöter i stiftsfullmäktige.

Stiften arbetar med frågor som gäller att främja och stödja och ha tillsyn över församlingarna, alltså en direkt koppling mellan församlingsfrågor och stiftsfrågor. Det väljarna intresserar sig för är de viktiga församlingsfrågorna. Det är där det kan finnas tydligheter. Där vet man vad grupperna tycker och där tar man ställning. När man sedan har valt församlingens fullmäktige, som då kan välja stiftsfullmäktige, får man direkt genomslag från väljarens viktiga frågor till stiftsfullmäktige. Nu är stiftsfullmäktige helt och hållet anonymt. Den vanlige väljaren har ingen aning om vad stiftsfullmäktige ansvarar för och vad det har för frågor på sitt bord. Det blir bara ett inklämt val mellan kyrkomöte och församling. Låt nu kyrkostyrelsen utreda förutsättningar för ett indirekt valt stiftsfullmäktige och stärk stiftens ställning i Svenska kyrkan.

LEIF NORDLANDER:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare! Låt mig få ge ett vittnesbörd från Varaslätten. Jag har tillsammans med kyrkonämndens ordförande genomfört fem församlingsmöten. Om man inte vet vad västgötaklimax är, var det i allas åsyn när man möttes till församlingsmöte och den frustration som uttrycktes bland dem som var där. Varför kan inte våra församlingsbor få välja kyrkoråd, eller församlingsråd som det numera heter? Det var deras önskan, deras längtan. Att ta sig till församlingsrådet och där ställa sig upp och göra sin röst hörd var ett steg för mycket, där det som flest var 13 stycken i en församling på 4 000. Det är verkligheten, det är vardagsverkligheten. Där hade vi helt andra röstetal när det var direkta val senast för den här mandatperioden, helt andra röstetal. Man kunde

förbereda sig, man kunde se. Allt blev nu så osäkert. Därför tycker jag det är viktigt att vi återfår direkta val till församlingsnivån.

Jag yrkar bifall till Claes Björndahls motion 2013:65.

När det gäller valet till stiftet var det precis samma frustration. Vad är det för folk som vi ska rösta dit? Jag känner ju inte den. Den kan inte jag rösta på. Det är verkligheten, det är vardagsverkligheten i ett pastorat som visserligen är Sveriges största till antalet kyrkor, 24 stycken, men där man vill engagera sig för kyrkan. Där önskar man i vart fall att man löser valet till stiftsfullmäktige på annat sätt och egentligen, tror jag, också till denna folkförsamling. Där vet man ingenting, om det inte råkade vara så att kyrkoherden satt i kyrkomötet och fick 419 kryss från församlingen. Tack.

TORGNY LARSSON (REPLIK):

Efter att ha lyssnat gör jag den lilla reflektionen, att många av oss som är här älskar att diskutera organisationsfrågor år efter år. Vi tog beslutet förra året beträffande församlingsråden. Låt nu denna förändring få sätta sig.

Sedan vill jag säga en annan sak. Det gäller stiftet. Det är ju ett faktum att våra stift har utformat sin verksamhet på lite olika sätt. Stiftsavgiften skiljer sig ganska mycket. Vissa stift har 8 men något stift tror jag har 10. Göteborgs stift har 4, tror jag, men jag är inte längre med där. Det skiftar alltså ganska mycket som medlemmarna kan vara med att påverka. Tack.

BERTH LÖNDAHL:

Det enda val som vanligt folk förstår och det enda val där man har ansikten på de människor som väljs är det som man inte får välja direkt, medan de val som man är mer förbryllad inför och där har namn och personer som man inte känner till är de som man får välja direkt. Därför blir det lite förbryllande. Självklart borde det vara tvärtom. Det är bara 30 år sedan Svenska kyrkan tillämpade mönstret direkta val till den lokala nivån, till pastoratsnivån, och det var indirekta val till stiftet och till kyrkomötet. Det betydde att, liksom jag menar att det borde vara på nytt, församlingen och pastoratet då var den lokala nivån. Den nivå som byggde kyrkan uppåt var den som utsåg ledamöterna, som sedan skulle vara deras representanter i stift och kyrkomöte.

Fördelen med att ha det här mönstret är framför allt att man ökar engagemanget. Man vet vem man väljer. Det är människor man ser, det är människor man kan byta ett ord med. Jag inser hotet i det. Hotet är att personval blir viktigare än valet av en nomineringsgrupp. Att ledamöterna som på det sättet blir kända i det lokala är ju viktigare än att de tillhör ett visst parti.

Jag tror ändå att jag vill föreslå bifall till både motion 2013:58 och motion 2013:65. Att ett framtida mönster, där vi har direkta val på den lokala nivån och indirekta val till de andra nivåerna, betyder egentligen en förstärkning av demokratin och ett ökat intresse eftersom det kommer att vara kända val. Det kommer att markera att församlingarna är basen. Det kommer att synliggöra att de som väljs har ett personligt ansvar, därför att vikten av personerna blir större, och – vilket brukar vara ett väl så viktigt argument – det blir väldigt, väldigt mycket billigare. Kanske kommer vi då också att slippa se de toppar av utträden som sker varje valår.

NILS GÄRDER:

Herr ordförande! Ja, det är bekant att denna fråga är en av våra återkommande. Det var den fråga som egentligen var den enda kontroversiella när kyrkoordningen

antogs 1999 Ni minns många att röstetalen var, visserligen övervägande för det direkta valsystemet, knappt 150 mot drygt 110 utan att komma ihåg siffrorna direkt. Dessutom är detta valsystem om vi jämför med andra kyrkor tämligen unikt, vilket kanske också är en anledning till tveksamhet.

Jag tror dock den grundläggande frågan man ska ställa sig när man talar principiellt om valsystemet egentligen inte är varför vi har ett valsystem. Låt oss i stället fråga varför vi har församlingar. Jo, det är för att vi behöver en gemenskap för att kunna tolka, tala om och förstå vår kristna tro. Det är församlingens idé. Arbetet bedrivs av oss. Det är ur det samtalet som andra ställningstaganden till gemensamma frågor ska komma. Det är ur det samtalet och den gemenskapen som det vi avgör för stiftet och det vi avgör för hela kyrkan tillsammans här ska ha sin bas. Det är det som är motivet för de indirekta valen. Det är ingen organisatorisk fråga utan en principiell fråga. Frågan blir särskilt viktig i en folkkyrka med ett mycket stort antal medlemmar, där man lätt får en effekt att om kyrkomötesvalet, för att nu ta det, framstår som ett val likställt med de andra stora valen är det viktigast att rösta till riksdagen. Näst viktigast är det att rösta till Europaparlamentet och minst viktigt är att rösta i kyrkovalet. Att däremot ta självständig ståndpunkt i dessa tre olika val är alltför komplicerat. Man måste rationellt fatta en gemensam ståndpunkt. Då får vi en spegelbild som fullt rimlig, men det är egentligen motivet för att ha en statskyrka. Vi skulle knappast då behöva ett särskilt kyrkomöte, om jag ska vara drastisk.

Det som gör kyrkomötet annorlunda är att vi hanterar annorlunda frågor. Det är de frågor vi samtalar om i församlingarna. Det tycker jag är det grundläggande motivet för det indirekta valet. Tack.

BRITTA OLINDER:

Ordförande och vänner i kyrkomötet! Församlingen är den grundläggande enheten i Svenska kyrkan. Här samlas människor kring ordet och sakramenten och det är primärt i församlingen som kyrkan blir synlig, säger Läronämnden. Det kanske kan sammanfattas i att församlingsgemenskapen är central för Svenska kyrkan. Församlingens medlemmar däremot anses inte kapabla nog att i direkta val utse sina representanter i församlingens egen styrelse eller råd. Det är i stället grannförsamlingarna i pastoratet som måste hjälpa till i denna förmyndarsituation.

Utskottet försäkrar gång på gång i olika tonarter, att församlingens inflytande och ansvar är säkerställt i pastoratets kyrkofullmäktige, det vill säga där grannförsamlingens representanter tillsammans har mer att säga till om än församlingens egna. Nomineringsmötena, liksom jätten som kastades in i ugnen, erhåller beslutet i efterhand. De förklaras nu tydligt visa på församlingens inflytande. Vad man får är möjlighet att ställa förslag som alltså inte behöver följas och detta anses väl uppfylla demokratiska kriterier. Man kan säga att det är bättre med nomineringsmöten än ingenting alls, men det räcker inte. Det är på den grundläggande nivån som direkta val är viktigast. Det är där väljarna har störst möjlighet att känna kandidaterna. Att inte ha direkta val i den grundläggande enheten i Svenska kyrkan är inte sann demokrati. Det är en omyndighet och en skamfläck att inte låta församlingens medlemmar själva få bestämma vilka som ska representera dem när det gäller församlingens liv och verksamhet. Vi måste se församlingens kyrkomedlemmar som myndiga människor, som har förmåga och ska ha rätt att utse vem som ska hantera församlingens verksamhet.

Jag ansluter mig till reservation 2 och yrkar därmed bifall till Claes Björndahls motion 2013:65.

BO HANSON:

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Ofta säger vi att det måste vara på ett visst sätt, det är det principiella. Problemet är att vi har så många principer. Jag tog stort intryck av vad Nils Gårder sa, att det viktiga är att vi samtalar om vår tro, hur vi ska gestalta den, vad den innebär i olika sammanhang och så vidare. Det tror jag är väldigt viktigt. Om vi gör detta eller inte och i vad mån vi gör det har mycket lite att göra med hur vi väljer våra styrelser. Det finns argument för direkta val till församlingens råd eller styrelser, men det finns också andra argument, till exempel att man inte i pastoraten ska bygga in en spänning mellan distrikt och de ansvariga i de övergripande frågorna som fastigheter, anställningar och så vidare.

Jag tycker inte det finns anledning att upphöja någon enda av dessa olika principer till den enda möjliga. Det viktiga är att vi befordrar samtal. Jag har inget intryck av att andliga samtal befordras av direktval. Jag tror att direktval är viktiga och det kan ske till den lokala nivån. Det viktiga är också att vi har direktval till många nivåer och inte till exempel tar bort stiftet.

Bifall till utskottet.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Jag har suttit och lyssnat så länge, att jag kände jag var tvungen att för vår nomineringsgrupp också konstatera, varför vi inte nu har pläderat för att få de direkta valen till församlingsnivån. Några har varit inne på det.

Vi tog en ny ordning för något år sedan. Vi har genomfört ett val. Det jag nu vill skicka med och också tydligt säga härifrån är, att jag förutsätter att detta följs väldigt nogsamt från kyrkostyrelsen. Jag förväntar mig att kyrkostyrelsen har fågelperspektivet över landet hur detta har gått, hur mycket man har lyssnat in om hur nomineringsmötena har fungerat och inte fungerat. Det ser väldigt olika ut i vårt land, i församlingen med 10 000-tals invånare eller församlingen med 500–600 invånare. Vi gör på helt olika sätt och ska få göra det också. Jag förväntar mig att man följer upp detta mycket nogsamt. Härmed kan jag säga att det kanske kommer motioner till kommande år, när vi har sett vad de här utvärderingarna ger från oss också. Än är det för tidigt, eftersom processen pågår alldeles just nu när vi sitter här. Den pågår på väldigt olika sätt runt om i landet och i församlingarna. Jag hoppas verkligen få se en tydlig utvärdering också från kyrkostyrelsens sida. Tack.

TORGNY LARSSON:

Det finns en sak som vi glömmer då det gäller den lokala organisationen. Sverige ser olika ut. Svenska kyrkan ser olika ut. Församlingarnas storlek skiftar mycket. När kyrkoordningen kom till sades det att vi ska försöka stärka församlingarnas ställning. Då kom det till en bestämmelse att det i en församling varje söndag, eller sön- och helgdag kanske det till och med stod, firas en huvudgudstjänst. Det fick till följd – och där får vi väl inse att vi inte var tillräckligt klarsynta – att det här inte fungerade. Det ledde till många sammanläggningar. Då uppstod mycket kritik, särskilt från ett antal landsförsamlingar, och det är en orsak bland flera till hur strukturutredningen kom till. Det var då ett sätt att försöka hitta en möjlighet att ha ett enda val till den lokala nivån och på något sätt ändå kunna behålla församlingarna. Kravet blev inte då att det precis varje söndag måste firas en gudstjänst i varje församling. Det får framgå av församlingsinstruktionen.

Vi måste ha bakgrunden klar för oss. Min erfarenhet är att många, många utgår ifrån hur det är ”hemma hos mig”. Sverige ser olika ut. Svenska kyrkan har

olika struktur i olika delar av landet. Till och med inom ett och samma stift kan det vara så. Det nuvarande systemet, som strukturutredningen la förslag till och sedan kyrkostyrelsen i huvudsak ställde sig bakom, är ett sätt att försöka hantera att Sverige ser lite olika ut. Det är det ena. Det andra är att vi vill undvika att ha två direkta val på det lokala planet. Då hamnar vi på nytt i fyra val, vilket vi bedömde vara för många. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 97.

§ 60 Medlemsförslag

CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM:

Ordförande, kolleger i kyrkomötet, biskopar! Jag talar för utskottet. Utskottet yrkar avslag på motion 2013:79. Motionärerna föreslår en ändring i kyrkoordningen som innebär, att medlemmar i en församling ska kunna väcka förslag i kyrkofullmäktige genom medlemsförslag.

Motionen har ju en historia här i kyrkomötet. Många av oss känner igen den. Utskottet har noterat motionärernas goda intention att öka delaktigheten hos särskilt yngre medlemmar. Det är bra. Utskottet bifaller ändå inte motionen och skälet till detta är att vi redan i vårt system har kontaktytor, såsom vi skriver i betänkandet, mellan förtroendevalda och medlemmar. Utskottet vill uppmärksamma att det är självklart att medlemmar uppvaktar församlingens förtroendevalda med förslag och angelägna ärenden. Sedan tar den förtroendevalde med sig förslagen in i beslutande församling för beredning och beslut.

Detta är ju en god och välfungerande demokratisk ordning som inte bör förvirras, utökas eller ändras med den kommunala medborgarförslagsmodellen. Förståelsen däremot för den demokratiska processen och förståelsen av medlemmens process löses kanske inte med medlemsförslag. Det är ett annat ärende som får komma upp vid annat tillfälle.

Utskottet yrkar alltså avslag på motion 2013:79 men ser ändå, att det finns en god intention att försöka få en kommunikation med medlemmarna och särskilt de unga.

ANTON HÄRDER:

När vi hade uppe det här förslaget vid förra kyrkomötet stod jag i talarstolen och talade om byråkrati. Det är det jag tycker att det är. När vi pratar om ett ökat inflytande och när vi vet att de flesta av oss har kyrkofullmäktige två till tre gånger om året, kommer det att ta lång tid för de unga människorna som vill lämna ett medlemsförslag att få svar på sina frågor. Både jag och utskottet tror, att det finns andra vägar att göra sin röst hörd för att öka demokratin och vitaliteten bland våra medlemmar, genom vilka de dessutom får betydligt snabbare svar och respons på sina synpunkter på den verksamhet vi bedriver i våra församlingar.

Bifall till utskottets förslag.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, ledamöter! Bifall till motion 2013:79, som handlar om att medlemmar ska kunna väcka förslag i kyrkofullmäktige, så kallat medlemsförslag. Här är det viktigt att hänga med i de små orden. Här är ordet "ska" med, ska kunna. Vi har haft det tidigare, för ett eller två år sedan.

Byråkrati, det var lite roligt, det ska vi prata om. Tidigare hade vi skrivit "göra det möjligt" och fick då kritik. Nej, vänta nu. Göra det möjligt är lite vagt. Det

finns ju redan möjlighet. Nu står det "ska". Detta borde vara en rättighet. Precis som utskottets förespråkare Carin Åblad Lundström säger är denna kommunikation något som vi faktiskt förutsätter. Man säger att intentionen är god, men det är ingenting som då behövs i byråkratin. Det kan väl vara sant. Det är mycket riktigt att detta inte behövs i vissa församlingar, för där finns det en förslagslåda. Där finns en hemsida, där man kan gå in och klicka och få kontakt direkt. Men det är inte hela sanningen överallt.

Där förslagslådan inte finns, där hemsidan inte finns, där kontakten mellan förtroendevalda inte finns mer än kanske just vid valet, vad händer där? Där är det viktigt med detta "ska". Är det så att man har någonting man går omkring och bär på, har vi ju ändå den formen på vår kyrka i dag, att vi är medlemmar där vi bor. Vi kan inte byta. Det är där vi på något sätt ska vara aktiva i gudstjänsten och annat. Vi kan inte välja eller välja bort våra syskon. Om man har en fråga som man inte får upp, är det så viktigt med detta "ska". Det ska finnas en möjlighet. Det är jättebra att då kunna få svar bara två eller tre gånger om året. Det är ju inte dåligt. Inte heller är det så att man tänker att vi då får vi för mycket att göra. Det hade varit jätteroligt att få mer att göra i kyrkofullmäktige ibland.

Sedan kan vi ta och titta på De Ungas Kyrkomöte. De tycker att detta är ett förslag i rätt riktning. Man säger, att de unga som i dag får rösta men inte får sitta med och bestämma mycket riktigt då kan lämna förslag. Vi ska också tillägga, att vi har fler än bara de som inte är över 18 som får sitta med. Det kan också vara så att man är utrikesfödd och därmed inte heller får vara med i de lokala valen.

Bifall till motion 2013:79.

EVY KJELLBERG:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare och biskopar! Det här är mitt första kyrkomöte och förmodligen mitt sista. Då förväntas det väl att man ska sitta som en mus nere på sin plats. Men när jag nu har sett utskottets betänkande och man föreslår avslag på motion 2013:79 och möjligheten att kunna väcka ett medlemsförslag till kyrkofullmäktige, blir jag både beklämd och ledsen, orolig och även lite smått arg. Varför försitta en sådan här chans till att öppna upp vår verksamhet? Det är väl så, att det här förslaget kanske inte kan saliggöra allt, men det kan vara en liten, liten början till att öppna upp och öka delaktighet i vår värld. Varför ska vi stänga dörren för dem som vill ha det här i sin församling? Ge oss möjligheten. Själv har jag faktiskt goda erfarenheter i kommunal regi där vi har medborgarförslag. Då ställer jag mig frågan varför Svenska kyrkans ska vara sämre än kommunerna i det här fallet. Det är självklart så, att man måste ha en ordentlig marknadsföring om man genomför en sådan här sak. Det är ett komplement till alla tekniska innovationer på området, kontaktytor och så vidare.

I utskottet säger man i betänkandet, att intentionerna är goda men att det inte finns något behov. Inget behov? Det kan man tolka på två olika sätt, om man vill. Man kan säga okej, kör, gör vad ni vill. Det spelar ingen roll om det inte står i kyrkoordningen. Fast i det fallet är jag faktiskt tveksam om man kan genomföra det. Jag tror inte att mina vänner hemma i min församling, som är paragrafryttare, skulle tillstyrka mitt förslag om jag kommer med det. Man skulle slå upp kyrkoordningen och titta efter. Där finns ingenting om medlemsförslag och därför avslag utan att reagera. Det andra sättet att tolka är, att man säger att man har så många goda kontaktytor. Med all respekt för alla anställda i Svenska kyrkan och även förtroendevalda i hela vårt långa land undrar jag om vi verkligen är så jättebra på att ha kontakt med våra medlemmar. Kanske det förstås också beror lite grand på var man bor och hur stora församlingarna är.

Jag skulle vädja till utskottet att tänka om. Ju mer vi kan öppna upp, finnas ute i samhället, synas och höras och ge människor möjlighet, kommer vi att nå en bit på väg. Bifall till motion 2013:79.

CARIN ÅBLAD LUNDSTRÖM (REPLIK):

Man kan alltså redan skriva motioner. Det är fullt möjligt att lämna in dem till fullmäktige. Mitt förslag till er är därför egentligen, i stället för att återkomma till det här om medlemsförslag, att skriva motioner in till fullmäktige i den andra nivån.

Sedan tycker jag det är komplicerat att använda begreppet medlemsförslag in i den organisation som vi har. Nu hör jag när ni pratar om att ni använder hur man förstår sin möjlighet att lämna in förslag på olika idéer som man har. Jag tror, att det kanske är det ni ska skriva motioner om i stället för medlemsförslag – nu tittar jag på Anna – förståelse för hur processen ska vara, både för förtroendevalda och ut till medlemmarna, men det är ju inte det motionen 2013:79 rör.

ANTON HÄRDER:

Jag vill återigen säga, att vi ibland hänvisar till att vi inte ska ha det som i den borgerliga världen, i kommun och landsting, och ibland att vi ska ha samma sak. Utskottet har svarat att man kan skriva motioner hemma. De som är förtroendevalda kan skriva till sitt kyrkofullmäktige att man ska ha medborgarförslag, eller vad man vill kalla denna dialog med församlingsbor. Skulle någon paragrafryttare säga att det inte står i kyrkoordningen, får de hänvisa till den debatt vi har haft här och i det förra kyrkomötet. Jag tror inte detta ska vara något problem. Vi måste hitta andra vägar att föra den här diskussionen. Jag tror inte att folk väntar till maj månad att få svar på det de lämnade in i december för att novembermötet redan har varit.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 98.

§ 61 Vissa frågor om de kyrkliga valens administration

SOFIA SÄRDQUIST:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Det handlar om de kyrkliga valen igen men nu om arbetssätt och inte om valsystem. Jag talar för utskottet och vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande O 2013:14, som innebär avslag på motionerna 2013:11, 2013:39 och 2013:45. Med anledning av dessa ger vi kyrkostyrelsen ett uppdrag som jag strax ska återkomma till.

Betänkandet behandlar tre motioner, som alla innehåller intressanta idéer om hur vi utan att valsystemet behöver påverkas kan förbättra arbetssättet när det gäller de kyrkliga valen. Vi behöver ständigt jobba på förbättringar i syfte att hushålla med resurser och skapa tydlighet för väljarna. Ett exempel är följande. I ett hav av valsedlar ser allt väldigt lika ut. Motion 2013:11 föreslår därför, att nomineringsgrupperna kan ha sin logotyp på valsedlarna. Det är samma förändringar på väg när det gäller de allmänna valen. Ett annat exempel gäller kandidatförteckningar och kandidatförsäkrar, som är en pappersexercis utan like och som ändå landar i att stiftskansliernas personal sitter och knappar in alla uppgifter i valsystemet. Motion 2013:39 föreslår, att vi möjliggör att hela processen för kandidatregistreringen kan ske elektroniskt. Ett tredje exempel på förslag är att alla valsedlar från början skickas i rätt mängd till rätt valnämnd, i stället för att vi som nu håller på att åka i bilar kors och tvärs genom hela landet till pastorsexpeditioner med begränsade öppettider. Vi lastar och lastar om, vi får

vända och komma tillbaka en annan dag. Våra resurser kan användas på ett bättre sätt både när det gäller tid och miljö. Motion 2013:45 föreslår, att valsedlarna skickas direkt från tryckeriet till valnämnderna.

Utskottet föreslår att motionerna avslås, eftersom förslagen ännu inte är genomarbetade. Är det rätt åtgärder? Hur ska det gå till? Vad kostar det? Hur prioriterar vi? Utskottet föreslår därför, att vi med anledning av motionerna ger kyrkostyrelsen i uppdrag att inom ramen för utvärderingen av 2013 års val göra en fördjupad analys och då titta på de förslag som motionerna i betänkandet tar upp, men även annat som kan förbättra arbetssättet i nästa val, och återkomma till kyrkomötet.

Bifall till utskottets förslag. Tack.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Svenska kyrkans kyrkoval är en omfattande apparat. De flesta av oss har en väldigt tydlig erfarenhet av det. Carina Etander Rimborg och jag har i motion 2013:39 tagit upp en liten men nog så arbetskrävande pusselbit. Det är upprättandet av kandidatförteckningar och insamlandet av kandidatförsäkringar och sedan fysisk inleverans av de här dokumenten till stiftskanslierna senast den 15 april, tror jag det var, under valåret.

Idén att detta kunde göras på ett mycket enklare sätt kom faktiskt från POSK:s lokalavdelning i Onsala genom en motion till vår stiftsavdelnings årsmöte i Göteborgs stift. Nu har den alltså letat sig fram ända till kyrkomötet. Inleverans till stiftskansliet elektroniskt går ju väldigt lätt i dag, om man skulle vilja göra det. Genom att man använder elektroniska signaturer – e-legitimation som det heter – kan det dessutom göras på ett säkert sätt. Förutom att spara en massa arbete åt stiftskanslierna eliminerar vi också skrivfelen och kanske därmed också behovet av korrektur. Utskottet har ställt sig positivt till den här idén och föreslår ett uppdrag till kyrkostyrelsen. Det är vi förstås glada för.

Jag vill också passa på att stödja Bertil Murrays motion 2013:45 om distribution av valsedlar. Mitt i sommaren fick jag försöka styra om leverans av POSK:s valsedlar i hemstiftet, när ägaren av det tilltänkta dubbelgaraget visade sig inte kunna vara hemma var och varannan dag i juli för att ta emot drygt ett ton gula och rosa valsedlar. Ändå hade vi gått ner till hälften av antalet. Vi räddades då av en förstående kyrkoherde med ett rymligt och bemannat församlingshem. Visst skulle en central distribution ge lite högre kostnader på nationell nivå men troligen lägre kostnader totalt. Distributionen i dag sköts av nomineringsgrupperna på ett förmodligt mer komplicerat och dyrt sätt och i vart fall mycket mer arbetskrävande, än vad en rationell distribution direkt från tryckeri till valnämnd skulle innebära.

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

BERTIL MURRAY:

Ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter! Bifall till utskottets förslag, punkt 4.

Jag är övertygad om, att den svettiga och svärande postutbärare i motion 2013:45 med i alla fall ett litet mått av förväntan skulle kunna läsa utskottets förslag, punkt 4. Han skulle senare kanske med visst överseende intresse kunna följa den fortsatta beredningen i kyrkostyrelsen och om något år åter ta del av debatten i kyrkomötet. Låt nu bara inte den fortsatta beredningen bli mer komplicerad än vad som krävs.

Vissa saker är ganska enkla att lösa. Dit hör frågan om distributionen av valsedlar från tryckeriet direkt till varje valnämnd. Utskottet är medvetet om att "ett sådant system kan vara resurskrävande för nationell nivå". Jag vet inte, men varje ledamot i kyrkomötet som har varit med om att lasta pall efter pall med valsedlar är också medveten om att nuvarande system är resurskrävande. Kanske blir det den här postutbäraren i Uppsala i somras som får sista ordet i dagens kyrkomötesdebatt. Med all respekt för kyrkomötets riktlinjer för språkbruk säger han: "Det här är ett j-la ski-göra. Rena stenåldern, det värsta jag har varit med om under hela mitt liv som postutbärare. Det finns moderna tryckerier som kan dela upp valsedlarna och skicka allt automatiskt direkt dit de ska."

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 99.

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Nu måste jag komma med ett erkännande. Vi i presidiet och kanske framför allt jag har felbedömt dagens debattid. Vi hade gärna haft lite fler ärenden på dagens lista. Jag hoppas, att vi inte har gjort en sådan total felbedömning att vi behöver sitta halva natten i morgon för att klara av det hela. Det hade varit bättre att ta lite till i dag, men eftersom vi inte har gjort det har inte folk haft möjlighet att förhandsanmäla sig som talare. Därför tycker vi inte vi ska gå in på den linjen att gå vidare. Vi kommer att bryta nu och det är ovanligt tidigt för att vara första dagen på kyrkomötet.

Vi ska avsluta med en kvällsandakt som Stig-Göran Fransson kommer att hålla.

Kyrkomötet 2013**Tisdagen den 19 november****§ 100 Kyrkans sociala roll**

BENGT A GUSTAVSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga åhörare! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Kyrkolivsutskottet har behandlat motion 2013:25, Nationell handlingsplan för kyrkans sociala roll, och motion 2013:26, Aktiviteter för fattigdomsbekämpning, där motionären vill uppdra till kyrkostyrelsen att dels ta fram en nationell handlingsplan och nya budgetriktlinjer för att utöka Svenska kyrkans sociala roll i det svenska samhället, dels utreda möjligheten att frigöra medel till församlingar för aktiviteter för fattigdomsbekämpning.

Att värna alla människors värde och värdighet är viktigt både i Sverige och globalt. Motiv, principer etc. för hur detta ska gå till i Svenska kyrkan och i Sverige finns i en plattform som antogs av kyrkostyrelsen så sent som våren 2013. Den ser ut så här och heter *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden – En plattform*.

Stöd till församlingarna för att utveckla det diakonala arbetet ges på många olika sätt, t.ex. genom Diakonins månad. När det gäller finansieringen av det sociala arbetet som utförs i församlingarna anser utskottet, till skillnad från motionären, att den inte ska komma från nationell nivå. Ansvaret ligger, och ska ligga, på lokal nivå.

På utskottets vägnar yrkar jag därför bifall till Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande 2013:1.

ARNOLD BOSTRÖM:

Ordförande, kyrkomötesdeltagare och åhörare! Margareta Larsson, som har skrivit de här motionerna, har tyvärr fått förhinder att delta i dag, och därför vill jag yrka bifall till hennes motioner 2013:25 och 2013:26.

I motion 2013:25 föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en nationell handlingsplan och nya budgetriktlinjer för att utöka Svenska kyrkans sociala roll i det svenska samhället, och i motion 2013:26 föreslås att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjlighet att frigöra medel till församlingar för aktiviteter för fattigdomsbekämpning.

I det här sammanhanget vill jag läsa vad De Ungas Kyrkomöte har skrivit i frågan:

Svar på motion 2013:25 Nationell handlingsplan för kyrkans sociala roll. Vi på De Ungas Kyrkomöte ställer oss bakom motionen. Det motionären tar upp i sin motivering är något vi känner igen. Det är något vi har sett i såväl samhället som i den mediala debatten de senaste åren. Vi delar motionärens åsikt att det är främst barnen som drabbas när samhället inte räcker till. För att råda bot på de sociala problem som vi och motionären ser i det svenska samhället anser även vi att Svenska kyrkan bör fundera på hur vi använder våra resurser, såväl ekonomiska som sociala. Vi har många möjligheter att stödja människor som är och upplever sig vara utsatta på ett eller flera sätt, och vi ser det som vår uppgift som kyrka att ta det här på allvar. Vi tror även att uppgiften bör ses på en större arena än på lokal nivå, att det krävs en insats på nationell nivå för att få överblick, och därmed ser vi att ett behov av en nationell handlingsplan verkar rimligt, även med nya budgetriktlinjer.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 136.

§ 101 Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Kyrkolivsutskottet har alltså tagit ställning till motion 2013:66 av Claes Björndahl, Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar.

Jag vill första rikta ett tack till motionären som tar fram de här frågorna till vårt bord. Vi skulle känna saknad om inte de frågorna ventilerades i ett kyrkomöte som det här, för det känns angeläget och väldigt många av oss på alla plan i kyrkan är engagerade i de här frågorna och angränsande frågor. Vi märker ju att de flesta motioner avslås, men det finns motioner som avslås och som ändå för tankarna vidare framåt. Vi noterar med tillfredsställelse i utskottet att resursförstärkning sker på nationell nivå så att vi ska kunna bevaka de här frågorna som handlar om mänskliga rättigheter och mänskligt värde. Tack för det initiativet! Utskottet avslår motionen på grund av att vi får resursförstärkning och ett samlat grepp av den här frågan och angränsande frågor, och utskottet gör den bedömningen att vore lämpligt att inte göra prioriteringar i den här situationen.

Jag sänder med ett bibelord ur Hebreerbrevet: Kom ihåg att visa gästfrihet ty det kan hända att de som gjort det haft änglar till gäster utan att veta om det.

Bifall till utskottets hemställan.

CLAES BJÖRND AHL:

Ordförande, ledamöter! Tack till Anders Åkerlund och utskottet för behandlingen av motionen. Jag förstår att ni avslår motionen och jag har inget annat yrkande heller, utan mitt syfte har uppfyllts.

Jag vill dock säga något om varför jag har skrivit den här motionen. Vi talade ju igår om diakoner och någon sade att diakoner möter mycket lidande och det är ju alldeles riktigt. Jag har skrivit den här motionen därför att jag har fått signaler från åtskilliga diakoner i vårt stift, det har säkert hänt i andra stift också, som möter just papperslösa flyktingar och som upplever den frustration och de bekymmer som de människorna har och också hur svårt det är att på ett effektivt sätt hjälpa. Det finns mycket problematik i detta, t.ex. är det ingen som vet hur många papperslösa det finns och det florerar många olika siffror. Vad gör man med människor som lever här illegalt, på sätt och vis, men som vi i Svenska kyrkan ändå har ett ansvar för eftersom de vistas i vår församling och de är våra medmänniskor. Jag ville helt enkelt föra fram den frustration och de bekymmer som bl.a. diakoner känner inför detta. Man önskar vägledning och hjälp och stöd i hur man ska gå vidare i detta viktiga och svåra arbete med att möta papperslösa flyktingar.

Jag tackar utskottet för bemötandet och jag har inget yrkande.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande, ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till motionens förslag att man inventerar Svenska kyrkans arbete för papperslösa flyktingar. Ordet "papperslös" är en eufemism, det betyder tillståndslös. I Sverige har vi en väldigt generös lagstiftning när det gäller asyl osv. så det behövs egentligen inte att människor är papperslösa. "Land ska med lag byggas" var det någon kung som sade, Magnus Eriksson vill jag minnas [sic!]. Vi måste befria oss från den här socialromantiska föreställningen om papperslösa som tydligen behärskar väldigt mycket av kyrkan och allmänheten. Det är inte bara änglar vi får in i Sverige. Ni kanske kommer ihåg mannen som rånade en person som låg medvetslös på

tunnelbanespåret och sedan gick därifrån. Han var också papperslös och kunde så småningom återföras till Frankrike där han var efterlyst för diverse brott. Amnesty och polisen påstår att det finns 1 000–2 000 krigsförbrytare i Sverige. Det handlar alltså om människor som har gjort sig skyldiga till massmord, massvåldtäkter eller organiserat sådana, människor som har torterat sina medmänniskor. Jag skulle gärna vilja veta hur många av de här personerna som Svenska kyrkan stöder under den vackra rubriken ”papperslösa”. Jag har fått signaler om att personal i Svenska kyrkan är med och arrangerar skenäktenskap för att människor ska få stanna i Sverige. I England var det en präst som arrangerade 400 skenäktenskap i sin stora humanistiska nit. Han avslöjades och fick fyra års fängelse för några år sedan.

Jag föreslår alltså att man gör en grundlig utredning av ”papperslösa” och tar fram inte bara de positiva aspekterna utan även ser kritiskt på vad vi egentligen sysslar med.

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Ordförande och kyrkomötet! Jag vill bara säga att jag tar skarpt avstånd från föregående talareshållning.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 137.

§ 102 Svenska kyrkans utbildning

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande, kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Kyrkolivsutskottet föreslår avslag på motionerna 2013:18, 2013:22 och 2013:93 med anledning av att utbildningsplanerna för utbildningsinstitutet som startar hösten 2014 inte är en fråga för kyrkomötet att besluta om utan ligger på kyrkostyrelsens bord. Jag tror att kyrkostyrelsen t.o.m. behandlade ärendet häromdagen.

Utbildningsplanerna kommer sedan att resultera i en kursplan som fastställs av kursansvariga. Eftersom vi nu har ett gemensamt utbildningsinstitut blir det enklare att hålla samman den utbildning som våra anställda medarbetare får. När det gäller fortbildning är det ett ansvar som ligger på stiftet, och kyrkokansliet träffar regelbundet ansvariga för chefs- och ledarskapsutvecklingen inom Svenska kyrkan. Utskottet anser att detta räcker. När det gäller att införa nya utbildningar och blandtjänster när vi står inför utmaningar som kräver väl kvalificerade anställda så anser inte utskottet det vara rätt väg att gå.

Alltså avslag på motionerna 2013:18, 2013:22 och 2013:93.

ULLA RICKARDSSON:

Ordförande och kyrkomötet! Jag yrkar bifall till Kyrkolivsutskottets betänkande 2013:3 om, som Carina sade, samspelet mellan vigningstjänst och förtroendevalda.

Jag vill berätta om varför jag skrev motionen, och bakgrunden är en berättelse för 5–6 år sedan av en teologie studerande på Pastoralinstitutet, alltså en blivande präst. Han berättade att de blivande prästerna i ett rollspel skulle genomföra ett kyrkorådsmöte och då startade ett märkligt scenario. De som hade rollerna som kyrkorådsledamöter visade en otrolig nonchalans och ointresse för sitt uppdrag. Telefoner kom fram, gäspningar, bladdrande i papper m.m. Eftersom han visste att jag var förtroendevald frågade han om det gick till så där på kyrkorådsmötena. Vi förtroendevalda gör säkert våra fel men jag har svårt att tro att den bild och det beteende som han förmedlade är rätt. Min bild är att man tar sin uppgift på

allvar. Om nyblivna präster går ut med en sådan här bild kan det bara bli fel. Eftersom utbildningen är under omstöpning tyckte jag att det kändes aktuellt att motionera.

Utskottet beskriver i sitt svar att det finns nya möjligheter genom det nya utbildningsinstitutet att förstå samspelet mellan ideella förtroendevalda och anställda, och att man ska få tillfälle att reflektera över den gemensamma ansvarslinjen. Det låter jättebra. Det är precis vad jag vill med motionen, så den kunde faktiskt bifallits. Nu hoppas jag att de här tankarna går vidare. Vi har ju också bifallit motion 2013:70, vilket är nästa steg efter utbildningen. Det är bra, men grunden behöver läggas redan under utbildningen. Tack.

KENT KJELLGREN:

Ordförande och ledamöter! Jag talar för motionären Margareta Larsson som har meddelat förhinder. Först vill jag yrka bifall till motion 2013:22.

Präster är en yrkesgrupp som ligger i topp när det gäller sjukskrivningar, enligt Försäkringskassans statistik. Sjukskrivningar föranleds främst av stress samt brister i den psykosociala miljön. Statistik från stiftens visar även att risken för utbrändhet hos nyvigda präster är hög. Den höga ohälsan i yrkesgruppen medför negativa konsekvenser för de drabbade individerna samt betydande kostnader för församlingarna. Dessutom påverkas församlingens verksamhet vilket i sin tur drabbar de som deltar i, eller är beroende av, dessa verksamheter. En bidragande orsak till de höga sjuktalen kan antas vara frånvaron av konflikt- och ledarskapsutbildning under yrkesutbildningen. För att motverka de höga sjukskrivningstalen samt bidra till bättre psykosociala förhållanden i församlingen föreslås att ledarskap, gruppdynamik och konflikthantering tränas in löpande under utbildningen. Ett tryggt ledarskap går inte att läsa in enbart teoretiskt utan måste även övas in praktiskt tillsammans med andra.

Jag yrkar bifall till motion 2013:22.

HAKON LÅNGSTRÖM:

Herr ordförande! Jag har inget yrkande. Vi har ju antagit utbildningsplaner för de fyra yrkesgrupperna, och mycket av det som motionärerna skriver om finns med i dessa utbildningsplaner. Hösten 2014 startar Svenska kyrkans nya utbildningsinstitut, så mycket av detta kommer att tas om hand och vidareutvecklas.

När det gäller fortbildning så är det alldeles riktigt som utskottet skriver att den åligger stiftens. Nämnden för utbildning, forskning och kultur har också talat en hel del om behovet av vidareutbildning, vilket inte är riktigt samma sak som fortbildning. Om man ser till hur läkarna har det, så blir man först läkare och sedan kan man vidareutbilda sig till specialistläkare. Nu är väl ordet specialist något som vi får vara försiktiga med att använda i kyrkan, men vi kan säkert hitta något lämpligt uttryck. Vi bör dock finna motsvarigheter och det har vi också sagt till kyrkostyrelsen att det är ett uppdrag som Nämnden gärna vill få. Nu slutar ju Nämnden, men det finns fortsättningar för den nya kyrkostyrelsen om nya strukturerna nästa mandatperiod att arbeta med det här. Vikten av möjlighet till vidareutbildning i vår kyrka vill jag betona.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 138.

§ 103 Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

BRITT LOUISE AGRELL:

Ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Frågor om tillgänglighet, bemötande och inkludering är naturligtvis väldigt viktiga för oss i Svenska kyrkan. Vi är glada för att motionären lyfter upp de frågorna än en gång. Vi har dock konstaterat att det finns väldigt mycket både sagt och gjort och som görs i de här sammanhangen, och av den anledningen yrkar utskottet på att motion 2013:31 ska avslås.

Något av det som vi har konstaterat är att det finns ett samarbete också med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation som har samarbete med Handikappförbunden för att underlätta i de här frågorna. Det finns också en lagstiftning, som bekant, som man kan luta sig emot, och det finns medarbetare på stiftet som arbetar med detta både på fastighetssidan och när det gäller kyrkolivet som sådant. Det som är kanske allra mest aktuellt i förhållande till motionärens yrkande är det policydokument som SKR har tagit fram och det heter En kyrka för alla, och det bör naturligtvis vi alla gå igenom och titta på. Jag tror att det finns utlagt på webben. Det antogs i mars 2008 och syftet är att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning utifrån det här perspektivet. Det innehåller sju formulerade mål som kyrkorna, alla vi kyrkor som är med i SKR, har ställt oss bakom. Mot den bakgrunden menar vi att det inte finns någon anledning att göra ytterligare ett dokument, utan vi är glada för det som finns och arbetar vidare med detta. Det är bakgrunden till att vi yrkar avslag på motionen.

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande och övriga som tar del av kyrkomötet! Jag förstår att man tycker att det är mycket som görs men det är inte tillräckligt. Man borde göra mycket mer och på ett mycket mera strukturerat sätt. Den Finska kyrkan har jobbat med det och det innehåller många olika delar, det är teologi, praktiska råd hur man gör ute i församlingarna. Det ligger alltså på både riksnivå och på stiftsnivå och på församlingsnivå hur man ska se till att alla får sitt riktiga mänskliga värde och att alla kan vara välkomna. Vi måste våga slå vakt om människovärdet i vår kyrka på olika sätt. Det här är ett sätt att bifalla denna motion och att man verkligen jobbar strukturerat med det. Att Finland tillhör de som ligger steget före oss i tillgänglighetsarbetet beror på att där har man varit mer utsatt för krig och fått hem s.k. krigshjältar med skador, så man har sett de här människorna. Beträffande barnkonventionen, att vi ska ge våra barn som växer upp med funktionshinder samma rättigheter som alla andra, då behöver man bry sig extra mycket om dessa medmänniskor.

Hur många har läst SKR:s skrift om råd i tillgänglighetsarbetet? Den är ett genomarbetat arbete. Jag vet tjänstemän som delvis har jobbat på riksnivå med de här frågorna och som känner att behovet finns. Vi är inte så duktiga på de här frågorna som vi tror. Det är klart att man prioriterar i annat, men jag har konfirmander, dopfamiljer och familjer som söker stöd och det är mer än bara diakoni det handlar om. Det handlar om mänskliga rättigheter.

Jag yrkar bifall till motion 2013:31.

BRITT LOUISE AGRELL:

Kyrkolivsutskottet delar naturligtvis motionärens uppfattning om hur viktigt det här arbetet är. Jag vill bara peka på att det finns ytterligare ett tillgänglighetsprogram som har kunnat presenteras i slutet av 2012, och som vi har skrivit om i

vårt utskottsbetänkande. Det programmet riktar sig både till kyrkans anställda och förtroendevalda, och det lyfter även fram det som motionären efterfrågar, den teologiska grunden för tillgänglighet.

Det är alltid så att det finns mer att göra, och det är vi synnerligen medvetna om. Men jag tycker kanske inte att man har ett argument med "hur många har läst de här programmen som finns". Då undrar man ju hur många kommer att läsa ett nytt policydokument.

YLVA WAHLSTRÖM:

Ja, dokument riskerar ju att bli olästa, och att man kanske delvis använder dem mer eller mindre. Men det som är centralt är att man idag pratar så fint om funktionshindrade och deras rättigheter men samtidigt så försämrar man för möjligheterna på alltför många områden. Det vill jag inte säga om kyrkan utan det är en samhällsutveckling som vi bör vara medvetna om. Därför bör vi vara litet extra tuffa och mer tillmötesgående i dessa frågor.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 139.

§ 104 Konfirmation

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande och kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Kyrkolivsutskottet föreslår kyrkomötet att besluta att bifalla motionerna 2013:30 och 2013:43. Motion 2013:30 har som att-sats, kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka hur nationell nivå kan stötta församlingarna kring information om konfirmation. Motion 2013:43 har som att-sats, kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en särskild satsning för att uppmärksamma konfirmationens betydelse.

Större delen av utskottet ansåg att dessa motioners frågor var mycket angelägna och föreslår därför bifall till båda motionerna.

BRITT LOUISE AGRELL:

Ordförande och vänner i kyrkomötet! Svenska kyrkan, våra församlingar och stift, har de senaste åren satsat stort på att lyfta betydelsen av dopet och att göra dopet känt som en viktig del av människors liv. Man har ordnat seminarier och utställningar, man har börjat med drop-in-dop för att avdramatisera och visa att man inte behöver ordna stora fester till betydande kostnader. Drop-in-dop blir alltmer populärt och används tacksamt av föräldrar som ibland passar på att döpa en hel syskonskara. För oss i kyrkan är dopet grundläggande och det är något som vi önskar att allt fler ska få ta del av.

Men vilka är det som döper sina barn? Enligt kansliets analyschef är det de föräldrar som själva är konfirmerade. En satsning från kyrkans sida på dopet förutsätter alltså minst motsvarande satsning på konfirmationen. Jag vet att det finns ett omfattande och långsiktigt arbete i stift och församlingar för att öka frekvensen av konfirmerade. Vi har riktlinjer för konfirmandarbetet och det utges olika konfirmandmaterial, vi har speciella ungdomsbiblar m.m. Trots det ökar inte andelen konfirmerade utom i några stift.

Vi vill med vår motion 2013:43 göra en särskild kraftsamling, ungefär som vi nu har gjort med dopet, för att uppmärksamma konfirmationens betydelse för dagens ungdomar och deras föräldrar som många gånger inte känner till vad kyrkans konfirmation innebär och betyder. Vi vill att nationell nivå och stiftens tillsammans på olika sätt ska arbeta för att konfirmationen blir väl känd och ett

självklart val för den unga människan. Det här har utskottet bejakat och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

CHRISTINA BERGLUND:

Ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag yrkar bifall till utskottets förslag, därför att det är viktigt att komma igång med det här arbetet. Samtidigt hoppas jag att det utvecklas till en mer långsiktig insats.

Utbildning och undervisning är processer som kräver tid, uthållighet och målinriktning. På 1980-talet utförde gamle vännen och sociologiprofessorn Thorleif Pettersson ett forskningsarbete på kyrkans uppdrag som analyserade varför ett antal församlingar som stiftens hade bedömt som särskilt framgångsrika hade lyckats så väl. Han kom fram till att det var en grupp om ett dussin som alla hade vissa drag gemensamt. De hade definierat några få områden som de bedömde som viktiga och gärna ville arbeta med och hade kompetens för. Därefter hade de satt sina mål och hållit fast vid dem och jobbat på i minst tio år.

Det är roligt med projektet 13+, det säger jag som konfirmerades som trettonåring en gång i Västerås domkyrka. Konfirmerationsarbetet är en verksamhet med alla kringkontakter med föräldrar och kompisar som kräver planmässighet och engagemang. Jag konstaterar att efter det att projektet 13+ slutförts 2016 inte finns något förslag eller någon tanke på hur satsningen ska utvecklas sedan eller följas upp. Det är en för kort planeringshorisont. Särskilda satsningar, nationella kraftsamlingar och specialprojekt har den nackdelen att de leder till kortsiktig, eller kan leda till, kortsiktig ryckighet. Undervisningsaspekten av församlingens grundläggande uppgift tillhör de processer som måste ha minst ett tioårsperspektiv, och med fördel kan man följa Kyrkornas världsråds praxis att initiera dekader, tioårsengagemang. Det har en vetenskaplig bakgrund.

BIRGITTA LINDÉN:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar för reservanterna och litet mer än Carinas inledning vill jag väl säga, att vi är inte den grupp i utskottet som på något sätt vill uttrycka att konfirmationen skulle vara av en mindre betydelse. Trots det yrkar vi på avslag för motion 2013:43. Motionärerna vill ge ett uppdrag till kyrkostyrelsen att i samråd med stiftens göra en särskild satsning för att uppmärksamma konfirmationens betydelse.

Vår motivering till avslag är följande: I oktober, förra månaden alltså, startade Projekt 13+ med uppdrag att förstärka det kontinuerliga och långsiktiga utvecklingsarbetet som gäller mötet med konfirmanden men även tonåringen som väljer att inte konfirmeras. Det är tänkt att projektet ska samordna och stödja stiftens i utvecklandet av metoder och arbetssätt, fördjupad reflektion kring kyrkans dialog och möte med tonåringar i allmänhet och ungdomar som väljer att konfirmeras i synnerhet. Vi menar att en långsiktig, strukturerad och sammanhållen satsning på konfirmandarbetet är att föredra framför en särskild satsning för en kort tid.

Projekt 13+ har en projektledare anställd på 100 procent. Under utskottets överläggningar fick vi direktinformation av enhetschefen för konfirmandfrågor. Det stod för oss klart att projektets tvådelade fokus mot gruppen unga som valt konfirmation och den grupp som av olika anledningar inte gjort det tydligt beskrev det angelägna uppgiftsfältet projektet har tilldelats. Det är inte svårt att förutse att det kommer att krävas ett stort mått av kreativitet för att nå önskat resultat, dvs. en höjd konfirmeringsfrekvens. Vi bedömer att ytterligare styrning av uppdraget inte kommer att bidra till ökad måluppfyllelse, kanske snarare

tvärtom. Projekttiden fram till 31 augusti 2016 bör i sin helhet stå till förfogande för det uppdrag som redan formulerats till arbetsgruppen som just påbörjat uppdraget.

Därför yrkar vi bifall till reservationen som innebär ett avslag av motion 2013:43.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Ordförande och kyrkomötesvänner! Så roligt att få igenom en motion om konfirmation i Svenska kyrkan! Det här handlar om en informationssatsning som ska gälla hela landet. Man skulle kunna säga, Ylva, att det faktiskt är en sorts tillgänglighetsanpassning som gäller alla.

Motionen har sin bakgrund i att jag i min församlingstjänst har mött flera ungdomar som söker olika alternativ för att kunna konfirmeras. Det kan t.ex. vara elitsatsande ungdomar som redan nu ser att sommarlägret krockar med fotbollsklubbens resa till Italien som de sparar till i flera år. Det gäller ungdomarna som plötsligt blir uttagna till SM i truppergymnastik och som infaller på konfirmationshelgen, och det gäller tjejen som fick en enskild konfirmation för att hon skulle åka på SM i simning. Men det kan också gälla alla de som inte väljer att bli konfirmerade som 14-åringar och som söker en sådan där grupp som kanske kan kallas andra chansen.

Våra församlingar runt omkring i landet gör ett gott arbete med konfirmation och konfirmander och det är värt att den informationen om olika alternativ sprids så att det blir lätt att hitta olika konfirmationsalternativ.

BRITT LOUISE AGRELL:

Vår motion 2013:43 utesluter givetvis inte ett långsiktigt arbete. När vi talade med Inga-Lena Arvidsson i utskottet svarade hon på direkt fråga att det här är inte alls samma sak. Det är att blanda ihop äpplen och päron. Vad vi vill ha är en särskild kraftsamling på konfirmationen och dess betydelse på ungefär samma sätt som vi nu har gjort med dopet. Jag tror att det skulle ha väldigt stor betydelse för allt arbete i Svenska kyrkan med konfirmander och konfirmandarbete.

CHRISTINA HOLMGREN:

Herr ordförande, presidiet, kyrkomötesledamöter, biskopar och åhörare! Ungdomarna är framtiden i Svenska kyrkan, men det är en liten sorglig historia varje gång man får statistiken på antalet konfirmander i både små och stora församlingar.

Mycket gott kan sägas om Projekt 13+, men det som gjorde mig litet bedrövad och fundersam var att man i de första raderna i betänkandet talar om kontinuerligt och långsiktigt utvecklingsarbete. Jag vet inte hur ni ser på det, hur långt är något som är långsiktigt? Är det fyra år? Nej, ett långsiktigt projekt kan nog vara mer än ett decennium. Därför tycker jag att de här motionerna talar väl för att vi gör något riktigt, riktigt långsiktigt och fantastiskt och utvecklande för svenska ungdomar i Svenska kyrkan.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

MARIANNE KRONBÄCK:

Ordförande och kyrkomötesdeltagare! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att bifalla både motion 2013:30 och 2013:43. Dessutom vill jag säga att uppdraget som motion 2013:43 ger "att i samråd med stiftens" agera, att det är extra betydelsefullt med just "samråd" med stiftens.

VIVIANNE WETTERLING:

Jag yrkar bifall till motion 2013:43 och vill bara skicka med att ni inte glömmer funktionshindrade konfirmander när ni gör denna satsning, för jag hoppas naturligtvis att den går igenom. Jag har haft glädjen att få arbeta med funktionshindrade, ett fantastiskt arbete. En särskild satsning på dessa skulle kanske kunna ingå.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 140.

§ 105 Öka den vegetariska kosten

BIRGITTA LINDÉN:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar alltså för utskottet. Kyrkolivsutskottet har i sitt betänkande 2013:6 behandlat motionen 2013:56 punkt 1 och 2 med rubriken Öka den vegetariska kosten. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan att avslå motionen i sin helhet.

Motionärerna pekar på att jordens resurser skulle räcka till fler om maten inte främst skulle gå genom djurhållning. Man menar också att en minskning av kött- och fiskätande skulle bidra till att säkerställa kommande generationers mat. Utskottet finner att frågan om vegetarisk mat är mer komplicerad än vad som framgår av motionen. Visst delar utskottet uppfattningen att det är viktigt att slå vakt om Skapelsen och att ta ansvar för en fördelning av jordens resurser så att den räcker åt alla. Frågan är vid och måste ses ur såväl ett individuellt som ett globalt perspektiv.

Nu är det ju inte så enkelt att all vegetarisk mat är att föredra framför den animaliska. Långa transporter, användning av kemikalier som är direkt hotande för hälsan är bl.a. faktorer att ta hänsyn till vid val av kost, animalisk såväl som vegetarisk. Kvaliteten på livsmedel är en minst lika viktig fråga som frågan om vegetarisk mat eller inte. Utskottet menar att livsmedel, såväl animaliska som vegetariska, som produceras småskaligt, ekologiskt och i närområdet kan vara likvärdiga i många avseenden. När vi problematiserar begreppet solidarisk handling finner utskottet att det finns flera saker som påverkar vad vi lägger in i det. Solidariteten kan ta sig uttryck i att vi handlar rättvisemärkt eller gör våra inköp på ett sådant sätt att vi stöder det lokala samhället. Vad gäller punkt 2 är det utskottets uppfattning att beslut om servering av vegetarisk mat i våra församlingar ligger just på den lokala nivån. I vårt övervägande säger vi dock följande: Utskottet vill dock framhålla att en kristen livstolkning utmanar oss att gestalta fastan i det egna livet såväl som att uppmärksamma fastan i ett vidare sammanhang och ta vara på den tradition som finns i den världsvida kyrkan. Klimatpåverkan och miljöbelastning var inslag som fanns i rapporterna i morse på TV, och vi kanske kommer att få höra någonting mer om det.

Avslag på motion 2013:56 punkt 1 och 2 är utskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM:

Tack för utskottets behandling. Vi har fått mer information där men jag yrkar ändå bifall till motion 2013:56 i sin helhet. Det är en chans att ta ett tydligt steg. Det handlar inte om hela vår livsföring. Jag är inte själv vegetarian men jag ser att vi behöver få mer lärdom och mer vana att äta vegetariskt. Man kan göra det på kyrkliga sammankomster och stärka sig i att avstå litet. Vi måste ju våga förändring när det gäller miljön om vi ska överleva i det långa loppet. Det här är en liten bit. Om vi vågar säga ja till det här steget så har vi kommit en bit på väg. Vi behöver göra saker tillsammans för då blir vi inte bara starkare, då kan man

t.o.m. bli oslagbara och verkligen visa på vad små förbättringar gör för världen. Det är också en kristen tradition att välja en enklare livsföring istället för att hela tiden öka välståndet osv. Det är också hälsosammare om man tänker på att äta mindre kött och upptäcker de här nya maträtterna. Det handlar just om framtiden, våra barn och kommande generationer som behöver lägga om sina vanor. På många skolor serverar man faktiskt även en vegetarisk rätt. Självklart ska man också ta hänsyn till de som har allergier.

EVA-MARIA MUNCK:

Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag vill också yrka bifall på motion 2013:56. Som företrädaren för utskottet nämnde lanseras idag en rapport från Livsmedelsverket, där svaret är entydigt. Nötkött är det livsmedel som ger störst klimatpåverkan, följt efter kyckling och ost. Det står även i rapporten att det är många områden som påverkas – både klimatet, den biologiska mångfalden, och övergödningen. Köttkonsumtionen i Sverige måste minska.

Sedan 1970-talet har köttkonsumtionen i Sverige ökat med 50 procent. Genom att ändra på hur vi äter, skulle vi kunna halvera utsläppen av växthusgaser och samtidigt få i oss mer viktiga näringsämnen än idag. Valet att välja vegetariskt istället för kött gör fler och fler ideella organisationer och kommuner just nu. Vi vet att flera partipolitiska organisationer gör detsamma, och det kanske är många som har exempel på från de sammanhang som vi finns med i. Inspiration till den här motionen fick vi efter att ha deltagit i ärkebiskopens möte för barn och unga, där man fick anmäla om man ville ha kött istället för vegetariskt. Det kanske Anders vill berätta mer om. Svenska Kyrkans Unga har tagit ett årsmötesbeslut om att minst en måltid i riksarrangemang ska vara vegetarisk. Andra exempel är Röda Korsets ungdomsförbund, Amnesty och Fairtrade som gör samma sak. Den här motionen handlar ju inte om att du som kyrkomötesledamot inte ska kunna få kött på din tallrik under kyrkomötet t.ex. utan du får ju anmäla om du vill ha det. Vi tror att det finns stora klimatvinster som vi kan göra i riksarrangemang i vår kyrka. Vi ser att 250 ledamöter, biskopar och personal i mötesbyrå och inbjudna gäster kan göra ett klimatsmart val. Kanske 3 000 deltagare under Världens fest i Karlstad kan få en tallrik med välsmakande vegetarisk mat. Ett annat skäl till varför vi skrev motionen är ju så klart att vi ser att det finns möjligheter att kunna kommunicera något positivt från kyrkomötet. Vad sägs om "Svenska kyrkan väljer bort biffen och ger morot åt stift och församlingar"?

CELINA FALK:

Ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag yrkar bifall till motion 2013:56. Som Eva Maria nämnde blev vi så inspirerade av ärkebiskopens möte för barn och unga, och det var därför vi skrev den. Det var fantastiskt att den vegetariska maten var normen på det mötet, och det vill vi ska fortsätta att vara. Det handlar ju inte om att tvinga folk att äta vegetariskt utan ni har fortfarande valet.

Riksdagen har beslutat att Sverige fram till 2020 ska minska utsläppen och växthusgaser med 40 procent jämfört med vad vi har släppt ut 1990. Globalt bidrar köttproduktionen till mer utsläpp än transportsektorn. Livsmedelsverket rekommenderar att vi ska minska vår köttkonsumtion med 40 procent. Den minskningen av utsläpp det skulle leda till motsvarar mer än en miljon svenskers bilresande per år. Ganska lätt sak för mig att göra som får stor påverkan för resten av världen.

I betänkandet kan vi läsa att drygt 60 procent av deltagarna på ärkebiskopens möte för barn och unga valde att äta vegetariskt jämfört med 10–20 procent på

andra konferenser där man aktivt måste välja vegetariskt. Enligt den skriftliga utvärderingen fanns det enbart positiva kommentarer om detta. Att ha vegetariskt som norm hjälper oss att leva litet mer klimatsmart och det är ett enkelt val att göra.

ANKI ERDMANN:

Ordförande, biskopar och ledamöter! Jag är verkligen glad att den här motionen har tillkommit och jag yrkar bifall till motionen. Jag blev vegetarian redan på 1970-talet. På den tiden var det inte lätt att hitta vegetarisk mat som var bra och som smakade bra. Det har hänt mycket sedan dess. Idag finns det gott om vegetariska alternativ som är både goda och näringsriktiga. Som vegetarian måste man alltid försvara sin ståndpunkt, men märkligt nog måste inte köttätarna försvara sig trots att det faktiskt är köttätarna som gör mer skada för miljön och för djurens välmående än vad vi vegetarianer gör. Dessutom verkar utskottet tycka att det här med vegetarisk mat är något otäckt, och talar om hur giftig den kan vara. Men servera giftfri vegetarisk mat, då! Hur svårt kan det vara? Dessutom säger motionen inget om att alla måste äta vegetariskt. Köttätaren kan få sin blodiga biff i alla fall, så jag förstår verkligen inte utskottets argumentation.

Jag yrkar bifall till motionen.

JOHAN CARLSSON:

Jag får väl försvara köttätarna eftersom de saknades här i debatten. Jag tycker att vi ska äta mer naturbeteskött, men jag har inget yrkande om detta, utan det är bara en uppmaning till alla här inne. Naturbeteskött i Sverige förbättrar jordarna också för ekologisk vegetabilisk produktion, och i Afrika används naturbete aktivt för att stoppa ökenutbredning. Det här är en forskning som har kommit väldigt mycket de senaste åren. När man har naturbetade jordar, stoppar man ökenutbredning och ökar också mängden odlingsbar mark. Gärna en kombination av att äta mer grönsaker, mer vegetabiliskt men också äta mer naturbeteskött.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande, vänner i kyrkomötet! Eftersom jag har blivit gisslan i den här debatten måste jag väl säga något. Vi fick alltså idén om att servera vegetarisk mat till det nämnda mötet men att köttätarna måste göra ett aktivt val om de ville ha kött istället. Varför ska det alltid vara vegetarianerna som måste välja? Det kan väl vara köttätarna som får välja. Alla blev nöjda, och jag som sällan kommer mig för att välja upptäckte att det fanns ju god vegetarisk mat. Det stämde bra med mina kunskaper att i varje näringssteg i kedjan så förlorar man 90 procent, och då kom vi litet längre ner i kedjan. Det är faktiskt viktigt hur vi tänker, men vi vet också att det är komplext och därför uppskattar jag det som sades här innan. Det är självklart att det är skillnad på att äta fläsk från grisfabriker som har uppfötts på spannmål och att äta naturbeteskött.

Jag tycker att det här var en rolig motion, för den får oss att tänka och inse att det inte är så självklart och man kan faktiskt påverka sin tillvaro genom sina val.

STEN PERSSON:

Ordförande! Jag vägrar att ha dåligt samvete för att jag äter en viss sorts kött och det är naturbeteskött. Ni ska veta att det inte är hela sanningen som kommer fram när man säger att nötkött, lamm som går och betar, att de bidrar till växthusgaserna. I den gräsrollen, naturligt gräsbärande marker, binds det koldioxid som gör mer nytta att ha betesmarkerna än att man överger dem. Naturbetesmarker är

inte bara öppet landskap utan också en biologisk mångfald, ett rikt biologiskt liv, alltifrån små insekter och fjärilar och de arter som vi ser blommande i vår midsommarkrans.

Över detta vill jag inte ha dåligt samvete, men det är inte detsamma som att jag har någonting emot vegetarisk kost. Jag äter själv emellanåt vegetarisk kost. Det är de felaktiga köttslagen som vi ska undvika och inte bara sätta likhetstecken med "undvik nötkött". Det måste vi ha med oss.

EVA-MARIA MUNCK (REPLIK):

Det var absolut inte vår intention med motionen att ge människor dåligt samvete, och vi vill inte heller göra frågan till något större än vad den faktiskt är i motionen. Det handlar inte om ditt val hemma vid köksbordet eller om du vill välja att äta kött några gånger i veckan, utan det här handlar om att vi som kyrka, en stor organisation, den största organisationen i Sverige, har möjlighet faktiskt att göra ett klimatsmart val på våra riksarrangemang. Man vet genom studier att oavsett vilken produktion av kött du väljer så är den en större klimatbelastning än ett vegetariskt val.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 141.

§ 106 Material om samlingar i kyrkan

BRITTA BROMAN:

Ordförande! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:23.

Det är viktigt med ett gott samarbete mellan skola och kyrka, och det påpekar också motionären mycket riktigt. Motionären önskar att det ska produceras ett inspirations- och vägledningsmaterial till stöd för ett arbete gentemot kommuner och Skolverket.

Utskottet noterar att det ekumeniska arbetet och den samordning som sker genom Sveriges Kristna Råd inom området kyrka-skola pågår och inger ett stort förtroende. Inom det här programmet finns alltså en etablerad dialog med Utbildningsdepartementet och Skolverket. När det gäller inspirationsmaterial för samtal om kyrkans relation till skolan anser utskottet att det finns ett tillräckligt stöd inom det här området. Det vi särskilt vill betona är det samtalsmaterial som togs fram angående skolavslutningar i kyrkan, som framställdes förra året efter ett beslut i kyrkomötet.

Samarbete mellan kyrka och skola bör i första hand ske lokalt, och i många församlingar finns det ett mycket gott samarbete med skolan. Det kan ske genom mycket enkla medel, t.ex. genom att församlingen inbjuder till vandringar i kyrkorummet eller att man får ta del av Bibelns berättelser i det s.k. Bibel-äventyret. Det görs alltså en mängd saker redan på detta område.

Avslag på motionen.

BRITT KJELLGREN:

Ordförande och ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:23.

Jag börjar med kulturarv och samlingar i kyrkan. Att skolan och kyrkan ska samarbeta är viktigt. Skolavslutning i kyrkan har väl de flesta som är här idag varit med om. En fin svensk tradition där barnen sjunger Den blomstertid nu kommer eller Idas sommarvisa. Det är ett kulturarv som vi ska ha kvar och bevara till våra barn och barnbarn. De som inte kan vara med i kyrkan på grund av något skäl ska ha möjlighet att ha skolavslutningen i annan lämplig lokal. Vi ska

även ha kvar traditionen att fira påsk och jul enligt svensk tradition. Många upprörda röster höjs från barn och föräldrar om att Skolverket och kommunens förvaltningschefer motsätter sig skolavslutningar i kyrkan. Jag anser att kyrkan bör bistå med biståndsarbete hur man påverkar dessa. En styrd opinionsutbildning kan kanalisera folkviljan på ett framgångsrikt sätt så att kyrkan åter tillåts vara en mötesplats för traditionen.

AXEL W KARLSSON:

Ordförande och ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:23. Jag vill ta upp en konkret aspekt på den här problematiken. Det har blivit mycket tal om olika institutioner, vad man kan och bör och får göra när man talar om det här med skola och kyrka osv. Jag skulle vilja se saken ur ett föräldraperspektiv. En ganska enkel och elegant lösning på de här diskussionerna om hur det här ska regleras med kyrka och skolavslutningar skulle kunna vara att föräldrarna bildar en föräldraförening, som bestämmer att efter avslutningen i skolan går man med barnen till kyrkan. Där har man en avslutning, och föräldrar och kyrka bestämmer i samråd om utformningen. Det behöver inte skolan lägga sig i. Då uppstår inte det här problemet. Det måste naturligtvis gå för en föräldraförening att förhandla med skolan om att ordna avslutningen på ett enkelt och praktiskt sätt. Varför skulle det inte kunna finnas ett inspirationsmaterial ute i församlingarna som tog upp detta som stöd till föräldrainitiativ? Det borde för övrigt inte bara gälla skolavslutningar, det kan ju gälla många andra angelägna saker. Vi behöver mera initiativ från det civila samhället underifrån, från de som är närmaste berörda.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 142.

§ 107 Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse

CARINA ETANDER RIMBORG:

Ordförande och kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Kyrkolivsutskottet föreslår att motion 2013:8 avslås.

Motionären vill att den jämställdhetsskrivelse som varje mandatperiod lämnas till kyrkomötet ska omvandlas till en mångfaldsskrivelse. Vi i utskottet konstaterar att det handlar om två helt olika typer av skrivelser. En mångfaldsskrivelse kan inte tas fram så enkelt, då det saknas väldigt många statistiska uppgifter i flera av de moment som ska finnas med i en mångfaldsskrivelse. Även om frågorna är viktiga i sig så anser inte utskottet att lösningen är att bifalla motionen, och därför föreslår vi avslag.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande och kyrkomötet! För formens skull börjar jag med det yrkande som jag tänker lägga. Jag yrkar att med anledning av motion 2013:8 uppdra till kyrkostyrelsen att ytterligare bereda ärendet för att vidareutveckla jämställdhetsskrivelsen enligt motionens intentioner.

Jag tackar utskottet för svaret. Det var en bra diskussion i utskottet och det utmynnade i att man inte såg att man kunde bifalla denna mångfaldsskrivelse utan ytterligare beredning, och därför lägger jag detta yrkande nu.

Jag vill lyfta fram Stockholms stift som en bra förebild när det gäller detta. Där har vi en mångfalds- och jämställdhetsplan. Att arbeta med mångfald är viktigt, eftersom vi är en organisation som vill välkomna människors olikheter samt värdera dessa positivt. Inte minst är det viktigt att arbeta med detta efter den

nya diskrimineringslagen som kom 2008. Våra jämställdhetsskrivelser i den nuvarande formen tog sin form 1995. Bortsett från denna 1995 års jämställdhetsskrivelse har den gällande lagstiftningen ifråga om diskriminering inte återgivits i skrivelserna. Det betyder att vi saknar tydliga anvisningar om vad som är frivilligt och vad som är lagstadgat, t.ex. när det gäller jämställdhetsplaner, rutiner för kränkande särbehandling och sexuella trakasserier. Ytterst handlar mångfald om mänskliga rättigheter. Mångfald innebär att människors lika värde och olikheter respekteras oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Därför, kära kyrkomöte, så här innan lunch – låt kyrkostyrelsen bereda ärendet vidare. Tack.

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag har varit med i kyrkomötet väldigt länge och känner mig privilegierad som får vara här, dels att få vara med och fatta beslut, dels vara med i ett pågående seminarium av utveckling under årens lopp. Efter den här utskottsbehandlingen så har jag faktiskt tänkt om. (Jag tänker inte yrka något annat, så var inte rädda.)

Jag har studerat stockholmsdokumentet om handlingsplanen, och där man har gjort verklighet i praktiken och vidgat perspektivet utifrån biskop Eva Brunnes motto ur Jakobs brev, Gör inte skillnad på människor. Jag tror att det är nödvändigt att jobba med det här på ett bredare sätt än bara med de jämställdhetsfrågor som vi har gjort tidigare. Jag vill gärna vara med och medverka till breddning av det här i enlighet med goda exempel från Stockholms stift. Det behövs, vilket också tidigare yttrande i t.ex. frågan om papperslösa visar väldigt tydligt att allt är inte okej i våra förhållningssätt.

Jag har inte många principer men har en princip att försöka säga samma sak i olika rum. Därför fullföljer jag mitt tidigare delaktigbeslut och yrkar bifall till utskottets hemställan i den här delen av den process som kommer.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 143.

§ 108 HBT-certifikat

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande och kyrkomöte! Jag talar för utskottet. Utskottets förslag är att bifalla motion 2013:54 angående HBT-certifikat.

År 2010 beslutade kyrkomötet att med anledning av en annan motion uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra stiftens att starta utbildningar i HBT-frågor för anställda, ideella och förtroendevalda. Att bifalla motionen idag är en fortsättning för detta viktiga arbete.

Bifall till utskottets förslag och bifall till motionen.

IRENE GUSTAFSSON:

Presidiet, ledamöter, biskopar och åhörare oavsett var ni finns! Min motion 2013:54 har inget annat syfte än att få församlingarna att inse hur viktigt det är med utbildning, kunskap och insikt för kyrkans anställda att kunna arbeta med HBT-frågor och bidra till att fler känner sig välkomna i kyrkan. Det handlar inte om att ändra åsikter utan det handlar om att det är viktigt att säkerställa att alla människor blir väl bemötta.

I reservationerna uttrycks det att utbildningen har varit tillräcklig och genomförd. Det förvånar mig, för då har man verkligen inte landat i verkligheten.

De flesta av oss som sitter här eller ser det här hemifrån har upplevt motsatsen och hört själva eller via andra hur våra medmänniskor blivit kränkta på grund av sin sexuella läggning. Kyrkan ska vara ett föredöme i likvärdigt bemötande av alla människor och det ska vara målet att alla känner sig hemma i Svenska kyrkan. Ingen, ingen, ska lämnas utanför. Det finns en anledning till att många arbetsplatser inom vården börjat med certifiering, och kyrkan borde egentligen ha varit först ute med detta. Det har med människovärdet att göra. Vi ska stå på de utsattas sida precis som det står i Bibeln, och det kan ibland vara både utmanande och provocerande. HBT-certifiering blir ett sätt att synliggöra att kyrkan arbetar för en god arbetsmiljö och ett respektfullt bemötande utifrån ett HBT-perspektiv. För att skapa förtroende behövs inte bara kompetens. Det måste också synas att kompetensen finns. Genom certifiering kan församlingarna inte bara tillägna sig kunskap och verktyg för arbetet i vardagen. Certifieringen är också ett kvitto på att man arbetar systematiskt. Jag är glad över att även De Ungas Kyrkomöte gärna ser att kyrkomötet bifaller motionen.

Jag yrkar bifall till motion 2013:54.

LENNART SACRÉDEUS:

Fru ordförande och kyrkomötesombud! Jag ber att få yrka avslag på utskottets betänkande på den här punkten och därmed på motion 2013:54.

Därmed vill jag inte ha sagt, för det är kanske impopulärt yrkande, att frågan om bemötande inte skulle vara väldigt viktig. Bemötandefrågan är väldigt viktig och det handlar om hur vi är mot varandra, att vi är anständiga mot varandra och civiliserade i vårt umgänge. Ändå är det så att motionen vill uppmuntra alla stift att sträva efter att i möjligaste mån genomföra HBT-certifikat på arbetsplatser i Svenska kyrkan. Motionen är ju väldigt vagt formulerad genom att man vill "uppmuntra", "sträva efter" och "i möjligaste mån". På det sättet är det en unikt vag motion som vi tar ställning till.

Den andra punkten jag vill ta upp gäller HBT-utbildning. Jag uppskattar det motionären sade att det inte handlar om att vi ska behöva bli likformiga i våra värderingar om vad Bibeln säger om äktenskapet. Däremot ska vi vara visa respekt för varandra och visa anständighet för varandra i alla sammanhang. Men en utbildning som syftar till likriktning i värderingar och bibelsyn är något helt annat än det jag talade om, bemötande.

Den tredje punkten gäller HBT-certifiering som begrepp. Om det är så att det är RFSL som står för detta måste vi som bibelcertifierade eller kristendoms-certifierade kunna säga att vi tycker att ni har fel. Vi delar inte er ståndpunkt. Är det så att vi går in i en ömsesidig relation till RFSL med den här utbildningen utifrån ett givande och tagande eller är det ett underdånigt perspektiv som kyrkan får inta, att här är det RFSL-linjen som ska gälla och det är den vi ska anpassa oss till.

Det fjärde jag vill säga är att detta är ett s.k. HBT-certifikat. I de här frågorna brukar man tala om HBTQ. Är det så att queerperspektivet inte ska tas med eller vad? Vad är anledningen till att kyrkomötet eventuellt fattar beslut om att inte ha med bokstaven "Q" och vad queer står för? Är det medvetet eller en ren lapsus?

Det femte jag vill säga handlar om öppenhet. Öppenhet handlar om respekt för varandra och det handlar också om öppenhet för varandras olika bibelsyn och olika hållningar. Svenska kyrkan har genom beslut i kyrkomötet 2009 två äktenskapssyner, där även det klassiska äktenskapet mellan man och kvinna är Svenska kyrkans. Det handlar alltså om öppenhet och det handlar om att vi inte är slutna mot varandra också när det gäller bibelsyn.

Sedan vill jag också hänvisa till den särskilda mening som Berit Simonsson och Berth Löndahl har förmedlat och som jag tycker fångar upp väldigt mycket.

IRENE GUSTAFSSON (REPLIK):

”Q” lämnades utanför, tyvärr. Jag skulle ha haft det med. Jag läste om det i Kyrkans Ungas kyrkomötesprotokoll som hade tagit upp det. Det var ingen miss, men det var för sent att ta med den. Jag tycker inte att man ska vara rädd för att få utbildning, och det är bra om även Sacrédeus får en utbildning i det här. Då kanske man inte är så rädd för de här frågorna som tydligen skapar en väldig rädsla och okunnighet.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Jag tackar för inlägget men det är just det inlägget som du tog upp här Irene som jag tycker andas fel ton. Det vill jag säga personligt till dig, att om man säger till att just du behöver en utbildning men inte jag själv, det tyder ju på att du är fulländad, du behöver ingen utbildning men jag behöver en utbildning. Då blir det precis det väldigt många människor känner att vi inte får hamna i. Visst har jag behov av utbildning och du har behov av utbildning i detta och alla andra har behov av utbildning men det måste vara en utbildning som är generös, som är tolerant och där man inte slänger i ansiktet på varandra att du behöver utbildning, men däremot indirekt inte jag. För det är just det väldigt många människor känner att utbildning och förmedla kunskaper är en sak, men likriktning är något annat.

IRENE GUSTAFSSON (REPLIK):

Oj, det blev väldigt spännande det här! När det gäller utbildning och jag säger ”jag” eller ”du” eller ”vi” så menar jag alla. Det är klart att det är många i Svenska kyrkan som vet hur man ska bemöta HBT-frågorna och som inte är rädda för det. Vi har alla mött de här människorna som tycker att det är något fel på de som har en annan sexuell läggning, och som behandlas därefter. Det är de människorna vi ska nå, kanske inte Lennart eller mig, för vi kan det här.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Jag tackar Irene Gustafsson för hennes förtydligande. Jag tror att väldigt många säger att det är bra med utbildning, men en utbildning som är präglad av generositet, tolerans och mångfald och inte likriktning. Där finns ett tonläge där var och en kan komma till tals, men där man har den gemensamma värdegrunden att vi ska bemöta varandra väl och civiliserat, och det gäller inte minst de här grupperna som vi talar om här.

KRISTINA SANDSTRÖM:

Fru ordförande! Jag talar för reservation 1 och yrkar bifall till denna. Det är viktigt att vara tydlig med vad den här reservationen tar sikte på. Den ska förstås mot det resonemang vi förde i utskottet, nämligen att ett bifall till motionen vore så att säga att slå in öppna dörrar. Vad menar vi då med det? Eftersom HBT-frågan just är så viktig, har Svenska kyrkan de senaste åren medverkat till och uppmuntrat rikstäckande utbildningsinsatser inom området. Så sent som förra året 2012 genomfördes en omfattande nationell tredagarsutbildning dit varje stift kunde skicka två representanter. Efter denna har stiftet rapporterat sitt utvecklingsarbete och de utbildningar som dels har genomförts och de som är på

gång. Utöver detta finns det möjlighet till HBT-certifiering genom RFSL:s försorg för de arbetsplatser inom kyrkan som så önskar.

Under utskottets diskussioner förstod vi att utbildningsinsatserna kommit olika långt i landet. Reservanterna menar att utbildningarna som redan genomförts eller är på gång är tillräckligt och därför tillför inte en certifiering mer än utbildningarna gör. För att detta viktiga arbete med HBT-frågor som pågår inte ska avstanna krävs i första hand inte en uppmuntran från nationell nivå utan fortsatt fokus genom stift och församlingar och andra arbetsplatser inom Svenska kyrkan. Därför bifall till reservation 1.

LINN BERGLIN:

Presidiedamöter, biskopar och åhörare! Utvecklingen i HBT-frågor är ännu på sina håll mycket långsam konstaterar utskottet. Svenska kyrkan ska vara en kyrka där alla ska känna sig önskade, välkomna och få vara hela personer. Välkomna och självklara som sig själva. På grund av normerna, dvs. det som ses som normalt, det förväntade och eftersträvarsvärda, det som ska ses som det är i samhället, så måste HBTQ-personer komma ut i alla nya sammanhang de kliver in i sitt liv. De måste ta sats för att våga visa sitt hela jag, riskera att vara väldigt medveten om att det finns en risk att bli dömda, att bli talad om istället för med, att hamna på undantag. Det här är en verklighet för människor som måste ta den här satsen många dagar i sitt liv. Kanske blir det så att man blir dömd, kanske inte, men tänk att alltid leva med den risken, kalkylera med den. Det blir svårare att våga vara den man är, att vara hel, att vara ärlig med det då. Varför är det då så viktigt att få vara öppen med den man är, få vara hela den människa som man är? Jag tänkte faktiskt låna Eriks ord i en bok som heter *Gud är större*, som finns härute och som man kan plocka på sig.

Erik Andersson har beskrivit det så här: Innan jag berättade min hemlighet så bar jag den helt för mig själv. Jag berättade inte för någon att jag var kär i en kille. En hemlighet som var otroligt jobbig att bära då den handlade om vem jag djupast var som människa. Året innan jag kom ut levde jag ett liv som ingen visste något om. Jag ljög för alla i min närhet om vem jag var, vad jag var och hur jag mädde. När lögnen blir ens vardag är det lätt att inbilla sig att det är helt ok att ljuga. Jag lärde mig en viktig sak under den här perioden i mitt liv; lögnen håller inte i längden. Det kan vara helt ok med en vit lögn någon gång ibland men att ljuga om sin innersta identitet är farligt. Dagen då jag kom ut för min familj släpptes en stor sten från mitt bröst. Jag kunde helt plötsligt andas igen trots mina näras tårar så var jag befriad från min egen lögn och jag kunde vara den jag verkligen var. Att komma ut är jobbigt och tyvärr något som alla HBTQ-människor måste gå igenom. I allt det som kan vara väldigt jobbigt är det viktigt att påminna sig om att livet som utkommen är så mycket lättare att leva än i det fördolda. Ingen människa kan leva hela sitt liv i en lögn.

Vad jag ville säga med det här är att utvecklingen går långsamt på sina håll, konstaterar utskottet. Låt alla människor få vara välkomna och känna sig hela i Svenska kyrkan.

BERIT SIMONSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar avslag på motion 2013:54. Det är inte innehållet som är bekymmer i motionen, det är genomförandet.

Man kan fundera över fenomenet certifiering som en metod att få saker dit man vill. Det finns ju många aspekter inom Svenska kyrkans församlingar och arbetsplatser som skulle kunna certifieras. Ska vi t.ex. ha Jesus-certifiering så att vi

i församlingarna försäkrar oss om att vi får en förkunnelse om Jesus som världens ende och unike frälsare?

Men nu gällde det HBT-certifiering. Det är RFSL som erbjuder denna av motionären föreslagna certifiering. En genomgång av RFSL:s hemsida och de värderingar vad gäller sex och samlevnad som kommer i dagen där, borde göra det otänkbart för Svenska kyrkan att som jag tycker förnedra sig så att tillåta sig att bli certifierade av den organisationen. Om jag skulle läsa högt från deras hemsida så skulle jag överskrida gränsen för vad som är lämpligt att säga från kyrkomötets talarstol. Jag skulle också skämmas för det jag var tvungen att säga. Men jag vill ändå lyfta fram ett enda citat från hemsidan och det lyder så här:

”Det handlar om relation med två eller flera. Tillhör du de som tycker att kärleken känns större när den delas med flera? Känns det onödigt att avsluta en fin relation för att det ska uppstå en annan fin relation? RFSL:s hemsida.” Det är ju något helt annat än de långvariga och trofasta relationer som kyrkomötet har velat verka för i HBT-frågan. Läs gärna högt för varandra från hemsidan RFSL vid nästa gruppmöte och se om detta är värderingar som vi kan dela.

Jag delar motionärens önskan om ett respektfullt bemötande av människor i församlingarna oavsett läggning och uppfattning i HBT-, Q- eller andra frågor, men jag menar att det vore direkt förnedrande för Svenska kyrkan att låta sig certifieras av RFSL med de värderingar som kommer i dagen på deras hemsida.

Därför yrkar jag avslag på motion 2013:54.

ANNA EKSTRÖM (REPLIK):

Fru ordförande! Berit, jag vill ha replik på det här att man skulle bli förnedrad eller skämmas för att få en certifiering av RFSL. Det är ju icke något att skämmas för. Det är inte något som är förnedrande överhuvudtaget. Det handlar om utbildning, information, det är en fortsättning på det som redan sker. En bra fortsättning med tanke på att vi i årsredovisningen för Svenska kyrkan på nationell nivå på sidan 35 kan läsa om att den skrivningen om utbildning i HBT-frågor är avslutad, och därmed så är det naturligt att fortsätta och driva på i dessa frågor. Ingenting att skämmas för utan något som vi bjuder in till.

BERIT SIMONSSON (REPLIK):

Jag vill betona igen att det inte är certifieringen som är bekymret, det är inte innehållet i motionen utan problemet är att det är RFSL som ska certifiera Svenska kyrkan. Läser man på deras hemsida – jag kan citera en sak till här: ”Har du tänkt att köpa sex? Enligt svensk lagstiftning är det förbjudet att ge ersättning för sex, men här följer ändå några råd till dig som har erfarenhet av eller planerar att köpa sex.”

Alltså, det är en förfärande läsning som borde avskräcka oss.

AXEL W KARLSSON:

Fru ordförande! Jag har inget speciellt yrkande. Jag tackar Berit och Lennart Sacrédeus, för av någon anledning blinkade några varningslampor hos mig när jag läste det här. Det är svårt att förstå att man ägnar de här frågorna sådan enorm uppmärksamhet som man gör i Svenska kyrkan och ofta gör det tämligen okritiskt, så vitt jag förstår, utifrån vad jag har läst. Man anar en risk i det här som redan andra har påpekat. Genom en sådan här certifiering skapar man ett grupptryck där endast en åsikt ska trumfas igenom och bli tillåten. Andra uppfattningar som avviker från den enda politiskt korrekta uppfattningen ska

skuldbeläggas osv. Vi får kanske återkomma till det här längre fram. Tack för att ni lyssnar!

BISKOP ÅKE BONNIER:

Fru ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopskollegor, övriga närvarande och åhörare! Kyrkolivsutskottet har beslutat att föreslå kyrkomötet att bifalla motionen om HBT-certifikat. Det finns goda skäl hos reservanterna att avslå motionen. Jag skulle dock vilja uppmana kyrkomötet att besluta enligt utskottets förslag.

Vi behöver i Svenska kyrkan arbeta vidare med hur vi bemöter människor som är homosexuella, bisexuella och transpersoner så att var och en i sin församling kan känna att man blir sedd och bekräftad som den man är. Vi behöver också arbeta betydligt mer med hur vi kommunicerar på våra hemsidor kring dopmöjlighet, vigselmöjlighet och familjearbete, vilka bilder vi använder, hur vi formulerar oss osv. Likaledes behöver vi utbilda alla anställda i hur man bemöter människor tillhörande HBTQ-rörelsen som söker kyrkans hjälp och omsorg. Jag vet att mycket görs idag. Visby domkyrkoförsamling är ett exempel.

Vi vet alla att RFSL arbetar med HBT-certifiering men samtidigt går processen långsamt i kyrkans sammanhang. De öppna dörrar som man önskar skulle finnas gällande denna fråga behöver slås in därför att de bara står på glänt och har fastnat där. Kyrkan består av en skara förlåtna syndare, så är det. Vi är satta på helgelsens väg, så är det också. I medvetenhet om synden och nåden borde det i alla våra församlingar vara så att både heterosexuella, homosexuella, bisexuella, asexuella och transpersoner ska kunna bli sedda och bekräftade som de vi är också gällande vår sexuella identitet i medvetenhet om att ingen av oss ännu är den vi är ämnad att vara som människa i ordets allra sannaste bemärkelse.

Ett bifallande av motion 2013:54 skulle innebära ett stöd för och uppmuntran av stiftens att tydligt uppmana församlingar att fördjupa kunskapen i HBT-frågor i akt och syfte att så många församlingar som möjligt, helst alla, inom en snart framtid ska bli HBT-certifierade. I en kristen barnvisa står det i refrängen, Jag är glad att jag är jag. Den önskar jag att alla, oavsett sexuell identitet, ska kunna sjunga med glatt och frimodigt hjärta.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag gällande motion 2013:54.

ELISABETH RYDSTRÖM:

Fru ordförande, ledamöter och övriga närvarande! ”Alla människors lika rätt och värde” stod det i centerpartiets värdegrund. För mig som kristen var det ganska lätt att stämma in i det, och som fick mig att bli centerpartist. För mig har den här motionen sitt avstamp från det, alla människors lika rätt och värde, och som många har pratat om här krävs det utbildning för att bli certifierad. Det har väl med all önskvärd tydlighet visat sig hittills både i utskottsdebatten och här i plenum att den behövs. Den behövs för oss alla. Den behövs för dig och för mig och jag förutsätter att den utbildningen som ges också är öppen och generös även om man inte har samma åsikter eller samma värderingar. Jag tror också att queerperspektivet kommer att innefattas i en sådan här utbildning. Det är ganska enkelt för mig som kvinna, vit, heterosexuell och medelålders att stå här och tala om vad som är en god arbetsmiljö eller vad som behövs för utbildning i frågor som rör en minoritet. Även om man inte delar de här åsikterna eller dess värderingar är det ju faktiskt så att det skadar inte med kunskap, dialog, diskussion, och jag tror inte att det är ett dugg farligt. Jag välkomnar den.

Bifall till utskottets yttrande att bifalla motionen.

SOILI BRUNBERG:

Fru ordförande, biskopar och ledamöter! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Motionen stämmer väldigt väl med miljöpartiets syn och tolerans. Jag förstår inte riktigt varför man inte har det här på samma sätt som inom t.ex. vården och landstingsvärlden, där man certifierar t.ex. vårdcentraler HBTQ. Varför har Q fallit bort? Q ingår ju också sedan flera år i certifieringen. Jag tycker att ni borde undersöka detta.

BENGT INGHAMMAR:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! När jag skulle åka hit till kyrkomötet var det någon som sade, ska ni tjata igen om homosexualitet? Har vi inte pratat tillräckligt om det? Är det inte klart snart? De har ju fått vad de vill, sade min sagesman.

Ja, vi har åstadkommit ganska mycket i samhället i de här frågorna. Om man ser till vad som t.ex. hände för trettio år sedan, när jag höll på att bli avsatt som präst därför att jag hade en välsignelseakt av ett homosexuellt par, då kan man säga att det har hänt ganska mycket sedan 1983. Men räcker det? Jag har varit ute nu som vikarierande präst i ett tiotal församlingar sedan jag blev pensionär, och jag känner att det tyvärr finns en stor okunskap i våra församlingar. Fortfarande finns det brister i kunskap och medvetenhet om de här frågorna. Vi behöver förstärka denna medvetenhet om vad det här handlar om.

Vi behöver också bli medvetna om varför vi reagerar på människor som är avvikande. Det beror ju bl.a. på psykologiska frågor och biologiska orsaker. Vi behöver ju se igenom det här och försöka förstå, lära oss litet grann om våra reaktioner så att vi inte blir avståndstagande från de personer som vi finner avvikande.

Till personen som undrat om vi inte tjatat tillräckligt svarade jag, att vi tydligen inte har tjatat tillräckligt. Vi måste nog fortsätta att tjata om det till dess att HBTQ-personer kan känna sig trygga i våra kyrkor, ända till dess de ej blir ifrågasatta, inte syndaförklarade eller upplevs som fel.

Bifall till utskottets förslag.

BISKOP EVA BRUNNE:

Fru ordförande, ledamöter och kollegor! Jag yrkar bifall till utskottet och därmed bifall till motion 2013:54.

I en mening vill jag vända mig till er som har skrivit särskild mening, Berit Simonsson och Berth Löndahl. Den här motionen handlar ju naturligtvis inte om vem som har sex med vem och hur. Den handlar om att få så mycket kunskap att man kan uppföra sig anständigt mot människor. Det handlar om så enkla och ibland så svåra saker som att ta emot ett samtal på församlingsexpeditionen. En nybliven mamma ringer och säger att hon vill låta döpa sitt barn. Då ska hon få frågan, vad barnets andra förälder heter, inte vad barnets pappa heter. Det handlar om mannen som ringer till samma församlingsexpedition och säger, jag ska gifta mig. Då ska han få frågan, vad din partner heter. Inte vad din blivande fru heter.

Jag ska på fredag få det hedersamma uppdraget att vara med och inviga landets första HBTQ-seniorboende. Där handlar det också om att uppföra sig anständigt mot människor. Personalen är välutbildad och certifierad. Allt handlar i grunden om dopet. I de allra flesta dop läser vi Galaterbrevstexten: "Är ni döpta in i Kristus så har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus." Menar vi någonting

när vi läser den texten i dopet, så ska vi driva HBTQ-certifiering. Menar vi inte någonting med det, så ska vi sluta döpa små barn och vänta tills de vuxit upp, då vi vet hur de har utvecklats som människor.

JOHAN CARLSSON:

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 av Kristina Sandström m.fl. Ett litet tydliggörande. "Q" är inte med här därför att HBT-certifiering är en produkt som RFSL har tagit fram som heter HBT-certifiering. HBTQ-certifiering är något helt annat, något man måste konstruera från början, så att det inte går att ändra på om det är det man efterfrågar.

Jag tror att det är lätt att fastna i att vi köper den här produkten av RFSL, att de kommer ut i våra församlingar och sedan är det fixat och klart. Sedan kommer de igen om tre år, vilket man gör också när man HBT-certifierar. Jag tror att vi måste jobba mycket mer ingående om vi ska få en verklig förändring i kyrkan, där man verkligen förändrar folks bemötande gentemot olika minoritetsgrupper. En bättre väg att gå är att ta fram ett mer renodlat kristet perspektiv på det här och det finns många tidigare uttalanden från biskopsmöten, från Läronämnden som man kan använda när man tar fram sådana här material. Det finns även intressanta saker som har sagts här i kyrkomötet genom åren som man kan ta fram om man väljer att utarbeta ett sådant material. RFSL är en organisation som gör mycket bra men som också är kontroversiell också bland många homosexuella, det måste vi också vara medvetna om. De är ungefär 5 000 medlemmar och i vår kyrka har vi säkert flera hundratusen som är HBT-personer. Jag tror att det behövs fler röster som talar för de homosexuella och för att öka vår kunskap i de här frågorna, fler röster än bara RFSL.

ANKI ERDMANN:

Fru ordförande och alla andra! Vi vill stödja utskottet, vi tycker att det är en bra motion. Det är viktigt med utbildning. För min nomineringsgrupp Vänster i Svenska kyrkan så är det här en väldigt viktig fråga.

Bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 144.

§ 109 Svenska kyrkan på internet

KEKKE PAULSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Det här betänkandet behandlar två motioner inom området Svenska kyrkan på internet. Den första motionen 2013:55 föreslår att kyrkostyrelsen ska formulera en policy för hur Svenska kyrkans namn används på internet. Enligt utskottet finns redan tillfredsställande policies för digital kommunikation. Naturligtvis behöver dessa policydokument kontinuerligt uppdateras och revideras. Under utskottets förhandlingar i september fick vi möta Svenska kyrkans nye kommunikationschef på nationell nivå, Gunnar Sjöberg. Han menar att arbetet med uppdatering och omarbetning sker löpande och att de policydokument som finns är tillfredsställande. Med hänvisning till detta väljer utskottet att föreslå avslag på motion 2013:55.

Den andra motionen 2013:60 föreslår att kyrkostyrelsen ska inrätta en instans för besvarande av allmänhetens frågor inom kyrkans kompetensområde. I Kyrkolivsutskottet delar vi motionärens önskan om att platser för existentiella

frågor ska erbjudas människor. På Svenska kyrkans hemsida finns en funktion som heter Fråga prästen, som vi tycker uppfyller denna önskan. Tyvärr är just nu den här Fråga prästen-funktionen stängd på grund av tekniska fel och problem med bemanning. Informationsservice på kyrkokansliet hoppas att funktionen kan komma igång igen nu i slutet av 2013. Utskottet delar den förhoppningen och uttrycker i sina överväganden vikten av att så snart som möjligt åtgärda problemen och öppna den här funktionen. Informationsservice har också en god tillgänglighet, svarar på frågor i telefon, via e-post och sociala medier. För frågor av mer personlig karaktär hänvisar informationsservice till den lokala nivån. Kyrkolivsutskottet menar därför att vi bör avslå motion 2013:60.

Alltså avslag på båda motionerna 2013:55 och 2013:60 och jag yrkar bifall till utskottets förslag.

LARS GUNNLEV:

Fru ordförande och värderade kyrkomötesledamöter! Kyrkolivsutskottet föreslår avslag på min motion 2013:60 om en kyrklig frågelåda. Jag yrkar bifall. Jag tackar utskottet för redovisningen av det aktuella läget under rubriken Svenska kyrkan på internet. Jag ber att få framföra några tankar kring detta tema.

Jag anser att kyrkans kontaktyta med omvärlden är liten. Avsikten med min motion var att väcka en idé om hur förmågan att nå ut till människorna kunde ökas. Kyrkan satsar på internet och det är inte fel, men jag anser att den utåtriktade verksamheten, informationen, kunde vara mer varierad och även bestå av traditionella metoder. Den som enligt min mening bäst företräder kristen tro och kristna värderingar i offentligheten är krönikören Markus Birro i tidningen Expressen. Svenska kyrkans varumärke är starkt. Produkten som erbjuds har en potentiellt obegränsad marknad. Produktionsapparaten är väldig men det borde komma mer ut av den. Vore det inte lämpligt att tillsätta en marknadschef som kan finna framgångsvägar i det utåtriktade arbetet och aktivera detta? Visst är det bra med tankeutbyte men fokus bör ligga på undervisning om kyrkans lära. Markus Birro skrev i en krönika att alldeles oavsett om man är troende eller inte borde man ha ett visst intresse av att Svenska kyrkan överlever och – fortsätter han – om kyrkan gör sig av med Gud och Jesus och låter människor snickra ihop sin egen tro är slaget förlorat. En hög ämbetsbärare i kyrkan påstår att tro och politik hör ihop. Det är en farlig idé. Risken för politisk anpasslighet och aktivism är uppenbar. Från första början var jag imponerad av kyrkomötet. Man kan kalla det livaktigt och t.o.m. livgivande. Organisationen är föredömlig och, fru ordförande, presidiet är suveränt. Genomslaget i offentligheten är dock ringa. En förbättring borde kunna ske. Det verkar också som om kyrkan försummat att fullt ut tillgodogöra sig de många goda impulser som ledamöterna står för.

Jag yrkar bifall till min motion 2013:60 som initiering av en intensivare utåtriktad verksamhet.

ANNA-SARA WALLDÉN:

Fru ordförande, vänner i kyrkomötet! Här har jag ett antal dokument som handlar om Svenska kyrkans kommunikation. Det kan hända att det inte behövs fler sådana här dokument, och det kanske egentligen inte är det jag är ute efter. Jag upplever att utskottet har missat min poäng litet, när man hänvisar till de här dokumenten. Ingenstans i dessa dokument som jag har läst hittar jag nämligen ingenting, inte ens en antydning, om de frågor som jag lyfter i min motion. Jag tror att den diskussionen måste föras, och den diskussionen ska inte bara ske på kyrkokansliet eller informationsavdelningen, utan det är också kyrkostyrelsen som

bör ha den i sin hand. Det som gör sociala medier så intressanta är att de till stor del bygger på relationer mellan människor, vilket ger fantastiska möjligheter för oss som kyrka som ju är en gemenskap, en gemenskap mellan människor och en gemenskap mellan Gud och människa. Vad händer då när Svenska kyrkan dyker upp i sociala medier? Vem är användaren Svenska kyrkan på nätet? Och framför allt vem uppfattas Svenska kyrkan att vara? Frågan är aktuell.

Anna Cöster, präst i Göteborg, skrev i september – ungefär när vi träffades förra gången i kyrkomötet – en artikel i Svensk kyrkotidning om bl.a. den här frågan, och det var ett utdrag ur hennes magisteruppsats vid kommunikatörsprogrammet i Göteborg. Jag läser en bit av det hon skriver: ”Vems röst är det som hörs när Svenska kyrkan svarar? Vems öra lyssnar på frågan som ställs om det handlar om annat än om kontaktuppgifter el. dyl.? Vilka förväntningar skapas och kan de motsvaras? Namnet Svenska kyrkan löper risk att informera och svara likt en ledning på ett företag eller myndighet, trots att man för längesedan säger sig ha lämnat en roll av att vara en traditionstyngd myndighet.” Om det bara hade handlat om informationsfrågor som kommer, hade det varit enkelt. Livet på twitter och facebook är också relationer, och det blir teologi. Vem bestämmer den? Är det informationsavdelningen som ska formulera den på nätet? Jag lyfter fram en tanke i min motion om att i stället för att ha Svenska kyrkans logotyp ha Svenska kyrkan och kyrkokansliet under för att tydliggöra vem det är som står bakom användaren. Men det är bara en tanke. Det viktigaste är att vi behöver fundera på vad vi kommunicerar med det vi kommunicerar. Vem är Svenska kyrkan på nätet? Jag har förstått att samtalet och funderingarna redan har börjat, men jag tycker att de behöver fortsätta, inte bara på kyrkokansliet utan även hos kyrkostyrelsen som är den viktigaste företrädaren för Svenska kyrkan när vi inte träffas i kyrkomötet.

Jag har inget yrkande utan ville bara lyfta den här frågan och vill att arbetet ska fortsätta.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 145.

§ 110 Eget produktionsbolag

CARINA ETANDER RIMBORG:

Fru ordförande och kyrkomötet! Jag pratar för utskottet när det gäller eget produktionsbolag, och Kyrkolivsutskottet föreslår avslag på motion 2013:73. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska undersöka möjligheten att inrätta ett eget produktionsbolag.

Utskottet har under överläggningarna haft besök av informationschef Gunnar Sjöberg och blivit varse att det redan nu pågår ett samtal med Berling Media, där Svenska kyrkan är en av huvudmännen, när det gäller just ett fördjupat samarbete angående medieproduktion av olika slag.

Därför föreslår vi avslag på motionen.

ANNA-KARIN WESTERLUND:

Fru ordförande och ledamöter! Om man inte syns, finns man faktiskt inte. Jag har en vision om att Svenska kyrkan ska stärka sin roll i det svenska samhället och bli mer betydelsefull och förkunna evangelium på ett sådant sätt att människor lyssnar och tar emot. För detta behövs en strategi, som går ut på att vi bildar ett eget produktionsbolag. Jag längtar efter en kyrka som vågar använda alla till buds stående medel för att nå ut med sitt budskap och inte räddhågset stå i ett hörn och inte vilja synas. Jag tycker att söndagsgudstjänsterna är bra, det är absolut inget

fel på dem, men det finns inget uppdrag som varar för evigt. Vad jag saknar är bra samtalsprogram. Jag saknar bra dokumentärer och bra sångprogram som vänder sig till en bredare publik, och då tänker jag naturligtvis på 1970-talet när Margit Borgström var i TV med hela Sverige sjunger. Det var ett program som nådde väldigt många människor. Om man pratar med människor, som inte alls är med i Svenska kyrkan eller inte alls kristna, vet alla om de här programmen för de var jättebra. Det är sådant jag vill se i kyrkan.

För mig finns det tre argument för att vi ska starta ett eget produktionsbolag. Först har vi demografin – snart består Sverige av 25 procent som är över 65 år. Dessa personer orkar kanske inte alltid att gå till kyrkan, så det kan vara skönt för dem att sitta hemma en söndag och lyssna på gudstjänster. Jag tycker att vi har ett ansvar för att de verkligen ska kunna få göra det. Mitt andra argument – nyligen presenterades en rapport som visade att antalet inlägg i den offentliga debatten som kommer från människor med religiös tro är mycket lågt. Det här skulle TV-mediet vara alldeles utmärkt för att göra. Här skulle man kunna både följa och styra debatten. Det tredje argumentet – Sverige är det mest sekulariserade landet i Europa. Det är ju inte konstigt att det blir en debatt vartenda år om kyrkans närvaro vid jul och skolavslutningar. Skolan ger ingen undervisning om kristen tro, konfirmationsdeltagandet sjunker kraftigt och färre föräldrar låter döpa sina barn. Kyrkan har därför ett behov av att nå ut med både budskap och fakta om kristen tro. Det skulle vara en viktig uppgift för kyrkans eget produktionsbolag att utföra den här pedagogiska uppgiften.

Vänner i kyrkomötet, jag har inget yrkande men hoppas att Berling Media kan sköta om det här på ett bra sätt. Jag ville bara väcka er litet. Missionsbefallningen gäller väl fortfarande, eller hur?

PER-OLOF FLODSTRÖM:

Ge oss pengar, ge oss pengar, ge oss mera pengar, så ska Gud belöna dig! Så låter under majoriteten av sändningstiden av den idag enda kristna TV-kanalen, kanal 10, som sänder i marknätet. Ändå har den för många av våra äldre runt om i landet kommit att kännas som en kär gammal vän som man tittar på för att känna delaktighet och finna tröst i den kristna gemenskapen när man kommer upp i en ålder då man inte längre har möjlighet att ta sig till kyrkan eller till kyrkomötet för den delen. Det föranleder mig att se att det finns ett behov av den här typen av produktionsbolag och TV-kanal i vårt land.

Utskottet hänvisar i sitt avslag på motionen till att man anser det vara en för kostnadsdrivande verksamhet för att man ska finna mödan värd att lägga resurser på. Om man jämför Svenska kyrkan med sina sex miljoner medlemmar med den lokala församlingen Livets ord i Uppsala med sina knappt 3 000 medlemmar så lyckas de ändå leverera välproducerade program av hög teknisk kvalitet i en rullande veckotablå. Hur bra skulle då inte en kanal kunna bli som Svenska kyrkan står som ägare till.

Rädda Sveriges pensionärer och oss övriga från undermåligt producerad kristen media och skicka med hela blomsteraffären och bejaka innehållet i motion 2013:73!

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvänner! Jag misstänker att Anna-Karin syftade på min avhandling när du pratade om en undersökning om debattartiklar. Jag ska avhålla mig från att ge er hela referatet, men min huvudpoäng var inte alls det som du refererade till. Det är sant att jag bland mycket annat i min avhandling har studerat debattartiklar

skrivna av religiösa aktörer. Huruvida det är personer med en kristen tro som deltar i debatten har jag inte alls tittat på, utan det handlar om representanter för organisationer. Jag tycker inte att man kan säga att kontentan av det är att Svenska kyrkan automatiskt ska göra egna produktioner. Det kan hända att det är bra och det kan hända att det inte är det. Det är inte så enkelt att den som producerar mycket syns mest och får inflytande. Tvärtom är det ganska tydligt att det handlar lika mycket om mediernas sätt att fungera och vilka arenor man deltar på som spelar roll snarare än vem står bakom innehållet. Den som vill diskutera det här i detalj med mig kan komma och göra det i en kafferast istället för att jag ska säga mer här. Jag vill nog inte säga att mina resultat skulle tyda i riktningen att bifalla den här motionen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 146.

§ 111 Framtidskommission

MARIANNE KRONBÄCK:

Fru ordförande och kyrkomötesdeltagare! Jag talar för utskottet som föreslår att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:5 Framtidskommission.

Vid behandlingen menade utskottet att det som motionären efterfrågar redan pågår. Skrivelsen Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2014–16 redogör för kyrkostyrelsens kommande arbete, där det framgår att utmaningarna är mångdimensionella, teologiska, organisatoriska, ekonomiska, politiska och pedagogiska. Utskottet hade också en liknande motion vid kyrkomötet 2011 som avslogs.

LARS-IVAR ERICSON:

Fru ordförande och kyrkomötesledamöter! Den 14 mars i år skriver vår ärkebiskop i sin blogg en kommentar till Kyrkans tidnings artikel om behovet av en kyrkans framtidskommission. Jag tar mig friheten att citera honom: "Ett klokt förslag med det spridda beslutsfattande som vi har i Svenska kyrkan så krävs nya tag för att beslut inte ska bli splittrade och dåligt underbyggda. Det finns få långsiktigt brett sammansatta gemenskaper som ansvarsfullt funderar över framtiden. Kyrkans tidning har öppnat en fråga som behöver konkretiseras." Jag kan som motionär konstatera att min motion har stöd både från ärkebiskopen och Kyrkans tidning, och jag antar att här i salen sitter flera som instämmer i motionens syfte. Jag tar mig därför friheten att yrka bifall till motionen trots att utskottet genom utförliga formuleringar motiverat sitt avslag.

Jag gör detta i en situation, där jag som anställd i kyrkan ofta möter medarbetare som känner oro och rädsla inför framtiden. Jag har som kyrkoherde den senaste månaden fått bevilja många utträdesansökningar. När jag har kontaktat de som har velat utträda har svaren varierat mellan ekonomiska skäl och ointresse för kyrkan. Medlemstappet är en stor framtidsutmaning. En annan stor utmaning är befolkningsomflyttningen. Nu går flyttlassen mot storstäderna. Landsbygd och glesbygd avfolkas. Vad gör kyrkan för att de som trotsar den här trenden och vill bo kvar på landsbygden? Vad händer i städerna, hur tar kyrkan emot flyttströmmen? Hur möter kyrkan en alltmer åldrande befolkning? Raden av utmaningar är stor.

När det gäller tillsättningen av framtidskommissionen har vi en förebild i vår nuvarande regering. I november 2011 tillsattes en sådan framtidskommission med syftet att identifiera de kommande samhällsutmaningar som väntar Sverige. Eftersom kyrkan är en viktig del av samhället gäller många av de här utmaningarna

också för kyrkan. Det finns många områden där vi kan hämta kloka personer som kan hjälpa oss att forma framtidens kyrka – teologi, kyrkohistoria, ekologi, miljö, samhällsansvar, politik, ekonomi, demografi, näringsliv.

Det är faktiskt så att vi inom en snar framtid kan tvingas till drastiska nedskärningar och förändringar inom kyrkan. Men, kära vänner, låt oss förebygga detta genom en framtidskommission. Helt enkelt, tänk efter före! Det är mycket som behöver göras inom en snar framtid, annars kanske vi står här om några år och istället behöver tillsätta en haverikommission.

Bifall till motionen.

BERIT SIMONSSON:

Fru ordförande! Jag har inget yrkande. En ansvarsfull företagsledare hade, om det gällt ett värdefullt företag, för länge sedan tillsatt en kris- och framtidskommission. Motionären beskriver i motion 2013:5 utmaningar som möter Svenska kyrkan idag – sjunkande medlemstal, sämre ekonomi, oro och rädsla som anställda och frivilliga kan känna med tanke på den negativa utvecklingen. En oro behöver ju inte i alla avseenden vara negativ. Vi får väl också tro att det är Guds ande som själv väcker den här oron, och som titeln en gång var på ett herdabrev från Göteborgs stift så kan kris leda till Kristus. Det får vi väl fortfarande tro.

Motionären efterlyser och talar om de många goda krafter som skulle kunna vara med och bidra. Samtidigt som många siffror och tendenser pekar nedåt finns det också inom Svenska kyrkan flera olika sammanhang där trenden är den motsatta. Det finns församlingar, jag tror vi vet det, inom Svenska kyrkan som samlar stora skaror varje söndag. Där finns mycket inspiration att hämta, men det märkliga intrycket är att Svenska kyrkan inte så gärna tillgodogör sig dessa erfarenheter. Det finns också flera inomkyrkliga rörelser, och jag avser då de historiska och nutida väckelse- och förnyelserörelserna, med stora deltagarantal, stora gemensamma samlingar, deltagarantal ökar år efter år, frivillighet och engagemang ökar, barn och unga ökar. Det handlar om tiotusentals icke-arvoderade människor som satsar värdefulla semesterveckor varje sommar. I de sammanhangen finns också inspiration att hämta, men lika märkligt är att intrycket består – Svenska kyrkan vill inte så gärna tillgodogöra sig dessa erfarenheter heller. Alla goda krafter behövs, och jag har en förhoppning om att alla aktörer som är angelägna om Svenska kyrkans bästa blir involverade i en sådan kommande kris-, haveri- eller framtidskommission – vilket det nu skulle bli.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Jag har varit gisslan när det gäller vegetarisk mat, och nu är jag gisslan i den här frågan också. Jag tycker att det är viktigt att prata om framtiden. Det finns en sorts självspäkning i den här organisationen, ”att inte kan väl vi”, och dessutom finns det tydligen också ett sätt att skaffa sig poäng genom att tala om hur dålig kyrkan är. Många glömmer hur andra medlemsorganisationer tappat oändligt många medlemmar och hur mycket stadigare vi står, även om vi har en svår situation. Vi behöver tala om framtiden med hopp. Jag trodde att regeringens framtidskommission på något vis skulle kunna påverka vårt samtal mer. Den har inte gett så väldigt god efterklang, än så länge. Den kommer liksom inte in i systemen. Jag ville att man skulle fundera kring det här med framtidskommission, om hur man skulle kunna konkretisera det på något bra sätt. Hittills har jag inte sett något.

Jag tycker dock att vi ska fortsätta att fundera över hur vi bättre kan hantera framtidsutmaningarna, hur vi tänker på lång sikt. Jag kan väl tänka som så att de,

som är anställda i kyrkan och kanske biskopsmötet och grupper som sitter länge, jobbar med de här frågorna hela tiden. Men vi måste också hitta andra sätt där andra känner sig indragna under längre tid. Där tror jag att vi har en outnyttjad potential i våra beslutande organ. Det borde gå att prata mer positivt, mer långsiktigt om frågorna där. Vi är ju med i kyrkan därför att vi gläds över att vi har fått möta Frälsaren och vi vill ju att fler ska göra det. Det måste gå att tala om det på ett positivt sätt i de organ vi har för att vi ska kunna rusta oss bättre.

LARS-IVAR ERICSON:

Fru ordförande och ledamöter! Man kan ju se framtiden på olika sätt. Man kan se framtiden som ett hot eller som en möjlighet. Oavsett hur vi ser på framtiden så är det ju viktigt att analysera behoven och skapa förutsättningar för förändringar i rätt riktning. Jag läser igenom utskottsbetänkandet och tänker på ett av mina favoritcitrat från latinet, "ut desint vires tamen est laudanda voluntas" och det betyder "även om krafterna fattas, så är dock den goda viljan berömvärd". Var finns då kraften? Naturligtvis hos er, högt värderade kyrkomötesledamöter. Det är ni som kan bifalla motionen, och då har ni medverkat till att hjälpa kyrkan inför kommande utmaningar och påverkat så att ett spännande förändrings- och förnyelsearbete kan komma igen.

DAG SANDAHL:

Fru ordförande! Ingenting skrämmar mig så mycket som när Anders Wejryd talar om hoppet. Inte för att det är fel, men därför att det är fel tillfälle. Talar man mycket om de kristnas hopp och att ni inte får gnälla, då blir ju slutsatsen att nu gäller det att hålla käften och inte berätta om hur det faktiskt är.

Jag är snart pensionär, jag har nu lysande semesterdagar. Jag är varje söndag tveksam om vart man kan gå i kyrkan. Det är så illa uselt där jag hamnar. Det är med ren självövervinnelse jag går dit. Jag går oftast efter kommunionen för att slippa säga något till prästen som antingen är lögnaktigt eller oförskämt. Anders, det är mycket värre i Svenska kyrkans vardag och söndag än vad vi vågar tillstå. Siffrorna pekar på ett enda håll. Finns det ett utrymme att vara både gnällig och konstruktiv? Vi ska tappa en miljon medlemmar; jag är emot det. Jag vill att de ska vara kvar, men jag undrar vad gör Svenska kyrkan för att behålla sitt folk? Inte bara de som inte har någon tro alls, utan de som har väldigt mycket tro. Erik Petrén, som vi begravde i lördags, brukade säga, Svenska kyrkan har alltid haft svårare med de som tror för mycket än de som tror för litet.

De som tror, tror på Jesus som Guds son, har det just nu trångt i Svenska kyrkan. Att säga att det är ett hoppfullt perspektiv, tror inte jag. Jag tror att det är rejält katastrofalt, och jag tror att många här, mellan skål och vägg eller i mörkrets timmar, erkänner det för varandra, och då ska kyrkomötet också kunna tala om det. Det är ett allvarligt läge vi står i. Jag är ju ändå inte så uppgiven, jag har ju varit församlingspräst hela mitt liv, och försökt tycka att det var meningsfullt och lyckats tycka att det var väldigt mycket meningsfullt också. Jag har ju sett det som en präst ska se, vuxna män börjar praktisera kristen tro, för det brukar vara testet som visar om kyrkan lever, säger Karl Rahner. Biskopen i Växjö var på vår oktoberfest och sade att det var väldigt mycket män som var på plats och drack pilsner, och det var det, Gud förlåte eller Gud välsigne. Kan man alltså hålla den där teologiska hållningen som heter realutopism så blir jag gladare än om vi är hoppfulla. Alltså, realistisk analys real och en obändig vilja att se det som ännu icke finns. Realutopin är den vi skulle kunna arbeta med tillsammans för att hitta den framtid som Gud möjligtvis ger oss, om vi inte är på väg in i den

existens som heter tillspillogivning, för så kan det ju också vara, att nu är det kört med kristen tro i norra Europa och den flyttar någon annanstans.

MARGIT BORGSTRÖM:

Ja, det tände till litet inom mig när jag hörde det här nu, både från Anders Wejryd och Dag Sandahl. Det är fantastiskt vilken möjlighet Svenska kyrkan har. Många gånger har jag suttit i en kyrka och gråtit för att det är så litet folk där. Vad är det som gör att inte folk vill komma till kyrkan? Jag tror att det ofta är så att vi inte på ett mycket klart sätt förkunnar evangeliet och på ett klart sätt säger vem Jesus är, att människor behöver en omvändelse för att komma till en tro och ett verkligt liv med Jesus. Det livet är så fantastiskt. När jag var 21 år var det som om en rullgardin rullades upp för mina ögon, och jag såg livet i ett helt nytt perspektiv. Hela jag blev förändrad.

Jag ser ofta massor med ungdomar i andra kyrkor, och det är frikyrkorna, där de är fullt aktiva i lovprisning, lovsång och aktiva i möten på ett sådant underbart sätt. Var är detta i Svenska kyrkan? Vi behöver verkligen en förnyelse, en tro på att Jesus kan förändra människor och göra någonting nytt. Det är den enda räddningen för vår kyrka, den enda räddningen för att vi ska överleva är att en levande Jesus predikas på ett sådant sätt så att människor får ett hopp.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 147.

§ 112 Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater

KRISTINA SANDSTRÖM:

Fru ordförande! Jag talar för utskottet och vill inleda med att yrka bifall till utskottets betänkande vilket också innebär ett avslag på motion 2013:68 i alla dess punkter.

Motionen går i korthet ut på att ett uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen att se över väntetiden att på nytt bli prövad som kandidat till präst- och diakonutbildningen, att den alltså kortas från fem år idag till tre år. Motionären vill också att ett meddelande om avslag på en ansökan ska lämnas kandidaten i ett längre personligt samtal. Till sist önskar motionären att det ska sammanställas skriftliga instruktioner för hur antagnings- och urvalsprocessen ska gå till.

Utskottet bad sina biskopar att ge en redogörelse för hur antagningsprocessen går till mot bakgrund av motionens innehåll. Utöver detta fyllde flera ledamöter på med erfarenheter från andra stift. Utskottet konstaterade att ansvaret för antagningsprocessen ligger på just stiftet och biskopen. Vad gäller väntetiden är det slutligen biskopens uppgift att avgöra om en kandidat ska prövas på nytt. Det är alltså ingen självklar rättighet att på nytt bli prövad efter ett antal år. Det kan finnas skäl att det vore bättre för kandidaten att vänta snarare fler år än färre år tills en ny antagning kan göras.

Beträffande hur ett beslut om avslag ska ges framkom att besked om antagning, eller inte antagning, som regel ges kandidaten vid ett personligt möte.

Det finns en modell med kriterier för antagning av både präster och kandidater som samtliga stift följer, och man tycker att det är ett tydligt redskap generellt i antagningsarbetet. Det är också så att biskoparna samråder kontinuerligt i syfte att ha en gemensam hållning vad gäller just antagnings- och lämplighetsfrågorna.

Jag vill också till sist nämna att Läronämnden i sitt yttrande tydliggjorde att hela ansvaret för antagningstjänsten ligger på stiftsnivå och fullgörs av biskop och domkapitel.

Mot bakgrund av det jag har sagt yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

HELENA KLAHR FAST:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Den officiella myten säger att allt är bra, att ingen präst- eller diakonkandidat behandlas illa. Om det trots allt sker, är det ett undantagsfall. Det är en vacker tanke men verkligheten ser tyvärr litet annorlunda ut. Sedan årets motioner blev offentliga i juli har ett stort antal personer från fyra olika stift ringt och mejlat till mig. När jag säger stort antal, är det 25–30 personer. Det är präst- och diakonkandidater som är ledsna och i många fall förtvivlade både över sättet som de fått sitt avslagsbesked men också över att de fått så litet och i en del fall felaktig information i förväg om vad som gäller vid ett avslag. Detta är personer som till en hög kostnad lagt flera år av sitt liv på att förbereda sig för tjänst inom kyrkan.

Ett exempel är en diakonkandidat som några veckor efter antagningskonferensen blev uppringd på mobilen när hon körde bil. Under två minuters samtal fick hon först beskedet att hon inte älskar Svenska kyrkan tillräckligt mycket och därför fick avslag, samt därefter fick veta att hon var spärrad i fem år i landets alla stift från att söka igen. Hon fick inte träffa biskopen för något vidare personligt samtal. Efter många påstötningar fick hon två månader senare träffa stiftets rekryteringsansvariga men denna person deltog i samtalet under protest eftersom hen inte ansåg sig ha någon kunskap om avslagsskäl och inget ansvar för hur antagningsprocessen hade skötts.

Ett annat exempel är en prästkandidat som någon tid efter antagningskonferensen fick träffa biskopen i några minuter, varvid han fick beskedet om att han har alldeles för mycket talanger och inte kan förväntas få utlopp för det som präst och att han borde sikta högre. Alltså avslag.

Ytterligare annat exempel är en prästkandidat som fick träffa biskopen också i några minuter och fick beskedet att han inte är tillräckligt förankrad i Svenska kyrkan för att kunna bli präst men att han var tillräckligt förankrad för att kunna fortsätta att vara medlem. Sedan fick han besked om den femåriga vänteperioden innan han kan söka igen.

Jag skulle kunna ge fler exempel. Jag säger ingenting om att en del kandidater får avslag, utan min motion handlar enbart om hur dessa personer behandlas i samband med avslaget. Jag kan också tycka att det borde gå att ge starka signaler om avslag mycket tidigare under utbildningen så att dessa personer i tid får möjlighet att välja en annan yrkesbana. För ett respektfullt och värdigt bemötande tycker jag att det minsta man kan begära är att kyrkan ser till att alla kandidater får fullständig information i början av processen om vad som gäller även beträffande den femåriga vänteperioden vid avslag. Det verkar fungera olika bra i olika stift, att alla kandidater som ska få avslag får det vid ett personligt samtal, ansikte mot ansikte, som är minst trettio minuter långt. Detta för att man ska få till ett ordentligt samtal som kan förebygga att den personliga krisen blir onödigt djup och skadlig. Det handlar om en självavvärdande inställning. Önskvärt vore också att den femåriga spärrtiden sänks till en humanare treårig spärrtid. Vår systerkyrka Anglikanska kyrkan i England sänkte för några år sedan vänteperioden från fyra år till två år med motiveringen att ”fyra års vänteperiod är alldeles för hårt och inhumant”.

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvännar! Det är inte första gången jag står i den här talarstolen och talar i den här frågan. I betänkandet nämns en motion år 2007 och det var jag som skrev den tillsammans med bl.a. Sofija Pedersen Videke, och det har diskuterats efter det och då har jag också engagerat mig i den frågan. Då 2007 var både Sofija

och jag ganska nyligen prästvigda och hade både våra egna erfarenheter av kontakter med stiftet och framför allt erfarenheter av kontakter med andra prästkandidater. Den här motionen 2013:68 gäller ju även diakoner men det var prästerna som stod närmast då och som jag har mest kunskap om.

Det gläder mig att frågan ändå har rört sig framåt, och det har ju framför allt handlat om likvärdighet, rättssäkerhet och ett värdigt bemötande. Det verkar röra sig mot mera gemensamma riktlinjer, och jag ser mycket fram emot det nya biskopsbrevet som är på gång. Ändå är det något som skaver i den här frågan, för det verkar vara så oerhört känsligt att prata om. Det tycker jag känns ganska svårt.

Några av er känner säkert till tidskriften Evangelium, en svensk-kyrklig kulturtidskrift på nätet. I ett nummer i våras som handlade om prästen, var tanken att en artikel eller en grupp artiklar skulle handla om kallet och då utifrån de personer som får "nej". Skribenten Carolina Johansson mejlade till rekryteringsadjunkterna för att få en översikt till artikeln och få reda på hur rekryteringen går till. Hon fick något enstaka svar, men ganska snart fick hon besked om att rekryteringsadjunkterna hade pratat om det här och meddelade att de inte tänker svara. Alltså hade rekryteringsadjunkterna snabbt kommit överens om att det här ville man inte medverka till. Det var verkligen inte menat som någon granskande journalistik utan hon ville bara ha information om hur den här processen ser ut. Det blev för övrigt en väldigt fin artikel med intervju med en person som fått nej och den går att läsa på www.tidskriftenevangelium.se

Läronämndens yttrande är nog kanske det kortaste yttrande jag har läst; det här är en fråga som vi i kyrkomötet inte ska lägga oss i. När jag har försökt diskutera frågan både med stift, biskopar och andra är det väldigt svårt att komma framåt och att försöka sätta ord på vad som är problemet. Det är helt sant att antagningen ligger på stiftet. Det är en uppgift för biskop och domkapitel. Jag tror inte någon av oss vill ta ifrån dem det, men det måste gå att prata om problemen. Problemet är i hög grad upplevelsen av olika behandling, otydlighet, bristande rättssäkerhet, känslan av att man kanske inte riktigt får veta alla skäl och hur beskeden ges. Det enda vi vill är att få prata om det här på ett vettigt sätt.

Jag har inget yrkande.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Fru ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det är naturligtvis viktigt att prata om de här frågorna för det är viktiga frågor. Precis som sagts här, är det stiftet med biskop och domkapitel som arbetar med de här frågorna tillsammans med de medarbetare som stiftet har. Men att det är stiftet betyder ju inte, att det inte kan talas om det på många platser, därför att det här är en viktig uppgift som stiftet har och som biskop och domkapitel har. Alla har vi en önskan om att vi ska få goda medarbetare i kyrkan. Alla har vi en önskan för de som önskar bli goda medarbetare i kyrkan, att de hamnar på rätt plats i livet. Det är ett gemensamt sökande för den som vill bli prövad och de som prövar att hitta den bästa platsen där den person som kommer ska kunna få sina gåvor bekräftade och använda, ibland och ofta är det i kyrkan, ofta är det i den uppgift man önskar, men inte alltid.

Det finns en stor ambition om att göra ett seriöst arbete. Jag kan intyga det i mötet med rekryterare och andra från stiftet som arbetar med de här frågorna. Det finns en ambition om att varje möte ska vara ett gott möte. Det finns en

erfarenhet av att det av olika skäl inte alltid blir så. Det beror på att det ibland inte är lätt att förstå varandra, det är inte alltid lätt att förstå, t.ex. ett avslag. Ibland kanske själva problematiken ligger däri, att det är svårt att kommunicera det som berör. Det går inte alltid att hitta en gemensam förståelse. Det är en önskan att varje kandidat så tidigt som möjligt under studietiden ska komma till antagning. Så sker inte alltid, och det beror ju oftast inte på stiftet utan på den som söker. Särskilt vanligt är det när det gäller diakonkandidater som ofta har en fackutbildning bakom sig och alltså en ganska kort tid framför sig till man kommer till den punkt när man skulle kunna gå in i profilåret. Där blir det ofta en alltför kort tid mellan antagningsprocess och framtiden, och man skulle ha önskat ett möte långt tidigare i en persons liv. Men sådant råar ju inte stift över.

Det finns ett antal förslag som har aktualiserats här. Jag kan bara säga att det inom den närmaste tiden kommer ett biskopsbrev som aktualiserar väldigt många av de här frågorna, där det tydliggörs vilka krav som ställs och där det också tydliggörs vad som är gemensamt i stiftet och vad som skiljer stiftet åt vad gäller antagningsprocesser.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Ja, jag önskar att jag inte stod här igen. Det är faktiskt så. Jag vill bara inbjudas till samtal, för jag tror att det behövs mer samtal om detta. Vi är några som har varit igenom processen, jag och Marta. Helena har uppenbarligen gjort sig till talesperson för andra. Vi är många som vill prata om detta. Välkomna att samtala.

HELENA KLAHR FAST:

Jag vill bara tillägga att oavsett hur vi här förhåller oss till den här frågan, oavsett hur vi beslutar i morgon, så kvarstår faktum att ett stort antal personer är förtvivlade över hur de ha behandlats. Vi som kyrka har ett ansvar att se till att präst- och diakonkandidater som får avslag ska behandlas med omsorg, respekt och värdighet.

Jag yrkar bifall till motion 2013:68.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 148.

§ 113 Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet

HANS G ERIKSON:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Jag talar nu för utskottet och jag yrkar bifall till Kyrkolivsutskottets förslag i betänkande 2013:14 motion 2013:89. Motionärerna föreslår att kyrkomötet uppdrar till kyrkostyrelsen att utreda hur nationell nivå fortsättningsvis ska ta ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet. Kyrkomusiken har behandlats i kyrkomötet tidigare i flera motioner, senast år 2010, dvs. första året i den här mandatperioden. Då diskuterades motionen med rubriken Det klingande kulturarvet. Vem tar ansvar för det? Då föreslogs i motionen en kyrkomusikalisk fond med uppdrag att utveckla och bevara kyrkans kulturarv. Efter mycket diskussion avslögs motionen. Årets motion har ett annat upplägg och förslag, nämligen fokusering på musiken. I utskottets överväganden redovisas bifallsargumenten från ett enigt utskott, och därför tycker jag att det inte finns ytterligare argument att plocka fram här just nu.

KENT KJELLGREN:

Fru ordförande och ledamöter! Jag vill yrka bifall till motion 2013:89.

I utredningen med namnet Kyrkan mitt i musiklivet, SKU 2003:3, som färdigställdes 2003, betonades vikten av att samhället och kyrkan gemensamt tar ansvar för att människor också i fortsättningen ska ha möjlighet att få ta del av musiken i kyrkorummet. Av denna anledning föreslogs bl.a. att man skulle etablera samråd mellan Svenska kyrkan, Musikaliska akademien, dåvarande Rikskonserter och Statens kulturråd. Utredningen ville också förstärka den kyrkomusikaliska kompetensen på riksnivå.

Något samråd mellan Svenska kyrkan och samhällets musikliv har inte etablerats, och på nationell nivå finns idag bara en person med inriktning på utbildningsfrågor men inte en kontinuerlig verksamhet inriktad på utveckling och samordning av kyrkomusik. Både regeringen och kyrkostyrelsen betonar att kyrkomusiken förenar kyrka och samhälle. Genom kyrkomusiken förvaltar Svenska kyrkan unika kulturhistoriska värden, både vad gäller instrument och kunskap att bruka dem.

Jag yrkar bifall till motion 2013:89.

BRITT LOUISE AGRELL:

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Vi har med vår motion 2013:89 velat lyfta fram kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet och behovet av ett brett samråd kring kyrkomusikens framtida roll i samhällets kulturliv.

Utskottet tycker att den nationella nivån har ett stort ansvar för att stödja, samordna och utveckla kyrkans musik och vill därför uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur det ska ske. Man anser också att det ska ske ett brett samråd på det sätt som vi har föreslagit.

Vi är glada för det och jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 149.

§ 114 Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ

KEKKE PAULSSON:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet. Betänkandet behandlar motion 2013:47, i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning för att ta fram hur Svenska kyrkan ska ge uttryck för det ofödda barnets rätt till skydd av sitt liv och hur det ska komma till uttryck i ord och handling i kyrkans liv och opinionsbildning.

När Kyrkolivsutskottet i september skulle behandla det här ärendet påminde vi oss om ett utdrag ur utskottets övervägandeskrivning från behandlingen av en liknande motion till kyrkomötet 2009. Där skrev utskottet: "Det finns inte enbart ett enda kristet synsätt och inte heller enbart ett kristet synsätt i abortfrågan. Frågan om abort är en mycket komplicerad fråga, och det är inte önskvärt att sträva efter att Svenska kyrkan ska utarbeta generella principer. Det viktiga i ett kristet synsätt är att värna livet och ansvarsfulla relationer."

Kyrkolivsutskottet konstaterar att denna formulering fortsatt kan gälla. Vi anser att frågan om aborter är svår och känslig. Vi lyfter fram mötet med personer som på olika sätt är berörda vid en abortsituation och vill att kyrkan ska erbjuda stöd och bära fram Guds budskap, budskap om Guds kärlek. En bred majoritet i Kyrkolivsutskottet vill inte tillmötesgå syftet i motionens förslag att formulera en

enda kristen hållning som sedan ska fungera som ett rättesnöre i kyrkans liv och opinionsbildning. Därför föreslår vi kyrkomötet att avslå motionen. Till utskottets betänkande finns en reservation och en särskild mening.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

LENNART SACRÉDEUS:

Fru ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill tacka för utskottets föredragning och samtidigt yrka bifall till motion 2013:47. Utskottet citerar Läronämnden 1994 och 1998, där Läronämnden säger att "kyrkan lär att fostret har integritet och orubbligt värde, och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Kyrkan vill förmedla respekt och ödmjukhet inför livet". Jag uppskattar att utskottet har med detta citat från Läronämnden och uppenbarligen därmed delar detta. Kyrkolivsutskottet konstaterar vidare att det viktiga i ett kristet synsätt var enligt utskottet att värna livet och ansvarsfulla relationer.

Jag menar att det finns en kristen hållning i frågan om det ofödda barnets skyddsvärde, och jag menar också att detta är formulerat av utskottet. Att värna livet, det handlar om ansvarsfulla relationer och det handlar om den kristna hållningen som Läronämnden säger, att fostret har integritet och orubbligt värde och att mänskligt liv startar i konceptionsögonblicket. Jag tycker att Kyrkolivsutskottet på det här sättet har uttryckt en kristen hållning. Där det inte finns en kristen enighet om, det är vilka konsekvenser detta får vad gäller kyrkans verksamhet, stödsatser och också för samhället vad gäller lagstiftning. Jag har respekt för att det finns skilda hållningar i detta, men att det inte finns en gemensam hållning kring att värna livet och ansvarsfulla relationer kan jag inte dela. Därför menar jag att Kyrkolivsutskottet i sin argumentation på den punkten faktiskt haltar en aning.

I den motion som Margit Borgström och jag har författat har vi citerat bl.a. från Jeremia 1:5: "Förrän jag danade dig i moderlivet, utvalde jag dig, och förrän du lämnade modersskötet, helgade jag dig." Psaltaren 139:15: "Benen i min kropp var inte gömda för dig, när jag bereddes i det fördolda, när jag bildades i jordens djup."

Fru ordförande och kyrkomötesombud, jag vet att detta är en fråga som berör oss alla och som också är känslig. Jag skulle också kunna kallas för vad många säger kontroversiell, att den överhuvudtaget väcks. Men låt oss ändå som kyrka och som Svenska kyrkan vara överens om det Kyrkolivsutskottet säger att det kristna synsättet är att värna livet och ansvarsfulla relationer. Låt oss också påminna oss om vad vår egen Läronämnd har sagt, att fostret har integritet och orubbligt värde. Jag menar då att många människor i Svenska kyrkan utifrån detta har ett mandat att arbeta för stöd i alla de svåra lägen och situationer i livet, när livet inte blir som man hade önskat, men där frågan om att släcka liv blir aktualiserat. Ingen ska säga till någon annan människa att du gör moraliskt fel och ingen ska säga, allra minst jag själv, till en annan människa att du har fel i denna fråga. Men låt oss ändå säga att vi som kyrka har ett ansvar i vårt allmänna arbete för mänskliga rättigheter att alltid värna livet och att det också inbegriper det Kyrkolivsutskottet faktiskt säger här om det ofödda livet.

ELLY GUNNARSSON:

Fru ordförande, ledamöter och biskopar! Svenska kyrkan är unik. Den har församlingar som kan betjäna människor i kris och ett näderikt evangelium. I skrifter och personalutbildning pekar kyrkan på komplexiteten i abortfrågan. På nätet tar kyrkans Fråga prästen kontaktuppgifter och så kan kyrkan stötta dig. Trots detta

är kyrkan märkligt nog alltför lågmäld i samhällsdebatten om aborter. Kyrkan borde bli frimodig och synas mer i debatten om problemen och fråga efter studier. Jag ger några exempel. Antalet aborter är högt i Sverige. Fortfarande är det tveksamt om det blir ett nationellt abortregister. Registret är nödvändigt för vetenskapliga undersökningar. Veckogränsen för aborter ligger allt närmare fostrets överlevnadsmöjligheter dessutom menar forskare i USA att graviditetens längd kan variera med 37 dagar. De s.k. flickaborterna, hur vanliga är de? Kvinnor som väljer medicinsk abort, s.k. abortpiller, kan genomföra slutfasen av aborten i hemmet. Finns det några studier av vad det innebär för kvinnorna? I en undersökning av kvinnor efter abort hade över hälften av kvinnorna emotionella svårigheter. Kan kyrkan vara med och hjälpa till i den situationen? Ja, kyrkans Herre visar vägen t.ex. i evangelieberättelsen, där Jesus möter en kvinna, som förmodligen hade varit med om en abort, den enda kvinna som Jesus tilltalade med orden "min dotter".

Jag yrkar bifall till motion 2013:47.

BERTH LÖNDAHL:

Fru ordförande! Att vara präst under lång tid i en och samma församling, att vandra på de gator år efter år där man vistas betyder också att man lär känna människor. När jag går omkring i den församling där jag är kyrkoherde händer det mig inte så sällan att jag möter en och annan, ett barn, en ungdom, om vilken jag ibland tänker att du hade inte levt om inte din mamma, i sista sekund eller kanske i sin tveksamhet och undran, hade sökt ett samtal för att samråda. Inte i något av de fallen är det så att jag känner att den föräldern eller de föräldrarna har ångrat det val de gjorde. Men jag vet också att när jag går omkring på de gatorna så saknar jag andra där föräldrarna har kommit långt efteråt med sina frågor – gjorde jag rätt? valde jag rätt? jag kan inte glömma. De har kommit plågade av sitt val, de har kommit för samtal och de har kommit kanske för bikt. Att samtala och rentav debattera frågan om det ofödda barnets liv är alltid att vandra ut på ett minfält. Att välja att föda, eller att inte föda, är ett livslångt val, barnet som föds. Tid, fostran, engagemang och oro är sådant som växer ur kärleken till barnet, och barnet som inte föds blir ofta ett minne, en fråga, en undran hur dess liv skulle ha blivit. Just därför måste vi samtala. Just därför får inte de här frågorna tystas. Oavsett vilken syn man har på det ofödda barnets rätt till liv, så tycks alla parter önska en minskning av antalet aborter. Men om abort är rätt, varför då minska antalet? Om abort är komplicerat, kanske rentav tveksamt, om det sargar såväl kvinnan som barnet, då måste vi samtala för barnets skull, för kvinnans skull, för föräldrarnas skull. Kanske allra mest för kvinnans skull. Barnet, vågar jag tro, vilar hos Gud, är buret av Herren och gläds med änglarna. Men hur många kvinnor har inte haft svårt att försonas med sitt val och sig själva – just därför måste vi våga samtala, samtala i solidaritet med det ofödda barnet och samtala i djup respekt med de kvinnor som har försatts i ett svårt val och kanske fattat ett beslut man ångrat. Framför allt måste vi samtala med nåden i Kristus som grundton om försoningens verklighet.

ANNA EKSTRÖM:

Fru ordförande och kyrkomötet! De abortfientliga vindarna blåser allt starkare i EU. Abortmotståndare finns nästan överallt och man vinner faktiskt terräng i Sverige idag. Därför är det nu extra viktigt att slå fast inte minst kvinnans rätt att bestämma över sin kropp, sitt liv. Kanske är det viktigt också var kyrkan står i denna fråga eller var man inte står. Det är viktigt det som utskottet poängterar att

det inte finns bara en kristen hållning i denna fråga. Vi har inte tagit ensidig ställning, men med ett ja till denna motion då blir det inte så längre. Då ställer vi Svenska kyrkan på abortmotståndets sida. Nej, tack. Det är inte önskvärt att vi utarbetar dessa generella principer, absolut inte åt detta håll. Det är klart att vi ska våga samtala och det klart att kyrkan alltid ska finnas där. Det viktiga är ett kristet synsätt vilket också står i utskottets motivering, och det är jag glad över att vi delar, oavsett var vi står i själva abortfrågan. Det viktiga är ett kristet synsätt, att värna livet och ansvarsfulla relationer.

Bifall till utskottets avslagsyrkande.

BERIT SIMONSSON:

Fru ordförande! Jag yrkar bifall till motion 2013:47 och tycker att den här motionen har en rimlig och hovsam önskan att undersöka hur Svenska kyrkan ska ge uttryck för det ofödda barnets rätt till skydd av sitt liv osv. I bakgrundstexten anføres vad som tidigare har gjorts i ärendet. Det hänvisas till häftet *När livet inte blev som vi tänkt oss* från 2005 på uppdrag av kyrkomötet samma år. Häftet fokuserar på kontakten med kvinnan som överväger abort och har den vuxnes perspektiv i fokus, mamman, och stundtals också pappan. Motion 2013:47 har ett annat fokus. Den fokuserar på det ofödda barnets rätt till liv. Det är en annan vinkel än den som hittills har varit aktuell då Svenska kyrkan uttalat sig i abortfrågan. På sid 2 i bakgrundstexten hänvisas till Läronämndens yttrande från 1994, där ett resonemang redovisas vari fostret kallas en människa i vardande. Det blir ju då en väldigt intressant fråga till Läronämnden, på vilken dag i graviditeten som en människa i vardande övergår till att bli en s.k. riktig människa. När inträffar det och vem avgör? Människovärdet som vi pratar mycket om här, bygger på att varje människa är just unik genom att vara skapad till Guds avbild. Det väcker några besvärliga frågor. Finns det människor som Gud inte vill och som vi därmed har rätt att abortera, eller är det så att vi faktiskt aborterar mer än 30 000 små människor per år var och en med ett unikt människovärde skapade till Guds avbild. Eller är det så här, att Gud liksom börjar vilja dem i vecka 22. Innan dess är han inte så angelägen. I övriga Europa är det vecka 12 som gäller. Ja, det är känsliga frågor, men ger frågans komplexitet oss därmed mandat att av hänsyn till den vuxne offra barnet?

Att en abort sätter outplånliga spår i en kvinnas liv, det förstår vi av många kvinnors personliga berättelser också på nätet. Mest omskakande var en nätsida som heter www.abortkyrkogarden.com, en nätsida [finns inte längre!] öppnad av feminist med två aborter bakom sig. Hon kände behov av att formulera sin sorg och sin skuld och visste inte var hon annars skulle ta vägen med den. Det finns många sådana berättelser. Motionens begäran är mycket försiktig just därför att frågan är komplex, så varsamt skriven att det egentligen skulle vara omöjligt för en kristen kyrka att inte bifalla den.

MARGIT BORGSTRÖM:

Fru ordförande! I abortdebatten hävdas ofta som ett argument att kvinnan har rätt till sin egen kropp, och detta är fullständigt självklart. Men en blivande mamma har inte längre bara ansvar för sin egen kropp. Hon bär på en skyddsvärd individ. Människan har bara två fixpunkter för sin livslängd – befruktningsögonblicket och döden. På denna livslinje kan ingen ange en punkt där man har rätt att gå in och avbryta livet. Forskning och dokumentation om barnets utveckling i mammans mage visar att fostret har eget hjärta som slår från fjärde veckan. Redan innan dess har det ett litet huvud, hjärna, bröstorg och ryggrad. I

motionstexten beskrivs närmare utvecklingen vecka för vecka. Det lilla barnet upplevs säkert för oss alla som det allra mest skyddsvärda, men idag har vi i Sverige omkring 40 000 aborter, du sade 30 000, Berit. I ett samtal för en tid sedan med vår granne nämnde jag dessa siffror. Han blev alldeles förskräckt och utbrast, att så många våldtäkter har vi väl inte i vårt land. Nej, det har vi inte men han utgick ifrån att aborter endast skedde i samband med våldtäkter. Antalet aborter kommer inte att offentliggöras framöver, det hoppas jag att ni har förstått, det kommer inte att framgå hur många det är. Aborter noteras inte i någon sjukhusjournal. Dessa små foster har ingen till sitt försvar. Är detta en utveckling som Svenska kyrkan kan låta gå obemärkt förbi? Menar vi allvar med att det viktigaste i ett kristet synsätt är att värna livet och ansvarsfulla relationer, då är vår uppgift att mer tydligt visa på att vi i den kristna kyrkan ställer oss på det ofödda barnets sida och inte accepterar denna utveckling i vårt land. Jag vill bara sluta med att berätta om mitt lilla barnbarn som föddes några dagar innan den artonde veckan. Den lilla flickan som heter Lisa hade allt, t.o.m. mammas ansiktsdrag.

Bifall till motionen.

ERIKA HEDBLOM:

Fru ordförande, presidiet, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Motionären önskar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att ta fram hur Svenska kyrkan ska ge uttryck för det ofödda barnets rätt till skydd av sitt liv och hur det ska komma till uttryck i ord och handling i kyrkans liv och opinionsbildning. En av motionärens motiveringar till detta är att lyfta fram budordet *Du ska inte dräpa*. I vissa länder i Sydamerika tolkar lagstiftare, förutom abort, även in både missfall och utomkvedshavandeskap i liknande resonemang som motionären lyfter. Missfall och utomkvedshavandeskap är båda resultat av en befruktning och kan i vissa fall ha dödlig utgång för kvinnan. I vissa länder så leder missfall och utomkvedshavandeskap till straffföljder eftersom hon anses ha dödat ett ofött liv. Straffet verkställs såvida kvinnan inte redan har dött på grund av att vården inte får hjälpa henne med hennes tillstånd. Jag anser att motionärens resonemang är farligt för kvinnors hälsa och hennes självbestämmande över sin egen kropp. Jag uppskattar den lagstiftning och det förhållningssätt vi har till abort, missfall och utomkvedshavandeskap i Sverige idag, och jag anser inte att Svenska kyrkan ska opinionsbilda annorlunda. När och om jag får missfall, utomkvedshavandeskap eller väljer att göra abort, önskar jag att Svenska kyrkan finns där att lyssna på mig i en svår stund utan att ge mig skuld och skam för att jag dödat en annan människa.

Bifall till utskottet.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Fru ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill varmt tacka dig Erika för ditt inlägg. Jag tycker att det är väldigt viktigt att man ger uttryck för, som Erika gör, hur man kan läsa och tolka en motion, och det ska vi visa full respekt för varandra. Jag vill intyga för dig, Erika, att det du säger här är inte syftet. Du har rätt att tolka det som du vill, men det är inte syftet. Det är inte heller syftet att lyfta fram den kristnes ansvar inför Gud att värna livet, i de termer som du nämnde utomkvedshavandeskap och andra former av missfall. Det är inte så i en kristen tradition att man har anklagat en kvinna för ett missfall och därigenom ha brutit mot det femte budet. Men, Erika, du har all rätt i världen att tolka och läsa in vad du vill.

ERIKA HEDBLUM (REPLIK):

Det är ett väldigt bra förtydligande men när man så väldigt väl beskriver exakt vecka för vecka hur ett foster växer i en kvinnas kropp blir det väldigt tydligt också att inom alla de här veckorna och dagarna som ett foster bärs i en kvinna så kan ju de här sakerna ske, utomkvedshavandeskap och missfall. Var drar vi då gränsen utifrån frågan om opinionsbildning från Svenska kyrkan? Jag ville lyfta fram att jag tycker att vi ska ha det som vi har det idag.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Jag vill bara säga till Erika att vi är helt överens på den punkten och du ska inte känna den typen av oro, utan det handlar om när vi släcker liv i ett läge genom ett beslut och det är långt fram i graviditeten och inte när det blir ett missfall.

ERIKA HEDBLUM (REPLIK):

Utomkvedshavandeskap är ju ändå att man inte tar beslut om varken eller. Det finns även någonting som heter *missed abortion*, där kroppen inte stöter ut fostret utan det stannar kvar och är dött. Var ska vi dra gränserna kring detta?

AXEL W KARLSSON:

Fru ordförande och ledamöter! Jag yrkar bifall till den här motionen. Jag tycker att den är en ny och kreativ aspekt på den här problematiken som vi alla är överens om är väldigt komplicerad och laddad. Jag är naturligtvis överens med Lennart Sacrédeus och andra om att meningen inte ska vara att lägga skuld på människor. Samtidigt vet vi att skuld ofta är en ofrånkomlig baksida av våra handlingar som människor. Men i frågan om att kyrkan borde kunna ge tydligare uttryck för det ofödda barnets rätt till skydd för sitt liv, borde vi väl kunna anstränga oss och vara litet kreativa och försöka hitta sådana uttryck mitt i den här svåra situationen. Kvinnan har rätt till sin kropp, heter det ibland litet slagordsmässigt, men även barnet har ju i någon mening rätt till sin kropp. Jag vill tacka er som har lagt den här motionen och jag stöder den. Det parti som jag är knuten till jobbar ju för 12 veckors aborttid och inte 18.

KATARINA WEDIN:

Fru ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag hade inte tänkt yttra mig i den här frågan men jag bara måste. Jag yrkar bifall till utskottets betänkande.

Jag har arbetat som barnläkare och med för tidigt födda barn i många år. Jag har varit läkare i 30 år. En del av mitt jobb eller egentligen allt handlar ju om att värna liv. Det här är en svår fråga, men jag skulle vilja lägga ett annat perspektiv än att ge dåligt samvete till de människor som av olika anledningar väljer att avbryta en graviditet. Jag tycker att det handlar om att ha solidaritet med de födda barnens rätt till liv. Se er omkring, vi har barn som far illa i vårt eget land. Vi har ensamkommande flyktingbarn, och det är säkert många av oss som möter det här i vardagen. Se globalt, hur många barn dör varje dag runt jorden av orsaker som vi som sitter här kan göra något åt?

KEKKE PAULSSON:

Fru ordförande och ledamöter! Från utskottets sida vill jag tacka för synpunkter och berättelser från er som har deltagit i debatten. Vi kan konstatera att det finns en bredd av åsikter i vår kyrka i den här frågan. Vi är överens om att det är ett viktigt kristet synsätt att värna livet och ansvarsfulla relationer. Frågan är säkert inte slutdiskuterad nu utan den lär komma tillbaka i framtiden.

Jag fortsätter att biträda utskottets förslag till avslag på motionen.

ELLY GUNNARSSON:

Det har skymtat fram i debatten det här med att belägga med skuld. Jag citerar evangeliet. Ni kan hitta berättelsen i Matt. 9 och Mark. 5 och Luk. 8. Läs den, där är ingen skuld.

Det tror jag är en väldigt viktig utgångspunkt när det gäller det här. Sedan vill jag betona igen det här med forskning. Om vi inte har ett register, om det inte är tillåtet på en enda medicinsk behandling, kirurgiskt ingrepp, att forska var hamnar vi då?

LENNART SACRÉDEUS:

Fru ordförande och kyrkomötesombud! Tack för en väldigt fin debatt! Jag vill ändå nämna, med risk för att Anna Ekström tar replik på detta, att antalet "abortmotståndare" i Europa ökar. Jag vill varna för att vi använder det begreppet. Jag skulle inte till Anna eller till någon vilja säga att det finns abortanhängare. Jag tror inte heller att vi ska använda begreppet abortmotståndare. Alla är vi i grund och botten, och inte minst som kristna och som kyrka, för livet och därmed emot att liv släcks. Vi kan dock komma fram till olika slutsatser om hur vi ska hantera själva den frågeställningen om hur vi värnar livet bäst. Men Anna Ekström kan aldrig bli kallad för en abortanhängare, ingen annan ska kallas detta och vi ska inte kalla varandra för abortmotståndare heller i den bemärkelsen att vi egentligen innerst inne är det, därför att ingen gillar att liv släcks. Sedan kan vi ha olika inställning till lagen. Jag vill också påminna om att den svenska lagen faktiskt skyddar det ofödda livet efter vecka 18 i princip, definitivt efter vecka 22. I de flesta nordiska länderna ger lagen skydd för det ofödda livet fr.o.m. vecka 12. Den statliga utredningen SOU 1989 lade fast att det handlar om två skyddsvärda individer. Kvinnan är självklart skyddsvärd, men denna statliga utredning lade också fram att det ofödda barnet i sig är en skyddsvärd individ.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 150.

§ 115 Arbete mot prostitution och trafficking

ANNA EKSTRÖM:

Fru ordförande och kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Utskottets förslag är att avslå motion 2013:21 som vill bilda ett organ för att samordna arbetet för församlingar, stift, andra kyrkor samt myndigheter i arbetet mot prostitution och trafficking. Utskottet håller med om att detta är ett viktigt arbete som Svenska kyrkan absolut ska vara med i. Men Svenska kyrkan ska inte själv göra ett organ i detta utan samarbeta med andra aktörer på befintliga arenor. Vi ska inte skapa nya arenor, vi ska ge oss ut på de som finns. Arbete mot prostitution och trafficking – absolut – men inte på det sätt som motionären föreslår och därför avslag på motion 2013:21.

MARGARETA VIKLUND:

Fru ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar och övriga deltagare! Först får jag tacka för svaret på motionen, Arbete mot prostitution och trafficking, och jag yrkar bifall till den, motion 2013:21. Den här motionen berör ett för många mycket känsligt men också ett mycket aktuellt och angeläget ämne som under senare tid har lyfts upp i den massmediala debatten, men också genom boken *Ängeln på Malmskillnadsgatan*, författad av Elise Lindqvist, som genom egna erfarenheter vet vad hon skrivit om. Det motionen vill är att kyrkan måste och har skyldighet att hjälpa ännu mer än vad man enligt motionssvaret anser att man

redan gör och samordna det man gör. Min fråga här och nu är om kyrkomötet anser att vi, dvs. Svenska kyrkan, har gjort tillräckligt i den fråga som motionen handlar om. I så fall rekommenderar jag en fredagsnatt på Malmskillnadsgatan i Stockholm tillsammans med teamet från Sankta Clara kyrka. Där kan man i koncentrerad form möta och se det som man egentligen inte vill se. Svaret på motionen kommer mig att tänka på hur vi en dag ska stå inför den heliga tronen och Mästaren, vår Herre, och kanske fråga honom, när såg vi dig hungrig, törstig och utan kläder, underförstått gick förbi dig utan att se dig. Nu har vi en chans genom att se människan i andra människor, dvs. se honom, Mästaren, men också finna vägar att hjälpa vår nästa. Den prostituerade är både din och min nästa. Vi vet inte orsaken till varför de prostituerade har hamnat i det träsk som de har hamnat i. Många har blivit lurade in i en värld som de aldrig trodde fanns och än mindre hamna i. Jag tänker på trafficking och slavhandel som många har lurats in i av smarta människohandlare.

Jag förstår inte hur man kan avslå motionen, Arbete mot prostitution och trafficking, med motiveringen att kyrkan och församlingen ska samarbeta med andra organisationer på den lokala nivån, dvs. underförstått tydligen inte på riksnivå. Jag kan inte se logiken i det, speciellt inte som det anges i betänkandet och i reservationen på utskottets svar på motionen, "regeringen avser att vidta åtgärder för en fortsatt och utvecklad samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer på nationell nivå i arbetet med prostitution och människohandel". Det här talar ju för att om Svenska kyrkan ska bli trovärdig i hanteringen av den fråga som motionen handlar om och vara den samtalspartner som kyrkan anser sig vara, måste kyrkan engagera sig också centralt, dvs. på riksnivå. För vår trovärdighets skull finns inget annat alternativ än att bifalla motionen, vilket innebär att tillsätta en arbetsgrupp, ett organ på central nivå, för att bl.a. stödja och finna vägar till ökat samarbete med statliga myndigheter för att bl.a. stödja kyrkor och församlingar i arbetet mot prostitution och människohandel.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 151.

§ 116 Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112

LENNART SACRÉDEUS:

Fru ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill varmt tacka Kyrkolivsutskottet för behandlingen av motion 2013:51. Jag är dock inte mer än en människa och hade tyckt att det hade varit otroligt roligt och man hade varit stolt och hedrad när man kommit hem till Siljans strand i Mora om utskottet hade bifallit motionen när man tycker samma sak på formella grunder och därför ska jag inte krångla. En del tycker väl att jag krånglar tillräckligt mycket. Jag ska naturligtvis inte yrka bifall till en motion som utskottet de facto ändå tillstyrker.

Utskottet säger så här, att man uttrycker sitt starka stöd för formuleringarna i kyrkostyrelsens remissvar till utredningen *En myndighet för alarmering* som föreslår att möjligheten att nå Jourhavande präst via larmnumret 112 tas bort. Eftersom kyrkostyrelsen, som kyrkomötets verkställande organ, redan uttalat vad Svenska kyrkan anser föreslår utskottet att kyrkomötet bifaller motionen men då blir det avslag på motionen i alla fall. Det var ju litet försmädligt. Det viktiga är dock att vi står samlade som kyrka.

När motionen skrevs den 21 juli, om ni minns hur vädret var då, då hade ju inte Svenska kyrkan de facto lämnat in sitt remissvar. Jag skrev i motionen att Svenska kyrkans remissvar väntas gå i samma riktning som SKL att de kraftfullt

backar upp Jourhavande präst som en del av 112, och att vi backar upp den nationella samordnaren, prästen Monica Eckerdal från Göteborg, som väldigt tydligt och framgångsrikt och på ett angeläget sätt fört fram frågan i opinionsbildningen.

Sedan motionen skrevs har kyrkan agerat via kyrkostyrelsen i sitt remissuttalande. Jag hoppas och tror att regeringen tar detta till sig och att den utredning som är lagd här tidigare att den inte fullföljs på den här punkten utan att Svenska kyrkan i form av Jourhavande präst fortsatt finns med vad gäller larmnumret 112. På formella grunder förstår jag att det kanske inte kan ges ett bifall eftersom remissvaret har avlämnats. Min tanke var att om kyrkomötet uttalade detta så skulle det bli tyngre än de 14, med ärkebiskopen 15, ledamöterna i kyrkostyrelsen, och jag anser att kyrkomötet väger tyngre än kyrkostyrelsen. Men det får väl duga att kyrkostyrelsen har lämnat in sitt remissvar och nu har kyrkomötet i praktiken ställt sig bakom detta.

BRITT LOUISE AGRELL:

Ja, det är svårt med det formella. Det är så att kyrkostyrelsen är kyrkomötets verkställande organ när inte kyrkomötet sammanträder. Därför är det så att kyrkomötet, genom kyrkostyrelsen, redan har uttalat sig. Det är det som är vitsen.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan att avslå motionen på de grunder som vi har angivit. När den här utredningen kom i våras blev alla vi som arbetar med människor, och kanske i synnerhet alla våra präster, synnerligen bekymrade därför att vi vet vilket behov som finns av att Jourhavande präst finns med på 112. Det har också kyrkostyrelsen skrivit i sitt remissvar. Som jag har förstått det så har vi fått stöd från många håll i samhället som inser vikten av att det får vara kvar på det sätt det är.

Jag har förstått att det har varit en del osäkerhet om formuleringen på slutet i utskottets betänkande och vill bara klargöra genom att istället för sista meningen säga så här: Eftersom kyrkostyrelsen som kyrkomötets verkställande organ redan har uttalat att Svenska kyrkan anser att Jourhavande präst bör vara kvar inom jurnumret 112 föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 152.

§ 117 Kristen människosyn

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Erik Sjöstrand och jag har skrivit en motion som bär rubriken Kristen människosyn och där vår önskan är att vi i våra församlingar ska kunna initiera ett samtal om vad detta begrepp, som vi så ofta använder, innebär. Jag ska inte referera motionen, den känner ni redan. Jag ska försöka att hastigt men i några punkter gå igenom det jag uppfattar vara utskottets analys och slutsats.

För det första säger utskottet, vilket gläder mig, att man identifierar att detta ämne är ett prioriterat ämne som i kyrkostyrelsens skrivelse Verksamhet och ekonomi har lyfts fram och jag citerar på första sidan av betänkandet, "vad man ser som Svenska kyrkans uppdrag och utmaningar framöver", dvs. att det är ett prioriterat område. På nästa sida nämner man med anknytning till ett av våra exempel att Statens medicinsk-etiska råd har arbetat med en utredning och att vi inom kort kommer att få en fortsatt debatt i frågan om surrogatmödraskap. För det tredje så identifierar också utskottet i betänkandet att dessa frågor har nära samband med den diskussion som förekommit i kyrkan om samlevnadsfrågor. För

det fjärde konstaterar utskottet att detta är frågor som behandlas i de svenska församlingarna. För det femte konstaterar man att Sveriges Kristna Råd också betonar dessa frågor betydelse, och för det sjätte att motsvarande samtal också pågår inom det internationella arbetet, t.ex. i Lutherska världsförbundet.

Sedan kommer utskottets överväganden och det kallar jag punkt 7. Där skriver man, ämnesområdet kristen människosyn rymmer många delfrågor och kan anknytas till olika frågeområden. Det handlar om övergripande principiella ställningstaganden men också om avvägningar och beslut i konkreta situationer. Där är vi motionärer och utskottet helt ense.

För det åttonde skriver utskottet i betänkandet, utskottets andra punkt, att det behövs samtal i dessa frågor. Det förekommer och det behövs fortsatta samtal. Sedan vill jag läsa innantill i slutet av tredje sidan, där står: När särskilda situationer uppstår och ojämlika förhållanden uppmärksammas då frågor om människosyn och människovärde ställs på sin spets kan församlingen dock behöva stöd såväl för att kunna hantera den praktiska situationen som för att förstå innebörden i det som händer. Där är jag helt ense med utskottet.

För det nionde säger Gudstjänstutskottet dock att vi menar att uppdraget att initiera ett samtal i församlingarna inte är att gå på rätt väg. Jag hoppar snabbt till slutet.

Jag förstår inte slutsatsen att avslå motionen, inte minst på vad utskottet skriver i sitt sista stycke. Bifall till motionen.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! För ett stort antal år sedan kom från Teologiska kommittén ett samtalsunderlag som rörde samkönad samlevnad och som sedan så småningom ledde till kyrkomötets beslut om samkönad vigsel. Dokumentet som kom ut var väldigt betydelsefullt, och man hade det också som underlag i många församlingar. Det kom faktiskt också ett påbud att det skulle diskuteras i våra församlingar. Det var ett viktigt dokument som gav kunskap som gavs anledning att reflektera.

I samhället idag och i media möts vi ständigt av reportage om romers situation, vi möts av det som kallas hederskultur men som ju är en form av hedersvåld. Vi vet att antisemitismen poppar upp som en liten djävul i samhället, vi vet att vi behöver diskutera och se flyktingars och invandrades situation. I det här läget kommer ärkebiskopen i sitt inledningsanförande och säger, människan är helig, hon har ett värde i sig.

I samma situation sitter ett kyrkomötesutskott och säger att de här frågorna är viktiga men om vi skjuter in dem i den här utredningen *Dela tro – dela liv*. Så gjorde man också med en mängd frågor som handlade om struktur, och man sköt det till Strukturutredningen. Om inte vi för samtalen, för diskussionerna om vad en kristen människosyn är, vem gör det då?

Man hänvisar i utskottet till ekumeniska dokument. Det är bra, men vilken spridning har de i våra svenska församlingar. Det hänvisas till ärkebiskopens arbete, men det är en ensam person. Om inte vi, vem då? Om inte vi ger skäl för människors värde och värdighet utifrån Jesu liv, vem gör det då. Så sade ärkebiskopen.

Jag vet att det kommer ett särskilt yrkande i debatten, och därför ska jag avstå från eget yrkande i nuläget men kommer att ansluta mig till det särskilda yrkandet som kommer senare i debatten.

BRITT-MARIE DANESTIG:

Herr ordförande, biskopar och kyrkomötet! Jag har en särskild mening med anslutning till att utskottet har behandlat den här frågan. Jag vill också yrka bifall till motion 2013:34. I utskottet diskuterade vi väldigt mycket, och man kan läsa i betänkandet att utskottet redovisar det positiva arbete som görs och har gjorts när det gäller synen på människan och synen på samhället. Det är naturligtvis något som är glädjande. Då kan man ju undra varför jag står här och yrkar bifall till motionen.

Orsaken är att jag känner oro över att samhället faktiskt har en liten kulturell beredskap att hantera konsekvenserna av den snabba utvecklingen och kunskapen inom framför allt gentekniken och reproduktionstekniken. Det oroar mig. För att inte bli missförstådd vill jag säga att den här utvecklingen naturligtvis också har positiva förtecken. I likhet med andra aktuella medicinsk-etiska frågor är de här frågorna väldigt komplexa till sin natur, därför att de på olika sätt berör livets innersta kärna, alltså vår egen existens. De ställer oss – och kommer säkert att ställa oss – i framtiden inför svåra moraliska och etiska överväganden, och de berör också grunden för vår kristna tro. Att frågorna är svåra får inte innebära att de undviks, skriver utskottet i sitt yttrande över motionen. Det är sant, och därför menar jag att det finns ett fortsatt behov av en fördjupad intern bearbetning inom Svenska kyrkan, alltså det här samtalet om de här viktiga frågorna som rör människosynen måste hållas levande hela tiden.

KARIN LÅNGSTRÖM VINGE:

Herr ordförande och kyrkomötet! Här kommer tilläggsyrkandet: Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att ta fram ett webb-baserat studiematerial om aktuella etiska frågor i syfte att möjliggöra en fördjupning och ökad kunskap i dessa frågor i församlingarna.

Hur många här vet vad ett KUB-test är? Hur många här vet vad som avses med vård som inte kan anstå? Hur ofta diskuterar ni sederingsterapi vid kyrkkaffena? Hur sätter vi dessa och andra begrepp i relation till de ord som ärkebiskopen anförde i sin inledning? Det berör kristen tro, kristen etik och kristen människosyn.

En motion om just den här kristna människosynen har Gudstjänstutskottet behandlat. Man menar i utskottet att det redan har samtalats och det samtalas och det finns redan material. Visst finns det material, det finns en uppsjö av dokument att leta upp och läsa in sig på. Jag skulle önska mig ett webbforum, där det samlat finns uppdaterad information om aktuella etiska frågor med Svenska kyrkan som tydlig avsändare. Det handlar inte alls om att i alla frågor ge säkra svar utan om tydliga frågor. Det handlar inte alls om att behöva ta ställning i allt men att veta vilka positioner som finns att inta. Ibland kommer vi fram till olika slutsatser och det är i linje med att vara en luthersk kyrka, men vi behöver en ökad kunskap om vilka slutsatser det finns att landa i. Kunskap behövs om vi inte ska vara hänvisade till enbart känslan som orienteringspunkt. Det handlar om problematiken med fosterdiagnostik, den särbehandling i vården som sker för människor utan svenskt personnummer. Vad kan vi säga om det här och andra frågor om man vill argumentera utifrån en kristen människosyn? Kyrkans uppdrag är att vara ljus och salt, men om vi ska kunna vara det på ett trovärdigt sätt krävs kunskap, ökad kunskap och ökad medvetenhet. Med en kunskapsbank på webben skulle vi lättare kunna bedriva opinionsbildning eller åtminstone kunna prata trovärdigt om det här i vardagen. Det skulle också kunna samla upp

en hel del av de frågor som vi idag har pratat om i kyrkomötet. Utskottet menar att allt ryms i projekt som redan finns, men hur mycket ska vi knöka in i dem.

TERESIA DERLÉN:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter och åhörare! När förde vi senast samtal om etik? När förde du senast samtal om etik? Förhoppningsvis i korridorerna här för inte så länge sedan. Var för du ditt regelbundna samtal om etik och kristen tro, om moral? Var har vi det regelbundna, planerade samtalet? Precis som jag vill att mina församlingsbor ska ha en regelbunden bibelläsning och samtala om den kristna tron, så behöver vi också prata om vart vår kristna tro leder oss i praktiken. Vi lyssnar på predikningar, vi läser vår bibel och våra böcker, vi deltar i retreatar och konferenser, men det är i det regelbundna, andliga samtalet som vi växer och mognar som kristna. Det är där vi utforskar hur Anden leder oss i vårt dagliga liv, i vår kristna tro, just i praktiken. Det är härifrån den här motionen kommer, tror jag. Den är ett svar på en brist som vi har i vår kyrka, kristen tro i praktiken, platsen för det regelbundna, planerade etiska samtalet.

Vad är egentligen Svenska kyrkans tro i de här frågorna oavsett om det är ett svar som vi kommer med eller tio, det spelar inte större roll, men vi behöver samtalet. Vi behöver våga lyfta frågorna och se vart de leder oss. Egentligen borde vi inte behöva ställa den här frågan, vad tycker den Svenska kyrkan i det här. Vi borde redan ha svaren och jag säger i pluralis, för jag tror inte att vi kommer till ett svar.

Vi borde som den största kyrkan i Sverige föra etiska samtal både på nationell nivå och på församlingsnivå såväl som enskilda kristna och i ekumeniska samtal, men vi har inte platsen vare sig på nationell nivå eller i församlingen. Vi bör ha ett etiskt råd, vi bör ha en möjlighet att föra ut frågor och samtalsmodeller och material till våra församlingar. Det minsta vi kan förvänta oss av vår kyrka är att vi har ett etiskt råd som skulle kunna föra samtalet framåt, hjälpa oss att inte skärma oss för de svåra frågorna och att leda det etiska samtalet i vårt samhälle, och jag menar leda samtalet. Vi ska vara på framkant i de här frågorna. Vi ska vara drivande, inte bara haka på frågor och samtal som råkar dyka upp.

Bifall till det särskilda yrkandet.

HANS ULFVEBRAND:

Herr ordförande och kyrkomötet! Det är ganska bra att den här veckans Psaltarpsalm ligger som en röd tråd under samtalet. Vi har haft flera frågor kring biblisk och kristen människosyn nu under några punkter.

Du rannsakar mig

Du omger mig på alla sidor

Den kunskapen är för djup för mig,

den övergår mitt förstånd.

Innan jag fortsätter vill jag säga att jag talar för utskottet och det är bifall till utskottet och så vet vi om den särskilda meningen i sammanhanget här.

Egentligen är det väl inte namnet Gud som är evigt utan den verklighet som namnet pekar ut. Om den verkligheten är ursprunget för och grunden till hela vår tillvaro så är ju den verkligheten också i vårt vetande.

En gång när Martin Lönnebo talade om kristen människosyn så klack det till i mig och jag upprepar det ofta i många sammanhang, inte minst i dopsammanhang: Du och jag är någon inte någonting/ Du och jag är lika/ Du och jag är sårbara/ Du och jag är outgrundliga/

Jag delar motionärernas uppfattning att vi är och ska vara med och diskutera på alla platser, bland alla människor, människosynsfrågor för vi vet att vi har något att komma med. Vi ska våga fråga, vi ska våga neka tro på alltför enkla svar. Vi ska våga vänta och vi ska våga tveka.

Kristen kunskap och kristen erfarenhet i samspel med den kunskap om världen och människan som naturvetenskapen och humanismens frukter skänker oss är viktig att om och om igen ta tillvara och dela oss människor emellan. Jag tror faktiskt att satsningen *Dela tro – dela liv* är ett försök som ligger i linje med motionärernas önskan.

Sigtunastiftelsens kaplan Lars Björklund sade en gång: ”Det får inte vara så att min tro kräver en skyddad verkstad. Så fort verkligheten inte stämmer med min tro är det verkligheten som gäller.”

Bifall till utskottet. Jag återkommer.

BERTH LÖNDAHL:

Herr ordförande! När jag läste Nils Gårders och Erik Sjöstrands motion så måste jag erkänna att jag hade svårt att greppa den. Den är komplex, den är svårfångad, och kanske blir det så när man skriver om en komplex fråga som människosynen. Min första reflektion var ungefär så här, att den egentligen inte ägnar sig åt de grundfrågor om vad kristen människosyn är utan vilka konsekvenser vi ska dra av den – de enskilda etiska frågeställningar som vi ställs på nytt och på nytt inför, moderna frågeställningar som ny forskning driver fram och där vi står handfallna – hur ska vi se på detta? Att det är komplext grundar sig i det, att det svåraste som finns är att vara människa. Det är oerhört motsägelsefullt i att vara människa. Vi har rättigheter och vi har skyldigheter. Gång på gång noterar jag i kyrkomötet att vi är väldigt mycket mer medvetna om människans rättigheter och det talar vi mer om än vi talar om hennes skyldigheter. Jag skulle våga påstå att människans skyldigheter är också hennes adelsmärke och höjer hennes värdighet i att vara människa. Bakom varje annan människas rättighet, ligger någons skyldighet att upprätthålla detta. Det tillhör det komplexa. Att vi idag i samhället har svårt att definiera skillnaden mellan djur och människa kan oroa, för djur har varken rättigheter eller skyldigheter i sig själva. Det ges dem av människan som är moraliskt medveten som en del av hennes uppdrag att råda i Skapelsen. Jag tror att vi på nytt behöver reflektera över just den kristna människosynens tre grundpelare. Den första att hon är skapad till Guds avbild, hon har medvetande, kapacitet och ansvar. Det andra att hon är moraliskt ansvarig, kan göra rätt och fel, i klassiskt språkbruk är syndare. Det tredje är nåden och försoningen, det som är förlåtelsens radikalitet och det som är att hon på nytt och på nytt blir återupprättad och därför kan börja om på nytt.

Vi kan aldrig nog reflektera över kristen människosyn och de konsekvenser dessa tre grundbultar har, som har präglat hela den västerländska människosynen. Vi kan aldrig nog reflektera över detta utan på nytt och på nytt måste vi ta tag i det. Till sist handlar det om att en människa aldrig får kränkas eller som Birgitta Trotzig skriver i en berättelse från kusten: ”Du har ingen rätt att förakta mig. För mig har han också lidit.”

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill yrka bifall till motion 2013:34 av Nils Gårders och Erik Sjöstrand. Jag vill tacka de två POSK:arna för en mycket viktig och angelägen motion. Kristen människosyn handlar om, som Berth Löndahl har sagt, att vi alla är skapade till Guds avbild, att vårt människovärde är

absolut, inte delbart, att det är unikt att det är lika och okränkbart, och att förvaltarstanken ger människan en särskild uppgift att förvalta Guds skapelse inklusive våra relationer till medmänniskorna. Jag vill också varmt tacka Britt-Marie Danestig för en viktig särskild mening och jag tycker att hon fångar upp många viktiga saker när hon skriver så här: Jag delar utskottets uppfattning i stort men känner oro över att samhället har liten kulturell beredskap för att hantera konsekvenserna av den snabbt ökande kunskapen och utvecklingen inom gentekniken och reproduktionstekniken.

Svenska kyrkan kan ju inte vara bara individernas och de individuellas kyrka utan kyrkan har som kollektiv, som gemenskap, just som kyrka ett ansvar att framträda gemensamt i opinionsbildningen. När nationalsocialismen, kommunismen och andra ideologier inklusive fascismen, alla baserade på våldet och så långt borta från den kristna människosynen man någonsin kan tänka sig, grep makten och förde krig, våld och död över Europa i två världskrig, så kan jag säga att det dög inte att kyrkorna bara sade att nu är det läge för samtal utan kyrkorna var tvungna att stå där som ett bålverk mot dessa fasansfulla ideologier.

Var finns vår beredskap i Svenska kyrkan idag för ett sluttande plan, en människosyn som blir alltmer egoistisk, alltmer materialistisk och alltmer utilitaristisk, där bara så att säga nyttan i närtid, men inte de långsiktiga konsekvenserna, bejakas, då säger Svenska kyrkan: Låt oss samtala om detta. Alla människor i det här landet är inte akademiker och gillar superintellektuella samtal, utan söker svar på frågor. Svenska kyrkan vill dock sällan säga att vi har något att bidra med, som ger vägledning utifrån evangeliet och kyrkans erfarenhet.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag vill återvända till utskottets eget betänkande. Utskottet menar dock att stöd och inspiration t.ex. i form av pedagogiskt och metodiskt genomarbetat samtalsunderlag kan vara till stor nytta i församlingarna. Det är precis vad motionen syftar till att främja. Alltså, jag ser detta som just det stöd som vi efterlyser och som utskottet också inser värdet av. Därför måste jag säga att jag tycker att Karin Långström Vinge i sitt särskilda yrkande, framställt här i talarstolen, på ett konkret och bra sätt har utvecklat vår tanke om hur man skulle kunna understödja ett sådant samtal.

Därför vill jag också yrka bifall till hennes yrkande. Huruvida jag kan återta yrkandet till motionen är väl tveksamt, men det kan jag ju stå fast vid och det är ju framställt också av annan talare. Jag uppfattar detta konkreta förslag som alldeles utmärkt.

HANS ULFVEBRAND:

Jag ska börja med att försöka bara ge något litet svar till Lennart Sacrédeus att jag delar din uppfattning att det är viktigt att koppla ihop akademisk teologi med pastoralteologi. Jag kan på stående fot erbjuda en plats mitt i Stockholm där vi kan fortsätta med detta och ta vara på all den forskning som finns här på kyrkokansliet, på forskningsenheten, och koppla ihop den akademiska teologin med pastoralteologi i Jakobs kyrka vid Kungsträdgården. Jag bjuder in er alla, jag lovar er att ni kan få vara med.

Om kyrkan blir ett reservat för intellektuell passivitet under fromhetens täckmantel då är det illa ställt. Någon har sagt, att hjärtat får vara hur naivt som helst, bara inte förståndet är det. Kyrkan har ofta varit initiativtagare genom historien till undervisning, forskning, skolor och akademier. Det är ju ett arv från

Jerusalems tempel, där människor lärde sig läsa, skriva och samtala. När Jesus i Matt. 22 – efter att han har gjort saddukéerna svarslösa, det var ju de som inte trodde på uppståndelsen – fick frågan om vad som är det viktigaste svarade: Du ska älska med hela ditt hjärta och med hela din själ, med hela din person alltså, och med ditt förstånd.

Vi ska älska med förståndet och ta vara på all kunskap. I många kyrkliga miljöer pågår detta, och jag måste säga att där det inte pågår, ta då och titta i miljöer där det pågår och ta hjälp därifrån och se till att pågår överallt.

LENNART SACRÉDEUS (REPLIK):

Herr ordförande! Jag tackar så mycket för inbjudan till Stockholm och allt intellektuellt material som är producerat i denna kyrka. Jag tror faktiskt att Svenska kyrkan mår bra av att också titta utanför sina egna domäner. Det finns en rik intellektuell och teologisk skatt utanför Svenska kyrkan och även utanför Lutherdomen. Sedan vill jag påminna om Credoakademin, där jag har mött väldigt många ungdomar som har fått uppleva att de blivit mycket stärkta i att kunna försvara kristen etik och människosyn i samtal med andra ungdomar när de har gått på utbildningen i just Stockholm. Det finns mycket att förmedla och vi måste också våga stå upp för kunskap och lärdomar som är kyrkans erfarenhet och inte bara det individuella tyckandet.

HANS ULFVEBRAND (REPLIK):

Då måste jag säga att jag försökte men ibland är man ju otydlig, det som sägs och det som hörs är inte samma sak, men jag försökte säga att just ta emot kunskap från många andra miljöer än där jag själv är, det är det som är meningen. Jag hörde här förut om realutopins väg, jag skulle gärna kunna ta några små steg tillsammans med många andra i Jakobs kyrka i Kungsträdgården. Det skulle kunna vara en bra samlingspunkt från Haparanda till Ystad.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 153.

§ 118 Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop

ALVE SVENSSON:

Herr ordförande, biskopar, ledamöter och vänner i kyrkomötet! Jag ska presentera och tala för utskottets betänkande Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop. Motionären i motion 2013:50 föreslår att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att underställa samtliga kyrkliga beslut på nationell nivå ett familjeperspektiv samt att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en genomgång och utvärdering av på vilket sätt familjeperspektivet och familjens kristna trosöverföring till sina döpta barn kommer till uttryck i kyrkoordningen.

Jag vill citera något från utskottets överväganden. Kyrkan har en kontinuerligt pågående och viktig uppgift att underlätta för och hjälpa vuxna och barn att leva i sitt dop. Detta sker framför allt på ett pastoralt plan i församlingarna. Det anordnas barnundervisning och familjegudstjänster, och utskottet menar att en formell reglering om ett familjeperspektiv vid beslutsfattande inte är rätt väg att gå.

Förra året bestämdes här på kyrkomötet att en barnkonsekvensanalys ska göras av ärenden för alla beslut, för verksamhet i församling, stift och nationell nivå. I utskottet menar vi att om den här barnkonsekvensanalysen genomförs på ett konstruktivt och ingående sätt, så kan den rymma samma sak motionären

efterfrågar, att god, genomförd barnkonsekvensanalys också kan ta med ett familjeperspektiv i beaktande.

Dessutom påpekar utskottet att frågor om dop och dopuppföljning inte i första hand regleras i kyrkoordningen utan snarare i kyrkohandbok och församlingsinstruktion.

Bifall till utskottets betänkande.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande! Jag vill yrka bifall till lagda motion 2013:50. Jag vill också tacka Alve Svensson och utskottet för behandlingen av motionen. Jag delar inte slutsatserna, för jag tror att det är skillnad på ett renodlat barnperspektiv och ett familjeperspektiv, som inkluderar mer än en generation. Svenska kyrkan måste tänka igenom väldigt noggsamt vad barndopet innebär för trosöverföringen med mindre än att inte föräldrarna än mer tydligt dras in i trosöverföringen i att förmedla kristen tro och andaktsliv. Det är inte lätt att föra tro vidare. Vi lever och ska leva i frihet, vi är skapade till Guds avbild och i detta ligger människans frihet. Men att förmedla något vi själva tycker är värdefullt inklusive den kristna tron till nästa generation, det är ändå det som är förutsättningen för barndopet att det ska kunna fungera. Jag tror inte att kyrkan bara genom barntimmeverksamhet och gudstjänstverksamhet kan förmedla tron utan också att stärka föräldrarna i att utveckla ett andaktsliv i hemmet. Det blir också vägen vidare in i kyrkans liv, i konfirmationen som bekräftelsen av dopet.

Den här motionen är skriven därför att familjen, som kyrkans grundläggande enhet, är den som har fört den kristna tron vidare. Med all respekt för ärkebiskop, biskopar, präster, diakoner och alla kyrkans anställda tror jag att den viktigaste trosförmedlingen i vårt land och i vår anrika svenska kyrka har varit hur tron har förts vidare från en pappa till en son och till en dotter, från en mamma till en son och till en dotter, och att det inom familjerna finns en närhet, äkthet och intimitet som gör att om detta var viktigt för pappa, om pappa kunde leva och dö för detta, om mamma kunde leva och dö för detta, då är det kanske något som jag borde överväga att grunda mitt liv på.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 154.

§ 119 Nya sätt att ge kollekt

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Gudstjänstutskottets betänkande 2013:3 innehåller något så ovanligt som ett beslutsförslag som vill gå längre än vad motionären föreslår. Motionären pekar på att det behövs fler sätt att ta upp kollekt än genom insamling av kontanter. För många personer blir användning av kontanter allt mer sällsynt och de flesta inköpen sker kontantlöst. I detta läge behövs alternativa sätt att samla in kollekt, menar motionären. Utskottet ser samma problem som motionären men även att åtskilliga församlingar och pastorat har problem kring att hantera kollekter och kontanter, bl.a. höga avgifter i samband med den här hanteringen. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motion 2013:74 men med anledning av motionen ger kyrkostyrelsen i uppdrag att ta fram och erbjuda församlingarna kostnadseffektiva system för kollekthantering innefattande fler sätt att ge kollekt än genom kontanter.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

ERIK SJÖSTRAND:

Herr ordförande och kyrkomötet! Sällan är man väl så glad för ett avslag som när utskottet kommer med ett sådant förslag.

Bifall till utskottet.

MATS JOHANSSON FLYGG:

Herr ordförande och kära kyrkomötesledamöter och biskopar! Den här frågan tror jag är av väldigt stor vikt, och jag är väldigt glad över att utskottet har behandlat det så generöst. För oss som bor i den mindre befolkade delen av vårt land är detta ett problem. Jag tror att det kan vara av stor vikt att vi får den här frågan utredd. Jag har tagit upp frågan på stiftsnivå för att försöka få hjälp och stöd för hur vi ska kunna gå vidare. Idag är det så att vi har ett avtal med Swedbank men på de flesta ställen så vill inte Swedbank ha något med kollekt att göra. Det är alltså en spin off-effekt av det nya kontantlösa samhället, och jag ser det av stor vikt att vi kan kanske nu få några nya idéer kring detta. När stiftet har tagit upp frågorna med rikskyrkan så sägs det att det pågår en utredning. Det här kan kanske vara ett sätt att på något sätt påverka till att snabba upp processen, för på landsbygden är det här ett problem kring kollektfrågan också.

Jag ställer mig bakom utskottets förslag till behandling av ärendet.

BERTIL PERSSON:

Herr ordförande! Om inte kyrkokansliet riktigt vet var man ska börja i arbetet med att utveckla finansiella tjänster så får man ju här en god hälsning.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 155.

§ 120 Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami

DAN SARKAR:

Herr ordförande och kyrkomötet! Oscar Wilde har sagt att polygami är att ha en hustru för mycket – monogami är samma sak.

Jag ville börja med ett skämt därför att utskottet skämtar. Man hänvisar nämligen till det arbete som har gjorts under många år inför den nya äktenskapslagstiftningen, där man menar att Svenska kyrkan har visat att monogami är det som kyrkan värnar. Jag har gång på gång och år efter år nu kritiserat det här arbetet. Jag menar att det inte är grundligt. Jag har visat på olika konsekvenser som det här beslutet har fått som inte var genomlysta när arbetet skedde. Jag har kritiserat det, våra systerkyrkor har kritiserat det. Här är ytterligare en konsekvens. Litet grand är det behandlat om polygami men ingenting är sagt om hur man ska hantera polygami som vi möter på missionsfältet i vissa länder där det är tillåtet. Det finns olika praxis hur missionärer har hanterat det här i olika länder, situationer och olika sammanhang. Vad ska man ha för praxis när polygama blir kristna? Nu kommer problematiken hit med invandrare från de här länderna. Vad säger vi till den kvinna som är andrahustru eller tredjehustru till en man? Ska hon vara kvar och vara trogen sin man eller ska hon uppmanas att söka en ny? Var är barnkonsekvensanalysen av ett polygamt förhållande som redan finns i Sverige? Eller om två svenska män och två svenska kvinnor som är RFSL-certifierade kommer till oss och undrar varför deras kärlek inte är lika mycket värd som andras när de vill leva i samma hushåll? Vad säger vi då? Det här är inte genomarbetat ännu, ännu är frågan inte aktuell i riksdagen, men den kommer att bli det. Jag vill med den här motionen egentligen inte visa någonting annat än att

när en kyrka tappar förankringen i skriften så tappar hon också förmågan att finna argument som håller mer än några år när samhället börjar bli vilset.

Jag yrkar bifall till motionen.

CHRISTINA HOLMGREN:

Herr ordförande, presidium, ledamöter av kyrkomötet, biskopar och åhörare!

Och till dig som så engagerat har skrivit den här motionen och som samtidigt också har fört frågan tidigare. Du är litet besviken över det som har skett och att det inte är tillräckligt. Ska vi säga så här, Svenska kyrkan är väl mycket tydlig i sin äktenskapssyn. Det är en tvåsamhet. Tvåsamheten kan ju bli problematisk när vi ser att andra människor lever i en annan relation. Det är kanske inte upp till oss att döma och fördöma de människor som lever i andra samlevnadsformer när de finns med oss i våra församlingar. Jag tror inte att det finns en enhetlig lösning på den internationalisering som har skett i Sverige beroende på att människor från andra kulturer och religioner finns hos oss. Men det teologiska och medmänskliga samtalet om de här frågorna måste fortsätta. Hur det slutgiltigt löser sig och vilka resultat det blir kan vi kanske inte bedöma idag, men jag är helt övertygad om och det framgår väldigt tydligt också i Läronämndens skrivelse från 2009:12 där man säger så här: Det är två personers val av varandra som unik livspartner som är centralt för äktenskapet. Det är en kristen syn på äktenskapet. Det finns andra praktiska sätt att lösa andra sätt till samlevnad. Så har det gjorts av våra flyktingar och invandrare de år som har varit. Jag tror inte hur väl Svenska kyrkan än vill så kan vi inte lösa den problematiken helt och fullt ut, men vi har ändå redskap att vara kärleksfulla, visa hänsyn och att inte döma och fördöma. Jag kan förstå att du kanske inte är nöjd med det sätt som utskottet har behandlat din motion men samtalet måste fortsätta och vi kan så småningom hitta goda lösningar där vi inte fördömer och avvisar människor som finns i vår kristna krets och i våra församlingar.

Jag yrkar bifall till utskottet.

DAN SARKAR (REPLIK):

Jag håller helt med om att vi inte ska fördöma eller få människor att inte känna sig välkomna men utskottet skriver ju att kyrkan behöver fortsätta bearbetningen av frågor kring relationer och kyrkans värderingar. Det behöver ske i ett internationellt och ekumeniskt perspektiv. Sic! Det var precis vad jag önskade med motionen. Varför avslår utskottet?

CHRISTINA HOLMGREN (REPLIK):

Jag har inte uppfattat att samtalet eller samtalen har tystnat. De pågår ju varje dag. Som kristna i Svenska kyrkan i de sammanhang där vi befinner oss på lokala, nationella eller internationella arenor hoppas jag verkligen att vi vågar lyfta de här frågorna och inte behöver börja om från början och formalisera något nytt. Vi vet att det just nu är litet kärt på vissa håll ute i världen, men det får inte innebära att vi säger att detta inte går något vidare, nu börjar vi om från början. Nej, samtalet ska pågå.

BO HANSON:

Herr ordförande! Dan Sarkar motionerar om att kyrkostyrelsen bör utreda teologiska skäl kring polygami. Som motiv anförs att en ny äktenskapssyn införts ”med sällsynt svag teologisk bearbetning”, vilket visar att motionären antingen är dåligt påläst eller inte tar argument från andra än de egna utgångspunkterna. Jag

tycker att Dan Sarkars inledningsanförande visade att syftet var att generera kyrkomötets majoritet och de beslut som fattats där. Vi ska komma till insikt om att vi har intagit en omöjlig ståndpunkt. Sarkar önskar inte främja polygami, det tvekar jag inte om. Denna motion är alltså inte allvarligt menad. Den är avsedd som en provokation, och då hjälper det inte att man uttalar ordet samtal.

Det har varit väldigt genomgående här idag att alla efterlyser samtal, men vi måste kunna avlyssna vilka samtal som är allvarligt menade. Jag uppfattar att denna motion nästan är unik på det sättet att man motionerar i ett ändamål som man egentligen önskar motarbeta. Det skapar behov av en ny kategori som vi inte har haft, nämligen avslag med skam. I vanliga fall hyllar jag principen att var och en skäms för sig, men undantag bör göras när man är utsedd som representant på en partilista, på en lista med en partibeteckning, då får heder och skam delas mellan den enskilda representanten och den grupp som han är representant för. Vi talar ofta i kyrkomötet om "avslag med krans", vilket vi inte protokollför men ofta nämner. Därmed menar vi en motion som blivit avslagen men ändå förs framåt i avsedd riktning, så avslag med krans är en framgång.

I det här fallet finns det behov av en annan typ av avslag, avslag med skam, och den bör då delas mellan motionären och nomineringsgruppen.

DAN SARKAR (REPLIK):

I repliken till Bo Hanson kan jag inte komma på något snällt att säga, så jag avstår.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 156.

§ 121 Döden

DAN SARKAR:

Döden – ja, jag är emot den. Jag kommer strax till mitt yrkande. För några veckor sedan var jag i Cambridge och träffade en anglikansk biskop från Australien som heter Tim Harris. Vi samtalade om hur det var när han kom ut som präst och hur statistiken såg ut. Han berättade att då hade siffrorna börjat dala när det gällde gudstjänster, förrättningar osv. men, sade man till honom, begravningar kommer du att få hålla på med, för de kommer inte att vika. Så tittade han på mig och sade: Men nu sker det. De har insett att om folk inte kommer till kyrkan överhuvudtaget, inte någon gång i livet, så kommer de inte heller när de dör.

Det är bakgrunden till varför jag vill lyfta den här frågan, att vi ska jobba med just döden, för än så länge har vi en oerhört bred förankring och ett stort förtroende hos svenska folket i att hantera livets slut, begravning och frågorna om döden. Vi har någonting att säga, och jag skulle vilja att vi säger det innan folk har slutat att lyssna på kyrkan överhuvudtaget, som någon som har något relevant att säga när det gäller döden.

Vi kan tala om en kroppslig uppståndelse, om att kyrkogårdarna en gång ska tömmas. Vi kan tala om att döden är besegrad, att det kommer att bli ett återseende, en nyskapelse av världen. Vi kan tala om en glädje och en evig salighet och vi kan tala om ett evighetsallvar och ett val som måste göras. Vi kan tala om det här på ett sätt som folk lyssnar på, än så länge. Utskottet lyfter i sitt betänkande fram statistik som talar för att begravningarna ligger ungefär 42 år efter de andra förrättningarna i statistikens dippande. Än så länge har vi tid, låt oss ta vara på den möjligheten.

Jag kommer inte att yrka bifall, därför att egentligen har kyrkomötet redan med anledning av motion 2013:86 punkt 4 att uppdra till kyrkostyrelsen att ta

fram förutsättningar för en nationell kraftsamling kring frågorna om begravning och mötet med människor i sorg med utgångspunkt i biskopsbrevet om begravning i likhet med den tidigare nationella kraftsamlingen för Barn och unga redan skickat med till kyrkostyrelsen att arbeta med det här. Jag hoppas att det inte bara blir sorg och begravning utan också döden och evangeliet kring det som kommer att behandlas av kyrkostyrelsen.

Jag kommer att bevaka frågan, och är det så att man inte behandlar det, återkommer jag. Se det inte som ett löfte utan som ett hot.

SONJA GRUNSELIUS:

Herr ordförande och övriga vänner i kyrkomötet! Jag talar för utskottets betänkande 2013:5 om Döden. Motionären tar upp ett viktigt ämne men att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ett arbete om döden är inte rätt väg att gå. Det samtalet finns redan i församlingen och har sin naturliga och självklara plattform just där. Det finns aktuella skrivningar som har behandlat ämnet om döden. Jag tänker på biskopsbrevet 2006, och vi har *Dela tro – dela liv* och nu kyrkohandboksförslaget i Svenska kyrkan där även kyrkliga handlingar ingår och där begravningsgudstjänst bl.a. bearbetas. Döden – samtalet, bearbetningen och förhållningssättet sker där jag befinner mig, där jag bor och i min församling. Då är det nuet med sin frågeställning som gäller, inte arbetsmaterial eller samtalsmaterial.

Bifall till utskottets betänkande.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 157.

§ 122 Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel

STEN JOHANSSON:

Herr ordförande, åhörare och biskopar! Motion 2013:87 har skrivit därför att det är oro bland våra goda kyrkomusiker. Man är så rädd att om man har en del i musikaliska handboken, så får man inte plats med det som vi är vana vid, den äldre musiken, eller så får man inte plats med allt det nya.

Jag tackar utskottet för arbetet men nu vet jag att tåget har nästan gått. Man har skickat ut det här på remiss, och remisstiden utgår om ett par månader. Möjligheten är att ge spontanremisser. Läronämnden har klart och tydligt sagt att det ska vara en bok, och det förstår jag för det är ju enklast. Men då ryms inte allt det här, och jag kan inte heller förstå om det uttalandet är på några läromässiga grunder.

Den här motionen har väckt många tankar. Jag har med mig Svensk kyrkotidning nr 21, där har man tagit upp den på fyra helsidor, och man har talat om angelägenhetsgraden. De som har skrivit det här är Jonas Lundblad, organist och doktorand i systematisk teologi, och Johan Magnus Sjöberg, kyrkomusiker och tonsättare. Det är oerhört värdefulla inlägg där de framhåller hur man ska utveckla, hur man ska få mer av det substantiella i den nya kyrkohandboken, tvådelad som jag har motionerat om.

Vår kyrkomusikaliska framtid beror mycket på hur vi hanterar det här och därför blir man glad när kyrkans ungdom, vår framtid, skriver så här: Musiken har en viktig roll i gudstjänsten och i Svenska kyrkan och vi tror att en tvådelad musikdel kan utveckla musikens roll i gudstjänsten. Det skulle innebära att kyrkomusiker och andra kyrkobesökare skulle kunna få tillgång till nyskriven musik, möjlighet att skapa ny musik och utveckla kyrkomusiken samtidigt som det gamla kommer att bevaras. Det är i korthet vad den här motionen innehåller.

Jag har inget mer att tillägga. Jag yrkar bifall till motion 2013:87 och jag kommer naturligtvis att skicka den här motionen som spontanremiss när det blir så dags.

TORVALD JOHANSSON:

Herr ordförande och ledamöter av kyrkomötet! Jag talar för Gudstjänstutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:87, och detta av tre skäl som framgår av betänkandet.

För det första befinner vi oss i de yttersta dagarna av såväl kyrkoåret som av provåret med handboksförslaget. De flesta remissinstanserna håller just nu på att sammanställa sina svar och synpunkter, så tajmingen är väldigt dålig att komma med nya premisser. För det andra så menar Läronämnden i sitt yttrande över motionen att kyrkohandboken är en sammanhållen helhet av text och musik och därför ska man inte särskilja olika delar utan den ska antas i sin helhet. För det tredje delar utskottet liksom motionären en önskan om det breda urvalet av texter och musik. Utskottet menar att den möjligheten redan finns i handboksförslaget, men också att man sedan länge kan ansöka hos domkapitlen om undantag och få tillstånd att använda t.ex. en lokalt tillkommen liturgisk musik.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 158.

§ 123 Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag

TORBJÖRN ARVIDSSON:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag talar för utskottet. Vi uppskattade den här motionen och vi är i huvudsak överens med motionären. Det är nästan som med motionen om Jourhavande präst och numret 112, som vi hörde om tidigare. Vi säger i betänkandet att i det allra mesta så gäller redan det som Sten Johansson föreslår. Sedan ett par år tillbaka finns det också instruktioner om detta på intranätet. Däremot konstaterar vi att det för flera i kyrkan tycks vara oklart om man kan ta bort eller lägga till dopfaddrar efter doptillfället och hur det då sker. Svaret i bägge delarna är, ja det kan man göra. Om förtroendet inte längre finns kvar så måste man få avsluta ett fadderskap, och det går bra att lägga till dopfaddrar i efterhand. De behöver inte ha varit närvarande vid doptillfället, fast det givetvis är önskvärt att de hade varit det.

I vår egen familj har vi erfarenhet av det här. När vi fick vårt andra barn och gav honom faddrar kom vi på två år i efterskott att den första sonen också borde ha fått en fadder. Något som vi inte hade tänkt på då. Då utsåg vi en fadder till vår äldre son. Det här blev inte antecknat i någon handling i församlingen men vår goda vän har varit en utmärkt fadder och hon har haft ett stort engagemang i sitt uppdrag med trofast vänskap och förbön. De har fortfarande litet kontakt fast sonen nu har fyllt trettio och hon har fyllt sextio och bor långt ifrån honom.

Läronämnden har yttrat sig och konstaterat att det inte finns några läromässiga hinder varken för att lägga till eller avsluta ett fadderskap. Till sist säger vi i utskottet att även om det finns information om det här på intranätet, för de som lyckas få tillgång till det, så behöver det bli tydligare både att man kan lägga till och avsluta fadderskap och likaså hur det kan antecknas i församlingen. Givetvis kan man i församlingen också skriva ut nya fadderbrev och, om så önskas, ett nytt dopbevis där den nya dopfaddern finns.

Bifall till utskottets förslag.

STEN JOHANSSON:

Herr ordförande och åhörare! Jag vill börja med att tacka utskottet för ett utomordentligt väl utfört utredningsarbete. Nu kommer nog nästa talare att lyfta fram ett litet sakfel i det hela men det förändrar inte så mycket. Man har utrett det här och det är till stor hjälp ute i församlingarna, hos våra kanslisters som kan informera besökare hur man ska hantera sådana här saker.

Men man nådde inte riktigt fram för utskottet skriver så här: "Däremot menar utskottet att information om möjlighet att göra en anteckning i församlingen om att ta bort eller lägga till faddrar skulle vara tydligare." Där behövs litet mer underlag för att det ska vara klart och tydligt.

Jag tackar så mycket för ordet. Jag har inget eget yrkande.

LEIF NORDLANDER:

Ja, det är en rapport ur verkligheten med de nya familjebildningarna, med att människor avslutar äktenskap osv. och då är det inte sällan som vi får förfrågan om att avsluta fadderskap. Jag har haft frågan vid ett flertal tillfällen till kyrkobokföringen. Där säger man att det inte går att stryka fadderskap. Här står att det går, och biskoparna och Läronämnden säger att det går. Men i K-boken får vi inte göra det, och det är sagt som svar på en direkt fråga. Det är alltså ett sakfel i utskottets betänkande, och därför tycker jag att frågan borde bearbetas ytterligare.

Det är en verklighet att människor har sådana konflikter och ett sådant förakt mot varandra, att man inte vill ha fadderuppgifter stående kvar när faddern är en person man inte vill veta av längre. Det är verkligheten och då är frågan om vi ska ta hänsyn till verkligheten eller göra som i det militära, kartan gäller.

TORBJÖRN ARVIDSSON (REPLIK):

Vi är välsignade med att ha en kyrkobokföringsinspektör i vårt utskott och vi ser hur han stiger fram och jag vill med förtröstan lämna ordet till honom. Han har utbildat utskottet i hur man kan göra med det här.

JOHAN BLIX:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Det första jag vill säga är att det finns alltså inte riktig överensstämmelse mellan kyrkobokföringsprogrammet och de nu gällande reglerna. Det kan man ju tycka är litet beklagligt men det grundar sig i det att den gamla födelse- och dopboken var register över människor. Den nuvarande dopboken är inte register över människor utan register över kyrkliga handlingar, och det är en väsentlig skillnad. Det är därför man har bestämt att grundidén ska vara detta att den boken speglar de förhållanden som råder den dagen då dopet skedde. Men man kan, och vi hade nyligen kyrkobokföringsinspektörskonferens här i Uppsala, och vi var överens om att man borde ändra programmet så att det finns möjligheter till anteckningsfält direkt i programmet så att man kan göra en anteckning om att fadderskapet har upphört. Nu är det så att det kan man göra redan nu men den kunskapen kan ni kontakta mig om hur man gör.

LEIF NORDLANDER (REPLIK):

Då ser jag fram emot en sådan kurs.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 159.

§ 124 och 126 Jungfru Marie bebådelsedag och domssöndagen

ORDFÖRANDE LARS RYDJE:

Med anledning av ärendet ska vi tala om att Kyrkorättsutskottet har haft det här ärendet till beredning, och de konstaterar att ur kyrkorättslig synvinkel finns det inget att erinra mot det förslag som gäller i den reservation som kommer att läggas fram under överläggningarna.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Herr ordförande! Jag talar för utskottet. Jag vill tacka motionären för att han alltid håller oss vid gott mod vad gäller kyrkoåret. Vi älskar ju verkligen kyrkoåret, eller hur. Utskottet är överens om att avslå båda motionerna 2013:92 och 2013:94. Vi tycker att det är jättebra att vi kan ha en vårfrudagstid. Det ger nämligen fler tillfällen att frossa i frasiga våfflor. Jag delar inte motionärens uppfattning att det är olyckligt att man under flera veckor kan uppmärksamma Maria både på en söndag under påskan då hon har en naturlig roll på både långfredagen och påskdagen samt sedan på våffeldagen. En förlängning av vårfrudagstiden ger som sagt tillfälle att frossa i våfflor. Vi lutheraner har inte en allmän kyrklig sed för att fira helgdagar på dagar som inte är allmän helgdag. Den första motionen ger inte någon påverkan på evangelieboken som sådan men det gör den andra som rör domssöndagen.

Nu har jag roat mig riktigt, Per. Tack för detta. Jag har hittat att det finns fem andra dagar i evangelieboken som har dubbelnamn, det är söndagen efter alla helgons dag, kyndelsmässodagen, sexagesima, annandag jul och heliga trefaldighets dag. Jag tänker så här, i evangelieboken finns det samband mellan söndagens namn och det tema som finns på dagen och de texter som man har valt på dagen.

Jag tycker inte heller att vi ska använda ett arkaiserande ord som ”konung”, och jag tänker att det finns andra söndagar som har ett tydligare kungligt tema än just den föreslagna domssöndagen. I de texter som vi läser i vår kyrka är det bara i den första årgångens evangelietext som man återfinner kungaperspektivet. Motionären nämner att antal andra kyrkor som vi står nära och jag har tittat på vad de har för texter på den här dagen. EKD, den tyska lutherska kyrkan, kallar den här söndagen för ”evighetssöndagen”. Man kan också fira den som en ”alla själars dag”, ”dödssöndagen” blir det då, och det tycker jag inte är ett bra alternativ. Det är faktiskt så att vi delar fyra av sex möjliga texter med EKD. De har bara sex texter totalt att välja på. Finska lutherska kyrkan har domssöndagen med det alternativa namnet ”Kristi konungaväldes söndag” och deras tema är Kristus Herre över allting, ett tema som vi har på Kristi himmelfärdsdag. Då har de gjort så att de använder Matteus-texten på samtliga årgångar. Slutligen har jag tittat på Katolska kyrkan och konstaterar att de använder helt andra texter än vi, förutom i den årgången då de använder Matteus-texten som vi alltså använder på första årgången.

Vi föreslår alltså avslag på motionerna. Utskottet hade en liten votering angående ett tilläggsyrkande och vi föreslår avslag även där.

ANNA-SARA WALLDÉN:

Ja, jag är en seg norrlänning och det första jag vill säga är att jag blev illa berörd av att någon får skam på sig här i kyrkomötet. Jag tycker inte att vi ska säga sådana saker. Men det var ett annat ärende. Jag är en seg norrlänning så jag ber om ursäkt för att det kommer först nu.

Det jag egentligen vill göra är att yrka bifall till den reservation som vi har lagt i det betänkande vi behandlar nu. Vårt förslag är att kyrkomötet beslutar att

ändra i kyrkoordningens 28 kap. 1 § avseende domssöndagen så att den istället får heta *domssöndagen* eller *Kristus konungens dag* och att denna bestämmelse träder i kraft 1 januari 2014.

I vårt gruppmöte i morse sjöng vi den fantastiska psalmen *Guds Son en gång i morgonglans skall åter komma hit*. På söndag är det domssöndagen och då är vi många som ser fram emot att få sjunga den igen, kyrkoårets sista söndag med temat Kristi återkomst. Av tradition är domssöndagen på många håll en glädjens söndag. Kristus han kommer som den konung han är, han kommer med en fridens och nådens rike. Han kommer också med dom och han gör upp med det onda en gång för alla. Det finns ett stort allvar i detta, men det finns också en stor glädje. Han är densamme som han var men klädd i härlighet, med solens krona blir han krönt och stjärnors diadem. Att komplettera, inte byta ut, domssöndagen med tillägget *Kristus konungens dag* tycker vi på ett fint sätt lyfter fram den aspekten av den här söndagen. Som vi fick höra av Sofija så förekommer det här namnet i andra kyrkor i vår närhet. Domssöndagen eller Kristus konungens dag. Tack.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Jag vill bara understryka det jag sade, Anna-Sara, att de kyrkor som har *Kristus konungens dag* har kungatexter på samtliga årgångar. Det har inte vi.

TOMAS JANSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag vill yrka bifall till reservationen. Jag tycker alltså att det är en god idé att låta domssöndagen få ett dubbelt namn som *domssöndagen* eller *Kristus konungens dag*. Om vi tittar historiskt på den här söndagen är Matteus-texten den som har hängt med väldigt länge. Däremot är namnen på söndagarna ett ganska nytt fenomen. Domssöndagen är från 1921, Kristus konungens dag uppstod 1925, så namnfrågan har kanske inte så stor historisk tyngd vilket namn man än väljer.

Låt oss titta ut över världen, hur ser det ut? Vad kallar våra systerkyrkor ute i världen denna söndag? Domssöndagen är ett ganska unikt namn i Sverige. Det finns som alternativt namn i Finland också. Tittar vi på andra kyrkor, Katolska kyrkan, där har vi Kristus konungens dag. De olika anglikanska kyrkorna ute i världen – Kristus konungens dag. Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika – Kristus konungens dag. Presbyterianerna i USA – Kristus konungens dag. Metodisterna över världen – Kristus konungens dag. Det finns en ganska stor allmänkyrklig samsyn om Kristus konungens dag som beteckning på söndagen.

Är det här då bara en likgiltig namngivningsfråga? Nej, det är en fråga som också återspeglar kyrkans teologi, kyrkans eskatologiska fokus. Hur ser vi på de yttersta tingen? Betonar vi den yttersta domen, betonar vi himmel kontra helvete, hur Gud sänder vissa till eviga straff och lidande och andra till evig salighet eller ligger vårt eskatologiska fokus i att vi betonar Kristi återkomst. Kristi återkomst som en slutlig seger över ondskan, där godheten segrar som ett centralt motiv. Det här är från fornkyrkans centrala teman, Kristi återkomst, rättens slutgiltiga seger.

Reservationens blygsamma krav är att låt oss i alla fall ge söndagen ett dubbelnamn. Temat för söndagen ändrades redan 1983 från yttersta domen till Kristi återkomst. Då finns det anledning att låta också namnbytet återspegla den temaändringen.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Jag vill hävda igen att vilket namn vi har på söndagen och vilket tema vi har på söndagen och vilka texter vi har på söndagen ska vara en sammanhållen enhet.

ALVE SVENSSON:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag vill uttala mig för reservationen att domssöndagen ska ha båda namnen, alltså domssöndagen eller Kristus konungens dag. Vi som var med på morgonmässan i domkyrkan blev påmind om trosbekännelsens ord, om "Herren Jesus därifrån igenkommande till att döma levande och döda" och att vi har denna särskilda söndag då vi påminns om Herrens återkomst. Jag tycker att det är ett berikande av dagen att påminnas om att "han som kommer är konungen, alla kungars kung och alla herrars Herre" och att det kan få komma fram i glädjen den dagen, i hoppet den dagen, oavsett vilka texter vi läser.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Med en dåres envishet, jag tycker att man ska hålla ihop texter, tema och namn på söndagarna. Det finns många eskatologiska perspektiv i Bibeln och vi har valt ett antal i våra texter. Vi har inte huvudsakligt fokus på kungaperspektivet.

PER INGVARSSON:

Jag tackar reservanterna för alla fina ord kring den här motionen. Orden "dom" i Bibeln har ju olika klang, det är både positivt laddat och negativt laddat. I en gammal översättning för Psaltaren stod det så här, "då ska alla träd i skogen jubla inför Herren ty han kommer för att döma jorden". I den psalmen är det sagt som något positivt och när man gjorde en ny översättning år 2000 så blev det "råda över jorden". Just den här betydelseförändringen av ordet "dom" blir problematiskt för väldigt många när ordet "dom" har en negativ klang. Vi kan i kyrkan förklara att det kan handla om att "dömas ifrån" och inte bara "dömas till". Spontant tror jag att människor får en negativ klang till ordet "dom". Domssöndagen heter ju inte bara "domsöndagen" utan det är ju t.o.m. "domssöndagen" och det uttrycker ännu mer det här "domsmotivet". Då tycker jag att det här "Kristus konungens dag" uttrycker den här betydelseförskjutningen som har skett att det inte är "till doms" i första hand utan det är liksom en glädjedag. Det här uttrycks också liturgiskt i hur vi har varit klädda i liturgiska färger på domssöndagen. Jag tror att det vissa tider har varit svart på domssöndagen, en verklig betoning på att detta är något allvarligt och det var inte ovanligt att man förr betonade den dagen så starkt att det också var svart. Väldigt länge har det varit lila, fastans och botens färg som ska mana oss till rannsakan och allt vad man vill på denna domssöndag. Rent kyrkoårsmässigt tror jag att det är grön färg men fler och fler av oss väljer att den här dagen ha vit färg. Då tycker jag också att det får genomslag i namnet att från domssöndagen att det faktiskt också heter det som den vita färgen uttrycker, något positivt, en dag man ser fram emot med glädje, Kristus konungens dag, Pantekratorn, Härskaren, han som ska komma tillbaka.

Jag tycker att den här reservationen är jättebra där man väljer att ha bägge namnen, *domssöndagen eller Kristus konungens dag*. Det tycker jag är alldeles utmärkt.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande och övriga! Nu är det snart fotboll, 20.45 börjar den. Vi är många som har förhoppningar att vi ska vara färdiga till dess.

Kyrkorättsutskottet har lämnat ett yttrande i detta ärende angående förslaget i motionen och där vi har sagt att det är kyrkorättsligt möjligt att införa den här förändringen eftersom det finns dubbleringar av namn på en del söndagar. Det är

en sak, men har vi också sagt i vår diskussion som vi inte skrev i vårt yttrande att en sådan här förändring bör tas med försiktighet. Man bör utreda och undersöka vad det finns för samband, hur det kan göras, vad som ligger i texter osv. Vår diskussion gick därför ut på att det hade varit bra om det hade kunnat gå tillbaka till Gudstjänstutskottet men ännu hellre att frågan får vila till dess att vi är färdiga för en revision av hela evangelieboken så att vi vid ett sådant tillfälle kan se helheten i förslaget. Kanske hittar vi då ett ännu bättre namn än "Kristus konungens dag", t.ex. "Kristus segrarens dag", och vi kanske undanröjer en del av de språkliga problemen. Kyrkorättsutskottet säger att det är kyrkorättsligt möjligt, men det framgick också av diskussionen, "hav tålamod, än givs det tid".

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! Du ska få ett musikexempel. [Fredrik sjunger ett stycke av Wennerberg] Utan anspråk på något kulturstipendium vill jag med det här lilla exemplet visa på att den konungsliga dagen i vårt kyrkoår är första söndagen i advent. Då kommer det Wennerbergsstycket att framföras i många kyrkor tillsammans med psalmer och hymner som för stora delar av svenska folket påminner om den konung som kommer dragande, inte på en stridshäst, utan på en åsna. Han som kommer för att förkunna frihet och fred för de fattiga. Han som avstår från politisk makt med orden "mitt rike är inte av den här världen".

Jag vill uttrycka min stora uppskattning till Gudstjänstutskottet och till dess företrädare Sofija som så tappert och skickligt försvarar integriteten i vårt kyrkoår och jag yrkar bifall till utskottet.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Jag lovar att inte sjunga. Sättet att fira domssöndagen har förändrats över tid. För fyrtio år sedan kunde den här dagen med fog kallas för doms-söndagen och enbart doms-söndagen. Då hämtades domssöndagens liturgiska uttryck från fastetiden med violett färg och litanian som förbön. Så småningom blev det liturgiska uttrycket mera neutralt. Domssöndagen betraktades som en trefaldighetssöndag bland andra med grön färg och förbön som alla andra söndagar i trefaldighetstiden. I många församlingar har domssöndagens resa gått vidare när det gäller dess liturgiska uttryck. I många församlingar är det psalmbokens glädjefulla psalmer kring Jesu återkomst som dominerar och den liturgiska färgen är vit. I en tid då domssöndagen är bärare av två teman, såväl allvar som glädje, menar jag att detta bör återspeglas i söndagens namn, dvs. vara domssöndagen eller Kristi konungens dag. På det sättet blir söndagens båda sidor synliga i dess namn.

Jag har personligen hört till de som har varit tveksamma till namnet Kristi konungens dag, för jag har tänkt att vi har ju redan en sådan dag, nämligen första söndagen i advent. Argumentet som fick mig att ändra ståndpunkt är att domssöndagen och första söndagen i advent återspeglar två olika sidor av att Kristus är konung och att dessa båda sidor är värda att komma till uttryck.

Det är därför som yrkar bifall till reservationen i Gudstjänstutskottets betänkande 2013:8.

När det gäller texterna kunde jag ju inte låta bli att titta på hur det är i psalmboken. Hur är det med de andra dagarna som bär dubbelnamn? Jag kunde då konstatera att på den helige Stefanos dag är det två texter som handlar om Stefanos, resten av texterna handlar inte om Stefanos. På söndagen septuagesima när temat också är reformationsdagen handlar texterna om Guds ord, man lägger alltså en tolkning över texterna genom att kalla denna dag för reformationsdagen.

När det gäller heliga trefaldighets dag som kallas missionsdagen är det bara en enda text som egentligen knyter till temat. I övrigt hade det varit mera värt att kalla annandag pingst för missionsdagen.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Ola, jag vill ändå fråga: Återspeglar domssöndagens texter att Kristus är konungen eller är det temat starkare på andra dagar? När du nu refererar till det, är det så att poängen är att tolkningen, som man har lagt på de här dubbelnamns-söndagarna, har man lagt samtidigt som de både gav dem namnet och innehållet.

OLA ISACSSON (REPLIK):

Återspeglar domssöndagens texter Kristi konungens dag? När man kallar den för Kristi konungens dag så blir det en tolkning av domssöndagens texter, en tolkning som har vuxit fram i hur vi firar gudstjänst och hur vi liturgiskt gestaltar den dagen och vilka psalmer vi väljer. Därför menar jag att det är rimligt att följa med i den tolkningen.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Jag menar att man gör den tolkningen baserad på att man vet att det är så i andra kyrkor, och de andra kyrkorna har andra texter. *Guds Son en gång i morgonglans* ..., som jag inte ska sjunga men som Anna-Sara nämnde innan, så måste jag bara nämna att den har ortodox ursprung. Där sjunger man inte heller kung en enda gång.

JOHAN CARLSSON:

Jag yrkar bifall till reservation 1 punkt 1 av Anna-Sara Walldén m.fl. De flesta argument har framförts här, men jag vill bara påpeka att vi berövar ingen rätten eller möjligheten att fira domssöndagen om vi går på reservanternas linje. Domssöndagen kommer att finnas kvar eftersom det är ett kompromissförslag som reservanterna har lagt fram. Däremot kan vi, som vill ha den möjligheten att fira Kristus konungens dag, göra det utan att för den skull ta bort domssöndagen. Det här är ett mer inklusivt sätt att fira denna söndag och som jag tror att alla borde kunna känna sig nöjda med.

TERESIA DERLÉN:

Jag vill börja med en sakupplysning. Jag har alldeles nyss förberett min predikan för söndag, och där jag jobbar så heter söndagen Christ the King, och söndagens text är Luk. 23:33 som börjar så här: The soldiers brought them to the place called the Skull, where they nailed Jesus to the cross, hung between two criminals, one was on his right and one was on his left ...

Jo, han nämns "konungen" i texten men det är en smädande benämning av Kristus som konung. Där har vi offret, där har vi den barmhärtige Kristus som är centrum, inte Christ the King.

Har söndagens texter i Svenska kyrkan något att göra med Kristus konungen? Vi har Människosonen som ska komma i sin härlighet tillsammans med alla änglar, då han ska sätta sig på härlighetens tron. Nej, han nämns inte som konung, men vem sitter på en tron? Jo, det gör Kristus konungen, han är Messias, han är Människosonen, den smorde och det är just därför han har rätt att döma. Vi har Jesus i andra årgången, som säger att "Fadern dömer ingen utan har helt överlåtit domen åt Sonen, för att alla ska ära Sonen som de ärar Fadern", Kristus

Pantokrator, Konungen över världssalltet. Vi kan gå in i domkyrkan i Lund och se Kristus konungen, som vakar och skådar över hela sin härlighet.

Tredje årgången, vi har ”med himmelriket är det som när man lägger ut ett nät i sjön och får fiskar av alla slag”. Den kanske är svår, men där har vi Första Korinthierbrevet också, ”först Kristus och därefter, vid hans ankomst, de som tillhör honom. Sedan kommer slutet, när han överlämnar riket åt Gud, fadern. Då har han förintat varje välde och varje makt och kraft”, just för att han är Kristus konungen, han som härskar över världssalltet. Kanske har man svårt för begreppet ”konung” men han är ändå härskare, vilket namn vi än vill använda, så är han härskare över världssalltet.

Jag bifaller Anna-Sara Walldéns reservation.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE (REPLIK):

Teresia citerar den text, som alltså också är evangelietext för söndagen i Katolska kyrkan i år.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill först yrka bifall till reservationen.

Med det sagt så vill jag också säga att jag tycker att kyrkomötet, det kan upplevas som en motsägelse när jag yrkar bifall till reservationen, ska vara varsam och försiktig och helst bygga på breda, stora och starka majoriteter när det gäller att ändra på något så viktigt och grundläggande som kyrkoårets struktur och texternas innehåll.

Med också det sagt vill jag komma med en bakgrundsupplysning. Jag har förstått, och jag tror jag har rätt, att när den Katolska kyrkan på 1920-talet bestämde sig för att ge domssöndagen även namnet Kristus konungens dag, så var det i ljuset av den framväxande kommunismen, nationalsocialismen och fascismen i Europa, vår egen världsdel. Ett förgudligande av ledaren, Ledaren med stort L, ateistiska och gudlösa ideologier som ersatte Gud och Kristus konungen med Ledaren med stort L, Lenin eller Stalin, Hitler och Mussolini. Katolska kyrkan införde detta på 20-talet därför att man ville markera, från kristen utgångspunkt, från kyrkans utgångspunkt och utifrån den kristna synen på människan och hennes okränkbara värde, att människan själv, inte någon ledare, får förgudligas och inta den enda position som Kristus kan ha som den sanne Konungen, och att den kristna etiken och människosynen skulle vara grunden för rättsstat, demokrati, ödmjukhet och tolerans. Jag anser att vi kan ha med det historiska perspektivet även om det var den romersk-katolska kyrkan och att de här övervägandena fanns med i ett samhällsperspektiv i Europa på 1920-talet, och nu är det 90 år senare.

Jag vill också säga att när det gäller om ord är arkaiska eller inte, så menar jag att ordet arkaiskt är mer arkaiskt, alltså föråldrat, än ordet konung. Därför anser jag att man inte ska använda ordet arkaiskt men däremot konung som klarar sig bättre.

ANNA-SARA WALLDÉN:

Herr ordförande! Jag tycker inte att det är ett motargument utan snarare ett argument att det här ordet Kristus konungen finns i andra kyrkor. Jag tycker att det är en styrka. Om det var därifrån som Per Ingvarsson fick idén eller inte, det får stå för honom. För mig blev det en omedelbar känsla i det ordet när jag läste förslaget, Kristus konungens dag, ja inte ensamt utan jag tycker att det ska balanseras med domssöndagen. För mig var det en omedelbar kärlek till det ordet

utifrån min erfarenhet att fira den här söndagen som både en allvarsam dag och en glädjedag. Även i de texter där det inte står att Kristus är kung så är det precis som Teresia sade att det finns där, Jesus kommer för att döma, han gör det, han har den makten för att han är världens kung. Jag tycker att det är ett vackert perspektiv och ännu vackrare blir det av den koppling som finns mellan den här sista söndagen i kyrkoåret och den första söndagen i kyrkoåret. Det är samma Jesus som kommer inridande i ringhet på en åsna och sedan i tidens slut kommer med makt och härlighet.

TOMAS JANSSON:

Jag delar utskottsmajoritetens åsikt att det är väldigt viktigt att en söndag ska ha en samklang mellan dess namn, dess tema och dess texter, och Kristus konungens dag som komplement till domssöndagen skulle förbättra det läget över hur vi har det nu. Kristus konungens dag syftar alltså på Kristi återkomsts dag. Kungamotivet är segermotivet, seger över ondskans makter, Guds och rättens slutgiltiga triumf. Så republikan jag tycker jag ändå att kungatemat är bra i det här sammanhanget.

Det finns redan en god samklang mellan texterna som vi har dem idag. Det konungsliga segertemat återspeglas i de flesta av våra texter för domssöndagen. Första årgångens episteltext handlar om Herrens dag, lika med Kristi återkomst. Första årgångens evangelietext handlar om Människosonen som kommer ”i sin härlighet”. Andra årgångens episteltext talar om ”en ny himmel och en ny jord”, där Gud ”ska torka alla tårar”, alltså återigen rättens seger. I tredje årgångens episteltext handlar det om Kristi återkomst som ”förintar varje välde och makt” och ”Gud blir allt, överallt”. På nytt rättens segertema.

Kristi återkomst, om vi bara kallar det för domssöndagen då fokuserar vi på att Kristi återkomst endast handlar om en dom att frukta. Om vi också kallar dagen Kristi konungens dag då säger vi också att temat Kristi återkomst handlar om rättens slutgiltiga triumfatoriska seger.

PER INGVARSSON:

Nu har väldigt många sagt det jag tänkte säga, och jag tackar för alla fina inlägg som försvar för min motion. Jag vill bara återigen säga att jag vill att vi röstar på reservanternas förslag, domssöndagen eller Kristus konungens dag.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Är det önskvärt att vi nu ändrar i evangelieboken? Kyrkorättsutskottet säger att det är juridiskt möjligt, men jag vill ställa frågan om det är önskvärt. När vi så småningom ska göra om evangelieboken, det hoppas jag få uppleva men vi ska inte göra det just nu efter bara tio år, då kan vi överväga om vi ska följa EKD och lägga till namnet Evighetssöndagen eller om vi möjligen ska återknyta till vårt eget tema nämligen Kristi återkomst dag. Men det kan vi prata om då, för nu vill jag yrka avslag på motionen och avslag på reservationen.

ANNA-SARA WALLDÉN (REPLIK):

Det är önskvärt därför att vi redan idag firar den här dagen som Kristi konungens dag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 160.

§ 127 Den svenska psalmboken

NANNA TRANSTRÖMER:

Kyrkomötesvänner! Då var det dags för roliga saker, Den svenska psalmboken, som så klart ligger oss varmt om hjärtat. Sten Johansson har skrivit en motion 2013:100 som Gudstjänstutskottet vill avslå. Jag talar alltså för utskottet. Utskottet vill också att psalmboken ska läggas ut på nätet. Det är något som utskottet har pratat om under mandatperioden och som vi verkligen tycker är positivt och bra, precis som Sten. År 2011 beställde vi en rapport om hur psalmerna används i Svenska kyrkan, och den säger också att det är av vikt att vi lägger ut så mycket vi kan eller hela psalmboken på nätet så fort som möjligt.

Under utskottsarbetet fick vi en bra rapport kring de här frågor och framför allt fick vi reda på att det blir en plattform för webbpublicering redan under nästa år. Under våren 2014 kommer man alltså att publicera kyrkohandboken, kyrkohandboksförslaget, psalmerna i vår psalmbok och evangelieboken på en webbplattform som görs tillsammans med Verbum. Vi diskuterade också om man kunde gå andra vägar. Vi tittade också på Danske folkekirke och Finlands evangelisk-lutherska kyrka. De har lagt ut sina psalmböcker på nätet. Vi tänkte att vi skulle kunna lägga ut vissa delar av psalmboken, de delar vi har upphovsrätt till redan nu. Men vi tänker att det här blir en bra start när vi webbpublicerar våren 2014. För övrigt fick jag höra idag att den danska psalmboken har blivit publicerad i mobilversion just idag, väldigt bra tycker jag, och något som vi ska försöka sträva efter också.

Alltså avslag på motionen och bifall utskottets förslag.

STEN JOHANSSON:

Herr ordförande, åhörare och biskopar! Säg ni Nannas leende! Man kan läsa ut vad ansiktsuttryck säger. Hon log och så sade hon att utskottet har avslagit min motion men hon strålade av glädje. Nu äntligen kommer psalmboken digitalt. Egentligen skulle vi sjunga en lovsång. Det här är fantastiskt! Det kommer till våren och våren är ju ett obestämt begrepp. Till första maj är det helt klart. Jag vill tacka utskottet för ett fantastiskt arbete och jag är glad för att motionen är besvarad.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 161.

§ 128 Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet

EVA-MARIA MUNCK:

Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Jag talar för utskottet och vill yrka bifall på utskottets betänkande, vilket betyder avslag på motionerna 2013:20 och 2013:67.

Fredrik Modéus skriver på ledarsidorna i Kyrkans tidning den 3 oktober under rubriken Visa mer solidaritet i praktiken. ”Nu räcker det inte med prat. Nu måste det till konkreta insatser och praktisk solidaritet för att stoppa förföljelsen och dödandet av våra kristna syskon. Ju fler människor som dödas för sin tros skull desto viktigare är det alla tänkbara resurser sätts in. Ett beslut i frågan fattas under kyrkomötets nästa session. Kom igen nu, kyrkomötet.”

Enligt organisationen Open doors diskrimineras och förföljs hundra miljoner kristna globalt. Om andra religioner räknas in, är det betydligt fler människor som förföljs på grund av sin tro och övertygelse. En uppgift som brukar figurera i sammanhanget är att ungefär hundratusen kristna dödas årligen på grund av sin religiösa tillhörighet. I år var första gången på 800 år som den koptiska kyrkan i

Egypten ställde in en gudstjänst på grund av rädslan för attentat. Kränkningar på grund av religion och övertygelsefrihet sker varje dag i flera delar av vår värld, och inte sällan är förföljelserna kopplade till etnicitet också.

Utskottet bejakar den oro och det avstånd från kränkningar och brott på grund av religion och övertygelse som motionärerna pekar på i sin två motioner. Utskottet menar att det här är frågor som Svenska kyrkan jobbar mycket med och gör det bäst i samarbete med andra samfund och organisationer, både ekumeniska och interreligiösa samarbeten, både internationellt och nationellt. Vi menar att man finns med i flera arbetsgrupper som aktivt arbetar med de här frågorna. Några av de exemplen är Kyrkornas världsråd, Konferensen för europeiska kyrkor, Sveriges interreligiösa råd, Svenska missionsrådet och Sveriges Kristna Råd.

Under politikerveckan i Almedalen i somras lanserades Manifest för mångfald, som inleds så här: Vi lever i en värld. Det som händer på andra sidan jordklotet berör oss alla. Inbördeskriget i Syrien som tvingar 1,5 miljon människor på flykt, den bräckliga freden i Somalia, förföljelsen av oppositionella i Eritrea, bristen på religionsfrihet i Iran, det urskillningslösa våldet i Afghanistan, allt berör oss och handlar också om oss.

Det här manifestet lästes upp av kyrkoledare och representanter från Svenska kyrkan, ärkebiskopen var där, och flera av de 25 medlemskyrkorna som ingår i Sveriges Kristna Råd.

Motion 2013:67 uppmuntrar till bön. Utskottet menar att det finns många möjligheter att be, och det måste vi också göra för människor som förföljs på grund av sin tro.

Jag återkommer med ett andra anförande.

BERTH LÖNDAHL:

Herr ordförande! Tack, Eva-Maria för siffror, för den rikhaltiga informationen om den förföljelse som är en realitet av kristna ute i världen. Plötsligt handlar det om stora antal. Associationerna går till andra förföljelser i Europa under 1940-talet. Idag är det kristna ute i världen. Till sist bryts det alltid ner till enskilda människooöden. Jag ser Saida framför mig. Hennes make blev mördad i gränstrakterna mellan Irak, Syrien och Turkiet. Hennes son Samuel mordhotad, Samuels hustru Maria våldtagen, och de ville ge sin dotter Patricia en livsmöjlighet och flydde. Jag ser framför mig Caspian som jag döpte i maj, muslim, konverterad, som inte vågar åka tillbaka till sitt hemland Iran, därför att då får han leva under mordhot. Hela hans övriga familj, som lever kvar i Iran, vågar inte konvertera till kristen tro därför att då blir de mordhotade. Jag ser framför mig de familjer som är drabbade av de förföljelser som syns i Kairo i Egypten, de som förlorat sina anhöriga och kyrkor som bränns ned.

Till sist är det ändå en realitet att på nytt så ropar martyrernas blod både mot himlen och till oss. Det är inte den sortens martyrblod som genom terror dödar andra och sig själva, utan det är den typen av martyrblod som kyrkan har känt i alla sina tider där det har runnit i trohet mot Kristus och i kärlek till våra medmänniskor. Vi behöver finna former för att uttrycka solidaritet med dem. Jag har svårt att förklara för de som jag har nämnt och de som jag måste se i ögonen att kyrkomötet inte orkar med den lilla ansträngningen att göra ett uttalande, att formulera böner och att resa sig upp inför dessa förföljda människor och säga att vi är på er sida, vi vet att ni är våra kristna syskon och vi måste tala för er skull och vi måste be för er.

Därför yrkar jag att vi uppdrar åt kyrkostyrelsen att finna en form för att uttrycka vår solidaritet med förföljda kristna i världen.

MARGARETA VIKLUND:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och övriga deltagare! Jag yrkar bifall till motion 2013:20. Det är nu fjärde gången som jag på kyrkomötet lägger fram motioner om förföljda kristna. Situationen har inte blivit lättare eller förföljelsen mindre än tidigare, det hörde vi genom bl.a. föregående talare, men däremot har de kristnas situationer framför allt i Mellanöstern observerats mer och tydligare lyfts fram i ljuset av bl.a. nationell och internationell massmedia. Protestmöten har hållits, debattartiklar skrivits och representanter för Svenska kyrkan tycks på olika håll ha blivit mer aktiva i frågan, åtminstone hörts och syntts mer. Det är bra. Jag blir glad och tacksam varje gång jag ser och hör när enskilda människor och grupper engagerar sig i den angelägna fråga som motionen handlar om.

Men det är en sak som förvånar mig ordentligt och som har gjort mig ganska besviken under årens lopp och det är att i alla svar på mina motioner talas om vad man gjort och vad man gör för de förföljda kristna och så tycks man vara nöjd med det, eftersom motionen avslås. Inte kan vi väl vara glada och nöjda när vi, både som kristna och som engagerade i arbetet för människors lika värde, vet att våra bröder och systrar och deras barn förföljs, trakasseras och dödas för sin kristna tros och övertygelses skull eller att kyrkor bränns ned och kristna får allt mindre utrymme för sin existens både på det andliga planet och i många länders samhällen. I Sverige finns idag många förföljda kristna flyktingar som har flytt för sin tros skull. De kan berätta att de har måst fly för sina liv, att de själva och deras barn hotats, att deras hem och affärer har bränts ned. De kan också berätta om tvångskonverteringar för att överhuvudtaget få behålla sina liv. Flyktingströmmarna är stora och kan räknas i hundratusentals kristna som måste fly för sina liv. Det är viktigt att de förföljda kristna förstår att vi, dvs. Svenska kyrkan, inte har glömt dem och att vi försöker göra det vi kan och förmår för att undsätta dem, att vi på olika sätt stödjer dem i deras svåra situation och i sina hemländer. Det är svårt att se helheten i de insatser som görs, även om de kan verka aldrig så hedervärda. Det behöver därför tas ett samlat grepp väl grundat på behov och möjligheter. Därför föreslår jag att en grupp tillsätts med bl.a. uppgift att systematisera, planera, organisera och samordna arbetet så att insatserna utgår efter behov och inte efter vad vi tror är bäst. Det är här som Svenska kyrkan centralt har en stor uppgift. De Ungas Kyrkomötes exempel tycker jag att ni alla ska följa, nämligen att bifalla motionen. Deras engagemang ger trots allt hopp och en tro om framtiden och en fortsättning av kampen.

BRITT-MARIE DANESTIG:

Herr ordförande och kyrkomötesledamöter! Jag börjar med att yrka bifall dels till min motion 2013:67 men också till Margaretas motion 2013:20. Tack, Margareta! Jag vill bara påminna er om att när vi sägs här förra gången i september månad var det bara några dagar efter det att 139 människor och 160 människor skadades i en attack i All Saints Church i Pakistan. Jag upplevde då påtagligt kyrkomötets oro, smärta och sorg. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor. Så står det i FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, artikel 18.

Att vi nu drygt 60 år efter att beslutet togs om den allmänna deklarationen om de mänskliga rättigheterna står inför ett utbrett och växande våld mot religiösa minoriteter är förskräckande och vittnar faktiskt om decennier av likgiltighet inför

frågor om religion. Våld, trakasserier och diskriminering är verklighet för miljontals kristna. Över 70 procent av befolkningen lever enligt ett forskningsinstitut i länder där staten eller andra grupper i samhället kraftigt begränsar eller förbjuder medborgarnas frihet att tro, lära sig om tro och att utöva tro. Alla trosuppfattningar och övertygelser påverkas negativt av att religionsfriheten begränsas, och det ser vi att den gör. Så sker i Mellanöstern, där pågår en etnisk rensning, i Nigeria har terrorgruppen Boko Haram lämnat ultimatum till kristna att lämna norra delen av landet, i Laos fängslas religiösa ledare, på Fiji krävs tillstånd för varje kyrkligt möte. Raden är lång av länder där människor är utsatta. I den världsvida kyrkan lever vi nära varandra och kyrkan måste göra sin röst hörd och visa sina kristna trosfränder att vi bryr oss om och att kyrkan har ett genuint engagemang för religion och övertygelsefrihet. Det finns ett statistiskt säkerställt samband mellan begränsad religionsfrihet och antalet väpnade konflikter. Bristande religionsfrihet ökar polariseringen mellan religiösa grupper, den ger kraft åt extrema röster och den legitimerar diskriminering och våld. Men bilden är komplicerad. I nästan alla de länder där kristna förföljs, förföljs även andra religiösa grupper inklusive minoritetsgrupper inom majoritetsregeringen och oliktankande som humanister och ateister.

Till slut vill jag säga att det är oerhört viktigt att kyrkan fullföljer sin roll som opinionsbildare, att kyrkan försöker påverka politiken, därför att bristen på religionsfrihet verkar också menligt på demokratins utveckling.

SOLVEIG LUNDSTRÖM:

Herr ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar och åhörare! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:20 och även motion 2013:67. Jag skulle vilja börja med att säga till Margareta Viklund att det är ju så att vi har ju haft uppe en likartad motion fyra gånger som du nämnde. För varje gång frågan har kommit upp, har utskottet mycket omsorgsfullt diskuterat, tagit in fakta innan vi har skrivit vårt utskottssvar till kyrkomötet. Runt om i världen är det krig, precis som de andra har pratat om, men det är inte bara kristna som förföljs. Svenska kyrkan är en av de många aktörer som både i vårt land och utanför försöker bidra med hjälp och stöd för alla utsatta människor. Jesus själv var ju en flykting och han dog för vår skull, och vi måste vara lika solidariska som han. Han frågade inte heller efter vilka ursprung människor hade eller vilken religion de hade. Han hjälpte alla människor som ville bli hjälpta och så måste också Svenska kyrkan agera och så agerar också Svenska kyrkan. Allt vad du vill att människorna ska göra mot dig ska du ock göra mot dem. Så enkelt är det. De flesta religiösa samfund runt om vår jord hyllar den principen. Det är viktigt att vi alla ställer upp och kämpar tillsammans, bara så kan vi bygga en framtid tillsammans grundad på kärlek, solidaritet och omtanke. Manifestet, som Eva-Maria Munck pratade om, rör sig kring allt det här med omtanke, ett manifest för migration och medmänsklighet. Jag vet att Svenska kyrkan framgent kommer att betyda mycket för vårt land, och det alternativ som är väldigt viktigt är faktiskt det här, att störst av allt är kärleken, att vi måste hjälpa alla som behöver den hjälp som de ska ha.

Utskottet har också i sitt betänkande svarat att vi betonar vikten av uthållig bön för de som förföljs för sin tro och vikten av att Svenska kyrkans arbetar för såväl kristna som för icke kristna globalt. Religionsfriheten måste hela tiden försvaras överallt genom de ekumeniska och de interreligiösa organisationerna.

KJELL PETERSSON:

Herr ordförande och kyrkomötesledamöter! Jag yrkar bifall till reservation 1 och bifall till Berth Löndahls yrkande. Det vill jag göra genom att peka på att det här är en fråga som lyfts inte bara hos oss utan också i andra kyrkor. För en dryg månad sedan gästades Uppsala av kardinal Kurt Koch som är ledare för det ekumeniska rådet i Vatikanen. Han höll ett föredrag om ekumenik och jag citerar: "Även i våra dagar och kanske än mer än förr måste den ekumeniska rörelsen vara underordnad missionsverksamheten och rent konkret nyevangelisationen. I detta sammanhang påminns vi om att vår tros mest övertygande vittnesbörd är martyrerna som gick i döden för sin tro. Vi har all anledning att minnas dem även i våra dagar, ty den kristna tron är idag den mest förföljda av alla religioner. 80 procent av alla de som förföljs för sin tro är kristna. Detta faktum sätter press på den kristna ekumeniken att visa solidaritet med och ge effektivt stöd till alla världens förföljda kristna."

Alltså, bifall till reservationen och Berth Löndahls yrkande.

BERIT SIMONSSON:

Herr ordförande! Jag ansluter mig till yrkandet av Berth Löndahl.

"Det må vara lärjungen nog, om det går honom som hans mästare" (Matteusevangeliet). "För Kristi skull har ni fått nåd att också lida för hans skull" (Filipperbrevet). "Man ska utlämna er till att misshandlas och dödas. Ni kommer att bli hatade av alla folk för mitt namns skull" (Matteusevangeliet). Nya testamentet beskriver på många ställen situationer för de första kristna, och det är liknande situationer som våra medkristna trossyskon får vara med om på många platser idag. Under kyrkans första trehundra år var villkoren t.ex. för den som valdes till biskop mera en fråga om när man skulle bli martyr än en fråga om det skulle ske. Det gällde också präster och lekfolk. Förföljelsen var mera en regel än ett undantag då för den som ville följa Jesus och göra allvar av sin tro, då men också nu.

Vi har redan hört de många rapporterna från Syrien, Egypten, Pakistan och flera länder i Afrika. Motionären vill stödja kristna för vilka tron på Jesus Kristus blivit viktigare än någonting annat, ja viktigare än själva livet. Ärendet i denna motion har återkommit flera gånger, och jag förvånas över hur motigt det är att ta sig an de medkristnas sak. Beror det kanske på vår egen brist på lidande för vår kristnas tros skull? Jag avundas naturligtvis inte deras lidande, men på ett sätt avundas jag deras glöd och beredskap att lida. Jag frågar mig själv, finns det något kvar i Svenska kyrkan att lida för, något som väcker en sådan glöd att man t.o.m. är beredd att offra sitt liv. Ärkebiskopen talade förut om att vi skulle vara mera hoppfulla. De lidande kristna behöver oss, men vi behöver också dem därför att de inger oss just hopp. Hopp på ett annat sätt än vad Strukturutredning och Församlingsinstruktion kan göra. Genom martyrernas vittnesbörd blir det tydligt att den kristna tron är på riktigt. Svenska kyrkan är nu inte utsatt för förföljelse. Vi har resurser att hjälpa och uppmärksamma.

ANKI ERDMANN:

Herr ordförande, biskopar och ledamöter! Jag yrkar bifall till motion 2013:67. I Sverige har vi religionsfrihet sedan länge och ser det som en självklarhet. Trots det förföljs människor även i Sverige idag på grund av sin tro. I många länder existerar ingen religionsfrihet alls och människor förföljs, misshandlas och dödas på grund av sin tro och heliga byggnader skändas och bränns ned. Det finns många exempel på detta i världen idag. Varje dag nås vi av rapporter om detta på

nyheter och på internet. Som sfi-lärare hör jag vittnesmål om det och många av mina elever har tvingats fly på grund av religions-, övertygelse- eller åsiktsförföljelse. Det är bra att Svenska kyrkan gör mycket inom detta område men man kan alltid bli bättre och man kan alltid göra mer.

Det här är en av de viktigaste frågorna idag, så därför yrkar jag bifall till motion 2013:67.

PER-OLOF FLODSTRÖM:

Jag vill passa på att bestyrka det Anna-Sara Walldén sade tidigare. Jag är också från Norrland så jag får väl också använda det som ursäkt för det sena påpekandet. Jag ser inte kyrkomötet som ett forum för att påföra skuld och skam på våra trossyskon för vilka teologiska frågor man lyfter. Vi i den yngre generationen får väl ta ett gemensamt ansvar för ett mer accepterande diskussionsklimat i kommande kyrkomöten. Nog om det. Pax et bonum och vidare till trevligare saker.

Margareta Viklund och Britt-Marie Danestig, dessa härliga tanter med dessa härliga motioner, som återkommer år efter år i olika upplagor. I Ekumenikutskottet, där jag har haft förmånen att få sitta de här fyra åren, har vi behandlat de här gång på gång och jag har blivit lika glad varje gång över det engagemang och det patos som liksom genomskiner de här motionerna. Varje gång var jag litet frågande till varför vi avslår dem. Jag kommer ihåg att första gången var det med motiveringen att motionen var för specifik för att bifallas. Då återkom Margareta tillsammans med oss i ViSK och MPSK med en mer generell och allmän motion. Då avslog man den därför att den var för generell och inte tillräckligt specifik. Nu när hon återkommer för egen maskin det fjärde året så avvisar man den under förevändningen att vi redan gör tillräckligt.

Jag vill därför knyta ihop säcken här i mitt sista anförande i kyrkomötet genom att citera något jag sade när jag var uppe i talarstolen för första gången. ”Hur kan vi någonsin påstå att vi gör tillräckligt för våra förföljda trossyskon som lider under religiös förföljelse ute i världen. När en lem lider i Kristi kropp så lider ju hela kroppen.”

Jag vill bara tacka Margareta och Britt-Marie för era fina motioner under de här åren och yrkar bifall till motionerna 2013:20 och 2013:67.

ANDERS ÅKERLUND:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag känner igen mycket i den verkliga bilden av de händelser som sker i världen och det är bra att få det här dokumenterat och förstå vidden av förföljelser och bristen på religionsfrihet. Religions- och övertygelsefrihet är en självklar mänsklig rättighet som är värd att kämpa för och jobba för i varje generation. Nu är det illa i världen på många håll. Om vi ska framåt är det viktigt att vi inte bara utpekar andra som problemet och ”de onda” utan också jobba tillsammans i interreligiös dialog som ärkebiskopen tagit ställning till. Det är om vi äger problemet tillsammans mellan kulturer och stater som vi kan komma framåt, inte bara att ensidigt ge stöd till förföljda, gärna kristna, men se det här i ett större perspektiv så att vi inte skapar onödiga spänningar. I den Internationella nämnden jobbar vi just nu internationellt med många positionspapper, om hur vi ska uppträda i länder och områden. Det är oerhört spännande att göra djupgående analyser, att se de spänningar och problem som finns också med religionsfrihetsfrågorna och sådana saker som vi tar upp. När vi t.ex. jobbar i Sudan jobbar vi inte bara i Sydsudan där majoriteten av befolkningen är kristen. Trots att de här staterna har separerats har vi fortfarande

relation till Nordsudan, där islam är den största religionen för att på det sättet ha vänskapsrelationer med varandra och på det sättet avvärja hot mot fred och försoning och göra möjligt att få bättre förhållanden också i fortsättningen eftersom de är beroende av varandra. Så deltar vi tillsammans med våra partner och den övergripande målsättningen är att verka för fred, försoning och rättvisa. Vi ska också verka för en demokratiutveckling där staterna mer och mer blir sekulära. Det är också tendensen i världen att det blir så. Samtidigt ska vi driva frågan, tycker jag, att vi ska få låta våra religioner få blomma och komma upp i det offentliga rummet, för vi trivs inte och vi mår inte bra i källare, i förföljelser. Vi behöver också erkännande i det offentliga rummet, mycket mera än vad vi gör i Sverige idag inom ramen för en sekulär stat.

Jag har sympati för motion 2013:67, men det är det vi håller på med. Vi är inte nöjda, alltså arbetar vi vidare.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Herr ordförande och ledamöter! Jag skulle kunna instämma i stort sett med varje ord som här har sagts av bl.a. Anders Åkerlund och jag ska inte uppta tiden med att upprepa en massa saker som har sagts flera gånger och som jag tror att vi alla är överens om.

Jag vill ändå hävda att utskottet har aldrig sagt att man gör tillräckligt eller att man skulle vara nöjd fullt ut med det arbete som sker. Om man läser det som står framgår det att utskottet understryker att det engagemang som Svenska kyrkan visar och det arbete hon nu utför kan ökas men det bör främst ske genom de ekumeniska och interreligiösa organisationer som Svenska kyrkan är medlem av och aktiv i. Det är där som kraftsamlingen ska ske från Svenska kyrkans sida och inte i några egna sidoarbetsgrupper.

Bifall till utskottet.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Jag sitter och lyssnar med stort intresse på den här diskussionen. Man kan göra vissa reflektioner om den att en del har ett väldigt engagemang i den här frågan. Ni som känner mig vet att jag brukar aldrig instämma i vad någon från ViSK säger, men jag har faktiskt instämt i anförandet från Britt-Marie Danestig. Jag tycker att i den frågan kan man inte blanda bort korten utan nu är det ju så att vi är en kristen kyrka och det som är mest aktuellt just nu är ju förföljelserna av kristna i många länder. Vi läser dagligen om det, vi kan ju se i Nigeria och Egypten som är nya exempel. Oavsett om man ska försöka leka FN och få ihop alla, och alla ska vara snälla mot alla, så är det väl utifrån de kristna synpunkterna och den kristna kyrkan i Sverige som vi ska agera. Då tror jag att det är viktigt att man inte säger att vi måste värna om alla, för det är ju inte det som det handlar om just nu. Då är det viktigt att stödja det engagemanget som finns. Det ser väldigt konstigt ut om man ska rösta mot ett sådant engagemang.

Därför är jag faktiskt beredd att ändra mig idag och rösta för de två motionerna som visar på ett väldigt engagemang och det är värt att stödja.

CHRISTINA BLOMQVIST:

Herr ordförande och ledamöter! Jag sitter här och lyssnar på debatten. Det är så mycket ord, utredningar och vi har redan det ena och vi gör det andra, men det här är ju något som pågår nu. Vi kan inte vänta på utredningar. Vi måste göra tydliga uttalanden som stöder våra kristna bröder och systrar. Om någon ligger i

en vak och riskerar att drunkna så kan man ju inte börja att resonera utan då handlar det om att rädda liv så fort det går.

EVA-MARIA MUNCK:

Förföljelserna på grund av tro och övertygelse har inte blivit mindre däremot har kanske engagemanget och enheten blivit större. Jag vill berätta om ett exempel som har hänt sedan vi sågs senast i kyrkomötet. Jag har fått tillstånd att visa några bilder och det är ett opinionsmöte i solidaritet för utsatta troende som ägde rum i Stockholm måndagen den 14 oktober. Arrangörerna bakom detta var Svenska missionsrådet, Sveriges Kristna Råd och Sveriges interreligiösa råd. Jag vill berätta om det här med både sorg och glädje. Sorg över att vi behöver ordna ett sådant här opinionsmöte därför att förföljelser och kränkningar fortsatt sker, men glädje över den enhet som finns i kampen för religions- och övertygelsefrihet, det arbete och sammanhang som Svenska kyrkan kraftfullt och ödmjukt finns med i och där vi inte sällan är initiativtagare. I samband med det här opinionsmötet gjorde man ett uttalande som publicerades bl.a. i form av en debattartikel i Aftonbladet samma dag. Det här uttalandet riktades mot regering och riksdag. Jag läser slutklämmen: ”Vi efterlyser ett konkret svenskt initiativ för att stärka religions- och övertygelsefriheten i ett antal länder genom diplomati och stöd till forskning och det civila samhället. Vi vill se en heltidstjänst på UD med ansvar för att samordna Sveriges ansträngningar och utbildning för UD-personal som arbetar i länder där religions- och övertygelsefrihet inte respekteras. Vi efterlyser Sveriges röst på FN-nivå.”

Under förbönsgudstjänsten bad man, ”Dina barn ropar, livets Gud, led oss till rättvisa och fred”.

BRITT-MARIE DANESTIG:

Herr ordförande och kyrkomötesdeltagare! Jag vill avsluta med att markera att förföljelser av kristna faktiskt är en del av en mycket bredare problematik som handlar om strävan att kontrollera och begränsa olikhet. Olikhet som inte passar in i staten eller majoritetssamhällets normer utan betraktas som hotande, något som vi ibland faktiskt kan känna även i den svenska debatten. Den slår inte enbart mot kristna och det finns inte enbart i muslimska länder. Kampen mot olikhet känns igen i det högerpopulistiska Ungerns nya religionslagar t.ex. eller hur evangeliska kristna behandlas i Ryssland och hur muslimer bemöts i Indien. Engagemanget för förföljda kristna måste alltså vara en del av något större. Jag är övertygad om bödens makt och i kyrkan kan vi gemensamt uttrycka, Herre förbarma dig över vår värld.

I detta enorma nyhetsflöde som vi utsätts för varje år är det så lätt att man känner maktlöshet, men låt inte maktlösheten resultera i uppgivenhet. Låt den resultera i handlingskraft. Låt oss tillsammans agera för religions- och övertygelsefrihet, inte som manifestation mot någon religion utan för en kärleksfull och generös inställning präglad av respekt och inte av rädsla.

BRITTA OLINDER:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Här visas ett väldigt engagemang och de som känner mig vet att jag är väldigt engagerad för de här frågorna. Men jag tror inte på en arbetsgrupp och jag tror inte på en hel del av de punkter som finns i motionen 2013:67. Med anledning av det engagemang som visats tycker jag att man kan yrka på ett ökat intensifierat arbete i Svenska kyrkan i den riktning som det redan finns.

Mitt yrkande är en intensifiering av det existerande arbetet för förföljda kristna.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Herr ordförande! Det är alltid roligt om man får känna att det är just man själv som gör den stora skillnaden. Jag tror att vi alla kan känna att vi är faktiskt insatta i ett pågående arbete, men det är ju viktigt att vi alla drar vårt strå till stacken i olika sammanhang.

En god upplevelse för några av oss som är här var när vi representerade Svenska kyrkan vid Kyrkans världsråds generalförsamling häromveckan. Utan att fråga om lov röstade vi naturligtvis för tydliga uttalanden när det gällde förföljelser av kristna, inte minst i Mellanöstern, och kunde notera att vi faktiskt hittade en form för att uttala oss där Mellanösterns kristna kände att man hade på riktigt kristna syskon bakom sig. Jag säger bara det här som ett exempel på att det är väldigt många kloka människor på olika håll i världen engagerade i detta arbete. Vi ifrån Svenska kyrkans sida på olika sätt har deltagit och kommer att fortsätta att delta i det här. En del har svårt att få in pengar till de utsatta kristna i Syrien t.ex. Här är det viktigt att vi i Svenska kyrkan fortsätter att ta våra kollekt till det och jag tycker att det har gått ganska bra. Det är oerhört viktigt att vi står fast vid det här och att vi inte glömmer bort hur engagerade vi är i Jordanien, Egypten, Palestina och indirekt i Syrien, att vi fortsätter att bära detta. Tro inte att vi inte gör något, men mer behövs för människors skull.

MARGARETA VIKLUND:

Herr ordförande och ledamöter! Det är många som undrar var jag har fått mitt engagemang ifrån. Jag har fått det väldigt mycket från Södertälje där jag träffat många flyktingar. Jag har varit i de här länderna som vi har talat om, och jag har mött de förföljda kristna som har varit rädda för sina liv och som har berättat fruktansvärda berättelser om vad de har varit med om, så jag vet litet grand vad det handlar om, ja en hel del. Jag tycker att det har varit en glädjande diskussion här ikväll och jag tackar för den. Jag hoppas att den här diskussionen ska fortsätta men allra helst så hoppas jag att vi får se en sammanhållen verksamhet för vad vi kan göra och inte bara är uppsplittrade på en massa smådelar eller stora delar, kalla det för vad ni vill. Vi får önska varandra lycka till och fortsätta att be och verka där vi är. Men gör något konkret och helt tillsammans!

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 162.

§ 129 Rätten för av Svenska kyrkan utsända medarbetare att delta i kyrkliga val och att betala kyrkoavgift

JENNY DELÉN:

Herr ordförande! Jag talar för Ekumenikutskottet och yrkar bifall till utskottets förslag att avslå motion 2013:46. Motionen behandlar problematiken kring Svenska kyrkans utsändas möjlighet att delta i kyrkliga val samt att betala kyrkoavgift.

Som utsänd medarbetare i Svenska kyrkan under mer än ett år avregistreras man från folkbokföringen men behåller sitt medlemskap i Svenska kyrkan. Avgifter och tillhörighet i Svenska kyrkan regleras i kyrkoordningen. För att rösta ska du vara 16 år, tillhöra Svenska kyrkan samt vara folkbokförd i Sverige den dag då röstlängden fastställs. Detta gäller de direkta valen. De som tillhör Svenska kyrkan och sitter i kyrkoråd i utlandet är inte folkbokförda i Sverige men deltar i de indirekta valen av två ledamöter i kyrkomötet. De av Svenska kyrkan utsända medarbetarna har ofta ingen beskattningsbar inkomst i Sverige, då inkomsten i de flesta fall beskattas i det land de utsända arbetar. Systemet för kyrkoavgiften

innebär att skatteuppbörden i Sverige används för att betala kyrkoavgiften. Den som inte har någon beskattningsbar inkomst i Sverige kan därmed inte heller betala kyrkoavgift till Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att medlemskap i Svenska kyrkan följer territorialprincipen. Detta får följder för utsända av Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar vidare att få rösta i kyrkovalen är en demokratisk rättighet som borde tillkomma alla oavsett om man är folkbokförd i Sverige eller inte.

Utskottet har också tagit del av Organisationsutskottets yttrande över motionen, där Organisationsutskottet konstaterar att kyrkomötet 2011 gav kyrkostyrelsen i uppgift att återkomma med förslag om rättssäkra direkta val även till en utlandsvalkrets i kyrkomötet. Beredningen av detta ärende har påbörjats av kyrkostyrelsen och återrapportering kommer att ske kyrkomötet 2014. Resultatet av denna beredning bör inväntas innan man fattar beslut om ytterligare utredning av möjlighet till röstning för utomlands bosatta.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan om avslag på motionen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 163.

§ 130 Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet

AGNETA BRENDT:

Herr ordförande, biskopar och kyrkomötesledamöter! I det här betänkandet behandlas motion 2013:49. Där föreslås att kyrkostyrelsen ska redovisa vilka konsekvenser beslutet om samkönade äktenskap fått för Svenska kyrkans ekumeniska samverkan och ställning internationellt. Utskottet har uppfattat att beslutet har orsakat reaktioner, både positiva och negativa, i den världsvida kyrkan men vi menar samtidigt att det är för tidigt att genomföra en redovisning av beslutets konsekvenser. Därför föreslår utskottet, och det framför jag här, att motion 2013:49 avslås.

Jag ska försöka göra en kort sammanfattning av bakgrunden och vårt ställningstagande. I samband med att Svenska kyrkan 2006 införde en välsignelseakt vid borgerligt ingångna partnerskap mellan par av samma kön kritiserade Mekane Yesuskyrkan i Etiopien beslutet och tog avstånd från synen på homosexualitet i Svenska kyrkan. Det kom även till uttryck i arbetet med Letter of Understanding mellan kyrkorna. Det fick avbrytas eftersom man inte kunde komma överens. När beslutet om att vidga äktenskap till att omfatta par av samma kön fattades i riksdagen och kyrkomötet tog beslutet 2009 att införa könsneutral vigsel blev reaktionen från Mekane Yesuskyrkan negativ. Personligen känner jag mig stolt över att ha fått vara med vid kyrkomötet som tog det beslutet. Mekane Yesuskyrkans råd, dess Council, skickade 2010 ett brev till Svenska kyrkan och till Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika som hade beslutat att homosexuella som levde i stadigvarande relationer kunde prästvigas. Från Svenska kyrkans sida skickades ett brev från ärkebiskopen där han uttryckte en önskan om fortsatta samtal. I januari 2013 beslutade Mekane Yesuskyrkan att bryta nattvards- och predikstolsgemenskap med Svenska kyrkan och Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika. Det har hänt en hel del när det gäller Lutherska världsförbundet också, men där har inte problemen varit så stora. Man tycker att vi ska fortsätta i den gemenskap som finns mellan de 143 medlemskyrkorna.

När vi i utskottet behandlade motionen har vi kunnat konstatera att någon faktisk splittring inom Lutherska världsförbundet inte föreligger och att Lutherska världsförbundet inlett en process med fördjupade samtal mellan de tre kyrkorna. Vi

har kunnat konstatera att beslutet om samkönade äktenskap inte fått konsekvensen av brutna officiella relationer förutom i fallet med Mekane Yesuskyrkan.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag ber att få yrka bifall till motion 2013:49. Jag vill varmt tacka utskottet och företrädaren här för presentationen och samtidigt påminna utskottet om att utskottet framför något väldigt viktigt. Utskottet säger så här: "Utskottet konstaterar vidare att beslutet om samkönade äktenskap inte fått konsekvenser av brutna officiella relationer förutom i fallet med Mekane Yesuskyrkan." Det är klart att Mekane Yesuskyrkan är ju snart Lutherska världsförbundets största medlemskyrka i den mån hon stannar kvar i Lutherska världsförbundet. Det är ju inte Lutherska kyrkan i Costa Rica med 3 000 medlemmar utan det är en medlemskyrka med 6–7 miljoner medlemmar och som växer på ett väldigt spännande och imponerande sätt. Det är dessutom en kyrka som är grundad av svenska EFS-missionärer och som vi som Svenska kyrkan och med den inomkyrkliga fromhetsrörelsen Evangeliska Fosterlandsstiftelsen på det sättet har ett särskilt känslomässigt band till. Det som utskottet säger, "att det bara är Mekane Yesuskyrkan", så säger utskottet faktiskt samtidigt att det är ett beslut som har fått väldigt långtgående konsekvenser för våra ekumeniska relationer inom den världsvida lutherdomen. Det kanske är extra viktigt att det är en kyrka i Afrika i tredje världen, en kontinent och en del av världen som vi hela tiden har sagt att vi ska lyssna till mer. Vi ska vara mer ödmjuka, och det koloniala och patriarkala perspektivet att vi ska säga till afrikanerna hur det ska vara, det har vi lämnat bakom oss. Det här är en jämbördig systerkyrka som inte är fjärrstyrd från ett europeiskt land. Jag tycker att utskottet indirekt på det här sättet säger att det som har skett är allvarligt och det är mycket allvarligt. Utskottet säger att vilka konsekvenser av beslutet om samkönade äktenskap har fått för Svenska kyrkans ekumeniska relationer menar man idag är för tidigt att göra en analys. Man antyder därmed att den tidpunkten kommer när det är angeläget att göra detta.

Till sist vill jag säga, i instämmandet i bifall till motionen och därmed bifall till reservationen, att reservationen uttalar väldigt många viktiga saker. Man säger att kyrkomötet fattade sitt beslut om vigsel av samkönade par trots invändningar som pekade på att ett sådant beslut skulle vålla splittring inom den världsvida kristenheten på en punkt där det dittills rått enhet. Reaktionerna lät inte vänta på sig. Tydligast har reaktionen kommit från den etiopiska Mekane Yesuskyrkan till vilken Svenska kyrkan länge haft en särskild relation. En av världens största lutherska kyrkor har därmed sagt upp altar- och predikstolsgemenskapen med vår kyrka. Motionärerna bakom motion 2013:49 pekar på att kyrkomötets uppdrag åt kyrkostyrelsen att skaffa sig en överblick och ge kyrkomötet en bild av hur kyrkans ändrade syn på äktenskapet påverkar Svenska kyrkans möjligheter att fortsätta att vara en trovärdig viktig aktör i arbetet på kristen enhet. Det är en viktig reservation. Jag vill tacka alla inblandade i den här debatten och vill säga att ekumeniken är till för gemenskapens skull, men den är också till för att vi ska få vägledning av andra samtidigt som vi kan vägleda andra. Det är att vara insatt i ett större sammanhang, ett världsvitt sammanhang.

FREDRIK SIDENVALL:

Jag yrkar bifall till motion 2013:49 och med den motivation som finns i reservationen. Jag vill delge herr ordförande en anekdot om några präster som träffades vid ett konvent och dryftade det praktiska problemet att det förekom

fladdermöss i kyrktornet. En hade en lösning. Han sade, jag konfirmerar de där fladdermössen och då kommer de aldrig tillbaka.

Som strategi har Svenska kyrkan valt huvudsakligen att konfirmera, dvs. bekräfta, olika trender, opinioner och rörelser i vår samtid i Sverige, att ge bekräftelse till sådant mer än att utmana. Att orka med det i längden innebär att vi själva behöver bli bekräftade. Många av de som bekräftas i kulturen i vårt land bekräftar inte alltid kyrkan tillbaka utan kan komma med pastor Jansson-bilder och liknande. Vi behöver få bekräftelse från medkristna i vårt eget land och i den världsvida kyrkan. Vi behöver få bekräftelse av den sky av vittnen som finns bland Herrens trogna i alla tider. Vi behöver få bekräftelse från Guds eget ord och Guds egen ande för att orka både bekräfta och utmana våra medmänniskor i vårt eget land.

Jag tänker att den här motionen skulle kunna tjäna det syftet, att ge oss en överblick om hur det ser ut nu bland våra medkristna runt om i världen. Finns det någon bekräftelse att hämta där eller finns det utmaningar som vi behöver lyssna till uppmärksam och ödmjukt för att på det viset hitta en väg som är hållbar i längden, där vi får den bekräftelse som kyrka som vi behöver för att bekräfta de små och svaga som behöver bekräftelse, och för att orka utmana de som behöver utmanas, både med Guds lag och Guds evangelium.

BISKOP ANTJE JACKELÉN:

Herr ordförande, ledamöter, systrar och bröder! Jag sitter som Svenska kyrkans representant i rådet för Lutherska världsförbundet och kan åtminstone ge en lägesbeskrivning såsom det var i somras när rådet just befattade sig med den situation som uppstått sedan Mekane Yesuskyrkan brutit altar- och predikstols-gemenskapen med Evangelical Lutheran Church in America, ELCA, och vår kyrka.

I det allvarliga, långa samtalet som fördes var det två saker som stack ut. Det ena var smärta över det här brottet i gemenskapen och det kom från alla regioner i Lutherska världsförbundet. Det andra var också en väldig beslutsamhet att vi är en gemenskap av kyrkor och vi förblir en gemenskap av kyrkor, för vi är det av Guds nåd och gemenskap är gåva innan den blir uppgift. Det är inte upp till oss att ifrågasätta detta. Det var också väldigt talande att ingen annan kyrka, ingen annan representant, vare sig från Afrika, Asien eller Latinamerika, sade, som Mekane Yesuskyrkan har gjort, så vill vi också göra. Mekane Yesuskyrkan stod där ganska ensam i detta. Man enades om en handlingsplan och den har ni på sidan 2 i reciten. Jag vill påpeka att man också där uttrycker klart och tydligt, ”vi gläds över gemenskapens vitalitet som kommer till uttryck i fortsatt arbete för en rättvis, fredlig och försonad värld”. Det speglar detta att man är övertygad om att denna fråga om samkönade äktenskap inte är gemenskapssplittrande. Man enades också om en handlingsplan som går ut på att samtalet ska fortsätta genom generalsekreterarens försorg. Man har också startat en process där man ska bearbeta vad som händer, ”vi vill respektera de enstaka medlemskyrkornas autonoma beslutsprocesser men det kommer att leda till skillnader och hur hanterar vi dem samtidigt som vi är en gemenskap”. Man slutar med den där stora bekräftelsen ”Lovprisande Guds rika gåvor och Guds livgivande Ande så fortsätter vi att vandra tillsammans”.

Jag har efter ärkebiskopsvalet översköljts av lyckönskningar från människor i Sverige, i den ekumeniska världen. En lyckönskan vill jag gärna dela med er för den stack ut. Den är inte bara till mig utan till hela Svenska kyrkan:

Many greetings from from Nekemte, to You and to Church of Sweden! Many thanks, for informing us that, Bishop Antje Jackelén was elected new Archbishop

to Church of Sweden. All members of the Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus Central Synod Development and Social Services Commission and programs/projects would like to kindly request you to convey our greetings and congratulations to the new Archbishop. We hope and ceaselessly pray that the Church of Sweden and the EECMY will enjoy more strengthened partnership during the new Bishop's terms of services ahead of us. Many thanks, Debela Kenea, Director.

Så vi fortsätter bokstavligen att vandra tillsammans.

MARGIT BORGSTRÖM:

Herr ordförande! Det har sagts mycket bra här redan och jag ger bifall till motionen och också till vår reservation. Jag ska inte upprepa en massa saker som har sagts. En sak reagerade jag över, och det är att vi uppmanas att be för att relationerna mellan de här kyrkorna blir helade. Jag har svårt för att be för att deras beslut ska vara sämre än det beslut som vi har tagit och jag kommer inte att ställa mig bakom det. Jag vill be för att den kyrkan ska gå framåt med det i deras beslut.

BRITAS LENNART ERIKSSON:

Herr ordförande och ledamöter! Jag kan bara konstatera att inlägget från Antje Jackelén bekräftar att utskottets bedömning i den här frågan är korrekt, att det är klokt att inte göra något som motionen föreslår.

Bifall till utskottet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 164.

§ 131 Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission

TOMAS JANSSON:

Herr ordförande och ledamöter! Jag talar för utskottet i den här frågan. Eva-Maria Munck har skrivit en viktig motion som uppmärksammar oss på två väldigt viktiga ekumeniska dokument som nyligen har antagits av Kyrkornas världsråd. Det ena dokumentet handlar om kyrkan och det andra handlar om missionen. Dokumentet om kyrkan heter *Kyrkan mot en gemensam vision*. Det är ett dokument om kyrkosyn, eklesiologi, och det är ett s.k. konvergensdokument, det andra konvergensdokumentet i Kyrkornas världsråds historia. Det första kom 1982 och hette *Dop, nattvard, ämbete*.

Det här dokumentet har det arbetats med i 20 års tid med en mycket bred kyrklig sammansättning, ortodoxa, anglikaner, lutheraner, andra protestanter, katoliker, pentakostala kyrkor. Tillsammans har man försökt hitta en vision av vad det innebär att vara kyrka, och det har resulterat i detta dokument. Man har begärt att få in officiella svar från kyrkorna runt om i världen, och senast i december 2015 ska Svenska kyrkan lämna sitt svar på dokumentet. Som ett led i detta behöver vi i kyrkan ta till oss dokumentet, bearbeta det, se vad det betyder för vår kyrkosyn, för vår självförståelse och en process inleds som så småningom leder fram till Svenska kyrkans officiella svar.

Det andra dokumentet *Tillsammans för livet. Mission och evangelisation i en värld i förändring*. Det är ett spännande dokument som handlar om mission, policydokument kring mission, och det är också det andra grundläggande missionsdokumentet som Kyrkornas världsråd genom tiderna har antagit. Det första kom faktiskt det också 1982. En lika bred ekumenisk uppslutning ligger bakom bearbetandet av detta dokument. Dokumentet är spännande därför att det

vänder mycket på perspektiven. Mission har klassiskt handlat om något som har utgått från de kristna kärnområdena och ut till den liksom okända periferin som inte nåtts av budskapet. Här vänds på perspektiven och säger att nu är det snarare missionen från marginalen in mot centrum som kanske är framtidens stora utmaning. Det är också ett dokument som vi i Svenska kyrkan behöver ta till oss av, bearbeta, reflektera kring på församlingsnivå, på stiftsnivå och på nationell nivå. Här handlar det inte om att avge ett officiellt svar, men det är ett dokument som vi behöver bearbeta tillsammans i Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår att Eva-Marias punkt 1 i motionen ska bifallas, vilket innebär att vi ber kyrkostyrelsen i uppdrag att utarbeta en plan för spridning och utbildning kring dessa dokument. Vi föreslår avslag på punkterna 2 och 3 beroende på att vi tycker att de inkluderas i punkt 1.

Utskottet föreslår bifall till motionens punkt 1.

EVA-MARIA MUNCK:

Herr ordförande! Tack så mycket, Tomas! Först vill jag börja med att påpeka att jag inte är ensam motionär utan Ola Isacson och Anders Roos är också motionärer. Vi tackar för behandlingen av vår motion.

Vi ser fram emot att prata om de här frågorna att vara kyrka och hur vi som kyrka kan jobba med mission och evangelisation i vår tid idag. Jag vill läsa punkt 8 i det här missionsdokumentet *Tillsammans för livet*. Det lyder så här: Alla kristna kyrkor och församlingar är kallade att vara levande budbärare av evangeliet om Jesus Kristus, de goda nyheterna om frälsning. Evangelisation är att tillitsfullt men ödmjukt dela vår tro och övertygelse med andra människor. Det är en gåva till andra som visar på Guds kärlek, nåd och barmhärtighet i Kristus. Det är den oundvikliga frukten av genuin tro. Därför måste kyrkan i varje generation förnya sitt engagemang för evangelisation som en väsentlig del av hur vi förmedlar Guds kärlek till världen. Hur kan vi förkunna Guds kärlek och rättvisa till en generation som lever i en individualiserad, sekulariserad och materialistisk värld?

Det här dokumentet väcker många frågor och de frågorna ser vi fram emot att prata vidare om i våra stift, församlingar och även i andra forum. Om man är nyfiken på det här dokumentet, prata med mig för jag har några extra exemplar.

Tack för behandlingen av vår motion! Jag yrkar på bifall till utskottet.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! I likhet med Eva-Maria så tackar jag för behandlingen av denna motion men jag yrkar att motionen i sin helhet ska bifallas, även punkterna 2 och 3. I punkterna 2 och 3 finns en inriktning på hur vi vill att man ska arbeta med dokumenten, att det ska utarbetas samtalsunderlag som underlättar för diskussioner i församling och stift, att kyrkomötets ledamöter ska få dokumenten i sin hand. När jag tittar igenom hur man har arbetat tidigare, det är längesedan vi arbetade med internationella dokument i ekumeniska frågor, så var det ett mycket omfattande studiearbete man gjorde. På riksplan, på stiftsplan, på kontrakts- och församlingsplan så studerades det inför remissvaret på BEM-dokumentet. När skrivelsen beskriver vad som händer i Church of England och vad som händer i den Finska kyrkan så är det också en ganska detaljerad beskrivning av vad man vill göra. Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland t.ex. har valt att genomföra receptionsprocessen genom att översätta dokumenten till finska, anordna workshops om dokumentens innehåll i varje stift, sända ut dem till samtliga församlingar samt dela ut dem till medlemmarna i

kyrkomötet. Den vägen som den Finska kyrkan väljer är alltså nästan exakt densamma som motionen föreslår.

För att få en slags styrsel i arbetet, en slags riktlinje i arbetet, så att det kommer framåt så vill jag alltså föreslå att kyrkomötet antar motionen i sin helhet.

TOMAS JANSSON (REPLIK):

När vi föreslår avslag på punkterna 2 och 3 i motionen så ska det inte tolkas som att vi tycker att det vore olämpliga åtgärder att vidta. Vi bara menar att kyrkostyrelsen lämnar i förtroendet åt att vidta alla de typer av åtgärder som behövs för spridningen och bearbetningen av dessa dokument.

TERESIA DERLÉN:

Det var en dag i april som en blandad skara av lutherska präster samlades i London på Augustanacentrum, och så jag, lutheranen som jobbar i Engelska kyrkan. Vi samlades för att diskutera dokumentet *The Church*, den som på svenska heter *Kyrkan*. Det var ett dokument som jag inte hade hört talas om, vilket jag blev pinsamt berörd om nu, för jag insåg ju snabbt dess stora ekumeniska betydelse och dess stora betydelse för alla kyrkor. Vi har ju bara ett liknande dokument, nämligen BEM-dokumentet från 1980-talet om dop och nattvard. Ett enda sådant övergripande dokument för den världsvida kyrkan och nu har vi två. Ett nytt dokument om kyrkan, om vad det innebär att vara kyrka, är en enorm bedrift att lyckas samla alla dessa olika kyrkotraditioner över hela världen, med alla dessa olika kyrkosyner som existerar kring just ett dokument. Om man tänker på hur många kyrkosyner det finns i det här mötet så tänk då hur det är ute i världen.

När jag så kom till kyrkomötet i september insåg jag snabbt att jag hade en fördel eftersom jag hade varit på mitt möte i april, för det var många här som inte heller hade hört talas om det här dokumentet. Det är med glädje jag hör att det har översatts till svenska, men, och det är ett stort men. Viktigt som dokumentet är så är det inte helt lättillgängligt. Samtalsmaterial som det som gavs vid diskussionen om homosexualitet kring 2003–2004, tror jag det var, skulle vara till en stor hjälp i församlings- och stiftsnivåer. Det skulle vara en hjälp till att vara kyrka, till att vara kyrkor tillsammans och hjälp att vara kyrka i vårt samhälle. Allt detta innefattar det här dokumentet.

Jag ska läsa en liten bit från början av dokumentet: "The church as the body of Christ acts by the power of the holy Spirit to continue his life given mission in pathetic and compassionate ministry and so participates in God's work of healing a broken world, communion whose source is a very life of the holy Trinity is both a gift by which the church lives and at the same time the gift that God cause a church to offer to wounded and divided humanity in hope of reconciliation and healing."

För att understryka behovet av samtalsdokument vill jag bifalla åtminstone punkt 2, men nu hela motionen.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Det är väl så att den engelskspråkiga världen har haft ett litet försteg och en del specialister i Sverige och särskilt intresserade. Vi har ju haft några seminarie-omgångar i Sverige också om det här dokumentet, men det har framför allt mera berört personer som har varit engagerade i processen tidigare och biskopsmötet bl.a. Detta att vi översätter dokumentet är ju just därför att det här kan bli väldigt

intressant. Det är väldigt viktigt att göra det nu i samspel också med andra kyrkor i Sverige. Vi ska inte springa iväg och göra något alldeles för oss själva. Det här missionsdokumentet är nu översatt med huvudsaklig arbetskraft från Svenska missionsrådet och Sveriges Kristna Råd och vi har tagit ansvar att översätta det andra dokumentet i Svenska kyrkan. Men processerna behöver ju för att bli riktigt bra göras ihop med katoliker, ortodoxer, frikyrkliga och svenskkyrkliga här i Sverige, och här är det stor ambition för Sveriges Kristna Råd. Ni kommer inte undan att få diskutera det här och det tycker jag är väldigt roligt. Vi ska alltså notera det att katolikerna finns med i processerna kring båda dokumenten och det är ju faktiskt mycket viktigt om man ska få någon hållbar ekumenik för framtiden.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 165.

§ 133 Ändringar i Arbetsordning för kyrkomötet

MARGARETA ANDERSSON:

Herr ordförande! Det här betänkandet handlar om litet olika saker som vi har hanterat i Kyrkorättsutskottet. Vi har tre motioner, 2013:62 om val till kyrkomötets utskott, 2013:64 om kyrkomötet och Bok & Biblioteksmässan och 2013:90 om allmänkyrklig debatt och frågedebatt. De tre motionerna föreslår utskottet att vi avslår. Att hindra människor att sitta på mer än ett ställe i de olika utskotten anser vi att det är att gå emot de demokratiska principerna. Bok & Biblioteksmässan är visserligen viktig men det finns säkert andra mässor och andra forum som Svenska kyrkan borde delta i, så vi har sagt att det kan vi inte ta hänsyn till. Dessutom finns det inte fastlagt från kyrkomötet vilka dagar eller veckor som kyrkomötet ska sammanträda utan det måste bestämmas av presidiet i god tid, och då kan det kollidera med olika saker. En allmänkyrklig debatt låter ju väldigt intressant, och det skulle jag inte ha något emot på ett sätt, men samtidigt vet jag att sådana debatter väldigt ofta blir väldigt spretiga. Vi ser ju bara här hur vi har en väldigt livlig debatt om väldigt många olika frågor. Det beslut som fattades 2011 att presidiet skulle kunna öppna för debatt i något speciellt ärende tycker vi skulle kunna räcka. Vi föreslår avslag på den motionen också.

Vi har också ett utskottsinitiativ, och det är ett par frågor som vi har uppmärksammat från utskottets sida, bl.a. frågan om hur de som väljs av utlandsförsamlingarna ska placeras och det är också en fråga som presidiet kan bestämma om. Det är mycket praktisk fråga.

Sedan handlar det också om vilket utskott som ska hantera det nybildade 14 kap. i kyrkoordningen om ekumenik. Eftersom vi har ett Ekumenikutskott föreslår vi att det utskottet behandlar de frågorna.

Jag yrkar bifall till Kyrkorättsutskottets förslag.

CARINA ETANDER RIMBORG:

Herr ordförande och kyrkomötet! Jag kan konstatera att jag under flera år har försökt via nätverkande och påverkande på presidiet att försöka anpassa tiden på kyrkomötet till Bok & Bibliotek i Göteborg så att det inte krockar. När det nu inte har fungerat har jag till slut skrivit tillsammans med flera av mina kamrater en motion. Även om biskoparna genom biskop Brunne sade sig vara med under hela kyrkomötet, är det de facto så att flera av dem åker iväg för att medverka på Bok & Bibliotek i Göteborg. Vi är gärna fler som är med där, som frivilliga och som deltagare i ett av Svenska kyrkans arrangemang på en arena som faktiskt inte är vår egen.

Nu tänker jag inte yrka något annat än bifall till utskottets förslag men vill gärna skicka med en uppmaning till det nya presidiet att ta med Bok & Bibliotek i planeringen av följande mandatperiods kyrkomöte.

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

En upplysning. Det är en viss framförhållning på kyrkomötena så du kan inte få det direkt.

KJELL PETERSSON:

Herr ordförande och ledamöter! Bakgrunden till motion är en egendomlighet som jag har observerat nämligen att en och samma ledamot kan väljas till två utskott. Det kan man ju tycka är vackert och fint och bra men det är ju en fysisk omöjlighet, därför att utskotten sammanträder ju samtidigt. Nu ser jag också att denna egendomlighet om den skulle tas bort så skulle det bli en inskränkning av kyrkomötets demokratiska handlingsfrihet. Det har jag litet svårt att begripa. Om det nu är så att inte ledamöterna räcker till så får det väl bli en tom stol i ett utskott. Det finns ju dock 30 stolar, om det är 29 gör inte det så mycket.

Jag vidhåller och yrkar alltså bifall till min motion så att denna egendomlighet undanröjs i kyrkomötets arbetssätt, att en och samma ledamot ska befinna sig på två ställen samtidigt.

MARGARETA ANDERSSON (REPLIK):

Från Kyrkorättsutskottets sida anser vi att det här är något som nomineringsgrupperna själva kan ta ställning till. Det kan finnas anledningar till att man vill ha en person på mer än ett ställe, och det är därför utskottet har beslutat föreslå avslag på motionen.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Jag ska strax peka på en brist, men kanske börja med en tillgång. Det här att man är på två ställen samtidigt är ett kännetecken för helgon, det kallas bilokation. Padre Pio kunde sådant. Det kan vara bra att ha kvar bestämmelsen om det händelsevis, jag säger händelsevis, skulle dyka upp ett helgon i kyrkomötet. Bristen som det handlar om är att vi inte har snabba fora för att jaga styrelsen. Frågedebatter är ju till för att kräva redovisning, inte bara av vad styrelsen har gjort, det finns verksamhetsberättelser, utan sådant man har missat, bedömningar om vad som händer i framtiden och till de demokratiska systemen hör kontrollsystem och vi har avskaffat dem. Jag är inte äldre än att jag minns varför det var så. Entusiastiska kamrater i kyrkomötet skrev dels en motion om ett ämne, och sedan gick man till en enskild fråga också. Sedan hade man frågedebatt om samma sak, som sedan kom motionsvägen i utskotten. Det var outhärdligt.

Men måste missbruket styra? Kan vi hitta en form där man har frågedebatter och allmänkyrklig debatt om vad som just nu händer. Det borde vara möjligt därför att vi har nomineringsgrupper som kan hålla ordning på ledamöterna och säga att den där motionen är en fråga eller ett ämne för en frågedebatt, allmän kyrklig debatt. Det är det här jag vill ha ordning på, för jag ser bristen och jag tror att den kan visa sig allvarlig. Det skulle också sanera en del av kyrkomötets arbete att få bort en del motioner i små frågor som hellre skulle kunna avverkas som en enkel fråga som bollas och så vet styrelsen vad som ska gälla. Fast i första hand säger jag, det måste finnas snabba kontrollåtgärder, inte bara av det som har skett utan av det som borde ha skett av nya aktuella frågor. Handen på hjärtat, jag

funderade själv om vi hade haft frågedebatt nu om en aktuell fråga, så kommer jag just nu inte på någon. Men det är inte något argument att inte ha systemet, för det kan dyka upp en sådan fråga. Om vi hade haft en frågedebatt, hade kanske någon frågat om vad vi gör med Filippinerna. Hur mycket pengar har det blivit? Det hade kunnat vara bra att få veta den typen av snabb information. Jag tror att det var en bra motion jag skrev. Jag ber att få yrka bifall till den.

ANDERS ROOS:

En kort vädjan till presidium och kansli när det gäller placering av de ledamöter som är valda från utlandskyrkan. För att markera att de också har en samhörighet med Visby stift, skulle det kunna vara ett litet önskemål om att låta dem sitta tillsammans med Visby stift och inte i ett hörn av plenisalen.

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Är det ett yrkande? Har du lämnat in det?

ANDERS ROOS:

Jag tycker inte att jag behöver lägga det under beslut utan jag skickar det till presidiet. Det är ju ni som bestämmer och det är ju det Kyrkorättsutskottet föreslår och så gör ni vad gott är. Gör det av hjärtat och omsorg.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 167.

§ 134 Minska krånglet

LOUISE CALLENBERG:

Herr ordförande, biskopar och åhörare! Jag talar för Kyrkorättsutskottet och yrkar att kyrkomötet avslår motion 2013:6 samt att kyrkomötet beslutar att med anledning av motionen uppdra åt kyrkostyrelsen att påskynda kyrkostyrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser samt att årligen lämna en rapport till kyrkomötet om vilka åtgärder som vidtagits.

Motionen i en sammanfattning går i korthet ut på att det upplevs att det finns ett behov av översyn av kyrkoordningen och nationella styrdokument i syfte att minska krånglet för och arbetet på lokal nivå. Kyrkorättsutskottet diskuterade motionen ingående och kunde konstatera att den egentligen handlar om två olika saker och även förslaget till beslut är uppdelat på att-satser. Den ena handlar om de nationella styrdokumenten och den andra om behovet av översyn av kyrkoordningen. När det gäller de här allmänna nationella styrdokumenten så ansåg Kyrkorättsutskottet att motionen var vag på vilka nationella styrdokument det handlade om och fick då utgå ifrån att det handlade om alla styrdokument som finns på nationell nivå varpå det skulle bli ett ganska svårt uppdrag till kyrkostyrelsen att både göra den översynen och återkomma med rapport. Därför yrkar man avslag på hela motionen.

Med anledning av motionen vill man ändå diskutera behovet av översyn av kyrkoordningen, och där kan man väl säga att Kyrkorättsutskottet kunde poängtera ett par saker. Det ena är att vid kyrkoordningens tillblivande 1999 i den här reformen kyrka-stat tog man upp en viktig princip som kallas för kontinuitetsaspekten. Det betyder egentligen att man ville föra det som förut var en lag till kyrkans interna regelverk med en smidig övergång, men också med en respekt för att när man gör sådana här förändringar behöver man tänka på hur de ska tas emot på lokal nivå. Med den kontinuitetsaspekten så vill man också säga att det är viktigt att man ser kyrkoordningen som ett levande dokument och något

som man ständigt ska ha översyn över och att det är ett levande dokument som också givetvis ska revideras och förändras.

Frågan om översyn av kyrkoordningen har kommit upp vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet och inte minst 2007 i en motion som sade oss att nu behöver vi ytterligare försöka förenkla för lokal nivå. Som ni alla känner till landade den motionen också i ett uppdrag åt kyrkostyrelsen som sedermera blev Strukturutredningen och som det förra året beslutades om här på kyrkomötet. Den formen av förenkling kommer ju att få genomslag i januari 2014. Kyrkorättsutskottet vill därför säga att det görs en hel del kring att förenkla och arbeta för den lokala nivån.

Kyrkorättsutskottet yrkar på avslag av motionen men ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fortsätta med översynsarbetet.

CARL-ERIC GABRIELSSON:

Herr ordförande! Jag är nöjd med behandlingen av den här motionen. Jag inser också att det inte är så lätt att precisera sig här utan jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag har ändå varit med på det lokala planet sedan före 2000 och det har inte blivit enklare som med den här stora luntan kyrkoordningen och allt annat som man måste ta hand om på det lokala planet är väldigt omfattande. Det är naturligtvis också andra myndigheter som hjälper till att ge oss ännu mera uppgifter som man ska hålla reda på. Jag kan t.ex. nämna statistikuppgifterna som är ganska omfattande och tar mycket tid för lokala administrationen att klara ut och lämna till framför allt kyrkan, men det är ju även andra myndigheter. Kostnaden för administrationen har ökat under de här första 10–12 åren efter 2000 och det är naturligtvis så att vi på kyrkomötet också bidrar genom motioner osv. till mycket nya bestämmelser. Det finns motioner här som handlar om uppdrag av olika slag och man vill gärna att det ska komma ut riktlinjer för den lokala nivån också. Det är naturligtvis också sådant som bidrar till att det blir mera. Jag tycker att det är viktigt att när det tillförs en del nytt också plockas bort en del. Jag hoppas att kyrkostyrelsen handlägger det här så att man har någon form av kommitté eller grupp som också ser till så att det tas bort saker, onödig administration, när man tillför nytt.

Utskottet säger så här i slutet: ”I syfte att löpande hålla kyrkomötet underrättat om hur kyrkostyrelsens arbete i denna del fortskrider ska kyrkostyrelsen årligen lämna en rapport till kyrkomötet med en redogörelse om vilka åtgärder som har vidtagits.” Jag ser fram emot den redovisningen och den blir intressant att diskutera. Jag hoppas också att den ska visa praktiska exempel på detta.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 168.

§ 135 Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan

ANNA-KARIN WESTERLUND:

Herr ordförande och ledamöter! Jag talar för utskottet och yrkar avslag på motion 2013:9 som handlar om möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan. I Kyrkorättsutskottet tycker vi att det här var en bra motion och att det vore bra om rätten till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i kyrkan kunde förlängas. Som det är nu tror jag att det är ganska många som sitter här på vår semester. Det är kanske inte alltid så bra. Eftersom vi inte finner det meningsfullt just nu att ta upp frågan, för det har nämligen varit ett antal

motioner som avslagits i riksdagen i denna fråga ganska nyligen, så vi tycker inte att det är någon mening med detta.

INGRID SMITTSARVE:

Herr ordförande och kyrkomötesdeltagare! Jag yrkar bifall till motion 2013:9. Vilka grupper av människor har vi som är tillhöriga Svenska kyrkan? Det är barn, ungdomar, medelålders och äldre. Ungdomar och medelålders studerar eller arbetar och de behöver få ledigt för uppdrag. Äldre som är pensionärer kan i stor utsträckning själva disponera sin tid. Hur lätt är det då att få en något så när proportionell representation från de olika grupperna av kyrkotillhöriga i de beslutande organen i Svenska kyrkan när vi inte längre har den lagstadgade rätten till tjänstledighet för uppdrag i Svenska kyrkan? Det har faktiskt gått några år efter kontrollstation 2010 när även den frågan, alltså om lagstadgad rätt till den här typen av ledighet, var uppe till överläggning med staten och beskedet blev negativt. Även om flera riksdagsmotioner på senare år har blivit avslagna, anser jag att vi inte ska ge upp frågan utan att vi nödvändigtvis ska hålla den levande genom att vi själva tar upp frågan med våra respektive riksdagsledamöter. Motionen föreslår att uppdra till kyrkostyrelsen att ta kontakt med beslutande i riksdag och regering och då hänvisa till lagen om Svenska kyrkan som ska vara en rikstäckande folkkyrka och som har huvudmannaskapet för begravningar. Svenska kyrkan har på grund av det en särställning bland trossamfund.

Om det inte blir en ändring tillbaka till den lagstadgade rätten till tjänstledighet är risken stor att vi till slut får förtroendevalda som är pensionärer, förtroendevalda som är anställda i Svenska kyrkan och som då eventuellt på grund av det har lättare att få ledigt för uppdraget samt en del egenföretagare som kanske kan disponera om sin tid. Hur representativ blir den demokratin? Det torde inte heller kosta några pengar för staten om den här lagändringen blir genomförd.

KARL-GUNNAR SVENSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till min motion 2013:4. När den här motionen behandlades på Kyrkorättsutskottet så verkade det som att det troligen är omöjligt att få riksdagen att låta Svenska kyrkan få tillbaka den möjlighet till ledighet för förtroendeuppdrag som vi hade som statlig kyrka och sedan fick behålla under några år. Så är det kanske? Det väsentliga är att också att vi här i kyrkomötet talar om att det vi trodde nog skulle ordna sig, inte verkar ordna sig och det är anledningen till motionen.

Det var nämligen så att en ersättare i stiftsstyrelsen i Göteborgs stift inte fick ledigt från sitt arbete i kommunen för att vara med på stiftsstyrelsens sammanträde med motiveringen att Svenska kyrkan numera inte har möjligheten kvar till ledighet för förtroendeuppdrag, alltså fick hon inte ledigt och kunde inte delta i sammanträdet.

Om vi ska en demokratisk, folkvald kyrka med en lag om Svenska kyrkan, som riksdagen har fattat beslut om, måste Svenska kyrkans förtroendevalda kunna delta i möten och sammanträden utan att arbetsgivare kan hindra det. Därför tycker jag att vi inte behöver vänta på att fortsätta tjata på riksdagen att den bör återta den här möjligheten eftersom det är en demokratisk, folkvald kyrka och det är riksdagen som bestämmer om det.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 169.

Kyrkomötet 2013**Onsdagen den 20 november****§ 170 Stärk barnkonsekvensanalysen**

YLVA WAHLSTRÖM:

Herr ordförande och övriga som är med och lyssnar! Jag är väldigt glad över att vi tog det här beslutet om att stärka barnens rätt via vår kyrka och barnkonsekvensanalysen. Jag är medveten om att det är ett omfattande arbete som behöver göras och jag vill återyrka nu på punkt 2. Jag återyrkade på hela motion 2013:14 när jag lämnade in talaranmälan men jag begränsar det till punkt 2, som lyder: "Kyrkomötet beslutar att i varje bearbetning av tjänstemän och utskott ska även barnkonsekvensanalys finnas med." Det är alltså tjänstemännen som ska arbeta genomtänkt. Vi motionärer får gärna skriva några rader om hur viktigt det är att tänka till kring barnens rättigheter och barnens bästa när vi skriver våra motioner utifrån det här arbetssättet, men det är inget vi behöver ta ett allmänt beslut om även om det vore bra om vi började arbeta mera aktivt med det. Jag har hört att kyrkostyrelsen funderar på hur man bäst ska hantera denna uppgift.

LEIF NORDLANDER:

Herr ordförande och ledamöter! Jag undrar om vi har gjort barnen en björntjänst i fjol när vi tog beslutet om barnkonsekvensanalys? Jag har hört formuleringar av förtroendevalda runt omkring som säger att man får hitta på en bra formulering att föra in i beslutet. Om man sedan i själva verket har gjort en ordentlig analys, det är en helt annan fråga, bara saken i sig finns med verkar det som att man gör något.

Jag har inget yrkande i det här ärendet, men jag tycker att vi ska betänka vad det är för beslut vi tar, vilka konsekvenser beslutet får, så att det inte blir en sådan där sats som bara sätts in i beslutet och sedan har man egentligen struntat i sakfrågan. Då har det bara blivit ett byråkratiskt krångel som vi har konstaterat att vi inte behöver mera av i kyrkan.

För en tid sedan beslutades i en församling någonstans i Sverige att man skulle utvidga kyrkogården. Detta gjorde man utan att ha gjort en barnkonsekvensanalys. Saken överklagades och man fick börja om från början i det här arbetet. Det kom fram på kyrkogårdsföreståndarnas möte hur viktigt det var att också i det sammanhanget göra det med stora kostnader som följd i väntan med arbetet. Jag undrar vad det är för beslut vi har tagit egentligen.

YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):

Herr ordförande! Ja, det kanske är ett beslut som inte alltid är helt lätt att hantera och det får konsekvenser. Men det var väl meningen att barnens rättigheter ska vara just en rättighet, men vi är en stor organisation som vågar gå fram med detta beslut. Det är viktigt och det är i Jesus Kristus fotspår.

LEIF NORDLANDER (REPLIK):

Herr ordförande! Ja, vi är helt överens. "Låt barnen komma till mig och förmena dem det inte" stod det i den gamla översättningen, men jag undrar om vi inte förmenar dem genom att vi byråkratiserar det.

BO HANSON:

Herr ordförande! Barnperspektiv är viktiga, kanske t.o.m. så viktiga att kyrkomötets beslut borde beakta dem. Jag tror att det här är svårt och det effektivaste

sättet att få en konsekvent handläggning är att införa kravet att alla beslut ska behandlas på samma sätt.

Om kyrkomötets beslut skulle bli föremål för en barnkonsekvensanalys kanske kraven på barnkonsekvensanalys skulle behandlas lite annorlunda.

Jag har inget annat yrkande är utskottets förslag.

MARGARETA ANDERSSON:

Herr ordförande! Jag talar för utskottet och vi har föreslagit att samtliga de här punkterna ska avslås. Det är oerhört viktigt med barnkonsekvensanalys, men det ska också vara genomförbart så att det inte blir som en föregående talare sade att man kan göra det här till en stor byråkrati. Utskottet tycker att det beslut som är fattat av kyrkomötet är fullt tillräckligt.

Bifall till utskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM (REPLIK):

Herr ordförande! Ja, det är därför jag har bestämt mig för att endast återyrka på punkt 2, att det då bara är tjänstemän som ska bearbeta det och få in det i handlingarna inför kyrkomötet, så att vi kan göra mera avvägt beslutsunderlag på denna punkt och så att vi verkligen följer upp det.

MARGARETA ANDERSSON (REPLIK):

Herr ordförande! Även om man bara skulle ha det enligt punkt 2, så blir det väldigt byråkratiskt och stelbent. Risken är att betydligt färre ärenden skulle komma upp överhuvudtaget, och det vore ett sätt att strypa demokratin och det skulle varken gynna barnen eller de barnkonsekvensanalyser som ska genomföras i lite större beslut.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 173.

§ 171 Huvudmannaskap för begravningsverksamheten

STIG-GÖRAN FRANSSON:

Herr ordförande! Jag talar för utskottet, och en konsekvens av det tillstyrker jag Kyrkorättsutskottets förslag att avslå motion 2013:59.

I motionen föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att utreda konsekvenserna av ett förändrat huvudmannaskap för begravningsverksamheten. Frågan har tidigare varit föremål för behandling i såväl kyrkomötet som Sveriges riksdag. Kyrkorättsutskottet konstaterar att riksdagen så sent som under riksdagsåret 2011–2012 anförde att det saknas skäl att förordna en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Motionären vill utreda förändringen av huvudmannaskapet med anledning av att riksdagen beslutat om gemensam begravningsavgift och riksdagens beslut om folkbokföring på kommun.

Jag kan inte se att dessa båda riksdagsbeslut som en anledning att hos riksdagen begära förändring av den lagstiftning som påverkar relationen mellan Svenska kyrkan och staten. Gör man en utredning så måste man också vara beredd på att det kan bli en förändring. En sådan diskussion med staten om förändring av relationen kan innebära att andra delar av relationen också tas upp som kan vara till en nackdel för Svenska kyrkan. Det saknar därför skäl för Svenska kyrkan att utreda eventuella konsekvenser av ett förändrat huvudmannaskap.

Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande och kyrkomötesledamöter! Motionen begär inte att vi ska begära förändringar i huvudmannaskapet.

Svenska kyrkan har tusentals trådar som knyter den in mot samhället. En av de trådarna eller kanske ett knippe av de trådarna är begravningsväsendet och begravningsverksamheten. När det sedan händer saker på ett område så måste man vara beredd att undersöka om det kan se annorlunda ut i framtiden. Vad skulle det kunna innebära, detta för att skapa en beredskap och det är inget farligt. Den som säger att inget nytt har hänt som skulle kunna föranleda att vi gör den här utredningen talar nog inte riktigt sant. En väsentlig förändring är den gemensamma begravningsavgiften som i det nuvarande förslaget slår oerhört snett. Jag bor i Sollentuna. Mitt i Sollentuna går en motorväg. På ett ställe tangerar den gränsen till Kista, som tillhör Stockholms kommun. På ena sidan av motorvägen kommer det i framtiden att kosta 20–25 öre att bli begravd på den andra sidan om det inte sker någon förändring, 6 öre. Det är klart att vi får insändare i tidningarna om varför det är dyrare att komma i jorden i Sollentuna än i Kista. Dessutom drar Kistaborna över för att bli begravda i Sollentuna. Det har hänt mycket. Svenska kyrkan är bra som huvudman och som myndighet för begravningsväsendet. Vi sköter det bra, människor är nöjda. När det är så är det inte farligt att skaffa sig kunskap, information och en beredskap inför framtiden. Det är detta motionen handlar om, ingenting annat, att vi ska vara beredda, vilket ju är temat i denna yttersta tiden av kyrkoåret.

Jag yrkar bifall till motionen.

STAFFAN HOLMGREN:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till reservationen som finns i det här ärendet. Det är en väldigt viktig sak som motionärerna har tagit upp och, som Anders Roos sade, det här är ju inte ett förslag till att gå in till regeringen om att få ändra huvudmannaskapet. Men det är att förbereda sig på det som kommer, när det nu kommer. Det vet vi inte, men att det kommer är jag fullständigt övertygad om. Den här frågan har varit aktuell i många utredningar inom begravningsområdet. Det fanns en utredning i början på 1980-talet som jobbade med de här frågorna, som konstaterade att begravningsfrågorna sköts på ett oklanderligt sätt av Svenska kyrkan, men det är inte en kyrklig angelägenhet att sköta begravningsverksamheten för alla i vårt land. Problematiken för riksdagen har ju varit att det inte står någon på kö och vill ta över begravningsverksamheten. Kommunerna har inte varit särskilt intresserade av att få det här huvudmannaskapet. Det som finns idag i Stockholm har varit av hävd och i Tranås av en alldeles speciell anledning. De här frågorna är aktuella och med en ny kyrklig struktur och, som Anders Roos helt riktigt pekade på, den olycksaliga gemensamma begravningsavgiften kommer frågan att aktualiseras ytterligare. Dessutom finns det en punkt till, nämligen att man från samhällets sida har sagt att så länge som en tydlig majoritet av svenska folket tillhör Svenska kyrkan är det inte konstigt att man behåller hävden att sköta begravningsverksamheten. Vi är dock i rask takt på väg mot 50 procent och under 50 procent på många håll i landet, framför allt i storstadsområdena, och då blir det faktiskt inte naturligt utan onaturligt att ett enskilt trossamfund har hand om begravningsverksamheten oavsett hur bra man sköter den. Därför är det angeläget att, som också framgår av den välskrivna reservationen, börja förbereda sig, att se på vad detta skulle innebära. I storstäderna blir det inget problem alls men på landsbygden kommer det naturligtvis inte vara helt enkelt om man får ett annat huvudmannaskap. Där är det väldigt naturligt att kyrkan har hand om

begravningsplatsen som ligger runt kyrkan. Det är bra att vara förberedd även om detta tar tio kanske femton år innan riksdagen kommer dithän. Jag tror att det går snabbare.

Bifall till en mycket angelägen reservation.

STIG-GÖRAN FRANSSON (REPLIK):

Herr ordförande! Jag tycker att det låter som att man ska utreda men man ska inte gå vidare för att begära en förändring. Jag tycker att om man utreder så måste man ju vara beredd på att gå vidare. Det finns inte anledning att Svenska kyrkan ska driva den här frågan om förändrat huvudmannaskap, då får samhället göra det och då får vi avvakta till den utredningen när det blir aktuellt.

STAFFAN HOLMGREN (REPLIK):

Herr ordförande! Det är inget konstigt att man tittar framåt i tiden. Om det är så att riksdagen beslutar att Svenska kyrkan inte längre ska ha huvudmannaskapet – det står ju i begravningslagen att det är riksdagen som kan besluta om detta att ta över huvudmannaskapet på någon annan – är det bra att kyrkan för en gångs skull är väl förberedd, så att vi inte får det som nu med begravningsavgiften. Det är inte nödvändigtvis kyrkan som ska driva frågan, vilket detta förslag inte innebär heller, utan det är att förbereda sig för något som kommer, men när det kommer vet vi inte. I en annan debatt i Göteborg sade jag att det mycket väl kan bli aktuellt om det är så att samfälligheten inte följs av ett enhetligt pastorat utan det delas upp. Då måste man hitta en lösning, och en av lösningarna kan vara att begära att få gå över till kommunen, och det kan följas av fler pastorat som begär detta. Därför behöver vi titta på frågan.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter och biskopar! I likhet med föregående talare vill jag säga att detta handlar om att titta framåt och inte att föreslå en förändring nu.

Huvudmannaskapet innebär att Svenska kyrkan har myndighetsutövning. Vi ansvarar för att begravningsplatser finns, även begravningsplatser för andra religioner, vi ansvarar för att det finns religiöst neutrala begravningslokaler, vi har en viss myndighetsutövning i förhållande till enskilda, både när det gäller medlemmar och icke medlemmar, och så länge Svenska kyrkan är en stor majoritetskyrka kan detta vara ett rimligt system. Men man kan fråga sig om detta är ett rimligt system när Svenska kyrkan blir mindre. Jag menar att det är angeläget att ha beredskap för det som kan komma, nämligen att staten vill förändra huvudmannaskapet.

Ett av de främsta skälen till den här motionen är att Svenska kyrkan helt enkelt har blivit överkörd. Svenska kyrkan föreslog ett sätt att ta upp begravningsavgiften, att den skulle vara gemensam över kommunerna, men staten körde över Svenska kyrkan och genomförde ett rikstäckande system, men med två undantag. Stockholm och Tranås undantogs. De ska i och för sig läggas in i utredningen, men om Stockholm kommer med i detta system då får stockholmarna bereda sig på en kommunal skattehöjning med 20 öre. Är det på det sättet att Stockholms kommun faktiskt inte kommer med, att det inte går att vinna en politisk majoritet, då är situationen akut. Då står vi där med den motorväg som Anders Roos nämner som går genom Stockholm, och det blir en 6 öre begravningsavgift på den ena sidan och 20–26 öres begravningsavgift på den andra. Det är ju lätt att räkna ut var man sparar pengar i sådan situation, nämligen man kommer att tänka och

man kommer att tro att det är Svenska kyrkan som har fattat beslut om att det ska vara på det sättet, när det inte alls är Svenska kyrkan som har beslutat detta.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till reservationen för att vi ska vara beredda på det som kommer, att en gång kanske statens säger att den vill förändra och då ska vi vara beredda. På många sätt kommer vi att kunna fortsätta med det vi gör. Det vi inte gör är myndighetsutövningarna. Men staten eller kommunerna kan mycket väl säga till församlingar att ni kan väl åta er den praktiska skötseln av våra kyrkogårdar. Det kommer de kunna göra, det görs i Stockholm, det kommer de kunna göra på våra vanliga kyrkogårdar om den huvudmannen så önskar.

BERTIL PERSSON:

Herr ordförande! Det har varit ett antal ärenden de senaste 5–6 åren som tangerar Lagen om Svenska kyrkan, och vi har egentligen lärt oss och vant oss vid att den får vi inte röra. Vi får inte göra något som kan väcka någon som sover. På den andra sidan sover de inte, för verkligheten är att det finns nästan inte en tjänsteman i kanslihuset längre som vet vad kyrka-statöverenskommelsen innehåller. De få som kan finnas där struntar i den när det kommer till praktiska saker.

Nu gäller inte idag frågan om att röra den där Lagen om Svenska kyrkan men det gäller att sätta igång en tankeverksamhet och skapa en mental beredskap för en annan verklighet. Jag tror att det är viktigt. Varför ska man inte inom begravningsverksamheten, liksom på många andra områden, kunna ha en valfrihetssituation och upphandla lämplig person eller företag som driver en begravningsverksamhet. Det måste inte vara bara Svenska kyrkan. Vad motionen egentligen syftar till är att få igång en intern tankeprocess om att våga tänka utanför boxen.

Bifall till reservationen.

NILS GÄRDER:

Herr ordförande! Jag vill också stödja reservationen. Dessutom vill jag tillföra ett nytt argument. Jag uppfattar att oavsett vem som har det huvudmannaskap som vi talar om kommer begravningsväsendet att vara en viktig angelägenhet för Svenska kyrkan. Det är heller inte uppenbart att det ska finnas ett enhetligt huvudmannaskap. Det finns många mycket principiella frågor som kyrkan måste ta ställning till när det gäller begravningsväsendet och jag tror att det kan vara till stor nytta att man, om man får säga så, i lugn och ro kan reflektera över vad detta innebär innan initiativet tas från något annat håll.

BRITT LOUISE AGRELL:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Jag vill bara tydliggöra att den utredning som nu pågår, där man tar upp frågan om Stockholm eller Tranås kommuner ska vara med i det här systemet med gemensam begravningsavgift eller inte, har i sina direktiv inte *om* utan *hur*. Vad jag har förstått har man nu kommit ganska långt med utredningen. Jag vill i alla fall ha klart att i direktiven står det hur Stockholm och Tranås ska med, inte om.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande! Det finns två olika sätt att möta en framtid. Det ena kan vara en öppenhet och nyfikenhet och detta för att ha beredskap. Det andra sättet kan vara att tänka att det nog är bra som det är, vi sover ett tag till. Nu kan ni bara avgöra om det är motionärerna som tillhör den ena eller den andra gruppen, eller om det

är utskottet som tillhör den ena eller andra gruppen. Jag vet vad jag vill, jag vet var jag hör hemma.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 174.

§ 172 Lag om Svenska kyrkan

BISKOP THOMAS SÖDERBERG:

Herr ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag talar för utskottet och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Jag går tillbaka lite grand i tiden med 13 år, ungefär vid den här tidpunkten. Vi fattade beslut i kyrkomötet om de slutliga delarna av det som då låg under en process fem år tillbaka när det gällde relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Det fanns fyra eller fem huvudpunkter som låg till grund för den här överenskommelsen med staten. Men, och jag vill påminna om det, det var inte bara en överenskommelse mellan kyrka och stat utan det var också en överenskommelse inom kyrkan för att kunna se hur vi ska kunna gå vidare, vilka de viktiga delarna är för att hålla samman den här kyrkan inför en relationsändring. Det var finansieringsformen, kyrkliga egendomen, begravningsverksamheten, en grundläggande lagstiftning och det var frågan om stöd till kyrkoantikvarisk verksamhet. Inom vart och ett av de här områdena fanns det fortfarande olika uppfattningar om vad som var rimligt och inte rimligt, men här kunde vi ändå hitta en gemensam plattform, allt detta i en omsorg om kyrkan och framtiden.

När det gäller det som behandlas i det här ärendet, nämligen den grundläggande lagstiftningen, så var det just att hitta former för kyrkan och i relation till staten att hitta ett skydd för grundläggande drag i Svenska kyrkan. Det här, som Bertil Persson var inne på, är alltså något att minnas sig. Man får säga som det står, ”Jo, därom kan jag ge besked om herrn så vet, ty jag var med”. En del av oss var med då, andra var det inte, och uppenbarligen är det så att i departementen är det inte så många som minns, men traditionen och tanken bakom behöver föras vidare helt enkelt av omsorg om Svenska kyrkan. Det här avtalet som gjordes inom kyrkan och mellan kyrkan och staten var en fråga om en väg framåt för nya relationer i en gammal tradition. Den ömsesidiga respekten är den som behöver uppehållas och att ingångna avtal må hållas.

Tillstyrkan till utskottets hemställan.

JOHAN CARLSSON:

Herr ordförande! Jag har inget annat yrkande än utskottets förslag, men jag vill tala för det särskilda yttrande som en stor minoritet i utskottet har lämnat och som finns på sid 3 i betänkandet. Vi har inte gått så långt att vi är beredda på att säga ja till den här motionen, därför att det är en sådan oerhört omfattande reform att den kräver ytterligare beredning. Däremot är vi många som både tycker att vi ska vara förberedda på och också bejaka en utveckling där kyrkan blir fullt och helt fri från staten. Om vi tittar på saker som har hänt sedan de här åren när statens och kyrkans relationer förändrades så har staten gjort en hel del. Man har tagit bort rätten till tjänstledighet för förtroendeuppdrag, man vill nu ha en enhetlig begravningsavgift, man har lagt skatt på prästlönertilgångarna m.m. Staten förändrar sin relation till kyrkan och det här är naturligt. Kyrkan ska vara fri, en fri aktör, stå fri från staten, vi är den identitet som jag tror att en majoritet inom kyrkan också vill bejaka. Det händer också mycket ute i samhället i övrigt. En majoritet av riksdagens partier kandiderar inte längre i kyrkliga val, en stor förändring som har skett gradvis i olika partier, och en majoritet i kyrkomötet

eller i det kommande kyrkomötet, om jag har räknat rätt, representerar inte heller de traditionella politiska partierna. Det är mycket som händer inom kyrka och inom samhälle. Det här betyder inte att jag är emot det som står i Lagen om Svenska kyrkan, det finns mycket gott där, men jag vill att kyrkan ska vara demokratisk, inte därför att staten säger det, utan därför att vi tycker att det är ett bra sätt att bejaka de kyrkliga lekmännens engagemang. Jag tycker att kyrkan ska evangelisk-luthersk, inte därför att staten säger det, utan därför att vi tror att det är på det sätt som kyrkan bäst gestaltas i enlighet med Kristi vilja. Jag tror att vi ska en öppen folkkyrka, inte för att staten säger det, utan för att vi känner ett pastoralt ansvar för hela Sveriges folk och hela Sveriges land. Skilj på det som står i Lagen om Svenska kyrkan och skilj på principen att kyrkan ska vara fri. Det här är något som kommande kyrkomöten kommer att få tag i och det är en utveckling som kommer.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):

Herr ordförande! Med undantag för den här enhetliga begravningsavgiften är det faktiskt så att de frågeställningar, som du tog upp Johan, faktiskt var sådant som förutskickades redan inför relationsändringen. Vi var medvetna om att det här skulle komma att ske.

JOHAN CARLSSON (REPLIK):

Må så vara, men det är ändå stora förändringar i förhållande till vad kyrkan faktiskt har att förhålla sig till gentemot staten. Inte minst det här med rätten till tjänstledighet för förtroendeuppdrag påverkar oss oerhört mycket i vårt praktiska sätt att organisera oss demokratiskt på det sätt som vi hittills har gjort. Vi måste diskutera de här frågorna och vara beredda, även ni som idag är tveksamma måste vara beredda på att diskutera den här utvecklingen.

ANNA EKSTRÖM:

Herr ordförande och kyrkomötet! Det råder en förvirring. Människor talar om att kyrkan och staten är skilda, att det lades in om skilsmässa som gick igenom vid millennieskiftet år 2000. Detta är inte sant. Det skrevs, inte i kulisserna men kanske inte så känt, ett papper, en lag som håller båda parter på plats. Allt har sin tid. Det finns en tid för allt som sker under himlen. En tid för statskyrka, en tid för frikyrka, en tid för, ja var är vi nu i för tid. Förvirringens. Vi är skilda, vi är inte ihop på riktigt men vi är inte heller så att vi riktigt bor ihop. Är vi, som någon har uttryckt det när man så där desperat söker efter ett svar, kul-bo? Nej, inte ens det. För kul är det sannerligen inte att någon annan berättar vad vi ska tro på, var vi ska ha vårt medlemskap, vilken församling vi tillhör och vilka församlingens grundläggande uppgifter är. Kyrkomöte, i sinom tid hoppas jag att vi tar bort denna förvirring och lägger in om en riktig skilsmässa för båda parter skull.

ANDERS ROOS:

Herr ordförande! Jag vill inte nu avskaffa Lagen om Svenska kyrkan. Jag vill inte heller hamna inom ramen Lag om trossamfund. Men jag är inte heller blind utan ser att det händer så mycket. Livet och läget är inte detsamma som år 2000, och vi ska väl inte behöva skriva en bok *Om detta får vi aldrig glömma*, för det verkar som om det är den boken Thomas Söderberg vill skriva. Jag menar att Svenska kyrkan på många sätt har en särställning bland kyrkor i Sverige. Det är viktigt att Svenska kyrkan är rikstäckande och möter alla människor, är öppen och en väsentlig del i det svenska samhället, och att den finns, inte bara i Sverige, utan

också i utlandet dels genom Svenska kyrkan i utlandet, dels genom sina ekumeniska kontakter. Men jag vågar fråga, hur blir det i framtiden när avstånden mellan stat och kyrka blir större än vad de är idag. Vad innebär det idag att relationerna är ändrade? Skilsmässa har vi väl aldrig talat om egentligen utan om förändrade relationer. Allt detta gör att jag vågar föreslå att en utredning görs, för jag tror att det är en oerhört spännande framtid som vi kan gå till mötes när vi upptäcker alla trådarna som finns mellan Svenska kyrkan, svenska samhället och svenska folket hur vi än ser ut.

Jag har inget annat yrkande än vad utskottet har men jag finns med i det särskilda yttrandet som finns i betänkandet.

BIRGIT FRIGGEBÖ:

Herr ordförande! Vem ska bestämma om Svenska kyrkan ska ha biskopar, och vem ska bestämma i vilken församling man ska kunna vara medlem i? Vem ska bestämma vilka uppgifter församlingarna ska ha och hur vi ska organisera oss?

Om vi frågar våra medlemmar tror jag att de flesta anser att det ska vi göra själva i vårt samfund i kyrkomötet. Många som jag har pratat med anser också att det är på det sättet. Kyrkan skildes ju från staten vid millennieskiftet, säger de, så nu bestämmer vi själva. Så är det ju inte. I Lagen om Svenska kyrkan regleras en rad inomkyrkliga frågor och formellt sett är därför kyrkan ännu inte skild från staten. Vi måste bl.a. fråga om lov om vi vill införa en förändrad församlings-tillhörighet, om vi vill omformulera församlingarnas grundläggande uppgifter och lärogrund, och intern organisation är reglerad i lagen. Det är alltså inga småsaker det handlar om. När frågan avgjordes i riksdagen på 1990-talet röstade jag emot lagen, och trots det kan jag erkänna att lagen har gjort nytta. Utan den hade vi inte fått de ändrade relationerna till staten som vi fick. Den har alltså gjort sin tjänst, men nu behöver vi den inte längre. Kyrkomötet har visat sig moget att handha sina egna angelägenheter utan att hoppa över skaklarna.

Utskottet säger att den långa gemensamma historien motiverar att staten genom en särskild lag anger de ramar inom vilken Svenska kyrkan även i fortsättningen ska verka. Är det verkligen rimligt att vi år 2013 måste luta oss mot staten för att undvika att vi fattar farliga och revolutionerande beslut? Hur länge ska vi hållas i Herrans tukt och förmaning av staten? Utskottet upprepar också mantrat att lagen är ett uttryck för Svenska kyrkans syn på sig själv. Behöver vi verkligen dessa kryckor för att förstå oss själva? I en internationell miljö där frågor om den sekulära staten och trossamfundet är livsavgörande frågor, det blir vi verkligen påmind om varje dag i våra medier, ter sig den svenska statens reglering av den tidigare statskyrkan otidsenlig. Det handlar alltså om en principiell fråga av största vikt.

När Urban Gibson och jag 2009 motionerade om ungefär samma sak som nu, var vi helt ensamma. Ingen stödde vår motion. I år är det utskottsledamöter från fyra nomineringsgrupper som instämmer i behovet av att Svenska kyrkan får bestämma över sina egna inre angelägenheter och stå på egna ben. Jag ställer mig bakom det särskilda yttrandet i utskottet, som visserligen vill avslå motionen men som pekar på behovet av att Svenska kyrkan förbereder sig på en utveckling där dess offentlighetsrättsliga ställning blir liknande den som gäller för andra religiösa trossamfund. Det sammanfaller helt med min egen uppfattning.

Det här är vårt sista motionsärende under den här mandatperioden och jag väljer att tolka detta symboliskt. Vår motion kommer att återkomma till kyrkomötena. Låt inte någon annan ta tag i den här frågan innan vi gör det själva.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):

Herr ordförande! Jag vill understryka just detta som är sagt, att det faktiskt är så att den här Lagen om Svenska kyrkan utarbetades i en konkordial stämning mellan kyrka och stat. Det är det närmaste ett konkordat man kan komma, dvs. det ger uttryck för Svenska kyrkans sätt att själv definiera sig som kyrka och trossamfund, vilket också framgår både i utskottet och i särskilda yttrandet. Det är också samtidigt, inte en krycka men det finns ett skydd i det, en form av grundlagsskydd för Svenska kyrkan som folkkyrka, dess sätt att se på sig själv som den i alla fall har gjort då i samband med förändringen 2000. Det är inte frågan om en kvartalsekonomi i det här sammanhanget.

BIRGIT FRIGGEBO (REPLIK):

Herr ordförande! Det är klart att vi ska definiera oss själva och det gör vi också i kyrkoordningen eftersom de olika inriktningarna finns där. Vad är det för skydd vi behöver? Emot vad? Hur länge ska vi behöva detta skydd?

BISKOP THOMAS SÖDERBERG (REPLIK):

De allra flesta organisationsformer som finns i vårt land har någon form av lagstiftat skydd både inåt och utåt. Det gäller både företagsformer, det man har varit försiktig med gäller föreningar t.ex. föreningslagstiftningen, men det finns också för trossamfund som har kommit fram, och vi har då begärt och bett om tidigare att ha det här också för Svenska kyrkan med hänvisning till omfattningen, traditionen och det stora åtagande som vi har, inte minst när det gäller kyrkobyggnader och liknande.

DAG SANDAHL:

Herr ordförande! Man kan få vara med om fina ögonblick i det kyrkopolitiska livet på nationell nivå, som Lars Rydjes morgonbön idag, en minnesvärd sådan händelse som jag ska bevara och be att få tacka för. Man kan också få vara med om skräckupplevelser. Dåvarande kyrkostyrelsens centralstyrelsens arbetsutskott skulle vara med när riksdagen klubbade det avgörande beslutet om nya relationer kyrka-stat. Vi häckade på åhörarläktaren. När jag följde debatten insåg jag att där fanns ingen som älskar Svenska kyrkan och ställer upp för henne. Där utövas politisk makt. Vi har ingen vi kan lita på i den folkförsamlingen. Det var en smärtsam insikt. Vi levde på många sätt på lånad tid. Det vi hade ställt till med – det var inte Thomas Söderberg med om för han var förkyld den dagen och det var ingen politisk förkylning, det frågade vi om – var det som gjorde att Anders Swärd och Bengt Gustafsson fick lämna dåvarande centralstyrelsen när centern hade sin utrensning. När centern sedan genomförde just den politiken – fast med annan ledning, för så går det ju till i det politiska livet – var Thorbjörn Fälldin inte riktigt glad över det, men det gjorde ju ändå att centerpartiet kom ur alla låsningar och fick mycket bra betalt för det. Det har präglat den uppgörelse vi har. Centern har haft ett oproportionerligt stort inflytande på konstruktionen av den relation vi har. Det kan vi leva med om det inte finns politiska hot, för det är de vi måste skydda oss mot. Lagen kunde möjligtvis vara ett sådant skydd mot politiska hot. Jag fruktar alltmör att den inte är det och då måste kyrkan vara proaktiv att hitta sin fria zon, *libertas ecclesiae*, kyrkans frihet är nödvändig för kyrkans liv. Jag vet ju att kyrkan ska räknas in bland de ideologiska statsapparaterna och över ideologiska statsapparater vill den stora statsapparaten ha kontroll. Det ligger i sakens natur men därför måste det finnas en vaksamhet. Jag tror alltså att här måste det till ett nytt brett samtal, kanske inte Ljungby prästgård i

Kronobergs län som det var då, men i andra fora. Det är ingenting som är skrivet i sten, det är skrivet i vatten. En fråga vi inte styr över är statschefens ställning. Vi har väl rimligtvis statskyrka i någon mening så länge statschefen måste vara medlem av Svenska kyrkan för så tolkas ju lagen. När det kravet faller då har vi upphört att vara statskyrka i den meningen.

Jag talar egentligen bara för fortsatta men allvarligare samtal.

HANS WALLMARK:

Herr ordförande! Detta är då sista dagen på kyrkomötet och det är sista ärendet och det är mitt sista kyrkomöte. Därför ser det ut som en tanke att vi då ska behandla Lagen om Svenska kyrkan, för jag kan göra det från två positioner både som ombud av kyrkomötet, om än avgående, och som riksdagsledamot, förhoppningsvis omvald. Först hade jag tänkt uttala mig om döden, för det var en väldigt spännande motion, och det kunde också vara passande för det här kyrkomötet.

Den här motionen fyller också sin funktion, därför att döden är ingången till livet. Ett upphävande av Lagen om Svenska kyrkan kan vara ingången till ett helt annat liv och inte nödvändigtvis sämre för Svenska kyrkan. Därför finns det mycket klokhet i den av Birgit Friggebo författade motionen och i det särskilda yttrande som finns här. Om man tittar tillbaka har vi 2 000 år av kristen tradition i världen. Vi har i vårt eget land ungefär 1 000 år av statskyrka, där makten och myndigheten har gått parad med Svenska kyrkan och den har förändrat sig och förnyats och vi har en ny relation som alla pratar om. Vi ser också att samhället förändras hela tiden. Vi får färre medlemmar, vi har nya utmaningar och det krävs nya former. Precis som Anders Roos påpekade befinner sig fler och fler svenskar utomlands om inte ens inom landets gränser. Varje dag är ungefär 400 000 svenskar någon annanstans än i sitt eget land, men det är fortfarande svenska medborgare. Därför tror jag att det behövs seriösa samtal mellan Svenska kyrkan och svenska staten, och några av de saker som man kan prata om har också berörts här under dagen i debatten. Det handlar om prästlönertillgångar, om kyrkoantikvarisk ersättning, om hur man kan vara en förkunnande roll i samhället och jag tror att allt detta kan beröras i Lagen i Svenska kyrkan, där det finns anledning att seriöst pröva det som också har sagts av flera tidigare talare. Jag tror också att man kan vara rätt trygg i ett sådant samtal med orden ”se, jag gör allting nytt”. I grunden är det så att min principiella syn är den att jag tror på ett väldigt starkt rättssamhälle, en lagstyrd ordning. Jag tror också på ett väldigt starkt civilt samhälle som en motvikt i landet. Därför tror jag att den tiden närmar sig med stormsteg, då det är dags att ompröva Lagen om Svenska kyrkan och just skapa dels lagbundenhet, dels även ett stärkt civilt samhälle. Jag kan därför inte nu bifalla motionen om döden men däremot tala väl om Birgit Friggebos motion, och jag har dessutom förmånen att också se till att den kan leva vidare även om den avslås idag. Även om den faller och dödas här på kyrkomötet, kan den få sitt nya liv i riksdagen där jag kan väcka den som egen. ”Herre, var de trognas styrka, främja rätten i vårt land, fräls ditt folk och stöd din kyrka. Tag vår framtid i din hand!”

BERTIL OLSSON:

Herr ordförande, biskopar, kyrkomötesledamöter och åhörare! Jag motionerade förra året i en liknande motion men jag hade en helt annan ingång. Jag talade om att ersätta Lagen om Svenska kyrkan med ett konkordat, alltså en juridiskt bindande överenskommelse. Det är lite annorlunda än bara säga att vi upphäver

Lagen om Svenska kyrkan. Vi kommer att fortsätta i många år framöver att ha ett antal frågor som är specifika för Svenska kyrkan i uppgörelsen med staten, men skillnaden är att Lagen om Svenska kyrkan beslutar riksdagen om som punkt och den har vi inget att säga till om här i kyrkomötet. Om vi kommer fram till ett juridiskt bindande avtal innebär det att då måste båda parter vara överens om man gör ändringar i det avtalet. Det är skillnaden. Alltså kan jag inte yrka bifall till Birgit Friggebos motion men däremot saken, att vi ska hitta en annan lösning på våra relationer till staten är jag helt överens om.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Till skillnad från det förra ärendet anser jag att det här finns all anledning att inte gå på reservanternas linje.

År 2000 tillskapades den Svenska kyrka som vi nu känner genom lagstiftning. Dessförinnan fanns inte någon kyrka som en juridisk person i vårt land utan den var sammanhållen av lagstiftning. För att kunna upprätthålla den folkkyrkostruktur som vi känner krävdes lagstiftning. Det hade naturligtvis varit möjligt att upphäva all Lag om Svenska kyrkan och sedan börja bygga upp en kyrka från botten, kalla enskilda människor samman för att vid spontana möten bilda församlingar, fråga dessa församlingar om de skulle vilja samverka i stift och kanske träffa avtal om att bilda stift och sedan fråga dessa stift om de har lust att ha ett högsta beslutande organ och i någon typ av avtalsstruktur bygga upp en kyrka från början. Alla inser att det hade varit fullständigt omöjligt att bevara folkkyrka om man skulle välja den vägen. Så vitt jag vet finns ingen folkkyrka som är uppbyggd på den föreningsmodell som jag menar att Birgit Friggebo ytterst förespråkar. Den Katolska kyrkan har en egen rättsordning som är gällande rätt som håller den samman, men som bekant har vi ju inte valt att ställa oss under ytterst påvens lagstiftningsmakt. Vi har liksom andra evangeliska kyrkor som är folkkyrkor levt i ett speciellt rättsförhållande som är reglerat i lag. Låt mig ta ett exempel. Den överklagandenämnd som vi har, som garanterar möjligheten för enskilda att i en rättsligt reglerad ordning överprövar beslut, är helt utesluten utan stöd i lag. Om vi skulle avskaffa Lagen om Svenska kyrkan förmodar jag att vi skulle ha ett antal tusen självständiga församlingar, vilka skulle tillfrågas om de var intresserade av att ingå i stift, och sedan skulle vi ha ett stort samtal om vi skulle återuppbygga den strukturen. Jag förstår faktiskt inte ens på det mest elementära plan hur man har tänkt att hantera det om man inte tänker gå till riksdagen och be att riksdagen på något annat sätt ska reglera Svenska kyrkans förhållanden, och det var ju det man inte ville.

TORGNÝ LARSSON:

Herr ordförande! Jag hoppas att ni lyssnade noga till vad Nils Gärder sade, en mycket stark argumentation. Det är inte möjligt, som man påpekat, att för en församling gå ur Svenska kyrkan. Jag instämmer helt i det Nils Gärder har sagt och även det jag har hört tidigare av Thomas Söderberg.

När kyrka-statbeslutet kom till var förutsättningen en långsiktig uppgörelse och jag vill erinra om att det var efter betydande vända inom de flesta partier, bland de flesta kyrkopolitiker, förtroendevalda, som man tog det här beslutet. Centerpartisterna var mycket tveksamma och jag kan också intyga att det var så bland socialdemokraterna, och jag vet att var så också bland moderaterna. Med folkpartiet var väl lite annorlunda. Det fanns ju bara fem grupper, den femte var POSK där det förmodligen var en positiv syn till förändring. Det fördes intensiva resonemang i kyrkostyrelsen, eller centralstyrelsen som det hette, i Andra

kyrkolagsutskottet och så småningom nådde vi fram till en uppgörelse som de allra flesta ställde sig bakom. Jag vill betona att det var med betydande vanda som somliga ändå till slut röstade för det slutgiltiga förslaget, och det är alltså en uppgörelse med staten. Jag är van vid att om man har kommit överens om en uppgörelse, då måste det till starka skäl för att bryta den, men jag tycker inte att tiden är inne för det. Om man ska börja med att ta en bit så gäller det kanske också annat, för det gällde huvudmannaskapet för begravningsväsendet, kyrkoantikvarisk ersättning och mycket annat som utskottet påpekar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

BISKOP THOMAS SÖDERBERG:

Herr ordförande! Tack för det här samtalet. Det visar sig ju att det fortfarande finns ideologiska åsiktsskillnader i den här frågan om Lagen om Svenska kyrkan och så kommer det att förbli. Samtidigt är det just det här, och det hoppas jag att alla kan se, att det finns en omsorg om Svenska kyrkan i sammanhanget. Jag märker att det också finns andra trådar som vi kan diskutera men det ska vi inte göra idag. Frågan om kyrkans roll i samhället, kyrkans relation till staten och statens sätt att se på Svenska kyrkan och andra trossamfund, det kan också vara en utmaning, Hans Wallmark, att ta med sig till riksdagen nämligen, hur ser vi på det som är kyrkan och kyrkornas roll i det offentliga rummet. På vilket sätt kan man faktiskt ge stöd åt kyrkor av skilda slag och på olika sätt. En sak är i alla fall viktig att hålla fast vid och det är att vi är tvungna att tala för Svenska kyrkan. Ingen annan gör det och det får också vara vägen in när vi fortsätter samtalet med staten, inte i undfallenhet men i samspel med den stat som också vi är en del av. Vi är en del av staten, vårt samtal sker med statsmakten.

JOHAN CARLSSON:

Herr ordförande! Biskop Thomas sade tidigare att det var en konkordial stämning när man skrev den här lagen en gång i tiden, och det har jag ingen anledning att betvivla. Det förändrar inte det faktum att idag är det inte så. Idag är det staten som själv bestämmer om den här lagen. Nils Gårder sade att det är ett väldigt bra argument för att vi inte ska rösta för motionen, och det har inte heller någon yrkat på. Men det är inget bra argument varför vi inte ska bejaka en utveckling där det inte är staten som ytterst bestämmer över kyrkans bekännelse, för så står det faktiskt idag i Lagen om Svenska kyrkan, staten reglerar den teologiska bekännelsen i ett fritt samfund. Det är inte en bra ordning. Det är inte en ordning som är i samklang med hur det svenska samhället förändras och jag, och många med mig, tycker inte att det är en bra ordning i samklang med vad kyrkans medlemmar vill och vad det innebär att vara en fri kyrka.

NILS GÅRDER (REPLIK):

Herr ordförande! Det är i vår rättsordning så att det endast är riksdagen stiftar lagar, och kyrkomötet kommer aldrig någonsin att kunna göra anspråk att kunna stifta lagar. Det finns ett alternativt sätt att binda samman juridiska personer av privat natur, till vilka vi hör, och det är genom avtal. Det är det grundläggande principiella problemet med det jag kallar reservanternas ståndpunkt eller det särskilda yttrandet. När det gäller innehållet i 2 §, om jag kommer ihåg rätt, att Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund, så förstår jag din inställning, därför att den frågan var också föremål för debatt 1999 om den skulle komma till uttryck på detta sätt eller inte. Men det var onekligen sant att det var en självvald definition.

JOHAN CARLSSON (REPLIK):

Herr ordförande! Jag betvivlar inte heller att det var en självvald definition, och jag bejakar just detta att det är vi själva som ska få välja vår bekännelse. Det är en del av religionsfriheten och det tycker jag också ska gälla för Svenska kyrkan.

NILS GÅRDER (REPLIK):

Herr ordförande! Man kan ifrågasätta om kyrkomötet kan för samtliga Svenska kyrkans medlemmar utan avtal med den enskilde bryta själva bekännelsen.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 175.

§ 177 Meddelanden

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Vi omber alla att lämna sina namnskyltar innan ni åker hem. Detta gäller även omvalda ledamöter. Ni kommer nämligen att behöva registrera er igen nu när valsammanträdet börjar. Då får ni nya namnskyltar med nya nummer och ny färg. Ni behöver inte omregistrera er innan gruppmötena kl 16.30 men det ska vara gjort innan samlingen i aulan kl 19.30 ikväll. Då ska ni bära nya lappar. Vi kommer efter kyrkomötets avslutning att tömma hela aulan och samtliga ledamotsfack. Det är därför viktigt att alla ledamöter plockar bort sina saker från sina arbetsplatser här i aulan och tömmer sina ledamotsfack nu direkt efter avslutat plenum. Ledamotsbänkar och ledamotsfack kommer att ges nya namn och nummer och då måste allt vara tömt innan mässan i domkyrkan. För den som behöver förvara väskor och annat hänvisas till Centerns grupprum i sal 4. Där kan ni förvara era saker. Allt måste alltså rensas bort innan mässan i kyrkan.

§ 178 Kyrkomötet avslutas

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Käre ärkebiskop Anders Wejryd! Du gör nu ditt sista kyrkomöte som ärkebiskop, och jag vill därför passa på att från kyrkomötets sida tacka dig för alla dessa år i kyrkomötet.

Första gången jag träffade dig tror jag var på Gransnäs stiftsgård den 29 januari 1994. Jag var på den tiden ordförande i moderaternas stiftskommitté i Växjö stift men också i moderaternas kyrkopolitiska råd i Jönköpings län, och vi ordnade en kyrkopolitisk konferens på Gransnäs stiftsgård i Aneby. Det var visserligen Linköpings stifts stiftsgård men den låg i Jönköpings län. Vi hade bett dig komma som huvudtalare på konferensen. Jag kan idag inte skryta med att komma ihåg vad du talade om, men eftersom du då arbetade som direktor på Ersta handlade det säkert om diakoni. Det jag mycket starkt kommer ihåg var att omdömet om dig, när du lämnat konferensen, var att "Anders Wejryd kommer nog att bli biskop". Alla var mycket imponerade av ditt framträdande. Året därpå blev du biskop i Växjö stift. Vi i stiftet blev inte så överraskade när du år 2006 blev ärkebiskop.

Du har haft som valspråk "Bereden väg för Herren", ett valspråk som verkligen passar bra på dig. Wejryd kan ju tolkas som vägröjare. Du vill verkligen röja vägen till tron på Jesus Kristus för människor i och utanför kyrkan. Du sade i ditt inledningsanförande i kyrkomötet som nybliven ärkebiskop den 26 september 2006 bl.a. följande: "Det är viktigt för oss alla att Svenska kyrkan är öppen och välkomnande oavsett hur långt eller kort man har kommit på trons väg." Du höll i samma tal ett avsnitt om ekumenik, och där sade du: "När vi tolkar Bibeln, tiden

och platsen kommer kyrkor ibland till helt olika ställningstaganden. Till ekumeniken mellan kristna och kyrkor hör att ändå kunna lyssna till, lära av och samverka med varandra i det som är möjligt. Till öppenhet hör också öppenhet för oenighet. Det blir en del oenigheter om de stora sanningarna om det är större än vi som ska tolka dem.” Detta är, anser jag, väldigt viktiga ord för alla att lyssna till. Hur många stridigheter och t.o.m. krig har inte orsakats av att man inte har kunnat respektera andras åsikter och tolkningar av olika religiösa seder och skrifter. Ekumeniken är mycket viktig.

Anders, jag har under dina år som ärkebiskop haft förmånen att närvara vid dina tio biskopsvigningar. Jag har vid dessa beundrat din förmåga att med utgångspunkt i respektive söndags texter utforma vinningstalet, dels som en predikan, dels som ett mycket personligt tack, ett tal till din nyvigda biskop. Jag tror att samtliga dessa biskopar har tagit dina tankar till sig och också lagt märke till de varma ögonkast som du riktat mot dem. Det har verkligen varit välkomnande ord i dessa tal.

Anders, du har tillsammans med din hustru Kajsa öppnat ert vackra hem för luncherna i samband med kyrkomötets öppnande. Det har varit en stor förmån för mig som kyrkomötets ordförande att kunna inbjudas svenska och internationella gäster till lunch i ärkebiskopsgårdens vackra representationsvåning. Jag tror att många gäster kommer ihåg kyrkomötets öppnande i Svenska kyrkan inte minst på grund av besöket i ärkebiskopsgården. Jag vill rikta ett varmt tack till dig för detta samtidigt som jag uppmanar din efterträdare att fortsätta denna tradition.

I kyrkomötet har du varit en aktiv biskop och troget suttit på din plats längst fram i plenisalen. Du har dessutom varit mycket disciplinerad i att hålla de talartider som vi fastställt. Jag har aldrig behövt använda mig av knappen för avstängning av talarstolens mikrofon, vilket jag faktiskt fick göra med din företrädare. Du har kunnat få fram ditt budskap på ett tydligt sätt under den tid som du disponerat. Detta uppskattar vi i presidiet mycket. Jag har dessutom lagt märke till att du ofta har haft dina sammanträdeshandlingar med dig i en kasse som det har stått Europakorridoren på. Det uppskattar jag naturligtvis extra mycket som VD i Europakorridoren. Ditt tågintresse har också visat sig i att du tillsammans med dåvarande talmannen i riksdagen Björn von Sydow var konduktör på tåget i samband med järnvägens 150-årsjubileum i Gävle för några år sedan. Det är viktigt att från Svenska kyrkan synas i olika sammanhang. Då blir Svenska kyrkan en naturlig del av människors vardag. På det sättet röjer man verkligen väg för människor att komma i kontakt med och bli intresserad av Svenska kyrkan och det kristna budskapet.

Tack, Anders, för alla dina år och alla dina insatser som biskop och ärkebiskop! Må Gud vara med dig i framtiden och i dina kommande arbetsuppgifter! Jag ber dig komma fram och ta emot en blomma från kyrkomötet.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Det var värst! Tack ska ni ha! Det har varit intressant att få växa in i kyrkomötet. Det var åren 1995 och 1996 jag var här första gången. Jag har upplevt, och det kan ju bero på mig, att kyrkomötet alltmer har hittat sin plats i kyrkan, en viktig plats för beslutsfattande och ansvarstagande men också i klar vetskap om att kyrkan är så mycket mer. Vi måste hela tiden kommunicera med det stora sammanhanget för att kunna sköta vår uppgift väl.

Där har ordföranden spelat en stor roll. Det har varit väldigt tryggt med Gunnar som ordförande. Gunnar som har växt upp i kyrkans hägn på ett alldeles självklart sätt och som jag tror fick sin förtroendepost i Svenska kyrkan 1973. Det

var vägen in för honom i annan politik. Det har du ju aktualiserat nu och sagt att det ofta är så att det kan börja i kyrkan och att det kan fortsätta i ett större samhällsengagemang. Under många år, jag vill minnas 1989–2002, var du kommunalråd i Värnamo, en tid då mycket i Sverige stannade upp. Men i GGVV, Gnosjö-Gislaved-Värnamo-Vaggeryd, där hjulen alltid snurrar, klarade man krisen med det spridda ansvarstagandet, de många företagen och klimatet med att stödja varandra. Det har du också tagit med dig in i kyrkomötet, att ansvarstagandet faktiskt är delat och det är viktigt vad var och en gör. Du håller samman det hela, men ingen kan kasta ansvaret bara i ditt knä, vi ska bära det här tillsammans.

Han är matte- och fysiklärare, Gunnar. Jag tänkte på det idag när du hanterade propositionsordningarna och också talar om för folk, som den fullständiga självklarhet det är, att trycker man ja så betyder det nej, och trycker man nej så betyder det ja. Det är ju bara att inse att om man hade fel universum, byter man det, och så blir det rätt och alla hänger med. Det har varit en oerhörd trygghet med dig som ordförande här. Respekten har varit stor för dig, Gunnar. Du har liksom inte tagit på dig några märkvärdighetsfasoner. Du har inte kommit inflygande i kyrkomötet uppifrån utan du har verkligen klivit fram ur bänken och blivit den självklara ordföranden. Respekterad och eftertänksam, och ibland tänker man hur försiktig ska han vara, men när Gunnar har tänkt färdigt då vet man att det gäller. Jag tycker att det var väldigt tydligt i samband med äktenskapsfrågan, som vi behandlade, där du var så mån om och är så mån om att kyrkan ska rymma bredd och respekt för olika ställningstaganden, men där du också till slut kom till ett ställningstagande och det är inget konstigt med att vi tänker olika och respekterar varandra. Det är så viktigt för ett kyrkomöte i en folkkyrka som ska ha en levande kärna och att det fungerar på det viset.

Det är många i Svenska kyrkan som inte vet hur mycket de har att tacka dig för, men vi kan hälsa från dem också, men vi är väldigt många i den här salen, alla som är här, som vet hur mycket vi har att tacka dig för, Gunnar. Som en tackgåva för vad du har gjort för Svenska kyrkan vill jag överlämna en sak, nämligen, i likhet med vad företrädare till dig också har fått, en ikon med Maria och barnet, och inte vilken ikon som helst.

Nu är det inte nog med det. Här har jag ett papper på vilket det står: "Gunnar Sibbmark tilldelas Stefansmedaljen för sitt respekterade och integrerande ledarskap i kyrkomötet liksom för hans förtroendeskapande företrädarskap för hela Svenska kyrkan."

Tack, Gunnar!

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Tack så mycket, ärkebiskopen! Kära vänner, jag ber att få citera ärkebiskopen: "Det var värst!" Det blir inte lättare för mig det här sista, men jag ska försöka.

Kära vänner! Vi har kommit till slutet på årets kyrkomöte men också till slutet på den här mandatperioden. Tiden går fort när man har roligt, sägs det, och det är nog sant. Vi har klarat av årets kyrkomöte på ett bra sätt och eftersom jag har sagt ungefär detsamma vid alla tidigare kyrkomöten under den här mandatperioden så tycker jag att vi ska vara nöjda. Jag vill framföra ett varmt tack till alla er som deltagit i kyrkomötets arbete på det ena eller andra sättet. Det är inte möjligt att genomföra en sådan här stor verksamhet utan att alla hjälps åt och gör sitt bästa. Jag vänder mig nu först till alla, och det är många, som avslutar sitt arbete som ledamöter i kyrkomötet i och med dagens avslutning. Många har varit med under lång tid, andra har bara varit ledamöter under en mandatperiod. Alla

har vi det gemensamt att vi velat arbeta för vår Svenska kyrkas bästa. Var och en har gjort det på sitt personliga sätt och alla har behövts. Avgående ledamöter kommer liksom vid tidigare mandatperioders slut att få en psalmbok som minne av tiden här i kyrkomötet. Ett varmt tack till er alla för de insatser ni gjort!

Till alla er som fortsätter i kyrkomötet vill jag säga, tack för ert arbete så här långt och varmt lycka till i fortsättningen i kyrkomötet! Många av oss andra är nog lite avundsjuka på er för att ni ska fortsätta arbetet i kyrkomötet. Men så är livet, en del kommer, andra går. Det får vi leva med.

Jag vill också från kyrkomötets sida rikta ett riktigt varmt tack till medlemmarna i kyrkostyrelsen och de olika nämnderna för det arbete för kyrkans bästa som ni har gjort under den här mandatperioden.

Nu vänder jag mig till mina närmaste medarbetare i presidiet, i kansliet, i vaktmästeriet och i utskottssekretariaten. Jag kommer inte att räkna upp alla vid namn, men alla gör ett mycket viktigt arbete för att kyrkomötet ska fungera. En av fördelarna med att vara ordförande i kyrkomötet är att man lär känna kyrkomötet från insidan och ser vilken enorm apparat det är som ska fungera. Det krävs att alla gör sitt för att det ska fungera bra och att det fungerar med helheten. Ett varmt tack till er alla för ert arbete och för ert mycket glada och trevliga bemötande när olika problem uppstår.

Jag tackar gruppledarna för ert arbete med att få helheten att fungera. Utan en förankring i grupperna för olika beslut som ni måste fatta är det väldigt svårt och arbetet blir väldigt mycket svårare. Tack ska ni ha!

Den inre kretsen i presidiet, och det är alltså de som jag har samarbetat med mellan kyrkomötesperioderna för det är ju en hel del förberedelsearbete och sådant som ni förstår, har jag träffat ibland här i Uppsala. Jag vill nämna er utan inbördes rangordning, och jag ber att ni sedan ställer er upp: Maria Lundqvist-Norling, Marie Schött, Per Westberg, Nils Warmland, Birgitta Gunnarsson, Anders Lindberg och mina två vice ordförande Karin Perers och Lars Rydje. Birgitta är spindeln i nätet i alla de här sammanhangen. Om jag har haft några problem, har jag bara ringt henne och så har det löst sig. Det har jag uppskattat mycket. Ni ska få varsin blomma ...

Ni har alla varit ett underbart gäng att arbeta med. Trots att pressen ibland har varit stor, har ni hela tiden ställt upp på ett otroligt fint sätt. Jag har aldrig uppfattat annat än att ni har velat hjälpa till och att allt ska fungera så bra som möjligt. Ibland har jag undrat hur det ska komma att gå, men ni har ofta kommit med förslag på hur vi ska lösa problem. Ett mycket stort från hjärtat känt tack till er alla!

FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

På vägen fram till Gunnars allra sista tack stiger jag fram och å hela det valda kyrkomötets vägnar uttrycker jag vårt varma tack, Gunnar! Tack för en lång och gedigen gärning i och för Svenska kyrkans kyrkomöte! Tack för tydlighet och integritet i din ordföranderoll! Tack för din fenomenala skicklighet när det gäller att hantera kyrkomötets formalia, alla dessa propositionsordningar och kontrapositioner, den skicklighetens snabbhet som har lett oss fram till besluten. Tack, Gunnar, för varmt engagemang! Det har funnits en saklig kärvhet i din medverkan som förenats med en otrolig vänlighet, och du bärs av din hängivna övertygelse att med rätt förutsättningar kan varje ledamot, varje biskop och varje närvarande person blomma fram utifrån sina förutsättningar. Du bärs av en övertygelse om den Svenska kyrkans betydelse för alla som hon kan nå fram till och beröra. Ett stort

och varmt tack! Jag vet att från kyrkomötets kansli har Birgitta Gunnarsson någonting mycket finurligt att överlämna. Birgitta får presentera det själv.

BIRGITTA GUNNARSSON:

Gunnar! Från kyrkomötets kansli vill vi lämna en liten exposé över dina år som kyrkomötets ordförande. Det är en del av de bilder ni har sett under avtackningen.

FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE KARIN PERERS:

Käraste Gunnar! Från mig och från den nomineringsgrupp som jag företräder – Gunnar har inte riktigt tyckt om att jag också har varit gruppordförande men fram till idag är jag det också – blommor och evighetens hav.

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Jag behöver nog en budbil för att få med mig allt hem, men det ska väl ordna sig. Tack så hemskt mycket för alla presenter!

Slutligen vill jag personligen framföra mitt varma tack till er alla i kyrkomötet för det förtroende ni visat mig under alla dessa år genom att välja mig till ordförande. Jag är djupt tacksam för detta förtroende som jag har varit mycket stolt över. Det har varit en stor glädje för mig att leda kyrkomötets sammanträde och framför allt när ni lyckas åstadkomma beslutsomgångar med lite kontrapositioner och sådant. Det tycker jag är roligt och det trivs jag mycket bra med. Det lyckades ni inte med i år.

Min strävan har varit att alla ska bemötas på samma respektfulla sätt oavsett vilka åsikter man för fram, och jag hoppas att ni har varit nöjda med det. Min strävan har också varit att använda kyrkomötet och framför allt dess högtidliga öppnande till att synliggöra Svenska kyrkan för svenska folket. Med en god massmediabevakning kan vi visa att vi finns till och det har jag velat uppnå. Jag har hela tiden arbetat för att försöka tydliggöra kyrkomötets roll som Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Det är här i kyrkomötet som de för Svenska kyrkan avgörande besluten tas, och jag hoppas att det ska förbli så även i framtiden. Här beslutar vi om de ramar som ska gälla, här väljer vi de representanter vi vill ska leda kyrkan genom kyrkostyrelsen, och här väljer vi de som i olika sammanhang ska kontrollera att kyrkomötets beslut genomförs. Här representerar vi hela Svenska kyrkan i alla dess delar, såväl geografiskt som innehållsmässigt.

Till sist vill jag önska det nya kyrkomötet och min efterträdare som ordförande lycka till! Må Gud välsigna ert arbete så att det stärker Svenska kyrkans arbete här hemma och ute i världen nu och i framtiden! Tack!

ANDRE VICE ORDFÖRANDE LARS RYDJE:

Innan Gunnar slår klubben i bordet – detta, det är en friskus!

ORDFÖRANDE GUNNAR SIBBMARK:

Än en gång, tack så hemskt mycket allesammans och lycka till i framtiden! Kyrkomötet 2013 är slut.

Personregister över biskopar, ledamöter och tjänstgörande ersättare i kyrkomötet med uppdrag beslutade av kyrkomötet.

Personregistret innehåller följande uppgifter: Namn, födelseår, stift, nomineringsgrupp, stolsnummer, uppdrag, ledighet och ersättare, inlämnade motioner samt debattinlägg.

Förkortningar:

Km	Kyrkomötet
G	Gudstjänstutskottet
O	Organisationsutskottet
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
EE	Ekonomi- och egendomsutskottet
Eu	Ekumenikutskottet
Kl	Kyrkolivsutskottet
B	Budgetutskottet
Kr	Kyrkorättutskottet
Ks	Kyrkostyrelsen
AN	Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar
VN	Svenska kyrkans valprovsningsnämnd
ÖN	Svenska kyrkans överklagandenämnd
NIMD	Nämnden för internationell mission och diakoni
UFK	Nämnden för utbildning, forskning och kultur
S	Socialdemokraterna
M	Moderata samlingspartiet
C	Centerpartiet
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
FK	Frimodig kyrka
ÖKA	Öppen kyrka – en kyrka för alla
MPSK	Miljöpartister i Svenska kyrkan
SD	Sverigedemokraterna
ViSK	Vänstern i Svenska kyrkan
KSV	Kyrklig samverkan i Visby stift
SPI	Seniorpartiet

A

Adbo, Jerry , 1978, Stockholms stift, S, 231	Kr ledamot
Ledig september och november ersatt av Jörgen Silén	
Agrell, Britt Louise , 1944, Uppsala stift, FiSK, 10	Kl ledamot,
Motion: 28 (Uppföljning av beslut angående antalet ledamöter i kyrkofullmäktige), 29 (Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 41 (Möjlighet att välja församling), 42 (Församlingsherde), 43 (Konfirmationens betydelse), 89 (Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet)	Valberedningen
Debattinlägg: § 39 (Benämning på befattningar som präst), § 54 (Begravningssamfälligheter), § 57 (Valfri församling),	Ks ersättare

Personregister 2013	§ 103 (Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland), § 104 (Konfirmation), § 113 (Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet), § 116 (Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112), § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten)	
Ahlström, Birgit , 1949, Växjö stift, C, 99	Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans mark-innehav)	G ersättare
Alm, Inga , 1952, Uppsala stift, C, 7	Motion: 6 (Minska krånglet)	Eu ledamot, Valberedningen
Alm, Thore , 1936, Luleå stift, S, 204	Ersättare september och november för Leif Rönnqvist	B ersättare
Andersson, Aina , 1941, Skara stift, S, 46	Debattinlägg: § 133 (Ändringar i Arbetsordningen för kyrkomötet)	O/B ersättare, Valberedningen
Andersson, Christina , 1959, Härnösands stift, S, 182		Kr ersättare
Andersson, Margareta , 1948, Växjö stift, C, 93	Debattinlägg: § 170 (Stärk barnkonsekvensanalysen)	Kr ledamot, ordf, UFK ersättare
Andrén, Hans Olof , 1947, Göteborgs stift, POSK, 151	Motion: 27 (Utveckling av finansiella tjänster), 39 (Elektronisk kandidatregistrering), 52 (Redovisningens verksamhetsindelning), 53 (Antalet ledamöter i kyrkomötet) Debattinlägg: § 26 (Verksamhetsindelningen i redovisningen), § 33 (Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning), § 61 (Vissa frågor om de kyrkliga valens administration)	TU ledamot
Annér, Evy , 1947, Växjö stift, S, 100		Eu ledamot
Arheden, Ingela , 1954, Lunds stift, M, 129		O ersättare
Arvidsson, Torbjörn , 1950, Luleå stift, KR, 197	Debattinlägg: § 123 (Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag)	G ledamot, NIMD ledamot
Axner, Marta , 1977, Uppsala stift, S, 1	Debattinlägg: § 50 (Församlingens grundläggande uppgift), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 110 (Eget produktionsbolag), § 112 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater)	O ledamot, Ks ersättare
B		
Backe, Kristina , 1944, Lunds stift, C, 122		Eu ersättare
Bengtsson, Gustaf , 1981, Strängnäs stift, POSK, 61	Motion: 57 (Gör biskoparna till fullvärdiga ledamöter av kyrkomötet), 58 (Indirekta val till stiftsfullmäktige) Debattinlägg: § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 59 (Direkta och indirekta val)	B ledamot
Berglin, Linn , 1974, Härnösands stift, S, 179	Debattinlägg: § 108 (HBT-certifikat)	EE/Kl ersättare

Berglund, Christina , 1939, Stockholms stift, POSK, 213 Debattinlägg: § 24 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012), § 104 (Konfirmation)	
Bergström, Levi , 1947, Luleå stift, S, 191 Debattinlägg: § 23 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2014-2016)	Ks ledamot, 1 v ordf
Bernhardsson, Marcus , 1974, Lunds stift, M, 120	EE ersättare
Bernövall, Peter , 1946, Västerås stift, POSK, 82 Motion: 27 (Utveckling av finansiella tjänster) Debattinlägg: § 31 (Utveckling av finansiella tjänster)	EE ledamot
Bertius, Ragnhild , 1941, Linköpings stift, POSK, 33 Motion: 27 (Utveckling av finansiella tjänster)	EE ersättare
Björk, Christer , 1946, Strängnäs stift, M, 60	Kl ersättare, NIMD ersättare
Björklund, Sven-Erik , 1943, Göteborgs stift, C, 157 Ersättare september och november för Daniel Tisell	O ersättare
Björkman, Anders , 1948, Linköpings stift, M, 25	Ks ersättare, O ersättare
Björkman, Carola , 1969, Göteborgs stift, S, 165	O/Kr ersättare
Björndahl, Claes , 1967, Skara stift, ÖKA, 52 Motion: 65 (Förändring av val till församlingsråd från indirekta till direkta val), 66 (Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar) Debattinlägg: § 29 (Hantering av att ta kyrkor ur bruk), § 57 (Valfri församling), § 59 (Direkta och indirekta val), § 101 (Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar)	EE ledamot
Björsson, Vanja , 1942, Strängnäs stift, S, 57	Kr ledamot, Valberedningen v ordf, U FK ledamot
Blix, Johan , 1946, Stockholms stift, S, 239 Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 123 (Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag)	G/Kl ersättare, U FK ersättare
Blomqvist, Christina , 1945, Linköpings stift, M, 36 Debattinlägg: § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	TU ersättare
Bodell, Kerstin , 1951, Uppsala stift, C, 14	Kl ersättare
Bodin, Per-Henrik , 1952, Härnösands stift, C, 183 Ledig september och november ersatt av Märta Brita Forsberg Svensson Motion: 6 (Minska krånglet)	B ersättare, Ks ersättare
Bonnier, Åke , 1957, biskop i Skara stift Debattinlägg: § 108 (HBT-certifikat)	Kl
Borgström, Ingrid , 1939, Härnösands stift, M, 184	TU ledamot

Personregister 2013	Borgström, Margit , 1948, Uppsala stift, KR, 12 Motion: 47 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), 48 (Gemensamma valsedlar i kyrkovalen) Debattinlägg: § 111 (Framtidskommission), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	Eu ledamot
	Boström, Arnold , 1946, Stockholms stift, SD, 215 Motion: 69 (Minska antalet ledamöter i kyrkomötet) Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 100 (Kyrkans sociala roll)	
	Brandoné, Anna , 1939, Lunds stift, S, 105	O ledamot
	Bredin, Gunnar , 1941, Linköpings stift, M, 31 Ersättare september och november för Inger Persson	Kr ersättare
	Brendt, Agneta , 1946, Uppsala stift, S, 6 Debattinlägg: § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	Eu ledamot, NIMD ledamot
	Brinck, Cecilia , 1962, Stockholms stift, M, 223	Ks ledamot
	Broman, Britta , 1943, Göteborgs stift, ÖKA, 147 Debattinlägg: § 106 (Material om samlingar i kyrkan)	Kl ledamot, v ordf
	Brunberg, Soili , 1945, Göteborgs stift, MPSK, 159 Motion: 12 (Stärk minoriteternas rättigheter), 36 (Tyska Christinae församlings ställning) Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 108 (HBT-certifikat)	B ledamot, VN ledamot
	Brunne, Eva , 1954, biskop i Stockholms stift Debattinlägg: § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 108 (HBT-certifikat)	O, NIMD ersättare
	Burell, Olle , 1975, Stockholms stift, S, 212	Ks ledamot
	Burman, Sten-Arne , 1945, Luleå stift, S, 198	O ersättare
C		
	Callenberg, Louise , 1978, Uppsala stift, S, 11 Ersättare september och november för Claes Wallin Debattinlägg: § 134 (Minska krånglet)	Kr ersättare
	Caplan, Stefan , 1965, Göteborgs stift, M, 155	EE ledamot
	Carlenius, Margareta , 1959, Linköpings stift, S, 34 Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten)	TU ledamot, NIMD ledamot, 1 v ordf
	Carlsson, Gudrun , 1948, Skara stift, C, 50 Ersättare september och november för Birgit Kullingsjö	O ersättare

Carlsson, Johan , 1981, Uppsala stift, M, 5 Debattinlägg: § 105 (Öka den vegetariska kosten), § 108 (HBT-certifikat), § 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	Kr ersättare	Personregister 2013
Claeson, Jösta , 1954, Stockholms stift, S, 222 Ledig september och november ersatt av Jean-Pierre Zune	B ledamot, v ordf	
D		
Danestig, Britt-Marie , 1940, Stockholms stift, ViSK, 251 Ersättare september och november för Gunilla Lindén Motion: 67 (Religions- och övertygelsefrihet) Debattinlägg: § 52 (Kyrkliga begravningsbyråer), § 117 (Kristen människosyn), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	G ersättare	
Delén, Jenny , 1973, Lunds stift, M, 114 Debattinlägg: § 129 (Rätten för av Svenska kyrkan utsända medarbetare att delta i kyrkliga val och att betala kyrkoavgift)	Eu ersättare	
Derlén, Teresia , 1975, Luleå stift, POSK, 205 Ersättare september och november för Olof Hasslow Debattinlägg: § 117 (Kristen människosyn), § 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 131 (Nya dokument från Kyrkornas världsrad om kyrkosyn och mission)	Eu ersättare	
E		
Eckerdal, Per , 1951, biskop i Göteborgs stift	EE, UFK ersättare	
Edstav, Lars , 1928, Linköpings stift, MPSK, 37 Ersättare september och november för Emma Thorén	TU ersättare	
Egardt, Peter , 1958, Västerås stift, S, 75	B ledamot	
Egervärn, Erik A , 1937, Härnösands stift, C, 180	Eu ledamot	
Ehn, Patrik , 1967, Göteborgs stift, utan grupp, 139 Ledig november, ersatt av Axel W Karlsson		
Ekström, Anna , 1982, Lunds stift, FiSK, 106 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 41 (Möjlighet att välja församling), 43 (Konfirmationens betydelse), 77 (Lag om Svenska kyrkan), 79 (Inför medlemsförslag i kyrkofullmäktige), 80 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse), 99 (Bevara förutsättningarna för det kyrkopolitiska arbetet genom minskade kostnader för kyrkovalet) Debattinlägg: § 25 (Den inomkyrkliga clearingen), § 56 (Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang), § 57 (Valfri församling), § 60 (Medlemsförslag), § 107 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse), § 108 (HBT-certifikat), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ),	Kl ersättare	

Personregister 2013	§ 115 (Arbete mot prostitution och trafficking), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	
Eldebro, Gunilla , 1948, Stockholms stift, M, 241		Eu ersättare
Elmberg, Sten , 1953, Strängnäs stift, C, 58		KS ledamot
	Motion: 16 (Möjlighet för pastorat och församlingar att bedriva begravningsbyrå), 17 (Hantering av att ta kyrkor ur bruk)	
Erdmann, Anki , 1960, Stockholms stift, ViSK, 230		Kr ersättare
	Motion: 15 (Stärk de olika språken i Svenska kyrkan), Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 105 (Öka den vegetariska kosten), § 108 (HBT-certifikat), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	
Ericson, Lars-Ivar , 1948, Lunds stift, C, 108		TU ledamot
	Motion: 5 (Framtidskommission) Debattinlägg: § 36 (Kontaktuppgifter till medlemmar), § 47 (Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst), § 111 (Framtidskommission)	
Erikson, Hans G , 1934, Västerås stift, M, 79		KI ledamot
	Debattinlägg: § 113 (Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet)	
Eriksson, Britas Lennart , 1952, Västerås stift, S, 80		Eu ledamot, ordf
	Debattinlägg: § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet), § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	
Eriksson, Christina , 1959, Göteborgs stift, S, 137		G ledamot, ordf
Eriksson, Gun , 1948, Uppsala stift, S, 15		EE ledamot, U FK ersättare
Eriksson, Tommy , 1953, Härnösands stift, S, 181		EE ledamot
Erlandsson, Svante , 1958, Stockholms stift, M, 228		EE ersättare
	Ersättare september och november för Bengt Säberg	
Esplund, Sven , 1939, Stockholms stift, M, 237		B ledamot, ordf
	Debattinlägg: § 23 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2014-2016), § 24 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012)	
Etander Rimborg, Carina , 1964, Göteborgs stift, POSK, 158		KI ledamot, ordf
	Motion: 38 (Policy för nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang), 39 (Elektronisk kandidatregistrering), 64 (Kyrkomötet och Bok & Bibliotek) Debattinlägg: § 56 (Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 102 (Svenska kyrkans utbildning), § 104 (Konfirmation), § 107 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse), § 110 (Eget produktionsbolag), § 133 (Ändringar i Arbetsordningen för kyrkomötet)	

F

Falk, Celina , 1986, Luleå stift, MPSK, 207 Motion: 56 (Öka den vegetariska kosten), § 105 (Öka den vegetariska kosten)	O ersättare, Ks ersättare
Fast, Sven-Bernhard , 1951, biskop i Visby stift	B
Fjällås, Marie-Helena , 1985, Stockholms stift, utan grupp, 225 Ledig september, ingen ersättare	Kr ledamot
Flock Andersson, Ingegerd , 1945, Strängnäs stift, M, 66	G ersättare, U FK ersättare
Flodström, Per-Olof , 1984, Uppsala stift, ViSK, 22 Debattinlägg: § 40 (Demokratifrågor), § 110 (Eget produktionsbolag), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	Eu ersättare
Fohlin, Peder , 1953, Visby stift, KSV, 210	O ersättare
Forsberg, Jan-Erik , 1943, Växjö stift, S, 87	Kr ledamot
Forsberg Svensson, Märta Brita , 1950, Härnösands stift, C, 183 Ersättare september och november för Per-Henrik Bodin	B, ersättare
Forslin, Rolf , 1948, Uppsala stift, S, 4 Ledig september, ingen ersättare Ledig november, ersatt av Marja-Liisa Jernberg	TU ledamot
Forsman, Ann-Kristin , 1955, Växjö stift, M, 91	B ersättare
Fransson, Stig-Göran , 1950, Växjö stift, C, 89 Debattinlägg: § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten)	Kr ledamot, VN ledamot
Fredborg, Suzanne , 1953, Stockholms stift, M, 234	TU ledamot
Friggebo, Birgit , 1941, Stockholms stift, FiSK, 220 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 41 (Möjlighet att välja församling), 42 (Församlingsherde), 77 (Lag om Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 25 (Den inomkyrkliga clearingen), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	EE ledamot, v ordf, VN ledamot
Friheden, Jan , 1942, Lunds stift, MPSK, 126 Motion: 78 (Ekologisk odling) Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav)	EE ersättare

Gabrielsson, Carl-Eric , 1941, Skara stift, C, 43 Motion: 6 (Minska krånglet) Debattinlägg: § 23 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2014-2016), § 134 (Minska krånglet)	B ledamot
Gabrielsson, Gerd , 1937, Härnösands stift, FiSK, 188 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen)	G ersättare
Grahn, Niklas , 1969, Karlstads stift, POSK, 173 Debattinlägg: § 24 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012)	TU ersättare, UFK ersättare
Grenstedt, Mikael , 1978, Västerås stift, FK, 86 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission)	B ersättare
Grunselius, Sonja , 1954, Skara stift, C, 39 Debattinlägg: § 121 (Döden)	G ledamot
Gullberg Johnson, Gerd , 1944, Strängnäs stift, C, 63 Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav)	EE ledamot
Gunnarsson, Elly , 1933, Härnösands stift, FK, 189 Debattinlägg: § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ)	EE ersättare
Gunnlev, Lars , 1935, Strängnäs stift, SD, 67 Motion: 60 (Ett kyrkligt informationsställe för allmänhetens frågor om kyrkans tro, religion och livsåskådning), 61 (Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan) Debattinlägg: § 41 (Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan), § 109 (Svenska kyrkan på internet)	
Gustafsson, Bengt-Åke , 1944, Uppsala stift, S, 21 Ledig september och november, ersatt av Måns Gustafsson	Eu ledamot
Gustafsson, Inger , 1948, Växjö stift, FiSK, 88 Motion: 28 (Uppföljning av beslut angående antalet ledamöter i kyrkofullmäktige), 41 (Möjlighet att välja församling) Debattinlägg: § 53 (Kyrkofullmäktiges storlek)	B ledamot, UFK ledamot, ordf
Gustafsson, Irene , 1940, Luleå stift, S, 194 Motion: 54 (HBT-certifikat), 71 (Antal diakoner i de nya pastoraten) Debattinlägg: § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 108 (HBT-certifikat)	TU ledamot, NIMD ersättare
Gustafsson, Måns , 1961. Uppsala stift, S, 21 Ersättare september och november för Bengt-Åke Gustafsson	Eu ersättare
Gustavsson, Bengt A , 1955, Skara stift, S, 53 Debattinlägg: § 100 (Kyrkans sociala roll)	KI ledamot, UFK ledamot

Gårder, Nils , 1951, Lunds stift, POSK, 110 Motion: 34 (Kristen människosyn) Debattinlägg: § 39 (Benämning på befattningar som präst), § 57 (Valfri församling), § 59 (Direkta och indirekta val), § 117 (Kristen människosyn), § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	Ks ledamot	Personregister 2013
Gåreberg, Lars T , 1948, Göteborgs stift, POSK, 143	B ersättare	
H		
Hagberg, Esbjörn , 1950, biskop i Karlstads stift Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 112 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater)	TU, Ks ersättare för ärkebiskopen	
Hagelin, Mats , 1960, Lunds stift, M, 111 Debattinlägg: § 57 (Valfri församling), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning)	Ks ledamot	
Hallin, Solveig , 1961, Göteborgs stift, S, 146	B ersättare, U FK ersättare	
Halvarsson, Birgitta , 1957, Karlstads stift, S, 167	Ks ledamot	
Hanson, Bo , 1943, Göteborgs stift, ÖKA, 163 Motion: 36 (Tyska Christinae församlings ställning), 37 (Behörighet som arbetsledare) Debattinlägg: § 51 (Valfrågor), § 59 (Direkta och indirekta val), § 120 (Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami), § 170 (Stärk barnkonsekvensanalysen)	Ks ledamot	
Hansson, Ronny , 1957, Lunds stift, S, 125	TU ledamot	
Haraldsson, Lars , 1933, Strängnäs stift, KR, 64	TU ersättare	
Hasslow, Olof , 1959, Luleå stift, POSK, 205 Ledig september och november, ersatt av Teresia Derlén	Eu ersättare	
Hedblom, Erika , 1976, Lunds stift, C, 130 Debattinlägg: § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ)	B ersättare	
Hedlundh, Emma , 1978, Uppsala stift, POSK, 8 Debattinlägg: § 47 (Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst)	TU ledamot	
Holmgren, Christina , 1948, Luleå stift, FiSK, 193 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 42 (Församlingsherde), 43 (Konfirmationens betydelse) Debattinlägg: § 104 (Konfirmation), § 120 (Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami)	G ledamot	
Holmgren, Staffan , 1948, Göteborgs stift, M, 148 Motion: 35 (Möjlighet att bilda begravningsamfällighet inom en kommun) Debattinlägg: § 23 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2014–2016), § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 39 (Benämning på befattningar som präst),	TU ledamot, v ordf, Valberedningen ordf, Revisor ordf	

Personregister 2013	§ 54 (Begravningsamfälligheter), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet), § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten)	
	Hyllstam, Agneta , 1962, Lunds stift, ÖKA, 124 Motion: 97 (Enhetlig nomenklatur)	B/Eu ersättare
	Håkansson, Carina , 1953, Karlstads stift, C, 172	EE ersättare
	Härder, Anton , 1966, Växjö stift, S, 98 Debattinlägg: § 57 (Valfri församling), § 60 (Medlemsförslag)	O ledamot
	Härdig, Mikael , 1976, Lunds stift, M, 123 Ledig november, ingen ersättare	Kr ledamot
I		
	Inghammar, Bengt , 1940, Göteborgs stift, ÖKA, 140 Motion: 36 (Tyska Christinae församlings ställning) Debattinlägg: § 57 (Valfri församling), § 108 (HBT-certifikat)	G ersättare
	Ingvarsson, Per , 1953, Linköpings stift, POSK, 35 Motion: 91 (Församlingsherde), 92 (Frossa i frasiga våfflor), 93 (Diakoniassistent- och församlingsassistentutbildning), 94 (Kristus konungens dag), 95 (Församlingsinstruktionens innehåll) Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), §§ 124 och 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen)	O ersättare
	Isacsson, Ola , 1961, Växjö stift, POSK, 96 Motion: 59 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten), 75 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission) Debattinlägg: § 119 (Nya sätt att ge kollekt), § 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 131 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission), § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten)	G ledamot
	Ivarsson, Karl-Erik , 1946, Lunds stift, C, 113	B ledamot, Revisor
J		
	Jackelén, Antje , 1955, biskop i Lunds stift Debattinlägg: § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	Kl
	Jansson, Tomas , 1956, Västerås stift, FiSK, 85 Motion: 29 (Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen) Debattinlägg: § 51 (Valfrågor), §§ 124 och 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 131 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission)	Eu ledamot
	Jernberg, Marja-Liisa , 1950, Uppsala stift, S, 4 Ersättare november för Rolf Forslin	
	Johansson, Jan-Olof , 1948, biskop i Växjö stift	O

Johansson, Roland , 1939, Stockholms stift, POSK, 213 Ledig november, ersatt av Christina Berglund	Kl ledamot	Personregister 2013
Johansson, Sten , 1937, Lunds stift, KR, 131 Motion: 87 (Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel), 88 (Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag), 100 (Den svenska psalmboken) Debattinlägg: § 122 (Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel), § 123 (Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag), § 127 (Den svenska psalmboken)	B ledamot	
Johansson, Torvald , 1955, Strängnäs stift, POSK, 56 Debattinlägg: § 122 (Kyrkohandbokens utveckling: En tvådelad musikdel)	G ersättare	
Johansson Berg, Maria , 1964, Luleå stift, S, 201 Ledig september och november, ersatt av Sture Köhler	G ersättare	
Johansson Flygg, Mats , 1951, Karlstads stift, S, 174 Debattinlägg: § 119 (Nya sätt att ge kollekt)	EE ledamot	
Johnsson, Lars , 1946, Strängnäs stift, S, 54	Ks ledamot	
Jonsson, Erik , 1949, Luleå stift, S, 195	Kl ledamot	
Jönsson, Thomas , 1959, Göteborgs stift, M, 141 Ledig september och november, ingen ersättare	B ledamot, NIMD ledamot	
K		
Karlsson, Astor , 1943, Växjö stift, C, 101	G ersättare	
Karlsson, Axel W , 1948, Göteborgs stift, SD, 139 Ersättare november för Patrik Ehn Debattinlägg: § 41 (Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan), § 101 (Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar), § 106 (Material om samlingar i kyrkan), § 108 (HBT-certifikat), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ)		
Karlsson, Göran , 1945, Göteborgs stift, S, 153 Motion: 76 (Satsning för biologisk mångfald på kyrkogårdsjordar)	Eu/G ersättare, NIMD ersättare	
Karlsson, Göte , 1939, Strängnäs stift, S, 59 Debattinlägg: § 36 (Kontaktuppgifter till medlemmar)	TU ledamot, Revisor v ordf	
Karlsson, Ingrid , 1939, Lunds stift, S, 121 Debattinlägg: § 27 (Ljud i kyrkan)	EE ledamot	
Karlsson, Monica , 1947, Stockholms stift, KR, 227	Kl ersättare	
Kerst, Sven , 1941, Strängnäs stift, M, 55	TU ersättare	
Kjellberg, Evy , 1940, Stockholms stift, C, 229 Debattinlägg: § 60 (Medlemsförslag)		
Kjellgren, Bengt , 1969, Göteborgs stift, M, 164 Ersättare september och november för Jonas Ransgård Debattinlägg: § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning)	O ersättare	

Personregister 2013	Kjellgren, Britt , 1946, Lunds stift, SD, 117 Debattinlägg: § 106 (Material om samlingar i kyrkan)	
	Kjellgren, Kent , 1947, Lunds stift, SD, 136 Debattinlägg: § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 102 (Svenska kyrkans utbildning), § 113 (Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet)	
	Kjellin, Lennart , 1941, Västerås stift, C, 81	TU ersättare, VN ersättare
	Klahr Fast, Helena , 1963, Skara stift, KR, 48 Motion: 68 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater) Debattinlägg: § 112 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater)	Kr ersättare, NIMD ersättare
	Klasson, Håkan , 1958, Växjö stift, SD, 104 Ledig september, ingen ersättare	
	Kogler Johnsson, Marija , 1967, Lunds stift, M, 135	Eu ledamot
	Koivunen Bylund, Tuulikki , 1947, biskop i Härnösands stift Debattinlägg: § 35 (Evangelister)	TU, UFK ledamot
	Kragh, Sven-E , 1944, Karlstads stift, C, 168 Motion: 70 (Projekt om samtal om samverkan mellan demokrati och ämbete) Debattinlägg: § 37 (Valperiod för förtroendevalda), § 40 (Demokratifrågor)	TU ledamot, ordf, Valberedningen
	Kronbäck, Marianne , 1952, Göteborgs stift, KR, 162 Motion: 19 (Evangelister) Debattinlägg: § 35 (Evangelister), § 104 (Konfirmation), § 111 (Framtidskommission)	KI ledamot
	Kullingsjö, Birgit , 1949, Skara stift, C, 50 Ledig september och november, ersatt av Gudrun Carlsson	O ersättare
	Köhler, Sture , 1939, Luleå stift, S, 200	TU ersättare
	L	
	Lagerberg, Georg , 1975, Stockholms stift, FiSK, 246 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 77 (Lag om Svenska kyrkan), 79 (Inför medlemsförslag i kyrkofullmäktige), 80 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse), 99 (Bevara förutsättningarna för det kyrkopolitiska arbetet genom minskade kostnader för kyrko-valet)	B/Kr ersättare, NIMD ersättare
	Lagerman, Maria , 1955, Västerås stift, S, 78 Motion: 72 (Stärk minoritetsspråkens rättigheter), 76 (Satsning för biologisk mångfald på kyrkogårdsjordar) Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav), § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.)	Kr ersättare

Lago, Monica , 1946, Linköpings stift, S, 27 Ledig september, ingen ersättare Ledig november, ersatt av Mats Ludvigsson	B ledamot	Personregister 2013
Larhult, Lina , 1977, Karlstads stift, S, 178	Eu ersättare, NIMD ersättare	
Larsson, Jons Ingemar , 1947, Västerås stift, S, 84	TU ersättare	
Larsson, Margareta , 1964, Uppsala stift, SD, 19 Motion: 22 (Kompletterande prästutbildning för att motverka sjukskrivningar), 23 (Material om samlingar i kyrkan), 24 (Kontaktuppgifter till medlemmar), 25 (Nationell hand- lingsplan för kyrkans sociala roll), 26 (Aktiviteter för fattig- domsbekämpning) Debattinlägg: § 36 (Kontaktuppgifter till medlemmar), § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 44 (Följder av lokal anställning av präster)		
Larsson, Torgny , 1938, Göteborgs stift, S, 144 Debattinlägg: § 56 (Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 59 (Direkta och indirekta val), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	O ledamot, ordf	
Leijen, Timmy , 1961, Strängnäs stift, S, 65 Ledig september och november, ersatt av Arne Närström	G ledamot	
Lejdström, Kristina , 1938, Stockholms stift, S, 244	O ledamot	
Lif, Inger , 1940, Göteborgs stift, C, 166	TU ersättare	
Lindahl, Torbjörn , 1953, Luleå stift, FK, 206 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 62 (Val till kyrkomötets utskott) Debattinlägg: § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 43 (Antal diakoner i pastoraten)	TU ersättare, VN ersättare	
Lindberg, Per , 1956, Skara stift, POSK, 40 Debattinlägg: § 51 (Valfrågor), § 54 (Begravningssamfällig- heter), § 57 (Valfri församling), § 59 (Direkta och indirekta val)	O ledamot, Valberedningen, VN ersättare	
Lindberg Elmgren, Susanne , 1970, Stockholms stift, S, 242 Ledig september och november, ersatt av Karin Perjus	Eu ersättare	
Lindell, Bo , 1965, Linköpings stift, POSK, 28	Kl ersättare	
Lindén, Birgitta , 1948, Växjö stift, S, 92 Debattinlägg: § 104 (Konfirmation), § 105 (Öka den vegeta- riska kosten)	Kl ledamot	
Lindén, Gunilla , 1969, Stockholms stift, ViSK, 251 Ledig september och november, ersatt av Britt-Marie Danestig	G ersättare	

Personregister 2013	Lindström, Lena , 1957, Luleå stift, C, 202 Motion: 71 (Antal diakoner i de nya pastoraten), 72 (Stärk minoritetsspråkens rättigheter) Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten)	Kr ersättare
	Linger, Anders , 1944, Västerås stift, POSK, 77 Ledig september och november, ersatt av Anneli Rosén	Kr ledamot, VN ledamot
	Littgren, Ulla , 1943, Stockholms stift, FiSK, 214 Motion: 28 (Uppföljning av beslut angående antalet ledamöter i kyrkofullmäktige), 29 (Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen), 41 (Möjlighet att välja församling), 43 (Konfirmationens betydelse), 77 (Lag om Svenska kyrkan), 79 (Inför medlemsförslag i kyrkofullmäktige), 80 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse)	O ersättare
	Lothigius, Johan , 1944, Karlstads stift, M, 175	G ledamot, U FK ledamot
	Ludvigsson, Mats , 1946, Linköpings stift, S, 27 Ersättare november för Monica Lago	
	Lundblad Mårtensson, Anna , 1950, Linköpings stift, POSK, 24 Motion: 86 (Begravningsbyrå i församling), 89 (Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet) Debattinlägg: § 52 (Kyrkliga begravningsbyråer)	Valberedningen, Ks ledamot
	Lundegård, Key , 1939, Uppsala stift, M, 20	B ledamot, VN ersättare
	Lundquist Larsson, Annette , 1962, Stockholms stift, M, 211	Ks ledamot
	Lundström, Solveig , 1954, Strängnäs stift, S, 62 Debattinlägg: § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	Eu ersättare
	Långström, Hakon , 1946, Stockholms stift, M, 221 Debattinlägg: § 102 (Svenska kyrkans utbildning)	Eu ledamot, U FK ledamot, 1 v ordf
	Långström Vinge, Karin , 1975, Skara stift, FiSK, 49 Motion: 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen) Debattinlägg: § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 44 (Följder av lokal anställning av präster), § 101 (Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar), § 117 (Kristen människosyn)	TU ledamot
	Löfstrand, Åke , 1943, Uppsala stift, C, 2	EE ersättare
	Löndahl, Berth , 1950, Lunds stift, FK, 132 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission) Debattinlägg: § 30 (Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat), § 38 (Behörighet som	Kl ersättare

arbetsledare), § 50 (Församlingens grundläggande uppgift), § 59 (Direkta och indirekta val), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), § 117 (Kristen människosyn), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)

Lönnerblad, Mari, 1944, Skara stift, S, 38 Kr ledamot,
U FK ledamot

M

Malmqvist, Anna, 1970, Stockholms stift, ÖKA, 245 Kr ersättare
Markovits, Marika, 1964, Stockholms stift, POSK, 217 O/Kr ersättare
Debattinlägg: § 52 (Kyrkliga begravningsbyråer)

Meltin Westerlund, Christina, 1945, Härnösands stift, S, 187 Kl ledamot

Modéus, Martin, 1962, biskop i Linköpings stift Kr

Mogren, Mikael, 1969, Uppsala stift, POSK, 3 G ersättare

Muhl, Eric, 1964, Göteborgs stift, ÖKA, 154 TU ledamot
Ledig november, ersatt av Britta Olinder

Munck, Eva-Maria, 1984, Stockholms stift, POSK, 247 Eu ledamot, v ordf
Motion: 56 (Öka den vegetariska kosten), 75 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission)
Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav), § 105 (Öka den vegetariska kosten), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet), § 131 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission)

Murray, Bertil, 1950, Uppsala stift, FK, 13 TU ersättare,
Valberedningen
adjungerad
Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 44 (Folkets röst Guds Röst, en problematisering av demokratifrågan i Svenska kyrkan), 45 (Distribution av valsedlar till valnämnderna), 46 (Rätten för av Svenska kyrkan utsända medarbetare att delta i kyrkliga val och att betala kyrkoavgift)
Debattinlägg: § 40 (Demokratifrågor), § 41 (Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan), § 61 (Vissa frågor om de kyrkliga valens administration)

N

Nelstrand, Ann-Sofie, 1982, Stockholms stift, S, 235 Kl ledamot,
ÖN ersättare
Ledig september, ingen ersättare

Netzel, Ida, 1984, Uppsala stift, MPSK, 17 Eu ledamot

Nielsén, Marie, 1962, Lunds stift, S, 118 G ersättare
Ersättare september och november för Johan Åkesson

Nilsson, Fredrik, 1947, Lunds stift, POSK, 127 G ledamot

Personregister 2013	Nilsson, Jan G , 1940, Skara stift, M, 45 Debattinlägg: § 31 (Utveckling av finansiella tjänster)	EE ledamot
	Nilsson, Leif , 1944, Härnösands stift, S, 185	B ledamot Valberedningen
	Nilsson, Lilian , 1946, Luleå stift, KR, 203 Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten)	Eu ersättare
	Nilsson, Magnus , 1964, Göteborgs stift, S, 161	EE/Kr ersättare
	Nisser-Larsson, Margareta , 1954, Karlstads stift, M, 170	EE ledamot, NIMD ledamot, 2 v ordf
	Nordin, Hans-Erik , 1949, biskop i Strängnäs stift	Eu, NIMD ledamot
	Nordlander, Leif , 1953, Skara stift, FK, 47 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 62 (Val till kyrkomötets utskott), 63 (Den prästerliga titulaturen) Debattinlägg: § 23 (Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2014–2016), § 50 (Församlingens grundläggande uppgift), § 59 (Direkta och indirekta val), § 123 (Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag), § 170 (Stärk barnkonsekvensanalysen)	B ersättare
	Nordvall, Helena , 1950, Luleå stift, M, 199	Kl ledamot, Ks ersättare
	Novak, Anders , 1945, Stockholms stift, KR, 219 Motion: 7 (Den inomkyrkliga clearingen) Debattinlägg: § 25 (Den inomkyrkliga clearingen)	Eu ledamot, SKUT ersättare
	Närström, Arne , 1967, Strängnäs stift, S, 65 Ersättare september och november för Timmy Leijen	G ersättare
O		
	Olinder, Britta , 1932, Göteborgs stift, ÖKA, 154 Ersättare november för Eric Muhl Debattinlägg: § 59 (Direkta och indirekta val), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	
	Olsson, Bertil , 1950, Växjö stift, KR, 95 Motion: 81 (Fler kryss på valsedlarna), 82 (Samlingslista i lokala val) Debattinlägg: § 32 (Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan), § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 51 (Valfrågor), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	TU ledamot, VN ersättare, U FK ersättare
	Olsson, Roine , 1959, Lunds stift, S, 128	TU ersättare

Olsson, Sigvard , 1939, Linköpings stift, S, 30 Motion: 98 (Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst) Debattinlägg: § 30 (Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat)	EE ledamot, VN ledamot	Personregister 2013
Olsson Bylin, Thelma , 1927, Härnösands stift, POSK, 190 Ersättare september och november för Torkel Selin	Kr ersättare	
Oskarsson, Irene , 1965, Linköpings stift, KR, 29 Motion: 11 (Logotyp på valsedlarna) Debattinlägg: § 56 (Nomineringsgruppernas deltagande vid kyrkliga arrangemang), § 57 (Valfri församling), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 59 (Direkta och indirekta val)	O ledamot	
P		
Paulsson, Kekke , 1981, Västerås stift, utan grupp, 72 Debattinlägg: § 109 (Svenska kyrkan på internet), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ)	Kl ersättare	
Pedersen Videke, Sofija , 1980, Lunds stift, S, 112 Motion: 30 (Nationell samordning kring konfirmation), 64 (Kyrkomötet och Bok & Bibliotek), 76 (Satsning för biologisk mångfald på kyrkogårdsjordar) Debattinlägg: § 24 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012), § 104 (Konfirmation), § 112 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater), §§ 124 och 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen)	G ledamot	
Perers, Karin , 1955, Västerås stift, C, 76 Motion: 86 (Begravningsbyrå i församling) Debattinlägg: § 52 (Kyrkliga begravningsbyråer), § 178 (Kyrkomötet avslutas)	1 v ordf Km	
Perjus, Karin , 1951, Stockholms stift, S, 242 Ersättare september och november för Susanne Lindberg Elmgren	Eu ersättare	
Persenius, Ragnar , 1952, biskop i Uppsala stift Debattinlägg: § 39 (Benämning på befattningar som präst), § 50 (Församlingens grundläggande uppgift)	G	
Persson, Ann-Sofie , 1978, Stockholms stift, C, 229 Ledig november, ersatt av Evy Kjellberg Motion: 64 (Kyrkomötet och Bok & Bibliotek)	Kl ledamot, UfK ledamot, 2 v ordf	
Persson, Bertil , 1940, Stockholms stift, POSK, 233 Motion: 27 (Utveckling av finansiella tjänster) Debattinlägg: § 31 (Utveckling av finansiella tjänster), § 119 (Nya sätt att ge kollekt), § 171 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten)	EE ersättare, Ks ersättare	
Persson, Inger , 1936, Linköpings stift, M, 31 Ledig september och november, ersatt av Gunnar Bredin	Kr ledamot, v ordf, Valberedningen	

Personregister 2013	Persson, Rolf , 1936, Lunds stift, SPI, 133 Ledig november, ingen ersättare	O ersättare
	Persson, Sten , 1944, Linköpings stift, C, 32 Debattinlägg: § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav), § 105 (Öka den vegetariska kosten)	EE ledamot
	Petersson, Kjell , 1943, Stockholms stift, FK, 238 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 62 (Val till kyrkomötets utskott), 63 (Den prästerliga titulaturen) Debattinlägg: § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet), § 133 (Ändringar i Arbetsordningen för kyrkomötet)	Eu ersättare
	Pettersson, Gunnar , 1940, Stockholms stift, KR, 236	EE/Kr ersättare
	Pierazzi, Irène , 1943, Stockholms stift, S, 218	Ks ledamot
	R	
	Ramnerö Ödestad, Katarina , 1955, Skara stift, M, 41	G ersättare, U FK ersättare
	Ransgård, Jonas , 1971, Göteborgs stift, M, 164 Ledig september och november, ersatt av Bengt Kjellgren	O ersättare
	Reichenberg, Olle , 1970, Stockholms stift, M, 216	O ledamot
	Rickardsson, Ulla , 1941, Göteborgs stift, C, 142 Motion: 18 (Prästernas utbildning) Debattinlägg: § 102 (Svenska kyrkans utbildning)	Eu ersättare, KS ersättare
	Risberg, Lars , 1948, Karlstads stift, S, 169 Ersättare november för Micael Åsman	
	Rolandsson, Gusten , 1940, Härnösands stift, KR, 186	EE ledamot, ordf
	Roos, Anders , 1947, Stockholms stift, POSK, 224 Motion: 59 (Huvudmannaskap för begravningsverksamheten), 75 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission) Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 117 (Kristen människosyn), § 126 (Jungfru Marie bebdelse- dag och domsöndagen), § 133 (Ändringar i Arbetsordningen för kyrkomötet), § 171 (Huvudmannaskap för begravnings- verksamheten), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	Kr ledamot
	Rosén, Anneli , 1964, Västerås stift, POSK, 77 Ersättare september och november för Anders Linger	Kr ersättare
	Rosenquist, Mattias , 1967, Växjö stift, POSK, 103	TU ersättare
	Rosenquist, Sofia , 1976, Växjö stift, POSK, 90	Eu ersättare
	Rydje, Lars , 1936, Västerås stift, S, 70 Debattinlägg: § 42 (Meddelanden)	2 v ordf Km

Rydström, Elisabeth , 1954, Stockholms stift, C, 250 Debattinlägg: § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 108 (HBT-certifikat)	Kl ersättare	Personregister 2013
Rönnqvist, Leif , 1940, Luleå stift, S, 204 Ledig september och november, ersatt av Thore Alm	B ersättare	
S		
Sacrédeus, Lennart , 1957, Västerås stift, KR, 83 Motion: 47 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), 48 (Gemensamma valsedlar i kyrkovalen), 49 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet), 50 (Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop), 51 (Jourhavande präst kvar inom larmnumret 112) Debattinlägg: § 51 (Valfrågor), § 57 (Valfri församling), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 108 (HBT-certifikat), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), § 116 (Jourhavande präst kvar inom alarmnumret 112), § 117 (Kristen människosyn), § 118 (Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop), § 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	Valberedningen, Ks ledamot	
Sandahl, Dag , 1948, Växjö stift, FK, 94 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 90 (Allmänkyrklig debatt och frågedebatt) Debattinlägg: § 111 (Framtidskommission), § 133 (Ändringar i Arbetsordningen för kyrkomötet), § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	G ersättare, Ks ersättare	
Sandström, Britt , 1944, Västerås stift, S, 73 Ledig november, ersatt av Inger Wahlman	B ledamot	
Sandström, Kristina , 1968, Stockholms stift, M, 243 Debattinlägg: § 108 (HBT-certifikat), § 112 (Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater)	Kl ledamot	
Sarkar, Dan , 1968, Lunds stift, FK, 116 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 83 (Inled teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami), 84 (Döden), 85 (Utred lokalanställningens följder) Debattinlägg: § 44 (Följder av lokal anställning av präster), § 120 (Teologiskt och ekumeniskt arbete om polygami), § 121 (Döden)	EE ersättare	
Selin, Torkel , 1950, Härnösands stift, POSK, 190 Ledig september och november, ersatt av Thelma Olsson Bylin	Kr ersättare	

Personregister 2013	Sibbmark, Gunnar , 1946, Växjö stift, M, 97 Debattinlägg: § 1 (Kyrkomötet öppnas), § 4 (Inkomna skriftliga hälsningar), § 5 (Parentation), § 15 (Meddelanden), § 18 (Meddelanden och ajournering), § 19 (Kyrkomötets förhandlingar återupptas), § 22 (Meddelanden), § 62 (Meddelanden), § 177 (Meddelanden), § 178 (Kyrkomötet avslutas)	ordf Km
	Sidenvall, Fredrik , 1962, Göteborgs stift, FK, 160 Debattinlägg: § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen), § 130 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet)	Eu ersättare
	Silén, Jörgen , 1952, Stockholms stift, S, 231 Ersättare september och november för Jerry Adbo	Kr ersättare
	Simonsson, Berit , 1951, Göteborgs stift, FK, 145 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission) Debattinlägg: § 108 (HBT-certifikat), § 111 (Framtidskommission), § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	Kl ersättare
	Sjölund, Lilian , Strängnäs stift, MPSK, 68	Kl ersättare
	Sjöstrand, Erik , 1981, Uppsala stift, POSK, 16 Motion: 34 (Kristen människosyn), 74 (Nya sätt att ge kollekt) Debattinlägg: § 119 (Nya sätt att ge kollekt)	B ersättare, Ks ersättare
	Skoglund, Uhlf , 1954, Skara stift, S, 42	EE ersättare, Ks ersättare
	Smittsarve, Ingrid , 1946, Visby stift, C, 209 Motion: 6 (Minska krånglet) Debattinlägg: § 24 (Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012), § 110 (Eget produktionsbolag), § 135 (Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan)	Ks ledamot, 2 v ordf
	Stiglund, Hans , 1955, biskop i Luleå stift Ledig september	
	Stjernkvist, Lars , 1958, Linköpings stift, S, 23	Eu ledamot
	Stråle Börjesson, Anna-Karin , 1962, Karlstads stift, S, 171	G ersättare
	Sundberg, Christer Kax , 1947, Strängnäs stift, FiSK, 69 Motion: 29 (Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen)	O ledamot
	Sundström, Jan Olov , 1945, Stockholms stift, M, 249	B ersättare, NIMD ersättare

Sunnliden, Håkan , 1952, Växjö stift, FK, 102 Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission), 44 (Folkets röst Guds Röst, en problematisering av demokratifrågan i Svenska kyrkan)	Kr ersättare	Personregister 2013
Svensson, Alve , 1951, Lunds stift, KR, 115 Debattinlägg: § 118 (Familjeperspektivet i en folkkyrka med barndop), § 124 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen)	G ledamot, v ordf	
Svensson, Karl-Gunnar , 1957, Göteborgs stift, KR, 149 Motion: 8 (Samlingslista i val till kyrkofullmäktige), 9 (Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan), 10 (Ljud i kyrkan), 11 (Logotyp på valsedlarna), 49 (Kyrkomötets ansvar för ekumeniken och Lutherska världsförbundet) Debattinlägg: § 27 (Ljud i kyrkan), § 43 (Antal diakoner i pastoraten), § 110 (Eget produktionsbolag), § 135 (Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan)	Kr ledamot, Ks ersättare	
Säberg, Bengt , 1956, Stockholms stift, M, 228 Ledig september och november, ersatt av Svante Erlandsson	EE ersättare	
Särdquist, Sofia , 1969, Skara stift, POSK, 44 Debattinlägg: § 61 (Vissa frågor om de kyrkliga valens administration)	O ledamot	
Söderberg, Thomas , 1948, biskop i Västerås stift Debattinlägg: § 172 (Lag om Svenska kyrkan)	Kr	
Sörngård Thulin, Kjerstin , 1941, Lunds stift, S, 134	Kl/O ersättare	
T		
Thorén, Emma , 1983, Linköpings stift, MPSK, 37 Ledig september och november, ersatt av Lars Edstav	TU ersättare	
Thorstensson, Gunvor , 1950, Karlstads stift, KR, 176 Motion: 27 (Utveckling av finansiella tjänster)	B ersättare	
Tisell, Daniel , 1968, Göteborgs stift, C, 157 Ledig september och november, ersatt av Sven-Erik Björklund	O ledamot	
Torstensson, Gunvor , 1946, Skara stift, POSK, 51 Motion: 57 (Gör biskoparna till fullvärdiga ledamöter av kyrkomötet), 58 (Indirekta val till stiftsfullmäktige) Debattinlägg: § 26 (Verksamhetsindelningen i redovisningen), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning)	EE ledamot	
Tranströmer, Nanna , 1980, Stockholms stift, S, 226 Debattinlägg: § 127 (Den svenska psalmboken)	G ledamot, Valberedningen	
Tyrberg, Conny , 1951, Linköpings stift, C, 26 Debattinlägg: § 52 (Kyrkliga begravningsbyråer)	O ledamot, v ordf	

- Ulfvebrand, Hans**, 1952, Stockholms stift, M, 232
Debattinlägg: § 117 (Kristen människosyn)
G ledamot
- V W**
- Wahlman, Inger**, 1951, Västerås stift, S, 73
Ersättare november för Britt Sandström
- Wahlström, Ylva**, 1965, Stockholms stift, MPSK, 240
Motion: 13 (Kulturen som en grundläggande uppgift i kyrkan), 14 (Stärk barnkonsekvensanalysen), 15 (Stärk de olika språken i Svenska kyrkan), 31 (Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland), 32 (Skogsreservat), 33 (Valperiod för förtroendevalda), 36 (Tyska Christinae församlings ställning), 56 (Öka den vegetariska kosten)
Debattinlägg: § 26 (Verksamhetsindelningen i redovisningen), § 28 (Miljöfrågor kopplade till kyrkans markinnehav), § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 103 (Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland), § 105 (Öka den vegetariska kosten), § 170 (Stärk barnkonsekvensanalysen)
G ledamot, Valberedningen
- Walldén, Anna-Sara**, 1982, Luleå stift, C, 196
Motion: 55 (Vem är Svenska kyrkan?)
Debattinlägg: § 38 (Behörighet som arbetsledare), § 109 (Svenska kyrkan på internet), §§ 124 och 126 (Jungfru Marie bebådelsedag och domsöndagen)
G ledamot
- Wallin, Claes**, 1960, Uppsala stift, S, 11
Ledig september och november, ersatt av Louise Callenberg
Kr ersättare
- Wallmark, Hans**, 1965, Lunds stift, M, 107
Debattinlägg: § 172 (Lag om Svenska kyrkan)
- Wallmyr, Rune**, 1954, Karlstads stift, FiSK, 177
Motion: 28 (Uppföljning av beslut angående antalet ledamöter i kyrkofullmäktige), 29 (Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevälen), 96 (Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat)
Debattinlägg: § 30 (Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat)
TU/EE ersättare
- Wedin, Katarina**, 1955, Luleå stift, POSK, 192
Debattinlägg: § 114 (Solidaritet med det ofödda barnets rätt till liv som en egen skyddsvärd individ)
Eu ledamot, NIMD ersättare
- Weichbrodt, Hans**, 1968, Göteborgs stift, FK, 152
Motion: 1 (Kyrkans grundläggande uppgift – gudstjänst), 2 (Kyrkans grundläggande uppgift – undervisning), 3 (Kyrkans grundläggande uppgift – diakoni), 4 (Kyrkans grundläggande uppgift – mission)
Kr ersättare

Wejryd, Anders , 1943, ärkebiskop, Uppsala stift Debattinlägg: § 2 (Anförande av ärkebiskopen), § 30 (Kompensation för utebliven kyrkoavgift för nordiska gränsbygdspastorat), § 32 (Kyrkoherdars i utlandsförsam- lingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan), § 58 (Kyrkomötets storlek och sammansättning), § 105 (Öka den vegetariska kosten), § 111 (Framtidskom- mission), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet), § 131 (Nya dokument från Kyrkornas världsråd om kyrkosyn och mission), § 178 (Kyrkomötet avslutas)	Ks ordf	Personregister 2013
Wernersson, Birger , 1948, Lunds stift, S, 109	B ersättare, Ks ersättare	
Westerlund, Anna-Karin , 1949, Uppsala stift, M, 9 Motion: 73 (Eget produktionsbolag) Debattinlägg: § 110 (Eget produktionsbolag), § 135 (Möjlighet till tjänstledighet för förtroendeuppdrag i Svenska kyrkan)	Kr ledamot	
Wetterling, Vivianne , 1951, Göteborgs stift, FiSK, 138 Motion: 28 (Uppföljning av beslut angående antalet ledamöter i kyrkofullmäktige), 29 (Obligatorisk uppgift i församlings- instruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan), 40 (Inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktige- valen), 43 (Konfirmationens betydelse) Debattinlägg: § 34 (Församlingsinstruktionen m.m.), § 104 (Konfirmation)	Kr ledamot	
Widelpalm Heurén, Camilla , 1971, Göteborgs stift, C, 150	O ersättare	
Viklund, Margareta , 1930, Stockholms stift, KR, 248 Motion: 20 (Arbetsgrupp för förföljda kristna), 21 (Arbete mot prostitution och trafficking) Debattinlägg: § 115 (Arbete mot prostitution och trafficking), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	G ersättare, VN ledamot	
Wojdkow, Marie , 1958, Lunds stift, POSK, 119	B ledamot	
Z		
Zune, Jean-Pierre , 1946, Stockholms stift, S, 222 Ersättare september och november för Jösta Claeson	B ersättare	
Å		
Åblad Lundström, Carin , 1964, Uppsala stift, ÖKA, 18 Debattinlägg: § 50 (Församlingens grundläggande uppgift), § 60 (Medlemsförslag)	O ledamot	
Ådén, Titti , 1959, Luleå stift, S, 208	EE ersättare	

Personregister 2013	Åkerlund, Anders , 1940, Västerås stift, C, 71 Debattinlägg: § 101 (Inventering av Svenska kyrkans församlingars arbete för papperslösa flyktingar), § 107 (Utöka jämställdhetsskrivelsen till en mångfaldsskrivelse), § 128 (Arbetsgrupp för förföljda kristna samt religions- och övertygelsefrihet)	Kl ledamot, NIMD ledamot, ordf
	Åkesson, Johan , 1962, Lunds stift, S, 118 Ledig september och november, ersatt av Marie Nielsén	G ledamot, Valberedningen, NIMD ledamot
	Åsebol, Ann-Britt , 1947, Västerås stift, M, 74 Debattinlägg: § 51 (Valfrågor), § 53 (Kyrkofullmäktiges storlek)	O ledamot, Valberedningen
	Åsman, Micael , 1966, Karlstads stift, S, 169 Ledig november, ersatt av Lars Risberg	O/TU ersättare
	Ö	
	Österström, Mary , 1943, Göteborgs stift, S, 156	Kl ersättare, Ks ersättare